

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ίδρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας χρόνος 8ος Τεύχος

33

Σ' όλο τον κόσμο ζαστερία σ' όλο τον κόσμο ήλιος

Θέματα:

- Μνήμη Γιώργου Κοτζιούλα
- Επιφυλλίδα: Έννοιες Αισθητικής
- Παγκόσμια ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Νέοι ποιητες
- Αντιπολεμική πεζογραφία
- Ένας παραινετικός κώδικας
- Η θετική μας παράδοση
- Ρεαλιστική Διηγηματογραφία
- Στοιχεία για την εξέλιξη του Θεάτρου
- Παιδιά - γονείς - φιλία και ειρήνη
- Πορτραίτα χαρακτήρων του καιρού μας
- Αλβανική Λογοτεχνία
- Ταξιδιωτικές εντυπώσεις από την ΕΣΣΔ
- Με την πειθω των αριθμών
- Αρχαιοελληνική σάτιρα
- Για το Έτος Παιδιού
- Λαογραφική έρευνα και μελέτη
- Αρραβώνα και γάμος παλιού καιρού
- Ένα ωραίο παραμύθι
- Ιστορικά από την Εθνική Αντίσταση
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Πλούσια αποκαλυπτικά και μαχητικά σχόλια
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Πρωτότυπη Έπιθεώρηση αγωνιστικής λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω τό άδικο να πνίγει τό δίκαιο.

Μακρυγιάννης

Ζείστε το χαρούμενο παλμο

της **22ας Ολυμπιάδας** στην ΕΣΣΔ

Ελάτε μαζί μας στη Μόσχα
Ιούλιο και Αύγουστο 1980

Με την **LEV TOURS** Α

Εξασφαλίστε
γρήγορα
θέσεις

Η **LEV TOURS** είναι αποκλειστικός αντιπαρα-
σωπος του Σοβιετικού Τουριστικού Οργανισμού
«SPUTNIK» στην Ελλάδα,

για τους **Ολυμπιακούς Αγώνες**
του 1980.

Όπως πάντα, έτσι κι εφέτος, έχουμε πλούσια προ-
γράμματα μαγευτικά κι ονειρικά ταξίδια αναψυχής,
εκπαιδευτικές εκδρομές, και ειδικά ταξίδια για ιατρι-
κες επισκέψεις.

Σας εξασφαλίζουμε εισητήρια
για όλο τον κόσμο

Γενικές εκδρομές στις χώρες του εξω-
τερικού και στην Ελλάδα. Και εκδόσεις δια-
βατηρίων.

Η **LEV TOURS** σαν μέλος της παγκόσμιας
BITEZ σας εγγυάται τα πιο άνετα κι ευτυχισμένα
ταξίδια.

LEV TOURS Σταδίου 3, Αθήνα

Τηλεφωνείτε μας 3223205 — 3223216

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα - Στοχασμός - Τέχνη - Κριτική
Ιδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' εκδοτική περίοδο
Η' χρόνος 33 τεύχος
Ιούλης - Αύγουστος -
Σεπτέμβρης 1979

Μνήμη Γιώργου Κοτζιούλα

(Μικρή σκιαγραφία)

Του Λάμπρου Μάλαμα

Πριν ένα μήνα, συμπληρώθηκαν 23 χρόνια απο τότε που το ευωδιασμένο χώμα της Πεντέλης, αγκάλιασε στα σπλάχνα του, το καταπονημένο και ταλαίπωρο κορμι του ποιητή μας του Κοτζιούλα. Πάνω στη δημιουργική ακμή του, έφυγε σεμνα κι ευγενικά και ταπεινά κι αθόρυβα, με μόνη αδερφική του συντροφία, τον αγαπημένο φίλο και συνεργάτη του, το Στέφανο Χατζημιχελάκη, την κυρα Κούλα του, που τόσο τον αγάπησαν, τον πόνησαν και τον συνέτρεξαν. Έλατος ο ένας των Τζουμέρκων, βράχος του Ψηλορίτη ο άλλος, πάλαιψαν σκληρά με την αρρώστια του... μα νίκησε το Γιώργη ο χάρος.

Γεννήθηκε το 1909 στην Πλατανούσα της Ηπείρου, κι η τόσο ευαίσθητη, ζεστη κι ανθρώπινη καρδιά του έπαψε να χτυπάει στις 29/8/56. Ο πατέρας του ταχυδρόμος στα χωριά, δεν είχε απο τη φτώχεια δυνατότητες να σπουδάσει άνετα το Γιώργο. Γι' αυτό, απο το γυμνάσιο της Άρτας, άρχισε να δουλεύει και να σπουδάζει. Κι αργότερα στη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας, έγινε διορθωτής στον εκδοτικό οίκο Δημητράκου. Το 1934 όμως απο τις φτώχειες και τις πείνες προσβάλλθηκε απο χτικιο. Ο Βάρναλης εντόπισε το ταλέντο του, γιατί έκανε συχνά εμφανίσεις με ποιήματα σε περιοδικά κι εφημερίδες της εποχής, κι επέβαλε στα Γράμματα τον νέο ποιητή το 1933 σε μια πολυπλατία λογοτεχνική συντροφία στην Κηφισία... «Απόψε σας γνωρίζω τον δεύτερο μετα απο μένα ποιητή στην Ελλάδα, που ακολουθεί τα δικά μου βήματα και μέτρα...». Το 1935 τονε προστάτεψε ο ίδιος σ' ένα νοσοκομείο - σανατόριο, κι έγινε προσωρινα καλά. Μα νύχτα - μέρα δούλευε. Έγραφε και διάβαζε ως τη στερνη πνοη του. Διορθώσεις για το πικρο ψωμι του. Ποίηση, πεζογραφία, κριτική, μεταφράσεις.

Αργότερα στην Κατοχή, ακούοντας τη φωνή της συνείδησής του, και τους βόγγους της σκλαβιάς, του επαναστατημένου λαου μας, που ήθελε τα πιο φωτισμένα ήγέματα μπροστάρια, δυναμικά κι ανήλικα, και φρουρούς προσηγορίας και ιδιωνητήματα των ημερών, ο Κοτζιούλας έλαμψε ως κάμπανες της αφύπνησης και του ξεσηκώμου σε Ηπειρο και Θεσσαλία και πήρε τα βουνα στην 8η μεραρχία του ΕΛΑΣ και κοντα στον Άρη. Πάντα και σ' όλα του αυθόρμητος, κι ειλικρινής κι ανήσυχος, έβαλε απο τότε τα θεμέλια του σύγχρονου πολιτικού θεάτρου. Για τότε ήταν ένα είδος, μια μορφή ψυχαγωγίας μαζί και διαφώτιση, απολυτρωτική,

που ξεπετιόταν απο τη σκληρή ιστορική και κοινωνική αναγκαιότητα των πραγμάτων, για την καρποφορία του αγώνα και την ακέρια λευτερια. Η μεγαλύτερη προσφορά του στο λαο, δόθηκε τα χρόνια εκείνα στο Μεγάλο Απελευθερωτικό Αγώνα 1942 - '45 και με τα θεατρικά του μονόπραχτα, και με τα φλογερα και τσουχτερα ριζοσπαστικά του ποιήματα. Ποιος λησμονει το θρυλικο που απαγγέλαμε στον ΕΛΑΣ:

«Που θα πάτε, που θα πάτε πρόστυχοι καλαμαράδες / με ψυχη ξεπούλημένη γράφατε κατεβαστα, / που γινόταν απ' το κράτος φημερίδες και φυλλάδες / να στραβώνεται ο κοσμάκης να φλομώνεται μ' αυτα, κλπ.....»

Με το θιάσό του πάνω στα βουνα, στα ηπειροθεσσαλιώτικα χωριά, συνέρπαζε και συγκινούσε τον απλο λαο, αλλα και τονε ξεσήκωνε για τον Αγώνα. Με πρωταγωνίστρια την ωραία, έξυπνη και ταλentuόχα Νίτσα Παπακώστα, και με τους άλλους ερασιτέχνες ηθοποιους, ενσάρκωνε κι αναπαράστανει σπαρταριστα τους αδρους και γραφικούς λαϊκους τύπους: τον πειναλέο κι αγράμματο πληβείο, τον τσιφλικα, το χωματάρχη, το φορατζη ή τονομάρχη κ.ά. με τ'σ «Ξύπνα ραγια» και τόσα άλλα θεατρικά σκεύη που έφτιαχνε ρίματα νίτσα αλλα με λαϊκοσφυλισμετρική απλοτεχνία, και που δεν είχε κι ο ίδιος την απαιτήση και τον καιρο για αισθητική θεατρική τελείωση. Ήταν για τότε ό,τι χρειαζόνταν, βγαλμένα απο το καμίνι των αισθημάτων του λαου και των σκοπων του Αγώνα. Οργίλα κι εκρηχτικά εργάκια διαφωτιστικά και ψυχαγωγικά. Ο Κοτζιούλας ζούσε κι αφομοίωνε στην τέχνη του, την ψυχη του λαου, τους καημους και τα όνειρά

Τον υπόβαλε και τον ενθουσίαζε, για κάθε θυσία. Ν αποτινάξει τη σκλαβια του, να κατακτήσει την ακέρια λευτερια με τα σοσιαλιστικά ιδανικά του. Να φτιάσει τη ζωή του όπως ποθει και νάναι στον τόπο του αφέντης. Λυπόταν και περιέπαιζε με την αμορφωσια των ξωμάχων. Αλλά, και σатиριζε δηκτικά, την αναισθησία και την ψυχική αθλιότητα των κληφώνων και των μπουρζουάδων. Ο Κοτζιούλας είχε πληγωθεί βαρκα, όταν αντάρτες του Ζέρβα επέδραμαν με λυσσα στο χωριο του και ρήμαξαν το σπίτι του... Κι ήβραν κι έκαψαν όλα τα χειρόγραφα ανεκδότα έργα του ποιητη... χωρις ο ίδιος να βλαψει ποτε του ουτε μύγα. Ο Κοτζιούλας έγραψε μαρτυρια και χρονικο της ρεμούλας εκείνης που καταγγελλε πρόσωπα και πράματα. Μα έπεσε τελευταία σε χέρια ανόξιων και ασεβων... και το δημοσιευσαν κρεουργημένο για να μη θίξουν άτομα και καταστάσεις απο στήλες συντηρητικου περιοδικου της Ηπειρου περυσι Δράκα τυφλων κι εμπαθων χωριανων του. αποπειράθηκε στα αποκαλυπτήρια της προτομής του να τον εκδικηθει ακομα και νεκρο.

Την πρωτη διηγηματογραφικη συλλογη του με 10 διηγήματα την έβγαλε το 1939, με τίτλο «Το κακο συναπάντημα κι άλλα διηγήματα». Μετα το 1945 και την ήττα του λαικοσπελευθερωτικου κινήματος ο Κοτζιούλας κατατράχτηκε και κατέφυγε στην Αθήνα όπου οι ανομολόγητες στερήσεις, οι στενοχωρίες κι οι κρίσεις κλονισαν πάλι την υγεια του. Το βακιλικό σαράκι του Κωχ, κρυφόβασε και του κατάτρωγε τα σπλάχνα. Αλλά, αγαπώντας το λαο, και πονώντας για τη δυστυχία του, έβαζε και παλι σαν πρωταρχικο σκοπο στην τέχνη του, τα κοινωνικα προβλήματα, οραματιζόμενος κάποτε μια ριζικη αλλαγη κι απολύτρωση. Παντρεύτηκε την ανταρτίνα του ΕΛΑΣ Εμορφία, απο τη Θεσσαλία κι απόχτησαν ένα γιο...

Ο Κοτζιούλας θεωρούσε τον εαυτο του έναν απόκληρο κοντα στη στρατια των αδύνατων και καταφρονημένων. Έγραψε τη «Σιγανη φωτια», τή «Δεύτερη παρουσία», το «Γρίφο» και πολλα άλλα πεζα και ποιητικα. Οι «Άθλιοι» του Ουγκω, είναι ένας γλαφυρος και πιστος μεταφραστικος του άθλος που διανθίζει μεταπολεμικα όλες σχεδον τις βιβλιοθήκες της χώρας. Το βιβλίο του «Κοντα στον Άρη» είναι ένα μνημειακο έργο με αφηγήσεις, χρονικα και μαρτυρίες, μαζί και ντοκουμέντο για τους μελλοούμενους ιστορικους της Εθνικης μας Αντίστασης, καθώς και το τυπωμένο θέατρο του βουνου.

Ο Κοτζιούλας σαν ποιητης του έμμετρου στίχου, έχει ρίμα ευλύγιστη και γοητευτικη, όλο χυμο και χάρη πλαστικη. Σε τέρπει και σε συγκινει με μια χαριτωμένη και δροσόλουστη πνοη. Το ποιητικο του στυλ είναι λαμπερο και λυγερο, κομψο, μαστορικο και υποβλητικο. Και σαν πεζογράφος, αφηγείται απλα, πειστικά κι ανεπιτήδευτα, με αφομοιωμένα τα ήθη και τους τρόπους της χωριάτικης ζωής. Λιτος, απέρिटτος στο λόγο του. Δεινος κάτοχος της λαϊκής μας γλώσσας, εκφράζει στα έργα του τους πόνους, τις πίκρες και τα βάσανα του πολυπαθου λαου. Κατεξοχην λαϊκος ποιητης και πεζογράφος, με φανατικη πίστη στην παραδοσιακη ποιητικη γραφη, της επιδραστικης ακολουθίας Σαίξπηρ -

Η ΤΕΧΝΗ ΜΟΥ

Χτίλω με' αίσθησι απ' αθέτη, με' αρασιώσια ύλην.
Τού τ' έχνη μου δ' ουκ έδωκεν, μά' ο δ' ουκ έδωκεν δ' ουκ έδωκεν.

Θεμελιωμένη ε' εμμετρική, με' αίσθησι απ' αθέτη, με' αρασιώσια ύλην.
Τού τ' έχνη μου δ' ουκ έδωκεν, μά' ο δ' ουκ έδωκεν δ' ουκ έδωκεν.

Μοιάζω χωριότινο κούρτι με' αίσθησι απ' αθέτη, με' αρασιώσια ύλην.
Τού τ' έχνη μου δ' ουκ έδωκεν, μά' ο δ' ουκ έδωκεν δ' ουκ έδωκεν.

Μέσα γυλάει ε' εμμετρική, με' αίσθησι απ' αθέτη, με' αρασιώσια ύλην.
Τού τ' έχνη μου δ' ουκ έδωκεν, μά' ο δ' ουκ έδωκεν δ' ουκ έδωκεν.

Ένα χειρόγραφο ποίημα του Κοτζιούλα

Πούσκιν - Βόρναλη - Ρώτα - Αυγέρη. Έτσι, που δε λείπει απο τους στίχους του και τα πεζα του η λεπτη ειρωνικη διάθεση και το σατιρικο στοιχείο. Ο Κοτζιούλας είχε απλο, ακέριο ανθρωπιστικο και προσωπικο ύφος και ήθος. Και τέλος υποκλινόμαστε για το σπουδαίο, το βαθυστόχαστο και καθαριο φιλοσοφημένο κριτικο του πνεύμα. Ζηλευτο ταλέντο κριτικης οξυδέρκειας και τέλειων αισθητικων αναλύσεων. Διαμάντια θα παραμείνουν στα περιοδικα του Χατζημιχαλάκη τα καυστικα του σχόλια για τους επιτήδειους ατομικιστες των καιροσκοπικων γραμμάτων, και τους μοντερνίζοντες της αφηρημένης τέχνης. Στον κριτικο του λόγο συνδύαζε το απλο, το καθαρο και το βαθυ. Γενικα η τέχνη του Κοτζιούλα βγαλμένη απο τη ζωή πληβίων και αστων, αποτελεί ένα ξεχωριστο, συγκινησιακο κεφάλαιο νεορεαλιστικης ηθογραφίας και αντιστασιακης χρονικοσκοπισσογραφίας, ένα έργο καυτης κοινωνικης αλήθειας και υπέροχης λαϊκής ομορφίας. Και την έπλασε έτσι, γιατί ένιωθε βαθια τον προορισμο του. Ήθελε την Τέχνη πάντα στην υπηρεσία του λαου. Να εκθέτει τα προβλήματά του, και να ασκει τον παιδαγωγικό της ρόλο, όπως τη θέλει, και η κανονιστικη αισθητικη του Αριστοτέλη.

Λίγα λόγια απο την κριτική για τον Κοτζιούλα

«...Απλη, βουνήσια, στόφια ευγένεια, αλάθευτο στο ζύγι αετήσιο μάτι...»

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

«...Τρυφερος, ειδυλιακος, σοφος και λεύτερος ποιητης, πεζογράφος, κριτικός και μεταφραστής, λωσσολόγος και λατινιστής, τίμιος και μπεσαλης φίλος, σεμνος, αγνος χρυσόστομος, εθελοντής αγωνιστής. Όλα ταύτα τα 'χε ο Κοτζιούλας, αλλα τον έφαγε πρόωρα η αναλγησία, η πείνα, η αδικία κι η αρρώτια...»

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΕΛΑΚΗΣ

«...Είχε ανυποχώρητη αρετή κι ασκητική προσήλωση στο ιδανικό της τέχνης και της δικαιοσύνης. Ιλοκληρωμένος πνευματικός άνθρωπος, με κλασική μόρφωση, φρόντιζε πως να εκδηλώνεται σαφέστερα κι αληθινότερα. Ήταν υπόδειγμα εργατικότητας κι ευσυνειδησίας. Εξέφρασε την εποχή του με ρεαλισμό κι ευθύτητα. Στους αδρους και μαστορικούς του στίχους, στη λυρική του ανάβρα, χοχλακίζει η λαχτάρα της ζωής, κι η πίκρα της δυστυχίας, η διαμαρτυρία κι η οργή του αιώνα μας.»

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ

«...Τα τραγούδια του σαν παλλαϊκα θούρια αντήχησαν κι αντηχουν στις αλύτρωτες καρδιες...»

ΝΙΚΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

«...Ποίηση μελαγχολική, ιδιότυπη, πολύμορφη και πολύτροπη, καθαρή κι αναλλοίωτη... Τα τραγούδια του "Γρίφου" με την έμπνευσή τους, την τεχνική και το ρυθμο τους, τοποθετουν τον Κοτζιούλα στην ροφή του ελληνικού Παρνασσου. Χάρη στην ποίησή του, η Ελλάδα απόχτησε το δικό της Βιργίλιο...»

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ

«...Ποιητής με πλούσιο λυρικό ταλέντο. Οι "ιστορικοί" της Λογοτεχνίας τον αγνόησαν. Και βουκολικός κι ειδυλιακος. Στίχοι με ειρωνικούς και σαρκαστικούς τόνους. Ποίηση με γνήσιο στοχασμο κι αντίλαλο νθρωπιας. Δεν ήταν επαναστατική φύση. Αλλα, θα μείνει, γιατί είναι η φωνή του πόνου...»

ΓΙΑΝΗΣ ΚΟΡΔΑΤΟΣ

«...Ο Γ. Κοτζιούλας είναι ένας απο τους πιο προικισμένους Έλληνες ποιητες' σαν ποιητής, σαν πεζογράφος και σαν κριτικός...»

ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΓΕΡΗΣ

«...Ήταν απο τους πιο σεμνους ανθρώπους που φάνηκαν στο στερέωμα των γραμμάτων μας' αλλα κι πο τους πιο γερα καταρτισμένους. Απλη και λιτή ποίηση' υψηλο ουμανιστικό ήθος...»

«ΑΥΓΗ»

«...Η ποίησή του έχει μια χαρακτηριστική πρωτοτυπία...»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΡΑΓΚΟΣ

«... Ο δρόμος για την ευημερία μιας κοινωνίας, είναι η συνείδηση και η τέχνη, μπορεί να διαμορφώνει και να υπηκοποιεί τη συνείδηση όχι λιγότερο απο την επιστήμη...».

Μ π ι ρ λ ί ν ο κ υ

«Το διάβασμα κάνει τον ολοκληρωμένο άνθρωπο. Η διάλεξη κάνει τον έτοιμο άνθρωπο. Και το χράξιμο έναν κριτικό άνθρωπο.»

Β ά κ ω ν

«Σοφία είναι η ικανότητα να παρατηρείς, να συγκρίνεις, να μελετας τα φαινόμενα της φύσης και τις πράξεις της κοινωνικής ζωής...».

Μ. Γ κ ό ρ κ υ

Έννοιες αισθητικής

Η σημασία κι οι προτιμήσεις της στον καιρο μας.

Η κοινωνική Τέχνη και το δόγμα «η τέχνη για την τέχνη».

του Γιάμπρου Μάλαμα

Η αισθητική, είναι η μάνα της ομορφιάς κι η επιστήμη της φιλολογίας είναι η φιλοσοφική επιστήμη της κριτικής ανάλυσης των πραγμάτων και των αντικειμένων της τέχνης. Η επαγγελματική και συναίσθηματική στάση αρέννιτι στα πράγματα, σε σχέση με τα πολιτισμικά στοιχεία της ζωής. Είναι η δεοντολογική συντεταγμένη της ανάληψης ενός φαινομένου.

Για να διαμορφώσουμε ατομική και κοινωνική αισθητική γνώση και συνείδηση, όπου δεν υπάρχει (ή κι αν υπάρχει λειτουργεί μόνο σε μια μικρή μερίδα της κοινότητας μας) χρειαζόμαστε ριζική αλλαγή στο σύστημα παιδείας, και πλατιά εκπαιδευτική διαφώτιση και αγωγή. Μόνο έτσι μπορούμε να δημιουργήσουμε γνήσια αισθητική αντίληψη κι αισθητική καλλιέργεια σε όλα τα άτομα, κριτικές εμπειρίες, διδαχτικές και χαρούμενες αισθητικές προτιμήσεις, στα φαινόμενα των τεχνών και στα φαινόμενα της ζωής και της φύσης. Σε αναχρονιστικά και συντηρητικά καθεστώτα, αυτά τα πνευματικά και ψυχικά αγαθά δε φτάνουν σχεδόν ποτε, στα λαϊκά στρώματα· αλλά και στην κυρίαρχη ή ελίτ τάξη, δεν ανέρχονται σήμερα με τον πεζουλόστομο τους βίο, σε ανώτερα λειτουργικά επίπεδα. Επειδή η αισθητική είναι: η επιστημονική διαδικασία, που αναλύει τα μέτρα, τους νόμους και τις καινότητες της ωραιότητας και της ασκήμιας, δε συμφέρει σ' ένα καθεστώς ταξικωτών κοινωνικωτών διακρίσεων, κι ηττωρίζεται, να νιώθει και να χαίρεται γρηγοράς ο λαός την όποια ωραιότητα τέχνης, αγάπης, φύσης και ζωής· ή ακόμα και ν' αντιλαμβάνεται την ασκήμια και την απαρύσκεια που είναι αναγκασμένος και καταδικασμένος να ζει. Για μια ολιγαρχική τάξη πραγμάτων, η ανταπάκλαση υποκεμενικωτών και αντικεμενικωτών στοιχείων στην αίσθηση και τη νόηση της μάζας, πρέπει να 'ναι υποβαθμισμένη σε πολύ χαμηλό επίπεδο, και σε ακίνδυνο σημείο για την κυρίαρχη μπουρζουαζία. Η μορφή και το περιεχόμενο και τ' άλλα στοιχεία που συνθέτουν ένα πρόσωπο κι ένα δράμα, δεν πρέπει γ' αυτή, να γίνεται εντυπωσιακά αισθητό και αντιληπτό απο το λαϊκό κοινό. Σε κάθε αντιδραστικό για το λαό κατεστημένο, συμφέρει η άγνοια, η μόπωση, ο έλλεινος ατομικισμός, ο σκοταδισμός. Δε συμφέρει η ανάλυση σχέσεων ανάμεσα σ' αυτό και το λαό. Σήμερα, προκύπτει επιταχτική ιστορική ανάγκη, να διαδώσουμε τις μεγάλες κοινωνικές αλήθειες του καιρού μας, δια μέσου της τέχνης. Γι' αυτές όμως τις κοινωνικές αλήθειες, πρέπει να 'χουμε 1) Θάρρος, 2) Ακέρια ηθική κι αγωνιστική συνείδηση και 3) Απαμύμητα κάποιο συγγραφικό τέχνασμα· όπως αξιώνει κι ο Μπρεχτ.

Πολλοί Έλληνες νοσούν, σε τέλμα προκαταλήψεων, συγχύσεων, και κρίσης λογικής. Κι όλα ετούτα τα πρόβια, οι δήθεν «πρωτοποριακοί» της αφηρημένης τέχνης συγγραφείς, τρέφουν το νου και την ψυχή με κούφιες, υπερμαλιστικές κι ακατανόητες γραφές, πρόχειρα, πειραματικά κι ανώφελα θεατρικά κατασκευάσματα. Αυτά, αν δεν είναι με τη θέλησή τους ποτηρές σκοταδιστικές, είναι αθέλητα κι ασυναίσθητα, ανόητες, κακές, σκοταδιστικές κι αντικοινωνικές πράξεις. Αυτοί οι συγγραφείς, που σκοτώνουν το κοινωνικό περιεχόμενο στην τέχνη, έχουν την αυταπάτη του φαρμαλισμού, ότι πιάνουν τον τράγο απο τα γέπια, ή το διάβολο απο τα κέρατα (!)

Σε οποιαδήποτε σύγχρονη κοινωνία, η Τέχνη παίζει έναν κάποιο ατομικό και κοινωνικό ρόλο. Καμία τέχνη δε γίνεται απο το τίποτα και για το τίποτα. Ούτε το χιλιουσέληπτο ελιχειόγραμμα της «τέχνης για την τέχνη» των διανοουμενίστικων αντιδραστικωτών κύκλων, έχει καμία ατομική ή κοινωνική ωφελιμότητα.

• • •

Στη Γαλλία του 18 και 19 αιώνα, οι βυρωνιστές παρνασιστές και ρωμαντικοί ποιητές: Θ. Γκωτιέ, Κ. Μπωντλαίρ, Μπανβίλ, Δομας υιος, Α. Ντε Λιλ κ.α., καθώς κι ορισμένοι πρώτοι ρεαλιστές, σαν τους Γκογκουά και Φλωμπέρ, υποστηρίζαν τη θεωρία «η τέχνη για την τέχνη» απο τα αίτια μιας αποστροφής και διάστασης τους με το κοινωνικό τους περιβάλλον. Σε αντίθεση με τον πρωτοπόρο Νταβίντ, τον Αλφ. Ντε Μυσσε και την ομάδα τους, που ζητούσαν ριζική αλλαγή στο απολυταρχικό κοινωνικό σύστημα της Γαλλίας. Ο Νταβίντ μάλιστα έδωσε τον πιο καιρίο χαρακτηρισμό στην «τέχνη για την τέχνη»: την αποκάλεσε «σύμπλεγμα λέξεων χωρίς καμία έννοια».

Έτσι, με την ταπεινή σειρά μας κι εμείς, αποκρούουμε την παραπάνω θεωρία στη μεταναπολεόντεια Γαλλία, σαν «παιδαριώδη» όπως τη χαρακτηρίζει κι ο Πλέχανοφ, καθώς και του Πισσάρρεφ στην τσαρική Ρωσία, και την αμύμητη ευθεγράμμιση και θέση από Πουσκίν.

Έτσι, στην «Ρωσία» που δεκαετίες τις πολιτικές και κοινωνικές ελπίδες, στην «Ρωσία» που η πορεία της και δε εξαμύνηται την ψυχή του ασπύροστη με «ομορφιά»: «Οι ρωστικοί ποιητές, τους τον χον οπαδός του: Αυτή η «ομορφιά» που εκζητεί η ψυχή αυτόνομα για τη χαρά και την τέρψη της, ή που ζητεί ο Γκωτιέ για τον άνθρωπο (αναγκώστη) τη συναίσθηματική του καλλιέργεια, ή την αναγκαία απο τη φύση και τη ζωή αισθητική του απόλαυση, δεν την κρίνουν σαν μια ατομική και κοινωνική ωφέλεια; Η ομορφιά που χαρίζει η τέχνη στα άτομα, δεν είναι αυτή καθ' αυτή μια αισθητική απόλαυση; Άρα μια ατομική και συνακόλουθα κοινωνική ωφέλεια. Τότε, που στήριζαν οι Γάλλοι την ανόητη κι αντιφατική θεωρία μετα την επανάσταση του 1848 στη Γαλλία; Αφου ο άνθρωπος, ο τεχνίτης, φκιάχνει την τέχνη του σαν αναγκαίο δικό του και κοινωνικό ωφελιμιστικό αγαθό;

Έχει λοιπόν ζετιναχτεί και σαρωθεί από τους μεγάλους διαλεκτικούς φιλόσοφους κι αισθητικούς κριτικούς αυτή η μάταιη αντίληψη και θέση. Άλλωστε εξουδετερώνεται κι από τον μεγαλύτερο αισθητικό του κόσμου (και ιδιαισθητικότερο) τον δικό μας Αριστοτέλη, καθώς κι από τον μεγάλο υλιστή Επικούρο που διαπίστωνε ότι: «η τέχνη μέθοδος ἐστὶν ἡ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὑπελευθεύουσα».

Ἄλλ' ἄς μου επιτραπεί χωρίς παρερμηνεία κι ἓνα δικό μου βιωματικό παράδειγμα που αποδείχνει ειλικρινά μια προσωπική αισθητική παρόρμηση και ψυχοφέλεια. Στὰ 1950, φλόγιζε τὴν ψυχή μου τὸ καλλιτεχνικό ἐν-στικτό. Κι ἐκεῖ που εργαζόμουν μαραγκὸς κι ἐπιλοποιοὺς, μου ζητοῦσε διέξοδο, σα νὰ 'ταν πουλὶ νὰ με πῆζε με τὸ ράμφος του μες ἀπ' τὰ στήθια, νὰ σχεδιάζω και νὰ σκαλίζω ἀράδα με τὰ χέρια μου, (σε βάρος του μεροκάμα-του) ἀγγέλους και παράδεισους με περιβόλια καρποφόρα· ντουλάπες με ταμπλάδες λουλουδιῶν, σκαλιστά κιονόκρανα, ταβάνια με ροζέτες και μπορντούρες, πόρτες σα νύφες στολισμένες κι ἄλλα γαρνιρίσματα, που δὲν ἦταν, μῆτε τῆς ἐποχῆς και μῆτε τοῦ οικονομικοῦ συμφέροντος. Πολλοὶ μου ἔλεγαν καθώς τὰ χαιρούσαν και τὰ ζήλευσαν: «Μὰ τι χάνεις τὸν καιρὸ σου; Αὐτὰ οὐτε πληρώνονται, οὐτε τῆς μόδας εἶναι...» Τους ἀπαντοῦσα πως γρήγορα θὰ 'ρθεῖ ὁ καιρὸς, που ὅλοι θὰ ζητᾶνε γιὰ τὰ σπίτια τους τέχνες σκαλιστές κι ὁμορφες, διακοσμητικὲς κι ἀνώτερες. Κι οὐτε μ' ἔνοιαζε που διέθετα πῶτερο χρόνο γιὰ κείνη τὴν ψυχόρμητὴ μου τέχνη. Με ωθοῦσε σ' αὐτὴν ἡ ἴδια ἡ ἐσωτερικὴ μου ἀνάγκη. Πάσκιζα νὰ γεμίζω τὴν διψασμένη μου ψυχή, αισθητικὴ ἀπόλαυση, δημιουργοῦσα ἀπο μεράκι αὐτόνομα αὐτὴ τὴν ωραιότητα τῆς τέχνης. Με παρότρυνε τὸ φυσικὸ κι ἰδιοσυγκρασια-κό μου ἐνστικτό νὰ προσφέρω τερπνὲς μορφὲς καλλιτεχνικῆς ὁμορφίας, γιὰ ωφέλεια δική μου και τῶν ἄλλων.

Ἡ ἱστορία τῆς Λογοτεχνίας, τῆς Μουσικῆς και τῆς Ζωγραφικῆς, μας βεβαιώνει με ἀτράνταχτες μελέτες και συμπερίσματα, πως ὅλες οἱ αξίες τοῦ πολιτισμοῦ επικράτησαν μόνο σαν ατομικά - κοινωνικά παράγωγα και συ-νυποδησιακά φαινόμενα. Ἡ κοινωνικὴ τέχνη στάθηκε πάντα πρωτοπόρα στους ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνες τῶν λαῶν. Ἐχοῦμε πλήθῃ παραδειγμάτων, μα δὲν μας ἐπιτρέπει ὁ χώρος.

Οἱ ἐγκυκλοπαιδιστὲς τῆς Γαλλίας τοῦ 18ου αἰῶνα Βολταίρος και Ντιντερο, διακήρυτταν ὅτι, ἡ τέχνη πρέπει νὰ ὑπηρετῆ «τὴν ἀρετὴν και τὴν ἐλευθερίαν». Και οἱ Λουδοβίκοι, οἱ Ναπολέοντες, οἱ Τσάροι, καθόριζαν σα σκοπὸ τῆς τέχνης τὴν ἠθικὴν.

Ὁ Λέων ἀποτιμοῦσε τὴν τέχνην σαν πρώτη και δεύτερη παιδεία (σχεδὸν ὅπως ὁ Πλούταρχος τὴν παιδείαν «δεύτερο ἥλιον τῆς ζωῆς») κι ἔλεγε χαρακτηριστικὰ ὁ μέγας Ἰλιτὺς πως: Ἡ Λογοτεχνία κατέχει τὶς βίδες που στηρίζονται ὅλα τὰ εξαρτήματα τῆς πολιτειακῆς και κοινωνικῆς μηχανῆς.

Ἡ προοδευτικὴ κοινωνικὴ τέχνη στὴ χώρα μας, ἀναπτύχθηκε κάτω ἀπο τὴν ἐπίδραση τῶν στοιχείων τῆς λαϊκῆς συνείδησης (Λημοτικὸ Τραγούδι, ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνας κλπ.) και κάτω ἀπο τὴν διαμόρφωση τῶν κοι-νωνικῶν και τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν. Ἐκτος ὅμως ἀπο τους καθαρόαιμους και πρωτοπόρους κορυφαίους που ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ λαοῦ, ὅπως ἦταν: Βηλαράς, Κάλβος, Σολωμὸς Παλαμᾶς, Βαλαωρίτης, Βλαχογιάννης, Χατζόπουλος, Γληνὸς, Βάρναλης, Θεοτόκης, Παρορίτης, Σικελιανὸς, Ρώτας κι ἄλλοι ἀγωνιστὲς τῆς προοδευτικῆς Λογοτεχνίας, ὑπῆρξαν κι οἱ ἀντιδραστικοί. Ὅλοι οἱ πτωχόδρομικοὶ ἀνταμείφτηκαν παχὺλα, με χρέμα και τίτλους και θέσεις κι ἀξιώματα. Με τὶς εὐλογίες τῆς Φρειδερίκης και τῆς δικτατορικῆς αὐλῆς, ἔγιναν ψευτοακαδημαϊκοί. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς που και σήμερα ἀκόμα διευθύνουν τὸ κατεστημένο τῶν γραμμάτων. Ὁνό-ματα που δὲν πῆραν καμια θέση στὴ συνείδηση τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, σαν τους Μυριβίλη, Βενέ-ζη, Νόβα, Παπατσώνη, Τερζάκη, Πετσάλη, Κανελλόπουλο, Πετροχάρη κ.ά. Ποιοὺς μιλάει σήμερα γιὰ τὸν φανατι-κό και τυφλὸ ὑπῆρτὴ τῆς φεουδαρχο-μοναρχικῆς Ἑλλάδας Κ. Μπασιά; Ἀλλὰ κι ἓνα σωρὸ ἄλλοι καιροσκόποι τῆς πολυδιατυμωμένης γενίας τοῦ '30, (που τόσο ἀχρηστο μελάνι χύθηκε γι' αὐτοὺς) δὲν ἦταν παρὰ οἱ περισ-σότεροι ψευτορωμαντικοί, ἀλαφρολυρικοί, ἢ ψευτορεαλιστὲς, ἐκτος ἀπο ἀρκετὲς φωτεινὲς ἐξαιρέσεις ὅπως π.χ. ὁ Κοτζιούλας, ὁ Α. Φωτιάδης, ὁ Σκαρίμπας, ὁ Θεοτοκάς, ἡ Ρίτα Μπούμη, ἡ Σοφία Παπαδάκη, ὁ Γερ. Γρηγό-ρης, ἡ Ἰφ. Χρυσόχοῦ, ὁ Γ. Ρίτσος, ὁ Κ. Θρακιώτης, ὁ Κορνάρος, ὁ Ἀγγουλες, ὁ Λουντέμης, ἡ Γεωργία Ἀεληγιάν-νη κ.ά. Οἱ πῶτεροι βολέονταν στὴν ἐκζήτηση μορφῆς και ατομικοῦ ὕφους, ἢ φειρολογούσαν τὸν ἴδιον τὸ συντη-ρητισμὸν και τὸ μυστικισμὸν τους.

Ἀπο τους παλιότερους, ἦταν και μερικοὶ ἀπονήρευτοι, ἴσως και ἀγνοὶ, ὅπως ὁ Ἀρσίνης, ὁ Νιρβάνης, ὁ Παπαντωνίου, που κέρδισαν θέσεις, μα που ἦταν ἀκίνδονοι νὰ βλάψουν τὴν κυρίαρχη τάξη. Ἀλλὰ, κι ἄλλοι ἠθο-γράφοι και παθιασμένοι ρωμαντικοί, γινόνταν εὐκόλα φίλοι κι ὑποστηρικτὲς τῆς μεγαλοαστικῆς αὐτῆς τάξης, με πρώτους πολιτικορωμαντικὸς στυλοβάτες τῆς λαοπλάνας «ἰντελιγκέντσιας» τους Λευτέρη Βενιζέλο και Γ. Παπανδρέου. Γι' αὐτὸν και ὅλοι σχεδὸν οἱ εὐνοούμενοι τῆς βενουχίας, κράτησαν πιστὰ στα φκιαχτὰ μικροαστικὰ ἔργα τους, ὅλα τὰ μεταφυσικὰ στοιχεῖα, που καθηλώνουν τὰ άτομα σε ἀδυναμίες, φόβους και σκοτιάδια και πτωχό-μοῦνε τὸ λαὸν. Αὐτοὶ δὲν ἀρκέστηκαν παρὰ, σε πεσομιστικὲς, στεῖρες ὀμφαλοσκοπίες και ἀχρηστὲς βυζαντινολο-γίες. Με σκοπὸ τὴν ωραιοποίηση τῆς ἀχαρῆς ζωῆς, τὸ φκιασιδῶμα, τὴν κάλυψη τῆς ἀσκήμιας, τὴν ἐξιδανίκευση τῆς φτώχειας, και τὴν ἀγιοποίηση τῆς ἀμορφωσίας και τῆς σκληραγωγίας. Με τὸ καταπῶτι τοῦ μεγαλοϊδεατι-σμοῦ και τῆς κούφιας πατριδολατρίας. Εἶχαν σαν διαφωτιστικὰ ἐθνικοφρονικὰ πρότυπα στα γράμματα τύπους σαν τὸν Π. Γιαννοπούλο, τὸν Ι. Δραγοῦμη, τὸν Φ. Πολίτη κ.α. Ἀλλὰ και σήμερα, τὸ ἀνόητο ἢ και σκόπιμο δόγμα «ἡ τέχνη γιὰ τὴν τέχνη» τὸ ὑποστηρίζουν πολλοὶ ψευτομοντέρνοι, καιροσκόποι και παλαντζέρηδες, διπλωμάτες και πολυπρόσωποι, ὅταν ξεγλιστράνε ἀπο τὸ νὰ πάρουν ἀνοιχτὲς, περήφανες, θαρραλέες κι υπεύθυνες θέσεις. Αὐτοὶ εἶναι «συχαιμεροὶ ἰδεολόγοι» ὅπως τους ἀποκαλοῦσε κι ὁ Ναπολέων ὁ πρῶτος. Ἡ αστικὴ κι ἀντικοινωνικὴ τέχνη, στὴ νεώτερη Ἑλλάδα, γινόνταν χρηματόδουλη, γινόνταν «ἡ τέχνη γιὰ τὸ χρέμα» ὅπως ἔλεγε κι ὁ Γάλλος ἀν-τιδραστικὸς Μωκλαῖφ. Ἡ τέχνη γιὰ τὸ βόλεμα, γιὰ τὴν προστασία τοῦ «ἐγῶ» (!) Ἀπόλυτὴ σύνδεση με τους σκυ-πούς τοῦ ατομικισμοῦ. Ἡ τέχνη, ἔγινε σκλάβος στα περιστασιακὰ ζεπουλήματα, τῶν ἀπολιεμένων καλλιτεχνικῶν συνειδησῶν, και τῶν ἀλλοτριωτικῶν τυπεινώσεων.

Στον τόπο μας είναι ποικίλες κι ερμαφρόδιτες οι αισθητικές τάσεις και προτιμήσεις. Πολλοί εκδότες τελευταία ξεφουρνίζουν πληθώρα απο θολά, μουχλιασμένα μυστικιστικά κι αλέθρια εκτρώματα, βλαβερή, αρρωστημένη σκέψη, σαν σκόπιμες μόδες και τάσεις σ' επιρροές κι επιδράσεις της παρακμής του δυτικού κόσμου, με κίνητρο: τη συνηθισμένη κερδοσκοπία τους. Σα να μη φτάνει που απο το 1821 και μέχρι σήμερα, τα περισσότερα ταλέντα, ζοδεύτηκαν άχαρα για την επιβίωσή τους, υπηρετώντας ατομικά, ή άλλα συμφέροντα μιας πατρίδας ή μιας κατεστημένης τάξης που τα ευνοούσε. Συγγραφείς που πουλάραν τα προσποίητα και γλυκερά τους συναισθήματα και τη συνείδησή τους, σε διαβάλους για δέκα παράδες, καλοπέραση και την κοιλία τους, για μια θεσούλα, ένα μισθο, ή για μια θέση με βαρύ λουφε. Δεν καταλάβαιναν το πόσο εγκληματούν αγέναντι στον εαυτό τους, στους άλλους, στη φύση και στην ιστορία, όταν έβαζαν σα δουλικά όντα, στην πένητα τους όρια, αντιλαλκών αξιώσεων και συμφερόντων, στα χείλη τους φώμωτρα χρυσής σιωπής.

Το πόσο κούφιος είναι σήμερα οι αισθητικές προτιμήσεις της παλιάς και νεόπλουτης ψευδοαριστοκρατίας στη χώρα μας όπου (πιστοι στην έννοια του «μπούρζουα» που δεν είναι άλλη απο τη χρηματοδουλεία, τη φιλαυτία και την υποκριτική αισθηματολογία) μπορεί ένας αντικειμενικός παρατηρητής να τη συνοψίσει: σε μια μάρκα αυτοκινήτου, σ' ένα ισοτιούτο μασάζικης τόνωσης και καλωπισμού, σε μια ζελατίνα, ή σ' ένα λουσαίο εξώφυλλο κι ασημόχαρτο κουζίνας.

Η αισθητική τελειότητα της προοδευτικής ποίησης κι η αναμόρφωση του Λημοτικού Τραγουδιού, βασιζονται στον πρόδρομο των κοινοτικών αγώνων πριν απο το 1821 τον Γιάννη Βηλάρα. Κι ακόμα παραπίσω στον πατέρα της σοσιαλιστικής ομοσπονδιοποίησης των βαλκανικών λαών, Ρήγα Βελεστιλίη. Αυτό πρέπει να ξέρουν οι σημερινοί ποιητές. Οι ποιητές με τη γενική έννοια, που έχουν βέβαια και γνήσιο φυσικό ταλέντο, δημιουργική φαντασία πάνω στην αληθινή λογοτεχνία (ποίηση, μυθιστόρημα, διήγημα, θεατρικό έργο). Δεν εννοούμε τους στιχουργούς, τους χωρίς πηγαία έμπνευση κατασκευαστές στίχων, που ανοίγοντας τα λεξικά, ή μωσαμένοι ριθηκίζουν λέξεις απο διαβάσματα, ή αντιγράφοντας απο ζένα ποιητικά έργα, σκαρώνουν στίχους και θε να λέγονται ποιητές. Ποιητές είναι μόνο εκείνοι που έχουν τη σφραγίδα των πρωτότυπων χειρογραφικών και ποιητικών έργων, σε μορφή και περιεχόμενο· κι όχι οι του συμφου, με τις απαρές κοινοτοπίες. Οι άλλοι, οι πρόχειροι κι επιτηδείοι, που τρώνε τα λεφτά τους τόσο μωροφιλόδοξα κι άχαρα, στα τυπογραφεία, για να φανουν σ' έναν κύκλο φίλων, ή να σκαμάρουν τ' όνομά τους σε λίγα έντυπα, αυτοι, δεν έχουν ούτε κοινοτικές ιδέες να εκφράσουν, ούτε συναισθήματα να καλλιεργήσουν. Έτσι, αρκούνται σε κούφους και συμβολικούς υραιντημούς κι άλλους μυστικισμούς και ισμούς.

Ποιο είναι το γενικό αίτημα των σημερινών αισθητικών προτιμήσεων στη χώρα μας; Ποιο άλλο μπορεί να 'ναι σε μια μάζα που στέκει σχετικά σε απόσταση απο τ' αγαθά της τέχνης, βαρυληχημένη απο τη καταπίδη του πληθωρισμού, και του ακατάσχετου τμηματικού ανυψωτισμού; Οπωσδήποτε, δε μπορεί να υπάρξει άλλο, απο το γενικότερο αίτημα εκείνο που εκφράζει τα κοινοτικά μας προβλήματα, την ίδια την αγωνία της παραπίρα ύπαρξης κι επιβίωσής μας. Το αίτημα να ωφεληθούμε απο την κάθε είδους τέχνη μιας κάποιας υφάλλητικής κι επιβλητικής αλλαγής σ' όλο το λαο, που τόσο υποφέρει απο τα παλιά καχέκτυρα εξουσιαστικών προσηύσεων, μεθόδων και θεσμών. Θέλουμε τέχνες που να καλλιεργούν την κοινοτική συνείδηση, και τ' ανοίγουν ήρωικούς πλατικούς και σίγουρους για τις πολυπόθητες κοινοτικές μεταρρυθμίσεις. Τέχνες που όχι μόνο να μεταμορφώνουν ψεύτικα τις πολιτικές και κοινοτικές σχέσεις μας με ντόπιους κατεστημένους, γείτονες κι αφεντάδες ξένους, αλλά που να λένε την αλήθεια και να εκδιώκουν έμμεσα τη ριζική μεταβολή, την ανάπτυξη κι αναγεννητική ανθρωπωση αυτών των σχέσεων. Για την πιο σίγουρη εθνική και λαϊκή μας ανεξαρτησία και προοδευτική αποκλιτισία. Κάθε άλλη συνηθισμένη ιδεαλιστική μαλιφακτούρα, είναι μάταιη, τσιχλά ή οδοντόπαστα, όπως λέει κι ο φίλος ποιητής Α.Κ. Αυτή είναι η επιταχτική για τους καιρούς μας και την καθυστέρησή μας ματριμαλιστική αισθητική πορεία, που πρέπει ν' ακολουθήσουμε όλοι οι γνήσιοι δημιουργοί. Έτσι θα συμβάλει κι η κάθε τέχνη στη δυναμική και πολιτιστική μορφωτική και παιδαγωγική έκφραση και μορφική ανάγκη της κοινότητας, στην ηπιναστατική κι ειρηνική διαδικασία της προόδου και της ευτυχίας του λαου μας.

Α. Μάλλιος

«Κριτική που δεν εφαρμόζει μια αισθητική θεωρία, δεν είναι κριτική. Και η αισθητική, αν δε στηρίζεται στην ιστορία της τέχνης, στέκει στον αέρα...»

Μ π ρ υ ν ε τ ι έ ρ

«Ο άνθρωπος είναι πλάσμα κοινωνικό και τίποτε δεν του είναι πηδ πολύτιμο απο τη γνώμη του άλλου. Σε κάθε κοινωνική εκδήλωση, διψάει για ομαδική κατάφαση, κι αναγνώριση».

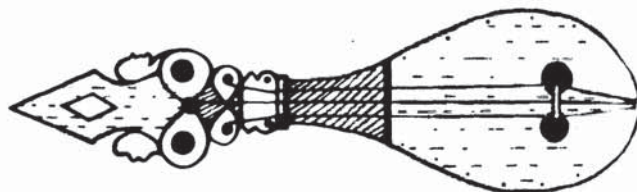
Α. Γ ε ρ ο ν τ ι κ ό ς

... Θρησκεία
που
πρεσβεύω
είναι
η
Αλήθεια»

Ραμπιτρανιθ Ταγκιέρ
(Από συνέντευξη στον
Πειραιά τό 1915)

Αλβανία

Ένα μπουκέτο χαμόγελα

Αλέξη Τσάτση

Μεταφράζει ο Γιάννος Τσιούκας

Ένα μπουκέτο με χαμόγελα σου φέρνω
ω μαυροντυμένη μάνα!
Σαν άνθη τα 'χω εγώ συνάξει
απ' την ημέρα που γνώρισα το γιο σου
κι ύστερα σε μιας νύχτας την αγρύπνια
Σύναξα και τ' αχνόγελα των χρόνων που 'ρθαν,
τότε που λεύτερος φίλησα τα μάτια του
το καθώς είχαν βασιλέψει.
Ένα μεγάλο έγινε μπουκέτο,
που δε μπορώ να το κρατήσω μάνα.
Μα τα καλύτερα λουλούδια του μπουκέτου
που την καρδιά μου έχουν σκλαβώσει
είν' το χαμόγελο που σου άνοιξε στα χείλη
όταν τον γέννησες και τ' άλλο σου αχνογέλιο
όπου στην αναμνηστική άφησες στήλη.

«ΠΟΘΟΣ»

Λαζάρ Σιλίκι

Μεταφράζει ο Γιάννης Μανιάκας

Θέλω το στίχο λαγαρο σαν την αλήθεια,
σα μάνας λόγο άπλο κι αγαπημένο
μ' ώμους γρανιτινούς – φορτία ν' ασκώνει πλήθια,
πλούσιον σα φθινόπωρο χρυσαφένιο.
Σαν τους αητους που στέκουν σ' αψηλα ακρολίθια,
ποτέ κατάχαμα να μη τον δω συρμένο,
να 'ναι πυρσος τη νύχτα φως στα στήθια
τ' ανθρώπινα ν' ανάβει πυρωμένο.
Σάλπισμα να 'ναι ο στίχος, μυτερος σα δόρυ,
αύρα χαιδεύτρα, θύελλα, αγριοβόρι,
θέλω με το λαο πάντα να ζει.
Φορες ορμητικός, φορες γαλήνιος – να κυλάει
στον κόσμο, αδέρφια να 'χει, να μοσχοβολάει
μ' άρωμα – απο την πανάρχαιη αλβανική μας γη.

H.H.A.

Έτσι να με θυμάσαι...Έντμουντ Πάλμερ-ΚλάρκεΜεταφράζει ο Διονύσης Κουλεντιανός

Νην έρθεις σαν θα κοιτόμαι νεκρός
 στου τάφου μου να κάτσεις τ' σγκλονάρι.
 Τα πρώτα μη, μου φέρεις σοφοδειλία
 κι ας τόσο τ' σγκακούσα.
 Γιατί δεν θαμαι 'κει.
 Έκει δεν θα με βρεις.

Ηα σε κοιτάζω απο τα μάτια μέσθ
 των μικρών παιδιών.
 Ηα θέλω να σ' σγκαλάισω με
 των δέντρων τις φυλλωσιές.
 Να σε χαιδέφω με τις κέθασμένες
 κνοές και τις σνταρες των σνέμων.
 Έτ, όνναμη, ηα θέλω να σου δώσω
 των βραχών των σνέμων.
 Έο κουρασμένο σωμα σου ηα πλύνω
 στου ποταμιού το όκασνο νερό.
 Έκ χερτίσ σου, απ' το μοχλό, τ' κνίσσόμενα
 με φωτίσ ηα ζεστάνω του σθνοσκωρού.
 Και ηα σε νανουρίζουν οι φυχαλιές
 μια - μια τους τής βροχής πάνω στ, στέγ,.
 Ηα σου μιλάνω με τ, γλώσσθ των σφών.
 Νε του βιολίου τους τχούς
 μαζί του ηα χορεύω
 κι ε, καρδίθ. λέντερτ, σαν πουλί.
 Στθ σφ, ηα πεταίει.
 Έτ,ν ζυχ, του μακρής ηα ζενεγ,εω
 στ,ν πορφυρένιθ γο,τ,εθ τής σντ,ς
 και τ,ν ειρήν, πια ηα του χαρίσθ
 μ' ένα τριανταφυλλό όνσθς χρυσάρενιθ.
 Έιναι όλα τούτα που με κινώννε
 ευτυχισμένθ: μέρος τους ηα να γίνω
 σπως κι αυτθ κομμάτι 'ναι όκμο μου.

Μεξικο(1) βωμος των νεκρων

Θυμάται ο ποιητής αυτο που ο λαός ξεχνα:
 Το χρώμα του ξύλινου τουφεκιού
 τη μυρωδιά του αέριου στ' ανοιγμένο στόμα
 τον ακίνητο αγέρα, σκοτωμένο απο μια ευθύτατη βολή,
 τον τρόπο κρεμάμενο απο ένα καρφι,
 το γαλάζιο κομμάτι της ζωής κρεμασμένο σ' ένα καρφι.
 Όλες τις αράχνες του κόσμου κρεμάμενες απο ένα καρφι.
 (1) ποιητής θυμάται, και στον καταπέλτη του στόματός του

Σονέτο αριθ. 1(Ουίλλιαμ ΣαίξπηρΜεταφράζει η Γούλα Σμυρνιώττ,

Καλλι, κούθι καθένθσ μας δροστίθ
 μέχρι που κούθιθ μέρα μακαριτθ
 γεροδεμένα του κνέβου νιστθ.
 Νε στ, φωτίθ σου θύμη συ και θύτθ.
 ελόκλτθρος μια πυραυλίθ, όνο μάτιθ,
 άκμο που προκάλου κι σθλάτ,τθ σου.
 γέρο να στείλιθσ ποιόν σ' ουφάνι κλάτιθ,
 που τιμωρείθσ όδεμένα και λυτθ σου:
 Νιστένντ,τθ, χωριάτιθό βλάστθρι.
 τής σνυίτθς όείλοθ μαντιστοφορός
 μη, θάρεσθι στου μπουμπουκίθι τ, χαρτ,.
 (1) :σφορ, τ, σθφορ γνωστος πια σφορ
 του σφώμου, που τθ πάντα κντακνίει
 μαζί και τής χαρθς. Κι έχεις εύθντ,.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΜπροστα στο βαγόνι του τραίνουΒλαντιμίρ Μπάσσεφ

(1935-1967)

Μεταφράζει η Ρίτα Μπούμη-Παπα

Νε τ, μητέρα
 κνθόλου
 σ χωριόμοθσ όεν είναι εύκολόθ.
 Άμιλ,τ,τ,
 στ,καθι σθροστίθ μου.
 Νε σιγάρρθεθ
 κι εκ γάστ,ροσθ
 πάνω στ,σ κροσώπη
 ρωκίθ
 εκ σναβροζάνο πιδάκηθ
 που σμιγών τθ νερά τους.
 Έτσι σούλαχίτ,θό μπόρω
 τ,ν τελεστίθ σουτ,τ, ωρθ
 να ζεγέλιεσθ
 στί όεν κλάκει
 να ζεγέλιεσθ
 στί όε βλάπει τθ όκρωθ μου.

Μοντες ντε ΌκαΜεταφράζει η Μαργα Ροϊσού

οι πέτρινες λέξεις τινάζουν δηλητηριώδη ιερογλυφικά
 περιπλεγμένες βλαστήμιες, δυσωδίες,
 απο σκουλήκια σε αποσύνθεση,
 μάταιες προσπάθειες ν' αφομοιωθούν κάποιες πράξεις
 απίστευτα πιο μεγάλες απο την πραγματικότητα.
 Τελικά ο Χουιτζιλοποχтли¹
 ύστερα απο πέντε αιώνες ανασταίνεται.
 Το περιλαίμιό του είναι απο γυμνα κόκκαλα.
 Ο βώμος του στο Τλατελόλκο.
 Ανάμεσα στη σκουρια τριων πολιτισμων αναδίνεται,
 ενώ ο θρήνος ανεβαίνει απο τους αστραγάλους
 σαν πυρωμένο χαλι απο ατμο
 και τα μαλλια έχουν ορθωθεί μισο κοντάρι,
 και η θλίψη σκοτώνει για δεύτερη φορά
 τη γλυκεια μας πατρίδα την αναστημένη.
 Η οργη, του Ποποκατέπετλ²
 σιωπηρα κυκλοφορει προς τα μέσα
 κι ακόμη, και το πιο γηραλέο μωρο, θα ένιωθε
 πως η πατρίδα που είχαμε, πια δεν την ορίζουμε.

Μια καινούρια εποχη
 — σ' αυτο τον αιώνα τον διαστελλόμενο —
 στην κόλαση, προσαρτήθηκε
 Σε κάποιες 2 ενος Οκτώβρη Μεξικανου.

(1) Θεός του πολέμου στους αρχαίους Μεξικανους.

(2) Ηφίστειο του Μεξικου σε ύψος 5450 μ., 60 χιλμ. απο την πρωτεύουσα.

Ουγγαρία

Ο πέμπτος γιος

Γκαράι Γκαμπορ

Μεταφράζει η Έλλη Παιονίδου

Στα τέσσερα παιδια, περισσευόμενος εγω,
 απρόσκλητος, ο πέμπτος, νά 'μαι, φτάνω
 μέρα τη μέρα μετριόφρονα ξεφτω,
 σαν λίμα, λειώνω, κόβομαι, τα χάνω.

Η μάνα αγάπαι τη φτερούγα του πουλιου
 τ' αγάπαι; Αυτο της έπεφτε μονάχα,
 κι αυτη το πίστεψε, πως της αρέσει τάχα,
 μονάχα τούτο, η φτερούγα του πουλιου.

Και στο γιωρταστικο ορκιζόταν το τραπέζι
 ποτε δε θα 'θελε να φάει άλλο κομμάτι
 Τη βλέπω εμπρος μου, η μορφη της τρεμοπαίζει
 τρίζει η φτερούγα ολοζώντανη εκει, νάτη.

Ποτες της δεν κατέβασε, ούτε μια ολόκληρη μπουκια!
 Τέλος ο θάνατος εκείνην καταπίνει,
 στο τελευταίο της δείπνο μια ιδέα δε μ' αφήνει
 γυμνες φτερούγες οι ώμοι της, δε φτερουγάνε πια.

ΙταλίαΔυο ποιήματαΈντβρίτζε Πέσσε ΓκορίνιΜεταφράζει ο Γιώργος Ν. Κάρτερ

ΑΘΗΝΑ

Απο 'να φιλικό παράθυρο
βλέπω κάθε βραδια παράξενη
τις χιλιόχρονες πέτρες σου
τις μαρμάρινες κολώνες σου ν' ανεβαίνουνε τον ουρανό
Παρθενώνα, που διαφεντεύεις και που πλουτίζεις
τη σκηνογραφία της Αθήνας, ανοιχτού ναού
της ωραιότητας της θάνατς.

Ο ΙΣΘΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Στη ζωγραφία του κορινθιακού ισθμού
ανάμεσα σε δυο πρασινισμένα τείχη που λαμπυρίζουνε
για μια σφιγμένη γκάμα των χρωμάτων
είμαστε παρόντες όλοι.
Μετα τα τείχη απομακραίνουνε: Ο ισθμός,
έτσι γιομάτος απο τ' όνειρο και το μυστήριο,
έχει τελειώσει. Το πλοίο βγαίνει στ' ανοιχτά.

ΑγγλίαΜαραθώναςΜάργκαρετ ΡάινΜεταφράζει η Αγγελή Σιωτηρακιτισιάνη - Σχινιά

(Στις πρόσφατες ανακαυφές των κεισόντων στη μάχη των Πλαταιων βρέθηκαν τα λείψανα ενός αγοριου δωδεκα χρονων και ενός ανδρος γύρω στα σαράντα).

Στο μονοπάτι ως ανεβαίνει στο βουνο
λουκάνικο ρετσίνα και φωμι
'πα στο τραπέζι, κορμο ελιας πριονισμένης.
Η θάλασσα απο μακρια το μούρμουρό της στέλνει,
και πάνω στον απόηχο
κάποιες φωνες θροίζουν σκούρα φύλλα.

Ο νους μου πάει στο δωδεκάχρονο παιδι
καθως ερχόταν απο τις Πλαταιες
παιζογελώντας δίπλα στον πατέρα
και πέθανε μες στην αντάρα του πολέμου
δίχως ποτε να μάθει για τη νίκη.

Αλλ' οι φωνες χαθήκανε
στον ελαφρο ύπνο του αρχαίου ηλιόφωτου
και σβύσαν στις μνήμες των ναων
και στο λόφο με τις κολώνες
σαν δάχρυα σε βάζο
απο φλογέρες και μύθους
με τη ρετσίνα και τη ζεστη σκία της ελιας.

Ελληνική Ποίηση

Μνήσθητί μου Κύριε

του Γιώργου Θεοφανόπουλου

Η συμβατικότητα ρούφηξε την αλήθεια.
Της σκέψης οιπραμάτειες στ' αζήτητα μυχλιάζουν.
Το χτες έγινε χωνευτήρι του αύριο
κι η κολυμπήθρα του Σιλωαμ
ξέρασε τα κατακάθια της αηδίας
στερεύοντας τα ιλαστήρια νερα της.

Ξεστράτισε η συμπόνοια
στην έρημο της αδιαφορίας,
που ξέρασε το κουφάρι της στον αντικατοπτρισμο
κάποιας άσσης στην απέραντη θάλασσα της άμμου.
( ) Σιμουν του σήμερα σαρώνει τις φοινικίες των Ιδεων
στην καταναλωτική ρουφήχτρα των λαων.

Τα βάγια της δόξας αιμάτινα στρωσίδια
στους γολγοθάδες της σκοπιμότητας.
Μνήσθητί μου Κύριε.
Μαράθθηκαν του κάμπου οι μαργαρίτες
και τα σπαρτα καψάλισε ο λίβας.
( ) ήλιος κάθε δειλινο ματώνει
και με πορφύρα αιμάτινη σκεπάζει τα κουφάρια.
Κατα την Ανατολή η υποκρισία
στήνει αγχόνες στ' όνομα του Αλλαχ.

Οι πύρνες ντύνουν την ακολασία τους στο ράσο της μοναχης
κι οι Φρύνες ξεγυμνώνουν την ήβη τους
θυσία στην αδικία της δικαιοσύνης.
Στη γκιλοτίνα των τρανων καρατομούνται τα πεπρωμένα
και στα καζάνια με το μέλανα ζωμο
τ' αφιόνια της καταράκωσης σιγοβράζουν το μίσος του,
το ηφαίστειο της νύχτας των καταφρονημένων
και την αυγή θα εκραγει σαν Κρακατόα.
Η λάβρα του και το παλλιροϊκο κύμα
τα πάντα θα σαρώσει.
Και τότε μνήσθητί μου Κύριε την ώρα της αποκάλυψης
την ώρα της αλήθειας.

Στο μαραθωνοδρόμο της Ειρήνης

Δήμου Λασούλι

Τ'η στράτα παίρνει ο Ακρίτας μας στο Μαραθώνα φτάνει.
Στου Τύμβου βγαίνει την κορφη κι ολόγυρα βιγλίζει.
Βλέπει τον ουρανο θολο, τον ήλιο ματωμένο.
Πονάει η καρδια του δυνατα και με καημο φωνάζει.
« Ξυπνάτε νιοι, ξυπνάτε νιες και γέροι μην κοιμάστε.
Πολλη μαυρίλα έρχεται, πολλη μαυρίλα φτάνει
Μαύρες ψυχες με σύνεργα θανάτου αρματωμένες,

τον τόπο να ρημάξουνε, την όμορφη Πατρίδα,
να μην ανθουν την άνοιξη τα ρόδα και τα κρίνα,
στις ρούγες να μην παίζουμε παιδια με τις μανάδες
και στα χωράφια οι θεριστές, στ' αμπέλια οι τρυγητάδες
να μην τρυγάνε τον καρπο, τραγούδια να μη λένε.
Να γίνει η γη μας κόλαση κι η θάλασσα φαρμάκι
και το Λενιο κι ο Γιάννος σας κι ο Θοδωρής μου αντάμα
τούτ' τη ζωη να μη χαρουν, με μάνα και πατέρα.
Ξυπνάτε νιοι, ξυπνάτε νιες κι όλοι μαζί μου ελάτε.
Ειρήνη να φωνάξουμε, στον πόλεμο κατάρρα.
Ειρήνη αδέρφια, λευτερια σ' όλη τη γης Ειρήνη.
Ειρήνη στην Ελλάδα μας, Δημοκρατία, Ειρήνη». —
Κι ο χάροντας που τ' άκουσε βαρια του καχοφάνει.
Καρτέρι πήγε κι έκαμε κέρα στη Σαλονίκη
και τον χτυπάει με μπαμπεσια να πάρει την φυχη του.
Χαροπαλεύει ο Διγενής στα μαρμαρένια αλώνια!
Χαροπαλεύει ο Ακρίτας μας τρεις μέρες και τρεις νύχτες!
Μα ο χάροντας ενίκησε κι ο δρυς μας πέφτει κάτω.
— Κλαίει η Ελλάδα, δέρνεται παρηγορια δεν έχει.
Κλαίει οι κάμποι, τα βουνα, κλαίει κι η Κερασίτσα,
τ' αλώνια τα πιαλιώτικα που έπαιζε παιδάκι,
κι η Αθήνα η ανυπόταχτη κι ο Μαραθώνας κλαίει!
— Μα ένα πουλι, γλυκο πουλι, λευκο περιστεράκι
— Πάψετε, λέει, τα κλάματα, πάψτε τα μοιρολόγια
Λαμπράκης δεν απέθανε, μόν' ζει και βασιλεύει.
Όταν πεθάνουν τα βουνα κι ο γίγας θα πεθάνει.

Ποιητη

Έκλαφα, φίλε μου, πολυ για σένα.

Αντώνι, Λυριακόπουλου

Πέθανε ο Γιώργος. Πάει κι αυτος, είπα, και στην κηδεία του
έκλαφα πολυ — να έτσι, για να κλάψω.
Ανάλαφρος τώρα, θα κάνει εκδρομες, σου λένε — στον αιθέρα.

Ήταν μια σύμπτωση που πέθανε αυτος, κι όχι κάποιος
ομότεχνος απο μας τους άλλους.
Σε τέτοιες ώρες τα φέρετρα καθως σιγοπερνάνε
κάτι ακριβο μας παίρνουν, ένα κομμάτι
απο τον ίδιο εαυτο μας.
Το χάος μ' ανοιγμένο το μαύρο του στόμα
κάπου κοντα μας περιμένει.

Το μεγάλο ρολόι της σάλας, χτύπησε μεσάνυχτα
κι ο Γιώργος — μια τίμια καρδια
άλλοτε ανάμεσά μας,
θα δρασκελάει αέρινος τώρα την αιωνιότητα.
Κρατώντας με δύναμη στα χέρια του
μια ματωμένη σημαία.

Ποιητη
Προχτες που γιόρταζες, σου ταχυδρόμησα
την ευχετήρια κάρτα μου εχει
αριστερα... στο σκοτεινο υπόγειο της Ευριπίδου.

Δύο ποιήματα

του Στέφανου Τηλικίδη

ΟΓΡΩΠΗ....

Ένας ψηλός, ένας κοντός κ' ένας ασπρομουσάτος,
Οι τρεις εβάλανε βουλή, να μπούμε στην Ογρώπη,
Ούθ' είν' τα πλούτια τα πολλά, τα περισσα τα γέγια,
Κι ούθ' είν' τ' ασημοκούταλα και τα χρυσα πηρούνια.

Κ' ένας ξωμάχος, ξέρακας, στον Λαρσινο τον κάμπο,
Μαθαίνει, διαλογάται τα, και πικραπιλογιέται:
— Τι λέτε σεις, αστόχαστοι, και τι μας φεματάτε,
Το ΝΑΤΟ ξαστοχήσατε, την έρμη τη Ζυρίχη
Και τον ΑΤΤΙΛΑ της Τουρκίας, που γιοματά την Κύπρο;
Εσείς κι αν ξαστοχήσατε, εμεις δεν ξαστοχούμε.

ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Θα μάσω ρόδα του Μαγίου και τ' Απριλίου μοσχάνθια,
Το φύλλι, το βασιλικό, τον κρίνο, τη λεβάντα,
Να πλέξω μοσχοστέφανο, της άνοιξης στεφάνι,
Να στεφανώσω το παιδί, ψηλα να τ' αναστήσω,
Έκείνο να 'ναι μου θεός κ' εγώ προσκυνητής του.

Οι κλέφτες

Γιάννη Καραβίδα

Με τους οικοδόμους
που έχτιζαν τη νέα πολυκατοικία
είχαμε γίνει σαν αδέρφια
Κάθημερινα τα λέγαμε
εγώ απ' τη βεράντα του σπιτιού μου
κι αυτοί απ' το γκαρτζι τους.
Με χίλια δυο υπονοούμενα
μιλούσαμε για τις γυναίκες που περνούσαν
κι αφήναμε — πουλιά — τους πόθους μας
να συντροφεύουν τις καμπύλες τους.
Ναι σας λέω, είχαμε γίνει σαν αδέρφια
κι ούτε που το φαντάστηκα ποτε μου
πως θα με πρόδιναν μ' αυτο τον τρόπο:
Νάθηχαν ξαφνικά μια μέρα
κλέβοντας απο μένα
τον αδερφικό τους φίλο
τον ουρανό τον ήλιο και τη θάλασσα.

Νοτισμένες Κυριακες

Νικ. Νικήτα

Μεγρη, μικρη, θάμπη, ανάτχ
το πρωτοβρόχι απχ στη γη,
κλήτμοναχ την άλλοη, χώρα
στο δειλινο που προχωρει.
Μεσ στο γραμμένο πρόσωπό σου
χραζουνε οι ουρανοι.
στα τζάμια ήροστερες σταγόνες,
ποις το πουλι που σε καλει:
κι ολα αφημένα, διακρυσμένα,
ημεροι ήρομοι να διακεις,
συννεφο ενα θα φορεσει
για φορεσει μεσ στην ψυχη,
Α τα φθαρμένα ολα τ' άλλα,
τα μακραμενα στη νοτια
τα ψυταρμονικα που παιζει
που δε ε' αγγιζει στην καρδια,
κι ομως, χωρις να έχεις ρουχο,
εχεις το φεγγος φορεσει
μεταξι φεγγουνε τα ματικα
χρα σε σχημα τη ομορφια.
Με την αψη, σε χειρετάω
εσενα νυχτα μακρινη,
ολα που τα χεις μοιρασμένα
στομα ρουλι, και προσμονη,
το πως ορεχτηκα να νιωσω
το πρωτοβρόχι ε' αγκυλια
στα κλάμα υ' εάρκα και το πνευμα
πως κελουναχτα γλυκα
εμιγουν στην πρωτη, τη, νυχτια
ολα εκεινα που περνουνε
να εμιγουνε εριστικα,
οι τοσεσ ευρες ευτυχιας
που δεν ξαναγυριζουν πια
τις νοτισμένες Κυριακες.

Ενάντια στο δυτικό άνεμο

(Στους ποιητές της Γης)

Χρήστου Κατσιγιάννη

Κάποια φορά κι έναν καιρό
 κουνούσα τα δυο χέρια μου ορθός
 με την ελπίδα που όπου να 'ναι θα με δήτε...
 Κάποια φορά κι έναν καιρό
 πηγάδι έχτιζα τις χούφτες μου στο στόμα
 και φώναζα ολοένα δυνατά μπας και μ' ακούστε...
 Κι απο καιρο, σ' άλλον καιρο,
 γυμνος, ξυπόλτος, διψασμένος, νηστικός
 τ' άθλιο κορμι μου στήλωννα λιγνόν ιστο
 και πάνωθ' του κρέμαγα κουρέλια απ' το χτες του λαου μου...
 Μικρο σημάδι μέσα στον καιρο
 βρίσκομαι ακόμα σήμερα πάνω σ' αυτο
 τον νότιο ελληνικο, κατάξερό μου βράχο...
 Αδέρφια μου ποιητες όλης της Γης
 ξέρω καλά που, ίσως, ποτες δε θ' ακουσετε
 αυτο το τόσο φτωχικο και αδύνατο μήνυμά μου...
 Όμως, πρέπει να μείνω εδώ στη θέση μου
 και να κουνω τα χέρια μου κι ολοένα να ουρλιάζω
 στη μνήμη, όσων παρώθησαν απο τον άγριο δυτικο άνεμο...

Η πλάστρα η δύναμηΣπύρου Μουσελίμη

Κι αν έγιναν πο λόγου τους μέσα στο χάος τ' άστρα,
 τόσους αιώνες όπου ζουν, δεν έγιναν χαλάστρα:
 Φέροντας ολοτρέγυρα σαν τ' άλογα στ' αλώνι,
 δεμένα απο το στρίγερο, και κοιος "βαλμας" τ' αμπώνει:

Πως έγινε το λούλουδο, χωρις σκορα το στάρι,
 το πρώτο ζούδιο της στεριας, χωρις αυγο το φάρι:
 Ποιος έδωσε στον άνθρωπο τη γνώση ν' ανεβαίνει
 στα ουράνια, και στη θάλασσα μέσα να μπαينوβγαίνει;

Ποιος την πράχνη δίδαξε με υφάδι και στημόνι
 να υφαίνει δίχως αργαλειο, τους κλώνους ν' ανταμώνει;
 Ποιος δάσκαλος την πέρδικα, ποιος μουσικος τ' αηδόνι;
 Το μπούρμπουλα μέσα στη γη την κοπρια να χώνει;

Όλα τα όντα τα 'πλασε μια δύναμη μεγάλη,
 της ύλης κάθε κίνηση όπου μας περιβάλλει·
 κι όπου δεν έπαφε ποτε να ζει, να θανατώνει
 τα πλάσματα και γρήγορα, να τα ξεκαινουργιώνει.

Ο γερο-δουλευτής

(Απόσπασμα)

Πάνου Ι. Παναγούλια

Απαλευτός ο γερο-δουλευτής
 μπροστα στη, ζιγανι, βροχι,
 θαρρεις και λαχταρει τη, ηροσια
 που χρονια σκορπιζε
 μόνο για το κομματι το φαμι
 - για ένα μεροκάματο φτωχο -.
 (1) ουρανος, τα πέντρα, τα νερα
 πηάφορα θωρούνε
 το γερο δουλευτή...
 Πικια πολύ το βραβύ εφες
 - καλίο ζακονι το κρασι -.
 κοιος ξερει,
 για να εβήξει τα φαρμακια
 που τον ποτισαν οι άνθρωποι...
 Αποκαμεν η, ερμαν, του καρδία
 απο τις αγριες μορες
 τοσα χρονια. (1) αμορος
 ν' ακούσει δε βουλι/θη, κε
 της δικαιοσύνης
 την ιερη φωνη, ν' ανοίξει
 τις θύρες της ψυχής του
 στον ήλιο της λήθειας...
 Κι απαλευτός και γελαστός
 κοιτάει τον ουρανο
 με μόνι, συντροφια
 το θλιμμένο και μονοτονο
 τραγουδι της βροχής...

Επίγραμμα

(Στον Κυριάκο Κατιρτζόγλου)

Μιχάλη Μπούρμπουλα

Απο ροδοδάφνες ανθισμένες και μυρτιες
κι απο χλιες εκατόφυλλες τρανταφυλλίες
στεφάνι σου 'πλεξα σεμνο,
στεφάνι που στη μνήμη σου ταιριάζει.
Είναι απο ανεμώνες δροσοστάλαχτες
στης Καισαριανής το θυσιαστήρι φυτρωμένες
κι απο αγωνιστων της Εθνικής Αντίστασης
το άλικο αίμα βλαστημένες.

Νέοι ποιητες

Ναβάγιο

Γιώργου Κεντρωτη

(Οι σύντροφοι χάρθηκαν
στα παλάτια της Κίρκης...
και να 'μαι. Όλο μου το έχει
μια κπέραντη, τρικυμία,
ένα κομμάτι σκπιο ξύλο
απο το πλοίο μας
ένα ταλανισμένο κορμι.
μια φυγή, με δυο-τρεις ιδέες ελπίδας.
Το πέλαγο... έρπυμος.
(1) κηπος... μακρινή, όσση,
χιμκίρα κι αγριο ορόσσημο.
(2) ανθρώπος σκυλι που πειθαίνει
χωρίς να τον βλέπουμε.
Τι κρίμα!...

Ανίχνευση

Κώστα Σάββα-Ιωαννίδη

Λανώ τα ματια σου στην ομίχλη,
Πιανώ τα χερια σου.
(Οι ανάτες μας αντιφοριταν πλάι-πλάι στο μονοπατι.
Τα χείλι, μας χώριταν για λίγο.
να δουμε ποσο αντεχει τ, γεύση, του φίλιου.
οταν τα σπύλα ξεκοβει απ' τη φωτια.
Το τρινο αναχώρησε
κι εμεις ακομα στο σταθμο.
με χαδια και φίλια ν' αναχνευομαστε.

Ζωή και λύτρωση

Δημήτρη Κατσούλη

Είναι τ, ζήση, μας στη Δραπετσώνα
και στην Κοκκινια, στο σχολειο, στο γιαπι
και στη, ομπρικα, ένα «κόκκινο μύλο»
γιοματο πασχαλια και κοκκινο αιμα.
Είναι τ, ζήση, μας δαμένη, με του πονου
το τραγουδι που οταν τραγουδάμε
ο ήλιος στάζει δακρυ. Στα ματια μας
φαινεται τ, γη, γλυκεια πικρη, κι αβέβαιη.
Να τ, λύτρωση, δε θα 'ρθει απ' τη μητρα της ελπίδας
θα 'ρθει απ' τα αιματινα περασματα τ' αγώνα.

Αισιοδοξία του Αιγαίου

Στέλιου Καραγιάννη

Σ' αυτές τις χιμουδιες
έμαθα το φως του ήλιου,
τα μυστήρια της νύχτας.
Σ' αυτά τα τραγούδια
ένιωσα την ελπίδα
στο χρώμα της αγάπης.
Έζησα τη γαλήνη, του θαλάσσιά μου
το θυμο των κυμάτων σου.
γεύτηκα την κρμύρα σου.
άκουσα τα μυστικά σου.
Υψώνω ύμνους στην ειρήνη, στη ζωή,
θαλάσσινη, απεραντοσύνη,
ατέλειωτο πέταγμα των γλάρων.
ακούραστο όραμα των περιστεριών.
(Οι μέρες μας έρχονται φορτωμένες υποσχέσεις.
εκείνο που καρτεράμε θα φανει
εκείνο που φωνάζουμε είναι:
Λευτερια κι εθνικη, ανεξαρτησια.
Γώρα με νιώθεις και σε νιώθω αδερφε.
να κτενίζεις φωτεινο τον ορίζοντα.

Καταιγίδα

Κώστα Ε. Γάλλου

Είναι φορές που τ, βίκα της χαρς
ξεδιπλωνοντας τις πόρτες της ψυχής μου
με κανει να κρυώνω
μελωδία που πολιορκει τις αισθησεις
αμα πολεμικο που σύγκορμ' απειλει
την ακεραιότητα μου
καταιγίδα που μου τα παίρνει όλα
και του πλυσίον τ, μορφή, σχήμα
ενος ανωνυμου προσωπου αγαπημενου
κι αυτο είναι τ, μεγάλη, αφιερση,
Δεν ξερεις ποτε την ανεγγιχτην εικονα
του Θεου αγαπας και πότ' εκείνη,
τη, διχως λαμπή, μα απο εάρκα ανθρώπινη,
πλάσμενη,

Στο βωμο της νομοτέλειας:

Δημήτρη Πανουσάκη

Απο τις βαθύσκιες χαράδρες
των χιλιόχρονων μαρτυριών της πατρίδας,
άγριος σάλαγος καθάριος κι ευαίσθητος
αναβλύζει σε συντριβάνι απο κόκκαλα και αίμα.
Πόσο καιρο έχουμε για προσκεφάλι
το περήφανο μαύρο των μανάδων μας;
Πόσο μεγάλη είναι η αγκαλία της υπομονής;
Πότε θα σταματήσει ν' αλλάζει μορφή, το συρματοπλέγμα;
Πότε θα πάψει να υπάρχει το συρματοπλέγμα;
Οι νεκροί γατζωμένοι απο την κύλη του Πολυτεχνείου
διαδίδουν το χαμόγελό τους.
Ο Σουκατζίδης και η Ηλέκτρα μας χαιδεύουν με μια δέσμη
πανάρχαια όνειρα.
Οι αφίσσες του Μπελογιάννη, σεργιανάνε σαν Παναγιες τη νύχτα.
Ρέει το αναπόφευχτο στην εξουσία της νομοτέλειας,
μαζί με το θάνατο, την ψυχοπάθεια, την αναπηρία
μαζί με τα ποιήματα, τα μεγάλα έργα
μαζί με το αίμα και το σταθερο χαμόγελο
της άνοιξης, των διαστημοπλοίων,
του εργοτάξιου, του έρωτα,
της βαθιάς ρυτίδας των κάτεργων,
ως τότε θα ρέει σ' αυτή τη νομοτέλεια.

Ανάμνηση

του Γιώργου Νικολάου

Τρέχει σαν το ελάφι η ζωή
σαν το ποτάμι που γοργά κυλάει
και δε γυρίζει πίσω στην πηγή
κι απ' τα βουνα στους κάμπους ροβολάει.

Γονάτισα μπροστα Σας σταυραετοι
και φίλησα το χώμα, τα λιθάκια
που σκέπασαν τ' αγνο Σας το κορμι,
αιώνια Σας η μνήμη παλιχάρια.

Περναν αιώνες, αβήσαν οι χρονιές,
φαιναν στο παρελθόν χλωστροπιδές,
κι όπως περσι μας έμεινε το χτες
γεμάτο απο πόνοους και ελπίδες.

Κατάκατσε ο μαύρος κουρνιαχτος
οι πυρκαγιές κι οι φλόγες έχουν σβήσει
και κάθησα στα γόνατα σκυφτος
να πιω νερο στις θύμησης τη βρύση.

Αποσταμένος βρήκα θαλπωρη
στα στήθια της ανάμνησης που μένει
ακοίμητη, αγέραστη, πιστη,
σθνάτη και χαροξεχασμένη.

Τότε μπροστα μου πρόβαλε το χτες
κι ορθώθηκαν του Γράμμου τα ταμπούρια
της Πίνδου οι απάτητες κορφες
κι ακούστηκαν αντάρτικα τραγούδια.

Το Μίντζα, τὸ Φιλέκη, το Σκαμιά,
το Φόνη, τὸ Χαλιούρα και τον Άρη,
το Χάρη, το Τζαβέλα, το Βαρια
τον Άλκη, Φωτονιάτα και Λουτσάρη.

Η ανάμνηση μου χάρτισε φτερα
και πέταξα στ' απάτητα τσουγκάρια,
εκει που η μάνα γη κρατάει γερα
στον κόρφο της τ' αγώνα τα μπροστάρια.

«Κόκινό Δάσος»

[Ανέκδοτο μυθιστόρημα, απο τον πόλεμο του 1940, συνακόλουθο του γνωστού στην Αντιπολεμική Λογοτεχνία «Ιταλικού Λόφου»]

του Νίκου Γαλάζη

Αξίου ε.α. Συγγραφέα

(Συνέχεια απο το προηγούμενο)

Ο Κοσάρας ανέβηκε στο δώμα του διοικητήριου. Ξεντύθηκε, φόρεσε το νυχτικό του. Έγραψε κάμποσες επιστολες. Μια απο δούτες στη μάνα του. Τις ταχτοποίησε παράδιπλα. Φόρεσε ύστερα την καλη του στολη, μ' όλα τα παράσημα. Έβγαλε την κουμπούρα, και φύτεψε μια σφαίρα στην καρδιά του.

Ο χτηνίατρος που κοιμόταν δυο οργιες παρέχει, στο ίδιο κελι, μήτε πήρε είδηση. Αργότερα μισοξυπνημένος σαν είδε τον αυτόχειρα με τα αίματα και το κουμπούρι στο χέρι, αλαφιάστηκε. Τι τάχτηκε με τα σώβρακα κι έτρεξε στο διάδρομο βρνάζοντας.

Σκότωσα τον συνταγματάρχη.

Ανήμερα του Χριστου. Το Σαραντα.

Με τη σειρά τους ξεπετάχτηκαν κι οι άλλοι.

Το πρωι τον θάψανε, στο βουνο, παράμερα, ται σκύλο. Ο στρατηγος έκαμε άλλη παλικαρια. Ληπαγόρευε αυστηρα να συνοδέψουν το ξόδι. Παρεχτος απ' τους νεκροθάφτες. Μήτε να τον διαβάσει παπας Μηδε σταυρο να του βάλουν.

Η αυλαία έπεσε πάνου στα παράσημα του ζαπι ταινκοσάρα. Που σε φιλότιμο δεν τον ξεπερνούσε κανέναν.

Τούτον τον καιρο στο κεφάλι του στρατηγου ην κυκλοφορούσε άλλη γνώμη παρεχτος απ' την αλοπέρασή του. Πέρα στα υψώματα, τα τμήματα γιανει γαιτρωμένα στα τσουγκάρια. Χωμένα στις βρνες. Τα σχετικα τα 'χε αναθέσει στον επιτελάρη Τσιλιβίθρα. Πονηρο συμπατριώτη του μ' αλειουδισιο μούτρο και συνωμοτικη συμπεριφορα. Απ' τη λιμνη του στέλναν κυπρίνους. Απ' το ρέμα ιέστρωφες. Απ' το τάγμα πολυβόλων θέσης, πέρδικες. Απ' το φυλάκιο του δάσους αγριογούρουνα αι φασιανους. Ζωη παραδεισένια για την αφεντια ου. Το μακίλιο ποτε να μην τελείωνε. Έλα όμως ου δεν του άρισαν κάτι σημαδιακα απ' τον περιουρο. Μήπως γινόταν καμια υποχώρηση και χάνονταν οι υποθήκες που θα 'πρεπε ν' αφήσει στους «πιγιγνόμενους». Οι λαοι ζούνε με τους ρωές τους. Κι αν δεν έχουν, φτιάχνουν. Η ιστορία εν γινεται. Γράφεται. Ανάλογα με τις πλάτες. και

τα γιαλια που φοράει ο καθένας. Τα γεγονότα, η εξοχότη σου, πρέπει να τα διοχετέβει σε γνώριμες και προκατασκευασμένες κοίτες, σύμφωνα με το φιλότιμό της.

Ότι ξέρουμε σήμερα για το Μεγαλέξανδρο το μάθαμε απ' τους βιογράφους του. Άμα βρούμε τέτοιους για το στρατηγο μας, που ξέρεις αν ύστερ' απο χρόνια δεν τους επισκιάσει όλους. Απόνε Σιμωνίδη παπαγαλίζουμε για τους τρακόσους της Σπάρτης. Ενω ξεχάσαμε εξακόσιους Θεσπιεις που καθήσανε δίχως να τους υποχρεώσει κανένας και πεθάναν. Θυμόμαστε όμως τους Σπαρτιάτες που εχτελούσαν διαταγη να μην υποχωρήσουν.

Τότες σύντυχε να υπηρετει στη μεραρχία κάποιο «καλόπαιδο». Το είχαν αποσπάσει απ' τη στρατια, μιας κι ήταν απο σόι τον κάμανε πάσα στη μονάδα τούτη, για να καυχιέται πως υπηρέτησε στη γραμμη της φωτιας. Φαίνεται προοριζόταν για μεγάλα. Σπουδασμένος έξω, ποετάστρος, μιλούσε συνέχεια. Μια και τάξερε όλα. Διηγόνταν για δαύτον πως διαπνεόταν απο αριστερες ιδέες κι όσοι το αναφέραν, δεν ήξερες αν το λέγαν για να τον κατηγορήσουν για να τον παινέψουν. Ασχολούνταν μ' όλα τα είδη του λόγου. Απάγγελνε, αγόρευε. Μιλούσε για προϊστορικά γεγονότα με λεπτομέρειες, σα να ήτανε παρων κι αζαύριστος. Τριγυρνούσε κι έσκυβε πάνου στους επιτελικους χάρτες, με τις σημαιούλες. Δεν κάτεχες πούθε αντλούσε το θάρρος και μιλούσε μ' ένα τουπε που σε ξάφνιαζε. Τις προάλλες παρακίνησε δύο συνάδερφους φαντάρους, δικηγόρους, να επισκεφτουν το δήμαρχο μιας ιστορικης πολιτείας που καταλάβανε τα στρατεύματα. Ο δήμαρχος τους δέχτηκε μ' επισημότη. Του 'κανε εντύπωση, που ήταν απλοι στρατιώτες κι είχαν επιστημονικα διπλώματα. Το «καλόπαιδο» έβγαλε δεκάρικο λόγο που ούτε λίγο ούτε πολυ, διαβεβαίωνε ότι ο στρατος μας αποτελούνταν απο τεχνοκράτες κι επιστήμονες. Μίλησε για συνέχεια του αρχαιου με τον σύγχρονο πολιτισμο. Σκάλωσε στον ελληνοχριστιανικο, κι άλλες καραμέλες (!) Ωστώσω τις μύτες απ' τ' αρχαία αγάλματα τις καταστρέψανε οι βάνδαλοι, τα βυζα των θεαινων τα ισοπέδωσαν οι πειρατες. Τα πετσοκομένα αγάλματα που στολίζουν τα μουσειά δεν τα σπάσανε τα σφυρια των καλόγερων, αλλα οι Πέρσες.

Κοντολογις, ρώτησε πόσοι χριστιανοι και πόσοι αλλόθρησκοι κατοικούνε στην πολιτεία. Τότες ένας απ' τους φαντάρους της παρέας απευθύνθηκε στο δήμαρχο.

Οι Χριστιανοι λαβαίνουν φιλικη θέση στην παρουσία μας, για παραμένουν αδιάφοροι:

Το «καλόπαιδο» μπήκε στη μέση.

Απαγορεύω την ερώτηση, πρόσταξε. Επειδη όμως η ερώτηση είχε γίνει, νογούσε πως απαγόρευει την απάντηση του δήμαρχου.

Οι άλλοι δυο αγριέψαν. Παραλίγο ν' αππαχτούν μέση με μέση μπροστα στον ξένο, επιστήμονες οι αφεντιες τους, που ο άλλος τους θάμαζε σαν χαμάληδες. Σφίξαν τις γροθιες, δαγκώσαν τις γλώσσες τους και δώσαν τόπο στην οργη. Χαιρέτησαν βιαστικα.

— Δε χρειάζεται να μας συνοδέψετε στην ξώπορτα. Ευχαριστούμε.

Σαν στρίψανε στο σοκάκι αρπάχτηκαν στα χέρια. Βλαστημούσαν, σαν καροτσέρηδες. Ωστόσο τούτο το «καλόπαιδο» διάλεγε ο στρατηγός για να πάρει του λόγου του, τη θέση του Μεγαλέξανδρου στην Ιστορία. Ύστερα βέβαια απ' το θρίαμβο που σημείωσε στην υποστήριξη μπροστα στο έκτακτο στρατοδικείο και χαντάκωσε τον μακαρίτη Καπεταν Κοσάρα.

Λοιπόν θα του ιστορούσε τη βιογραφία. Θα περιλάβαινε υποθήκες καθώς και παραινέσεις προς τους αθάνατους Γραικούς. Αδιάφορο αν μονάχα εγωιστικές ιδέες κυκλοφορούσαν στο μυαλό του στρατηγού μας. Όλα ήτανε πλασμένα για την αφεντία του. Ήταν ο μυρωμένος απ' την τύχη. Ένωθε τις θωπείες της δόξας καθισμένος στα γόνάτα της ο μπαγάσας. Τα χοντρα γαλιά του τα παραμόρφωναν όλα. Πέρα για πέρα. Δείχνανε τους άντρες πλατειούς, ίδια καραγκιοζάκια. Κανέναν πόνο δεν ένιωθε για δαύτα. Καθώς θα τα 'ριχνε όλα μπροστα και δεν θ' απόμνε ρουθούνη. Προκειμένου να ξυστει μπροστα του, στο διάβαλο τα όσια. Ο χώρος ήταν η πατρίδα. Τα πάντα είχαν φτιαχτεί για να δοξαστεί η μουτσούνα του. Οι μάνες γεννούσαν και νταντέβανε τους γιους τους τους σπουδάζαν. Τους κανακέβαν για να τους στείλει του λόγου του, ο άκληρος, για ψύλλου πήδημα στο στρατοδικείο των μουσάτων μηδενικών. Συμπεριφορα απαράλαχτη λυκού σ' ορνιθοτροφείο. Και πάλι τούτος δεν θα χαλούσε πλιότερα πουλερικά, απ' όσα θα χρειαζόταν. Καθώς ο δικός μας. Το πραχτορείο της αρβύλας διάδινε γιατί μισούσε τ' αρσενικά κι ήθελε να τα ξεκάνει μαζεμένα. Δεν είχε αποχτήσει διάδοχο. Έπασχε για τ' όνομα. Για τούτο τα 'χε χαμένα και παραλογίζονταν. Περιμένε στα γεράματα για χάρη του να σπάζαν οι φυσικοί νόμοι και να γεννούσε η γρια του αρσενικό. Ίσαμε τότε, θα 'κανε τον ασίκη και τον νταη με τα παιδιά των αλλωνων. Για την ώρα ντουφεκούσε, χωρίς να του καιγεται καρφι, π' αδυνάτιζε τις γραμμές μας, ξεκάνοντας λεβεντόπαιδα. Θεωρούσε τους άντρες σαν εργαλεία. Γι' αυτό, σκεφτόταν, τους ονομάζαν έμψυχο υλικό. Θεωρούσε την επίθεση έμβολο φτιαγμένο απ' τις σάρκες τους. Λοιπόν θα τους έβγαζε το λάδι. Θα ξερνούσαν την ψυχή τους ανάποδα. Θα τους εξόντωνε μέχρι τον τελευταίο φανταράκο. Για να πετύχει ο ίδιος στη σταδιοδρομία του, τον κακο του τον καιρο και τον ανάποδο. Αν ζούσε ο μακαρίτης ο Πλούταρχος θα τον περιλάβαινε στους παράλληλους βίους αντάμα με τον άλλον. Τον ήρωα του Παγασσητικού. Τον Αντρέα τον Καθίκη. Όσοι τον ξέρανε, διάβαλε και δε θα κατάφερνε να τους ξεκάνει, με τους στρατηγίσκους τους ελιγμούς πόσο θα ζούσαν; Το πολυ πενήντα χρόνια. Θα φοφούσαν. Τα τεφτέρια πάλι που θα ιστορούσαν τ' αντραγαθήματά του θα παράμεναν, κληρονομία της αθάνατης πατρίδας μας. Θα τα σκάλιζαν οι μεταγενέστεροι γραμματοδόσκαλοι. Θα τον κοτσάρανε σ' αναγνωστικά. Δεν ξέρεις πως έρχονται τα πράματα. Μπορούσε, ανάμεσα σε δαύτους να βρισκότανε κανένας παλαβός. Να τον ανασύρει απ' την αφάνεια. Ν' αναμασούσε τις παλικαριές του και να του φτιάχναν ακόμα κι αντρίαν-

τα. Με τις χειλάρες και τα ρεβα του ποδάρια ανοιχτα να δείχνει με το μαστίγιο του, στο διάδοχο, τις θέσεις του εχτρου. Η ιστορία φτιάχεται. Ανάπαυση!

Έτσι άρχισε η υπαγόρευση της ιστορικής βιογραφίας του ένδοξου στρατηγού μας. Η ιστορία θα κονομούσε λίγα αντίδια να στεφανώσσει το κούτελο και θα τοποθετούσε δεξιά του τον Αλέξαντρο και στα ζερβία του τον κοντοπίθαρο Βοναπάρτη. Στρατιώτες πάνου απ' τις πυραμίδες σαν κοιτάζουν τριάντα αιώνες. Ο γίγας μας θα καμάρωνε σά γύφτικο σκεπάρι. Οι παραστάτες του, ξεθωριασμένοι μάλκ θα φαινόντουσαν. Σαν κουνούπια.

Ο επιτελάρχης μας ο Τσιλιβήθρας διαβαίνοντας απ' το μέρος που ο λόχος καθάριζε τις λάσπες πανικοβλήθηκε. Έβαλε τσιριχτές φωνές στον Κοργιο. Απο κοντα όσαι υπηρετούσαν στο στρατηγείο, θέλοντας να μοιάσουν σ' αφεντικό τους, κατόντησαν σιχαμεροί σατραπίσκοι. Έσκουζε λοιπόν κι ο υποταχτικός και τα σάλια του καταβρέχαν παράμοια τον δύσμοιρο λοχαγο που δεν καταλάβαινε τι του έλεγε.

— Μωρε που είναι οι επωμίδες σου;

Ξαφνικά, σαν κάτι να μυρίστηκε, έστρεψε μονόπαντα. Σα λύκος που 'χε καλόγερο στο σβέρκο. Σαν είδε το στρατηγό, πάνου στις ανοιχτές σκεβρωμένες ποδάρες του, μούλωσε. Παράτησε τον φοφοδε άνθρωπο απορημένο και τράβηξε βιαστικά για τον άλλο. Χαιρέτισε σπασμωδικά με σεβασμό. Εξήγησε πως αυτά τ' ανσχωμάτα που έφτιαξαν, θα φαντάζουν στις αεροφωτογραφίες, σαν καινούργια οχυρωματικά έργα. Οπότε θα προκαλέσουν την εχτρική αεροπορία και δεν θ' απομείνει ψυχή στο στρατηγείο. Άλλο που δεν ήθελε ν' ακούσει ο ξιουταρης μας.

— Έλα δω. Κραύγασε σ' ένα λιπόσαρκο αγγελιοφόρο που 'χε λάβει παρακει απο ώρα τη στάση φοβισμένης προσοχής. Χτύπα τα τακούνια σου μωρε. Πήγαινε στο λοχαγο Δόστου τις επωμίδες. Πες του, πως διάταξα να ξαναστρώσουν τις λάσπες γρήγορα. Γιατι έτσι και φανει κανένα πετούμενο θα τον στείλω κατευθεία στο απόσπασμα. Εμπρος! Γκρεμοτσακίσου σκερβελέ.

Απ' το γειτονικό σταυλο κάποιο γαϊδουρομούλαρο άρχισε να γκαριζει.

Για να σώσουμε τη θετική μας παράδοση

(Ένας παραινετικός κώδικας)

του Γιάννη Παυλάκη

Καθηγητή και Συγγραφέα

Για να βοηθήσουμε τα παιδιά μας να γνωρίσουν τη θετική κι αθάνατη ελληνική παράδοση, προτείνουμε μερικούς τρόπους επικοινωνίας, που αποτελούν κεντρίσματα άμιλλας θα λέγαμε, για κάθε νέα γενιά του λαού μας, με τα προγονικά του μεγαλεία. Ευθύνη μας είναι να φέρουμε τα παιδιά μας ως τις ριζιμιές πηγές, κι ας μη τα αναγκάσουμε να πιουν.

1) Στα μικρότερα παιδιά να μη σταματήσει το παλιό ελληνικό παραμύθι του παππού ή της γιαγιάς. Πολυτερισσότερο να μη γίνεται με γελιοποίηση, απομυθοποίηση. Στα μεγαλύτερα, ευκαιριακά, σε ανύποπτο χρόνο να διηγηθούμε παλιές ιστορίες που ζήσαμε ή διαβάσαμε.

2) Να πλουτίσουμε τη βιβλιοθήκη τους με σχετικά βιβλία ιστορίας του πολιτισμού μας και βιογραφίες μεγάλων δημιουργών της παλιότερης και νεώτερης Ελλάδας.

3) Να επισκεφθούμε μαζί τους διάφορους αρχαιολογικούς χώρους ή μουσεία και να προσπαθήσουμε να επισημάνουμε την αξία των έργων που βλέπουν (π.χ. τείχη Θεμιστοκλέους, Δαφνι - ψηφιδώτα, Μπενάκειο, Παλιά Βουλή, μουσείο στο Μοναστηράκι κ.α.)

4) Έναν περίπατο με άμαξα στην Κηφισία ή μια βαρκάδα με μαντολινάτα στο Σαρωνικό.

5) Να πάμε σε κάποιο λαϊκό πανηγύρι στο χωριό μας, ή σε άλλο χωριό, ή σε γάμο, ή άλλη κοινωνική εκδήλωση, όπως λ.χ. αναχώρηση σφουγγαράδων από Δωδεκάνησα.

6) Να πάμε σε χωριό, σε σπίτια ξωμάχων, ζευγάδων, ψαράδων, ναυτικών και να τους διηγηθούν ιστορίες απ' τη ζωή τους ή να παρακολουθήσουν εργασίες τους (όργωμα, λιομάζωμα, θερισμό, τρύγο, ψάρεμα κλπ.). Να περιεργαστούμε τις παλιές οικοσκευές (σκευή, αργαλιούς κλπ.) ή διακοσμητικά στοιχεία (υφαντά κ.α.) ή αρχιτεκτονικά παλιών σπιτιών, εκκλησιών, γεφυριών κλπ. Να γνωρίσουν και να συζητήσουν με παλιούς οργανοπαίχτες. Να μαγνητοφωνήσουμε μουσική και συζήτηση.

7) Να ζωγραφίσουν κάτι, αν έχουν κάποιο ταλέντο, ή έστω να φωτογραφίσουν κάτι που τους έκανε εντύπωση και να κάνουν μια σχετική συλλογή.

8) Να κάνουμε να ξαναζήσουν στο σπίτι μας παλιά έθιμα και οικογενειακά γλέντια (π.χ. απόκριες, πασχαλικά κλπ.) και να συμμετάσχουν και τα παιδιά μας στη σχετική προετοιμασία, ζητώντας τη βοήθειά τους.

9) Να καλλιεργήσουμε τη συλλεκτική διάθεση στα παιδιά μας π.χ. συλλογή παλιών ελλην. γραμματοσήμων, ομισμάτων, σκευών, εικόνων, βιβλίων, καρτ-ποσταλ κλπ.

10) Να τους λέμε συχνά παλιές παροιμίες ή αινίγματα και να τα ενθαρρύνουμε να φτιάξουν μια σχετική συλλογή.

11) Να σταματήσει πια αυτή η αυτοκαταστροφική, αυτουπονόμευσή μας: «Ρωμαίοι δεν είμαστε; τι περιμένεις;» και να φωτίσουμε τα θετικά στοιχεία του λαού μας, ρίχνοντας βέβαια και τη σκιά των αρνητικών, αλλά να να φανούν πιο ανάγλυφα τα θετικά (π.χ. το φιλότιμο και το δαιμόνιο του οδυσσειακού Έλληνα, η λεβεντιά και η παλικαρία που μας βοήθησαν παρ' όλα τα αρνητικά, να επιβιώσουμε).

12) Να ξεκαθαρίσουμε στα παιδιά μας πιο από τα παραδοσιακά στοιχεία βοηθά στην επιβίωση, και πιο δεν λειτουργεί σήμερα (π.χ. ο ραγιαδισμός κίνδυνος, η κλέφτικη νοοτροπία του 1821 που σήμερα δεν μπορεί να γίνει ιναρχισμός, ενώ λειτουργούσε ενάντια στον ξένο κατακτητή).

13) Ένα βιβλίο που πρέπει, νομίζουμε, να διαβάσουν όλα τα Ελληνόπουλα είναι τα «Απομνημονεύματα» του ιτρατηγού Μακρυγιάννη για να αυτοβοηθηθούν στην εθνική τους αυτογνωσία και να δουν τι χρωστούν στην ηρωική ελλην. παράδοση, για να εκτιμήσουν το αίμα που χύθηκε για να 'μαστε λεύτεροι.

14) Να επισημάνουμε στα παιδιά μας τους κινδύνους που διατρέχουν τα μνημεία μας και γενικά η εθνική μας ελληνονομία από αρχαιοκάπηλους, βέβηλους ή ασυνείδητους, έστω λίγους, τουρίστες και άλλους, και να τα βάλουμε να μας βοηθήσουν για την προστασία τους (π.χ. από κλοπή παλιών βυζαντινών εικόνων).

15) Να μάθουν από που πήραν το όνομα οι δρόμοι, έστω της συνοικίας τους και τι σημαίνουν αυτά τα ονόματα.

16) Ποιους σπουδαιούς ανθρώπους έχει αναδείξει ο τόπος τους, σε πιο κλάδο, τότε, τι ρόλο έπαιξαν και τι έργο άφησαν.

17) Να μελετήσουν και να βρουν την καταγωγή τους, τον τόπο της προέλευσής τους, το οικογενειακό δέντρο τους και την ιστορία του.

18) Να ενθαρρύνουμε τα παιδιά μας να μελετήσουν και να ερευνήσουν συγκριτικά στοιχεία παραδοσιακά και σύγχρονα σε διάφορους τομείς (π.χ. α) σε τι ποσοστό αρχαίες λέξεις λέγονται και σήμερα, παίρνοντας ένα κομμάτι

Προδοσία...

του Μιχαήλ Δελιάσφρα

Φλεβάρης του '74 στο Λαγκαδά. Κλεισμένος ο καιρός απο παντού κι έβρεχε, έβρεχε. Ο Μπαγδάνης στην άκρη του στρατόπεδου, κατέβαζε θολά νερά και βούιζε. Τα φαντάρια μέσα στο σύρμα δεν ήξεραν τι να κάνουν. Λούφα στη λούφα, σταφίδα κι επιθεωρηστή, θαλάμου, ζύγισμα στοιχισμα τα κρεβάτια, κοντεύανε πια να τρελαθούνε. Το ίδιο και οι αξιωματικοί. Έξω απο το σύρμα αυτοί, πόσο έξω όμως; Το θολό σύννεφο που 'σταζε βροχή κουκούλωνε απο παντού τη μικρή μακεδονική πόλη, και την έκανε ένα. Ένα στρατόπεδο. Γύρω γύρω χωράφια και πεδιάδες. Λαμνένες λες ο κόσμος κι αυτοί όλοι εκεί λησμονημένοι, κλεισμένοι στη φάκα.

Μ' αυτο τ' άσχημο συναίσθημα στρώθηκε απο το στρώμα ο Γιώργης ο Ρούσσης, έφεδρος ανθ γος του πυροβολικού, ώρα εξήμισυ προτου να φέξει. Μόλις στρώθηκε τον χτύπησε η παγωνιά κατάστημα. Έπιασε το παντελόνι απο την καρέκλα και το 'βαλε στα γρήγορα. Το 'νιωσε πάνω στα μερτα του παγωμένο, κοκκαλωμένο απο το κρύο. Το ίδιο και το πουκάμισο. Έφθαξε για τις κάλτσες μέσα στο σκοτάδι, τις μπότες, τη γραβάτα, το πλίκιο. Τα πήρε όλα στα χέρια και βγήκε έξω στο χιολ, κλείνοντας πίσω του την πόρτα. Έριξε μια τελευταία ματια κατα το κρεβάτι. Σχεδον δε διέκρινε τίποτα. Ήξερε όμως, καταλάβαινε απο τις ανάσες κι ήταν σα να τις έβλεπε και τις δυο ολοκάθαρα. Η μια γυρισμένη, κατα έξω, με τα μαλλια ξανθα χυμένα πάνω στο μαξιλάρι, η άλλη, προς τα μέσα μελαχροινή, κι αυτός ανάμεσα!...

Ένα ανατριχιασμο του κέρασε το κορμι κι άφησε το μάνταλο να πέσει, βγαίνοντας σιγα σαν τον κλέφτη.

Στο χιολ έκαιγε η σόμπα αναμέντ, απο ώρα, απο τον κυρ-Στέργιο. Στο πλάι ο καφες, που τον έφτιχνε κάθε πρωι η κυρα - Αρυσάνθη, η νοικοκυρα του, άχνιζε στο τραπεζάκι.

Κάθησε ο Γιώργης στην καρέκλα κι έπιασε να βάζει πρώτα τις κάλτσες, ύστερα τα παπούτσια και να τουρτουρίζει. Μισόσο μπήκε απ' έξω ο κυρ Στέργιος κρατώντας μια σχαλια ξύλα.

— Καλημέρα, είπε... Κρύο και σήμερα κυρ Γιώργη και βροχή.

— Κρύο και βροχή, είπε κι ο Γιώργης κι έβαλε για γουλια καφε στο στόμα. Παλιόκαιρος είπε και δεν ξαναμιλησε...

Βαριόταν να λεί τα ίδια πράματα κάθε μέρα, σήμερα προκπαντος που ο κόμπος του 'σφιγγε το λαιμο να τον πνίξει κι η καρδια του έσταζε πίκρα. Ο γέροντας τον ειβε έτσι, κάτι σα να κατάλαβε και βγήκε απο την άλλη πόρτα. Τον άφησε μόνο. Ο Γιώργης ντυμένος πια καλά και ποδεμένος, έβαλε τα χέρια στο πρόσωπο και έμεινε εκεί ακίνητος. Ύστερα ξαφνικα σαν κάτι να τον τίναξε, χτύπησε τη γροθια στο γόνατο και ειπε με λύσσα σφουριχτα μέσα απο τα δόντια.

— «Κρέμασμα σου κρέκει... Φτου μου... καλιάνθραυκε!...»

Το 'λεγε για τον εαυτο του... Ύστερα τα μάτια του κίσανε στα χέρια του... Τα 'νιωσε να μερμιδιζουνε και πάλι και μέσα τους ο κόρπος του κρουστος να σπαρταράει. Έμεινε εκεί σκωτισμένος, αδύνατο να σκολογισει κόσο. (Ήταν συνήλθε κοιτάζε με τρόμο το ρολόι που 'τρωγε την ώρα μισοκρυμένο μες στο μισοσκόταδο και τίναζε το κεφάλι... «Αχ...» ειπε κι όπως ήταν, όρημσε έξω να προλάβει την κρωιντ, αναφορα...

Μισκου να περάσει την πύλη, σκολόγισε άλλη μια φορα τους μήνες που του μένανε ακόμα, για να τελειώσει αυτη, την υποχρέωση, να βγει έξω, να κίσει δουλεια, να παντρευτει και τη Μαιρτ, να κέφουνε τα σοφίτα-φέρτα και ο έλεγχος. Αμην πια. 'Όι οι κένω απο το κεφάλι του, όλο να τον προγκάνει. Μέγρι και ο διοικητης του ο Λαζαπίδης ο γεροκόκορας που δεν ειχε αφήσει αρσενικο γάτο απο Μακεδονία και κάτω όπου κι εν τον έστειλαν, το 'χε βάλει «αμέτι-μουχαμέτι» να «ταχτοκοιήσει» την υπόθεστ, εν ήταν δυνατό την άλλη μέρα κιάλας.

— «Λύριε ανθυπολοχαγέ» του -λεγε μ' επιστμότη, τα «Λεφ κούστε κι εγω είμαι ιδω... Δεν κανει... το κορίτσι!...»

Σάμπκι δεν το ήθελε εκείνος αυτο το πράμα...

Και η κυρα Αρυσάνθη, η σπιτονοικοκυρα του το ίδιο. Κάθονταν στο κεφαλοσκαλο μ' απλωμένα τα πρισμένα της τα πόδια κάτω απο την καρέκλα και του κουνούσε τα χέρια μόλις τον έβλεπε να 'ρχεται απο το δρόμο κιάλας, κάθε που έρχονταν η Μαιρτ. «Μπαγδά» του 'λεγε. «Πάλι μας τρέβε το κορίτσι!...»

Άκου μπαγάσα... Τί νόημα της έδινε αυτης της λέξης άραγε η κυρα Αρυσάνθη; Αν δεν έπαιρνε φόρα να την ξεπερασει μ' ένα τάλτο, θα 'κουγε το παρακάτω που 'λεγε σταθερα η κυρα Αρυσάνθη, σ' αυτες τις περιπτώσεις.

— «...Το σχαπας κυρ Γιώργη, το κορίτσι, δε λέω, αλλά το βασανίζεις... το βασανίζεις!...»

Τότε αυτος θα 'πρεπε να ρωτήσει:

— «...Γιατι κυρα Αρυσάνθη, το βασανίζω!...»

Η κυρα Αρυσάνθη θα σέκωνε τους ώμους και θα 'λεγε γελώντας.

— «...Ε, ξέρω κι εγω; Το βασανίζεις... το βασανίζεις... εσυ ξέρεις!...»

τι αρχαίου κειμένου, ή ποιες άλλαξαν σημασία, β) πως εξελίχθηκαν διάφορα τεχνικα μέσα ζωης λ.χ. φωτοσμοικ, τηλεπικοινωνίες, συγκοινωνίες κλπ., γ) ποια έθμα έχουν πια σβήσει και ποια κρατουν ακόμα, δ) σύγκριση παλιου και νέου σπιτιου, εκκλησίας κλπ.).

19) Να παρακολουθήσουμε μαζί τους θέατρο ή κινηματογράφο ή άλλες σχετικες εκδηλώσεις με παραδουσια κο περιεχόμενο, ερευνώντας σχετικα που και ποτε.

20) Να διαβάσουμε Νεοέλληνες Λογοτέχνες που έχουν εντάξει στο έργο τους ελληνικες παραδόσεις και να τις αποδελτιώσουν τα παιδια μας με τη βοήθειά μας, ή με τη βοήθεια των καθηγητων τους, ή άλλων πνευματι κων ανθρώπων.

Μωρε αυτος βρασανιζότανε πιο πολυ απ' όλους. Κι πιο πολυ η Μαιρούλα που μπήκε στα βάσανα μαζι του η φουκαριάρα μικρη - μικρη, μαθήτρια γυμνασίου που 'ρχονταν να τονε βρει, απο την άλλη άκρη, το Πετρίτσι, και πίσω οι γονιοι της να τραβάνε τα μαλλια τους.

Μονάχα αυτος παιδευότανε, μονάχα η Μαίρη; Μόνο οι γονιοι της, ο διοικητης, ο κόσμος; Όλα βαλθήκανε να τους κάνουνε μαύρη τη ζωη... Τάχα μη χαλάσουνε αυτοι οι δυο την ισορροπία του κόσμου...

Κι οι μέρες να κυλάνε αργα στο Λαγκαδα. Οι νύχτες απέραντες, παγερες. Σημάδι άνοιξης κανένα... Να 'χε καταλάβει άραγε τίποτα η Μαίρη; Αυτο το πράμα τυρανούσε απο ώρα τώρα τη σκέψη του στο γραφείο όπου τρώπωσε απο το πρωι μετα την αναφορα για να μείνει μόνος και να βάλει μια τάξη στο μυαλο του ο Γιώργης.

— Να κατάλαβε άραγε τίποτα η Μαίρη; Πως σε μπλέκει ο διάολος καμια φορα! Τι αδύναμο πλάσμα είναι ο άνθρωπος... Που 'ναι οι αργες και τα ιδανικα και οι αιώνιοι όρκοι; Αναρωτήθηκε γι' άλλη μια φορα και χτύπησε με τη γροθια του δυνατα τα χαρτια που ήτανε απλωμένα μπροστα του πάνω στο τραπέζι.

Μα πάλι ο νους του ξεστράτησε σιγα - σιγα. Χώθηκε μέσα στη θολη νύχτα που πέρασε κι έμεινε ακινητος με γερμένους τους ώμους μπροστα στο τραπέζι...

...Μέρες μπροστα η γυναίκα του Κρασα, του λοχαγού που μένουνε μαζι στο ιδιο σπίτι, τους είχε γίνει αχώριστι. Ο Κρασας έλειπε καιρο. Γύριζε στις μονάδες, έκανε επιθεώρηση κι αυτη ήταν αναγκασμένη να μένει περιορισμένη στο δωμάτιο που είχαν νοικιασμένο απο την κυρα Χρυσάνθη, συγχάτοικοι στο ιδιο σπίτι. Εκει δίπλα στο διάδρομο.

Ήταν αλλιως μαθημένοι αυτοι οι δυο, άλλου είδους ζευγάρι. Χαρτια και ξενουχι κάθε μέρα. Ο ύπνος του Κρασα ελάχιστος. Η γυναίκα ξύπναγε στις δώδεκα το μεσημέρι κι έστελνε τον κυρ Στέργιο για τσιγάρα στο περίπτερο αυτη, την ώρα που θα 'παιρνε τον πρώτο της καφε. Υστερα καθόταν μπροστα στον καθρέφτη, με τις ώρες, να ξένει να ξανθα μαλλια της και να βάζετα. Ήταν ωραία γυναίκα με κάτι το χρυσίο στις εκφράσεις της. Αυτα όλα ήταν που μάγευαν τον Κρασα και την πασπάτευε και της μίλαγε μπροστα στους άλλους, σα σε πόρνη. Κι έπειτα στην παρέα είχαν να λένε οι δυο τι έκαναν και τι είπαν τη νύχτα στο κρεβάτι σα να 'μπλεκαν με τα ίδια τους τα λογια.

Το Γιώργη, με τη Μαίρη, οι Κρασάδες τους αντιμετώπιζαν με κάποια ειρωνία. «Έρωτες τώρα και ζούμαρα και ασπασμοι των αγγέλων. Κάλκ, όταν όλα αυτα θα εξαμίστουν να δούμε τι θα μείνει!»... Κατι τέτοια τους έλεγαν. Τους έπαιρναν και κάπως χωριστάκια, άβγαλα... Τι να κάνουν όμως;... Στενος ο κυκλος, ο τόπος περιορισμένος, συγχάτοικοι στο ιδιο σπίτι αναγκαστικά έκαναν παρέα κι ακόμη πιο στενη απο τότε που ο Κρασας βγήκε στις μονάδες να κάνει επιθεώρηση μέσα στο χειμωνα... Η Κρασα αυτο το πήρε στην αρχη αφήφιστα.

Λίγη αλλαγη. Λίγη δίκαια (βρε κθερφε δεν είναι κι ασκημα. Μπουχτήσαμε πια ο ένας τον άλλον, είπε της Μαίρης και της έλεισε το μάτι.

Η Μαίρη δάγκωσε τα χείλη.

Μη κοκκινίζεις, είπε... Έτσι είναι. Θα 'ρθει

καιρος να το λες κι εσυ...

Στην αρχη έτσι ήταν για κεινη καλα. Σπάνια σηκωνόταν απο το κρεβάτι. Κι όταν το 'κανε αυτο καθόταν με τις ώρες στον καθρέφτη. Έβαζε κουρελάκια στα μαλλια της, κι έκανε μαθήματα ομορφιας στη Μαίρη. Αυτο στην αρχη. Μετα έχασε το κέφι της ολότελα. Κάτι φιλοι ήρθαν, την πήραν κάνα δυο βραδιες. Εργένηδες. Φοβήθηκαν μην παρεξηγηθουν απ' τον Κρασα και δεν ξανάρθαν.

Η γυναίκα σηκώνονταν με μαύρους κύκλους γύρω απο τα μάτια απ' τον πολυ ύπνο. Το δωμάτιο που έμεινε δεν ήταν να μπεις μέσα. Όλα άνω κάτω, σκορπισμένα εδω κι εκει. Και κρύωνε πολυ. Της έλειπε η συντροφια, η ζεστασια του άλλου κορμιου στον ύπνο. Ίσως τα χάρδια που της είχε συνηθίσει, μπόλικα και χοντρα ο Κρασας και τώρα της έλειπαν...

Μα κι ο καιρος! Άλλο πράμα. Κρύο! Οι βροχες να δέρνουνε αλύπητα τα τζάμια νύχτα και μέρα κι ο Μπουγδάνας δυο βήματα πιο κει να βουίζει... Καλα η μέρα. Περνούσε όπως όπως. Μα η νύχτα; Μόνη όπως ήταν η γυναίκα φοβόταν και τουρτουρίζε στον ύπνο. Προπάντων στην αρχη όταν έπεφτε στα κρύα σεντόνια ώσπου να τα ζεστάνει το κορμί της. Κάνα δυο φορες κοιμήθηκαν παρέα με τη Μαίρη. Τρίτη, Τετάρτη, διαμαρτυρήθηκε ο Γιώργης.

— Καλα, είπε η Κρασα. Αφου δε γίνεται να 'ρθεις, θα 'ρθω εγω σε σας.

— Κι δεν έρχεσαι. Το πήρε αφήφιστα η Μαίρη και γέλασε.

Τόπε και τόκανε την άλλη νύχτα κιόλας. Μεσάνυχτα περασμένα που το κρύο πάγωνε έξω τα νερα κι ο αγέρας γύρευε πάνω να γκρεμίσει τη σκεπη. Ήρθε και χιώθηκε ριγώντας κάτω απο τις κουβέρτες κατὰ τη μερια του, βγάζοντας μικρα γουργουρητα σαν περιστέρα. Η Μαίρη κάτι σαν να κατάλαβε στην αρχη. Έπειτα έγειρε στο πλάι και την πήρε ο ύπνος. Το ιδιο πήγε να κάνει και ο ιδιος. Όταν ένοιωσε πάνω του τη ζεστασια του κορμιου της παρέλυσε... Τώρα θλίβονταν κατάκαρδα...

Σηκώθηκε και κοίταξε το πρόσωπό του στο καθρεφτάκι που κρεμόταν απέναντι. Το 'χε κει να φτάνει τα μαλλια του και τη γραβάτα όταν ήταν να πάει στο διοικητήριο. Τι το μεσημέρι που θα 'βγαίνει απο το στρατόπεδο.

Είδη μέσα το μούτρο του. Γέλοίο του φάνηκε έτσι πως το 'δε συννεφισμένο, τσαλακωμένο απο τη νύχτα. Πάλι το ιδιο ερώτημα ήρθε και καρφώθηκε ανάμεσα στα φρύδια του. Να πάει να ζητήσει μετάρθεσι, στα φυλάκια απο το Λασκπίδη, ή να μείνει και να παντρευτει τη Μαίρη, κύριο κι όλα. Το σκέφτηκε ώρα πολλη, στην ιδια στάση. Έμεινε δίζουλος.

Ότι έγινε, έγινε, είπε τέλος... Μόνο να μην κατάλαβε τίποτα η Μαίρη, ξανάπε φωνηχτα σα ν' αναποκρινόταν στον εκυτο του κι χμέσιως σα ν' ακουσε ένα γέλιο, ιδιο το γέλιο της Κρασα.

Τώρα μπορείς όσο θέλεις να γελας, ξανάπε μέσα του.

Στάθηκε μπροστα στην πόρτα κι έβλεπε απο κει να πέφτει η βροχη, πυκνη, να κάνει λίμνες στο στρατόπεδο. Πάλι η ψυχη του γέμισε πίκρα για τα μεγαλα λογια που 'χε υποσχεθεί και δεν τα τηρησε.

Κι πάλι στο κορμι του πέρασαν οι ανατριχίλες της νυχτας, στα χέρια του μερμίδισε κρουστως ο κόρφος της άλλης...

Μικρή μελέτη

Στοιχεία για το αρχαίο και νεώτερο θέατρο

του Ντίνου Κούγκουλου
αρχιτέκτονα

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΤΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ: Μετά από μία μακρόχρονη λατινική κυριαρχία σαν λογοτεχνικό είδος εμφανίζεται το 1742, το πρώτο δράμα στην ιταλική γλώσσα. Κατά πρωτοτυπία του Σενέκα δημιουργεί ο Παλιτσάνο το «Ορφέος», και ακολουθεί ο γνωστός ποιητής και φιλόσοφος Μακιαβέλλι (1469 - 1527), με τη γνωστή κωμωδία «Μαντραγκόρα». Ακολουθεί ο Αριόστο (1474 - 1533), με πέντε κωμωδίες και ο ιδρυτής της τραγωδίας της Αναγέννησης Τρισάνο (1474 - 1550), με το έργο «Σοφονίσμπε».

Ένας απ' τους σπουδαιότερους συγγραφείς της εποχής αυτής είναι ο Τουρκουάτο Τάσσο (1644 - 1695) με το γνωστό έπος «Ελευθερή Ιερουσαλήμ», και τη θεατρική κωμωδία «Τορισμόντος». Ο Γκαίτε συνέγραψε αργότερα ένα θεατρικό έργο, και έδωσε τον τίτλο του ονόματός του.

Στη συνέχεια του ιταλικού θεάτρου, εμφανίζονται ο Αρετίνο, και κατόπιν ο Μοφφά (1675 - 1755), με το τραγικό έργο «Μερόπη».

Ο πλούτος των κοστούμιων και της εν γένει διακοσμήσεως των θεάτρων της Αναγέννησης και της εποχής του Μπαροκ, ήταν φυσικά μόνο για τους ευγενείς και προυχόντες. Ο λαός όμως με τη ζωπιότητα και το σφρίγος της ακατάπαυτης δημιουργικότητας που τον διακρίνει, εμφανίζει το θέατρο «Κομμέντιο ντελλ'άρτε», που θα πει «Κωμωδία της τέχνης». Το θέατρο αυτού του είδους κέρδισε το ενδιαφέρον της υψηλής κοινωνίας και οι μασκοφόροι κωμωδιοποιοί με τη διάλεκτο της αντιπροσωπευόμενης χώρας έπλασαν διάφορους χιουμοριστικούς τύπους. Έτσι βλέπουμε, από την περιοχή της Μπεργκάμου να έρχεται ο Αρλεκίνος από τη Βενετία ο Παντο-

λόνε, από τη Μπολόνια ο Ντοπτόρε, και από τη Νεάπολη ο Καπιτάνο σταβέντο.

Το αυτοσχέδιο αυτό θέατρο, άνηξε ως τον 18ο αιώνα με την εμφάνιση του Γκολντόνι (1707 - 1793), γίνε-ται μία σύνθεση του φαρσοκωμωδίου αυτού θεάτρου με τη λογοτεχνική σκηνη. Από τις 150 διάφορες κωμω-δίες είναι γνωστές και παίζονται πολλές όπως «Ο ψεύ-της», και «Ο υπηρέτης δύο κυριών».

Ο επόμενος θεατρικός συγγραφέας Κάρλο Γκόττ (1720 - 1806), θεωρεί το Γκολντόνι ως βασικό αίτιο της αφανίσσεως της αυτοσχέδιας κωμωδίας και προσπαθεί μάλιστα για την αποσβήση της. Έργα του είναι «Τα τρία πορτοκάλια», «Ο κόρακος» και «Τουραντότ» (το έργο που επεξεργάστηκε αργότερα ο Σίλλερ, και μελοποίησε έντεχνα σε όπερα ο Πουτσίνι).

Την τελευταία εμφάνιση στο ιταλικό κλασικό θέατρο με αριστοτελικές βάσεις κάνει ο Αλφέρι (1749 - 1803).

ΤΟ ΚΛΑΣΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ: Ιδρυτής είναι ο μεγάλος Λέσσινγκ (1729 - 1781). Άνθρωπος της πνευματικής διαφώτισης αναμόρφωσης και διαλεύκαν-σης επολέμησε τη διεθνη ροή του αλαϊκού συνασθή-ματος και σεβάστηκε μια καινούργια πίστη στηρίζομενη απαραίτητα στην καθαρή λογική. Κατά τη θεωρία του Καντ «έχε φάρδος και υπηρέτα τη δική σου λογική», ανα-κοδόμησε ο Λέσσινγκ το κλασικό θέατρο της Γερμανίας.

Η αποκάλυψη της παραίτησης της αριστοτελικής ιδέας απ' το γαλλικό κλασικό θέατρο η κατανόηση γενικά του αρχαίου πνεύματος και ο θαυμασμός του σαξίτηρι-κου δράματος ήταν οι βασικοί οικοδομικοί λίθοι της κλα-σικής δραματουργίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο ελευθερώ-νεται η γερμανική κλασική λογοτεχνία απ' την εσφαλμένη εζόρτηση της γαλλικής και εμφανίζεται ένα καινούργιο κύμα ομανιστικής αναμόρφωσης.

Απ' τα θεατρικά έργα του Λέσσινγκ ξεχωρίζουμε «Μικ Σάρα Σαμψων», «Μίνα φον Μπάρνχελμ», «Αιμιλία Γκαλόττι» και «Νάθαν ο σοφός».

Ακολουθεί ο Λεντς και ο πατέρας της γερμανικής ποιήσεως και λογοτεχνίας Γκαίτε (1749 - 1832) Σε ηλικία 19 χρονών, αρχίζει ήδη η σταδιοδρομία της δραματουρ-γίας σκηνογραφίας ηθοποιίας και διευθυνσης εν γένει του θεάτρου. Αποφευγόντας συστηματικά τον εγκλημα-σμό του τεράστιου λυρικο-επεικού έργου αρκούμαι μόνο ν αναφέρω, τα σπουδαιότερα θεατρικά έργα τα οποία είναι «Γκέτς φον Μπερλίχινγκεν», «Κλαβίγκος», «Στέλλα», «Έγκμοντ» «Φινγένια εν Τουροκ», «Τουρκουάτο Τά-σο» και τη δίπρακτη τραγωδία «Φόουστ».

Πλησίον του Γκαίτε ο δευτερός στυλοβάτης της κλα-σικής γερμανικής δραματουργίας είναι ο Σίλλερ (1759 - 1805) Κοσμοσυμβατικός διδάκτορας του ανθρωπίνου σεβασμού και της ελευθερίας δημιουργός του ηθικού ιδρύματος», όπως ανάφερα και στην αρχή γεννημένος δραματικός ποιητής μας παρουσιάζει τα έργα, «Οι Αη-στες», «Φιέσκο», «Ραδιουργία και έρωας», «Δον Κάρλος», «Βάλλενσταϊνς Τριλογία», «Οι Πικκολεμόνοι», «Βάλλεν-σταϊνς θάνατος», «Μαρια Στιούαρτ», «Η παρθένα της Ορλεάνης», «Η νύφη απ' τη Μεσσίνας», και το «Εθνικοσπε-λευθερωτικό δράμα της Ελβετίας «Βίλχελμ Τελλ».

Απ' το μεταφραστικό του έργο, τρία δράματα επεξερ-γασμένα, έχουν επικρατήσει στις διάφορες σκηνές του ευρωπαϊκού θεάτρου, ήτοι: «Τουραντότ» του Γκόττ, «Το παράσιτο» του Πικκάρντ, και «Φαίδρα» του Ρακίνα.

Το μετακλασικό και ρομαντικό θέατρο η ισχυρή αυ-τη απήχηση του γερμανικού κλασικισμού, βρήκε στο πρόσωπο του Χόελντερλίν (1770 - 1843), έναν καινούρ-γιο δρόμο αρχαϊκής αναμόρφωσης. Αυτόν το νεωτερισμο μας δείχνει σαφέστατα η τραγωδία του έργου «Ο θάνα-τος του Εμπεδοκλή». Η επεξεργασμένη μετάφραση του Σοφοκλή απ' το έργο «Αντιγόνη», και «Βασίλισσα Οιδίπους», είναι ακόμη αξιανάπητα στο πλατύ θεατρικό κοινό.

Το μεγαλύτερο όμως δραματικό ταλέντο της μετα-κλασικής εποχής με το έργο «Κέτχεν φον Χέιλμπουργ», εί-ναι αναμφισβήτητο ο Κλάιστ (1777 - 1811). Θεωρείται

— Ανάθεμα... μούγκρισε...

Όπως έβαζε το καπέλο, του ήρθε μια ιδέα. Να βγει έξω στη βροχή μ' απλωμένα τα χέρια τελετουργικά. Να βραχει πολύ, να ξεκλυθεί και να ησυχάσει. Έτσι σαν τιμωρία και σαν καθαρμός. Του φάνηκε κα-λή.

Κάτι όμως που είδε απέναντι στη συστάδα των χτιριών στο διοικητήριο τον απέλπισε. Ο γερο-Λασαπίδης μ' ένα τσούρμο από πίσω του, στεκότανε στητος σαν κόκορας και χτύπαγε με τη βίτσα τα πλευρά της χλαϊνής του όπως το συνήθιζε. Κάποιο καλαμπούρι θά 'λεγε σίγουρα — ήταν βέβαιος.

— Για φαντάσου, σκέφτηχε... Να με δει και τώρα μάλιστα ξέσκεπο, μ' απλωμένα χέρια κάτω απ' τη βροχή και να μουσκεύομαι.

— Κύριε λοχαγέ!... θα φώναζε. Τι κάνετε εκεί... Κι όλο το τσούρμο θά 'βαζε τα γέλια...

Όχι δε γινόταν τίποτα. Ούτε με ιεροτελεστείες...

Κάτι άλλο έπρεπε να κάνει που 'πρεπε να το σκε-φτει και δεν το ήξερε ακόμα.

— Ντενεχε. Έβρισε άλλη μια φορά τον εαυτό του.

Έβαλε το πηλίξιο και τράβηξε αργά κατά το διοικητήριο. Αργά. Επίτηδες για να τον μουσκεύει η βροχή, μέχρι το κόκκαλο...

Παιδιά — γονείς — φιλία κι ειρήνη

της Θάλειας Ρώτα

Διατρέχουμε τη χρονία, που έχει κηρυχτεί από τον Ο.Η.Ε. έτος, μέσα στο οποίο, πρέπει να μελετηθούν λύσεις για τα προβλήματα των παιδιών της ανθρωπότητας.

Έχουμε χρήσιμες πληροφορίες για τη θλιβερή κατάσταση των παιδιών σε πολλά μέρη του κόσμου. Ιδιαίτερα στις υπανάπτυχτες χώρες, αλλά και στις περισσότερο κι ακόμη στις πιο πολύ αναπτυγμένες.

Για να βρούμε λύσεις του κακού, είναι ανάγκη να μελετήσουμε τις ρίζες του: να δούμε τι φταίει, και τα παιδιά πεθαίνουν, αρρωσταίνουν, γίνονται αντικείμενα αισχρής εκμετάλλευσης και τέλος τόσο αντικοινωνικά και δυστυχισμένα που πολλά να φτάνουν στο έγκλημα.

Η πρώτη άμεση απάντηση για όποιον ενδιαφέρεται να σκεφτεί πάνω σ' αυτά τα καυτά ερωτήματα είναι, ότι υπάρχει μεγάλη ανισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους, στη δυνατότητα να προμηθεύονται τα υλικά αγαθά που έχουν ανάγκη για συντήρηση και ανάπτυξη της ζωής τους, και βασικά τα τρόφιμα. Έτσι πολλές οικογένειες περνούν μέσα στην αθλιότητα και τα παιδιά τους μη έχοντας ούτε τα βασικά στοιχεία διατροφής τους αρρωσταίνουν ή πεθαίνουν ή εκφυλίζονται: 1)

απ' τους σπουδαιότερους δραματουργούς της γερμανικής κλασικής ποίησης, και σπουδαίος βιρτουόζος της λογοτεχνικής γλώσσας!

Έργα του είναι: «Το σπασμένο σταμνί», «Αμφιτρύων», «Πανθεσίλεια», και «Πρίγκηπας Φρειδερίκος Φον Χόμπουργκ».

Η γερμανική ρωμαντική εποχή, όσον αφορά το πνευματικό θέατρο, δεν έδειξε τίποτε το αξιόλογο. Αξιοσημείωτος αντιπρόσωπός της είναι μεταξύ άλλων και ο Άιχεντορφ (1788 - 1857), με το έργο «Οι ελεύθεροι».

ΤΟ ΑΥΣΤΡΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΟ μας παρουσιάζει κατ' αρχήν τον Γκριλλπαρτσερ (1791 - 1872), ο οποίος ακολούθησε πιστός το χίχν του Γκαίτε και Σίλλερ στη μετακλασική εποχή. Γνωστότερα έργα είναι: «Σαπφώ», «Μήδεια», «Κύματα της θάλασσας και της αγάπης», «Αλλοίμονο στον ψεύτη», και «Η διχόνοια των αδελφών στο σπίτι Χάμπσμπουργκ».

Απ' τους αυστριακούς ρωμαντιστές, ξεχωρίζουμε τον Ράμουντ (1790 - 1830), με τα έργα: «Ο χωριάτης ως κατομμυριούχος», «Ο βασιλιάς των Άλπεων και ο μισάνθρωπος», και «Ο σπάταλος». Ακολουθεί ο Νέστρουϊ (1801 - 1862), με το έργο «Το βάσκανο». Τέλος, ο Αντσενγκρόμπερς (1839 - 1889), ο οποίος με τα κωμωδιοδράματα, προσπαθούσε να πλάσει τη δημόδη ζωή του περιβάλλοντος που ζούσε.

Το ρεαλιστικό προβληματικό θέατρο της Αυστρίας: Κατά τη διάρκεια που το αυστριακό θέατρο έπαιρνε κάποιο δημόσιο χαρακτήρα, κάνει την εμφάνιση η ρεαλιστική δραματική τέχνη, με τους Γκράμπε (1801 - 1837), Οττο Λουντβιχ (1813 - 1865), και Φρειδερίκο Χέμπελ (1813 - 1863), ένας πραγματικός αναλυτής της αλήθειας και αδυσώπητος προβληματικοδραματουργός της εποχής αυτής. Απ' τα έργα του διακρίνουμε «Μαρία Μαγδαληνή», «Ηρωδής και Μαριανή», «Αγνή Μπερνάουερ», «Ο Γκυγκις και το δαχτυλίδι», και «Οι Νίμπελουνγκεν».

Σε τρομερή αντίθεση έρχεται το έργο του νεαρού Γκέοργκ Μπυχνερ (1813 - 1837), ο οποίος παρ' όλο το νεο της ηλικίας, επιλαμβάνεται της πολιτικής κοινω-νιοκριτικής δραματικής καταστάσεως που επικρατούσε, και δημιουργεί ένα καινούργιο «στυλ» με τα έργα, «Ντόντονς θάνατος», «Λιόντσε και Λένα», και «Βούτσεκ». Ακολουθεί ο Γκουσταβ Φράυτακ (1816 - 1895), με την κωμωδία «Οι δημοσιογράφοι», και το δραματουργικό δι-δακτικό συγγραμμά του «Τεχνική του δράματος».

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ 19ου ΑΙΩΝΑ: Κατ' αρχήν το γαλλικό θέατρο του 19ου αιώνα, εμφανίζει μια σειρά βιρτουόζων θεατρικών συγγραφέων, οι οποίοι προσδίδουν μια καινούργια αίσθηση και γραμμή στους εξε-λισσόμενους εντυπωσιακούς δραματικούς ρόλους, που

με μεγάλη αδημονία παρακολουθεί το κοινό. Απ' τους μεγάλους αυτούς μαέστρους της γαλλικής ψυχαγωγίας, διδάχτηκε αργότερα ένας μεγάλος αριθμός θεατρικών συγγραφέων.

Ξεχωρίζουμε προς το παρόν τον Σκρίμπε (1791 - 1861), με το έργο «Το ποτήρι νερό». Τον Αλέξανδρο Δουμα (1824 - 1895), με το γνωστό έργο και στο παλιό ελληνικό θεατρόφιλο κοινό, «Η κυρία με τις καμελίες» (εκράτησε περισσότερο από έναν αιώνα με επιτυχία πάνω στη σκηνή), και το Βίκτορ Σάρντου (1830 - 1908), με την κωμωδία «Κυπρίνε».

Το αγγλικό θέατρο βρήκε επίσης στο πρόσωπο του Όσκαρ Ουάιλντ (1856 - 1900), τον ψυχαγωγό του, με τις γνωστές και σε πολλές άλλες χώρες αργότερα κωμω-δίες: «Μία γυναίκα χωρίς έννοια», «Ένας ιδανικός σύζυ-γος», «Μπούνμπουρν» κ.ά.

Στη Ρωσσία του 19ου αιώνα, η θεατρική σκηνή παρουσιάζει κάποια σοβαρή βαθύνοια. Ο Γκριμπογιέντωφ (1795 - 1829), με την κωμωδία «Η λογική δημιουργεί πάθη», οδηγεί μία αξιόλογη ανάπτυξη στο ρωσικό θέα-τρο. Ακολουθεί ο Πούσκιν (1799 - 1837), με την τραγω-δία «Μπόρις Γκούντουνωφ», κατόπιν εμφανίζεται ο Γκόγκολ (1809 - 1852), με την εύθυμη θεατρική σάτιρα «Ο επιθεωρητής», και ο Μολιέρος όπως θα λέγαμε του ρωσικού θεάτρου Οστρόβσκι (1823 - 1886), με τις κρι-τικές κωμωδίες της εποχής του: «Μία κουταμάρα κάνει και ο ευφύεστερος», «Το δάσος», και η πολυπαιζόμενη ακόμα με επιτυχία κωμωδία «Λύκοι και πρόβατα».

Επίσης ο Τολστόι (1828 - 1910), ο μεγάλος μυθι-στορηματογράφος της ρωσικής λογοτεχνίας, έχει επι-βληθεί με τα δράματα: «Η δύναμη του σκότους», και «Ο ζωντανός νεκρός», σε διεθνή θεατρική προβολή. Με ένα βαθύ ψυχολογικό πεσσιμισμό (απαισιοδοξία), και ένα καλοβαλμένο χιούμορ, παρουσιάζει ο Τσέχωφ (1860 - 1904), τα γνωστότατα ήδη στο ευρύ κοινό δράματα: «Ο γλάρος», «Ο θείος Βάνια», «Τρεις αδελφές», «Ο Βυσσινό-κηπος», «Η αρκούδα», και «Η πρόταση γάμου».

Μετά τον Τσέχωφ, ένα άλλο πολυδημοφιλέστατο πρόσωπο του ρωσικού θεατρικού κοινού είναι χωρίς αμφιβολία ο Γκόργκι (1868 - 1936). Αποφεύγοντας να αναφερθώ στην πολιτική δραστηριότητά του, αρκούμαι μόνο στο θεατρικό του έργο. «Οι Μικροαστοί» και «Σκηνές απ' το βάθος».

Επίγονος των μεγάλων αυτών θεατρικών συγγρα-φέων πριν της Οκτωβριανής επανάστασης είναι ο Αβερτουένκο (1881 - 1925), με την κωμωδία «Παιχνίδι με το θάνατο» θυμίζει κάπως τον «Επιθεωρητή» του Γκόγκολ. Κι αργότερα ο Αρμπουζωφ και άλλοι που έργα τους παίζονται και στη χώρα μας.

απο πείνα, 2) απο μόλυνση του περιβάλλοντος — όχι μόνο τη σημερινή μόλυνση της ατμόσφαιρας; απ' τα καυσιμωμ και τα λύματα των βιομηχανιών, αλλά και του ακάθαρτου περιβάλλοντος του σπιτιού μέσα στο οποίο γεννιούνται και αγωμίζονται ν' αναπτυχθούν, 3) απο την αγραμματοσύνη και έλλειψη ενδιαφέροντος για εργασία. Έτσι, εκείνο που χαρακτηρίζεται για λύση του προβλήματος, είναι η δίκαιη διανομή σε όλο τον εργαζόμενο λαο — με επιδόματα για τα παιδιά — του εθνικού του εισοδήματος.

Και βέβαια αυτή η λύση θα ήταν η τελική και δίκαιη, αν υπήρχαν ήδη άλλες σωστικές προϋποθέσεις, δηλαδή: Πρώτη προϋπόθεση η συμφωνη γνώμη όλης της ενήλικης ανθρωπότητας ότι οι άνθρωποι που γεννιούνται σ' αυτή τη γη, είναι όλοι ίσοι, και πρόθυμοι για να γίνουν γεροί, ακοδοπικη, χρήσιμοι στο δικό τους, στους λαούς τους και σ' όλη την ανθρωπότητα. Επίσης η βασική συμφωνη γνώμη της ανθρωπότητας ότι η σοφή οικονομία της φύσης που έφτιαξε τον άνθρωπο, όπως και όλα τα ζώα σε δυο φύλα με διαφορετικούς οργανισμούς, καμαμένους έτσι για να συνεργάζονται ευκολότερα και αποτελεσματικότερα για την ανανέωση της ζωής, προέκισε το ανθρωπικό δύστυχο γένος, τον άντρα το ίδιο όπως και τη γυναίκα, με το θαυμαστό, πολυπλοκο και πολύτροπο αυτο όργανο — τον ανθρωπικό εγκέφαλο, ώστε και με την πνευματική συνεργασία τους να προχωρούν τη ζωή τους, προς την αιωνιότητα και την ευδαιμονία.

Δεύτερη προϋπόθεση είναι ότι ο άντρας και η γυναίκα με κανένα λόγο ή τρόπο δεν πρέπει να εξουσιάζει ο ένας τον άλλο, αλλά να συνεργάζονται με ίσους όρους, που βασικός τους θα είναι η αμοιβαία, αληθινή και όδολη αγάπη, έξω απο ιδιοτελή οικονομικά ή άλλα συμφέροντα, που θα μπορούσαν να διαταράξουν την αφοσίωση και την ειρηνική και ομόθυχη συνεργασία μεταξύ τους.

Πάντα αναρωτιέμαι, όταν διαβάζω στις αφημερίδες ένα καινούργιο έγκλημα απο παιδί ή ενήλικο εγκληματία, πως αυτός ο άνθρωπος έφτασε στο έγκλημα; Δεν ήταν κάποτε βρέφος και νήπιο, με λευκή ψυχή, εύπλαστο κλώσμα της φύσης, με να σ' έναν κόσμο παρας εκατομμυρίων χρόνων πάνω στη γη, χιλιάδων χρόνων ερευνητικής σκέψης και γνώσης, είκοσι αιώνων χριστιανικής διδασκαλίας για το καλο και ωφέλιμο της αγάπης και αλληλεγγύης, της ευδοκίας ανάμεσα στους ανθρώπους;

Αλλοίμονο όμως... Οι φιλόσοφοι που κήρυξαν την αλήθεια, καταδικάστηκαν, να πουν το φάρμακο, για να κλείσουν το αγιασμένο απο το πνευμα πτόμα τους.

Ματαία ο Αριστοτέλης κήρυξε πριν 2300 χρόνια απο την Ελλάδα: «Φαίνεται ότι και οι πολιτεις δένονται με τη φύλα και οι νομοθετες μάλλον τη φύλα πρέπει να μελετουν, παρα τη δικαιοσύνη. Διότι η ομόθυχη φαίνεται να είναι κάτι ομοιο με τη φύλα... κι εκείνο που χαρακτηρίζει περισσότερο τους δικαίους ανθρώπους, πιστεύω πως είναι τα φιλικα τους αισθήματα».

Το παιδί στην κοινωνική μας ζωή, έχει ανάγκη τον πατέρα του. Γιατι χωρίς αυτόν η μητέρα του δεν μπορεί να είναι τέλεια. Απαιτείται η κοινωνία των δυο φύλων, γιατί εκτος απο την αλληλοσυμπληρωσή τους σαν ανθρώπων, χρειάζεται η συνεργασία τους για την παραγωγή των υλικων αγαθων που κι αυτοι οι δυο, αλλά και το παιδί τους για το οποίο είναι και οι δυο υπεύθυνοι, χρειάζονται για να ζήσουν και να προκόψουν. Χιλιάδες χρόνια εκπολιτισμένης ζωής, ο άνθρωπος έκανε καταμερισμο των έργων ανάμεσα στα δυο φύλα, οδηγούμενος με το ένστιχο απο το μεγάλο αυτο νόμο της φύσης. Μόλις τον τελευταίο αιώνα, με την ανάπτυξη της βιομηχανίας και της οικονομικής επιστήμης ξεκαθάρισε τον σπουδαίο αυτο οικονομικό νόμο και τον εφαρμόσε στα εργοστάσια, γιατί βρήκε μεγάλη απόδοση, με το μικρότερο κόπο και χρόνο. Τα δυο φύλα έχουν απο τη φύση τους ιδιαίτερες ικανότητες το καθένα. Ο άντρας έχει μεγαλύτερη σωματική ρομή, η γυναίκα μεγαλύτερη αντοχή στον κόπο και στην κούραση. Αλλά το πνευμα είναι ένα, και «οπου θέλει πνει». Το μόνο που απαιτείται, είναι το καλοδέξιο, όπου πάει, και η καλλιέργεια του νου που κατοικεί. Κι αυτά γίνονται με το πείρασμα της αξιοπρέπειας στο κάθε άτομο, είτε άντρας είναι είτε γυναίκα, μέσα σε μια επιστημονικά οργανωμένη κοινωνία. Είναι λοιπον αναγκαία η ισότιμη συνεργασία των δυο φύλων για την πρόοδο της ζωής. Γι' αυτο, η γυναίκα πρέπει να ξέρει, ότι, ποτε δεν θα πρέπει να δέχεται να κάνει παιδί έξω απο το νόμιμο γάμο, όχι για την κατακράυη της κοινωνίας και την προσωπική της υγεια και ασφάλεια, αλλά γιατί ο πατέρας χρειάζεται στο παιδί για να μεγαλώνει μέσα σε ατμόσφαιρα ηρεμίας, ηθικής και υλικής ασφάλειας.

Πιο πέρα τα παιδιά θέλουν κοινωνική ασφάλιση και μόρφωση σε όλες τις εργασίες που θα εξασφαλίζουν τη ζωή τους σαν ενήλικων και παραπέρα σαν γονιών, αφού θα τους έχει γίνει προσανατολισμος προς την εργασία εκείνη, που η φύση τους, τους έχει δώσει την έφεση και την ικανότητα. Εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι, όταν λέμε παιδί εννοουμε φυσικά και το αγόρι και το κορίτσι. Επομένως και για τα δυο φύλα θα υπάρχει ο προσανατολισμος. Ίσως αν ορισμένα κορίτσια έχουν έφεση για εξωσπικα επαγγέλματα και όχι για νοικοκυρες, να είναι ελευθερα να ακολουθήσουν την προτιμηση τους. Σ' αυτή την περίπτωση θα είναι υποχρεωμένα, να παρακολουθούν και τα μαθήματα των τριων τάξεων του γυμνασιου, που θ' αφορούν την ανατροφή του παιδιου, μια και το φύλο τους υποκαίει στη φυσική καθαρότητα του μητρικού ρολου. Εξάλου τότε, αφού θα εργάζονται επαγγελματικά, δεν θα 'χουν το δικαίωμα με την τέλεση του γάμου τους στην κοινωνική ασφάλιση διατροφής.

Παράλληλα επιβάλλεται ο έλεγχος των γεννήσεων. Η γη δεν είναι ατέλειωτη πηγη αγαθων. Για να παφουν οι μαχες με ταξυ αδελφων και οι πόλεμοι μεταξύ λαων για τη συντήρησή τους, επιβάλλεται η εργασία του καθε ατομου, να του εξασφαλίσει τη συμμετοχη του σε όλα τα προϊόντα της γης και της μεταποίησης που έχει ανάγκη. Κι ακόμη τη συμμετοχη του στη μόρφωση και την ψυχαγωγία.

Αν το ζευγάρι έσφαλε στην αλληλεκτίμηση του, και η κοινή ζωή του καταντάει αφορήτη, τότε να δίνεται το διαζυγιο, διότι σε ανθρώπους που δεν μπορούν να ζουν μαζί, λείπει η Αγάπη· και δεν μπορούμε να λέμε ότι «ο θεος τους έχει συζευγμένους». Τα παιδιά μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα εκνευρισμου και εχθρότητας των γονέων, όχι μόνο θα νιώθουν δυστυχισμένα, αλλά θα κλονίζεται και η ψυχική τους υγεια και θα αλλοιώνεται και ο χαρακτήρας τους, αν είναι στην προσηλική ακόμα ηλικία.

Απο και και πέρα αρχίζει η καταπάτηση όλων των άλλων δικαιωμάτων του παιδιου, εννοω των ουσιαστικων, αυτων που κηρύσσει ο ΟΗΕ δηλαδή: η αδιαφορία για την υγεια του, τη διατροφή του, την κατοικία του, την περιθαλπή του, τη μόρφωση και γενικά την αγωγή του, για να γίνει αξίο ενήλικο μέλος της κοινωνίας.

Πιστεύουμε πως για όλ' αυτά τα δικαιώματα του παιδιου, το μόνο πρόσωπο, που απ' τη φύση του περισσότερο ενδιαφέρεται να του τα εξασφαλίσει, είναι η μητέρα του. Άλλωστε και στη Διακήρυξη του ΟΗΕ υπάρχει το άρθρο 6 που εκτος των άλλων λέει: «το παιδί της νηπιακής ηλικίας δεν πρέπει, εκτος απο εξαιρετικές περιπτώσεις, ν' αποχωριστεί τη μητέρα του».

Επιβάλλεται η απαγόρευση απο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και του Τύπου, έργων, σκηνων, εικόνων και διαφημίσεων τολμηρων, που προκαλούν τα σεξουαλικά ένστιχα των παιδιων και των εφήβων πρόωρα και τους καταστρέφουν τη σωματική και ψυχική τους ισορροπία.

Επίσης ένα σπουδαίο θέμα για την εμπέδωση της ειρήνης στον κόσμο που είναι ανάγκη να κυριαρχήσει για τη σωτηρία της ζωής στον πλανήτη μας, και που στο κλίμα της μεγαλώνει το παιδί αρμονικά, είναι: να μη συνθίζονται τα παιδιά απο

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ χαρακτήρων του καιρού μας

Ο ΚΑΚΟΓΛΩΣΣΙΑΡΗΣ

του Γιώργου ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

Κακολογιάζει ο άνθρωπος αυτός τους συνανθρώπους του με λόγια που στάζουν φαρμάκι και σπάζουν σε γιαλούς ή σε λιμάνια, που χύνονται σχετοι βόθρων. Και το μυαλό του, αλλοίμονο, δεν του είναι πιο πολύ από της χελώνας, ή του κόκορα. Μικρός άνθρωπος, νοσει αθεράπευτα, λέγοντας ψευτιες και συκοφαντιές, όπως του έρθουν...

Το νόσημά του είναι ολέθριο, για το άτομό του. Σπιλιώνει το όνομά του και το φορτώνει κακοήθεια και αναξιοπιστία. «Γλώσσαν ευφημον κτω» δεν ξέρει τι θα πει· και η ακόρεστη επιθυμία του «ανερθίνως και απρεπώς λέγειν» τον υποδουλώνει και τον καταξευτελίζει. Μα αυτός, τούτο δεν το καταλαβαίνει και συνεχίζει μέχρι θανάτου το φθονερο κακόβουλο, κακότροπο, αντικοινωνικο και ύπουλο έργο της χαμερπέστατης κακολογίας του.

Αφρίζει λέγοντας... σαν επιληπτικός, ξεστομίζοντας άφθονες βρισιες, βλαστημιες και απρέπειες. Χειρονομει άπρεπα, ασχημονει, αισχρολογει, συκοφαντει, φθονει, απειλει, χωρις να υπάρχει λόγος... Και δεν ξέρει πως άμα πεις κακο, γλήγορα θ' ακούσεις για τον εαυτο σου χειρότερο και μεγαλύτερο.

Η λεπρη λαλια του κακογλωσσιάρη γίνεται αληθινή μάστιγα των οικειών του και περίγελος των ξένων. Στερείται ανθρωπιας, ψυχικής ηρεμίας, λεπτότητας και ήθους και κοροιδεύει και εμπαιζει και λουδορει τους συνेतους, τους πολιτισμένους και ευαίσθητους ανθρώπους, όσο κι αν ο γερο-Ησίοδος απο τα βάθη των χρόνων τον προστάζει, διδάσκοντάς του πως « Ηθος δικαίου ου ψαύει φαύλος λόγος».

Προσπαθει, ο καθένας που σαν συγγενη τον εκτιμα, να του κάνει απλα και καθημερινα μαθηματα καλης αγωγης και ανεκτης συμπεριφορας, μα σύντομα απελπίζεται. Τον αφήνει, έτσι, στην τύχη του, γιατί «Φύσιν πονη ραν μεταβαλλειν ου ράδιον».

Κι ενώ, για όλους τους Άνθρώπους ο λόγος είναι «Ψυχης άγγελος», για τούτονε είναι έκφραση γλωσσικής διαταραχης και φορες πνευματικου θανάτου. Γιατι, δεν έμαθε ποτες ο φτωχος και φουκαρας· κακοβγάλτης, όπως τον λέει ο λαος μας, πως ο λόγος είναι η βιτρινα του ανθρώπου και το πιο ανθρώπινο στον Άνθρωπο.

Η γλώσσα, λοιπον, του κακογλωσσιάρη είναι, που τσακίζει και θρυμματίζει κόκκαλα, ενώ δεν έχει τέτοια. Σπάζει κόκκαλα αθώνων, με την αθλιότητα και τη φρίκη της βαρβαρότητας, με το πυρωμένο σιδερο της συκοφαντίας, του ψόγου και της διαβολης.

Αυτο το πολύτιμο και αναντικατάστατο όργανο της πρακτικης του ζωης, που είναι η γλώσσα, το κηλιδώνει, το κάνει βρομόξυλο μιαιο και πρόστυχο. Αυτο το λαμπρο όργανο το απαραίτητο για τη συννενοσή του, στις σχέσεις με τους συνανθρώπους του, το απόλυτα καθοριστικο του βαθμου της κοινωνικης του ένταξης και αποουαστικο για την επιτυχία του στον αγώνα της επιβίωσης του, το κάνει φτηνο φλύαρο κουτσομπολιο φτερωτο κουβιντολόι χειλιδονιου και το πιτάει στα τρίστρατα σαν τ' άχυρο στ' αλώνι.

Δεν ακούει, ετούτος ποτις του τον παροιμιακο λαικο λόγο:

«Μη τα πετας τα λόγια σου σαν τ' άχυρο στ' αλώνι
γιατι στα παιρνει ο δαίμονας και ποιως τα συμμαζώνει».

Μα αυτός, τα πετάει, όπου λάχει· στο βρόντο... Γα έντονα, επίσης, κούφια και επιπόλαια και ρευστα συναισθηματά του δείχνονται: πατέρας και γεννήτορας της γλώσσας του· και όχι ο νους του. Οι κραυγες του είναι απιθμικες· εκκρινώσιες. Και η γλώσσα του δεν συμπορεύεται ποτε, με τη σκέψη. Δεν βουτάει ποτε τη γλώσσα του στο μυαλο του, για να μιλήσει. Το λίγο ελάχιστο πνεύμα του, είναι πάντα ο αρνητης της ψυχης του.

Είναι υξωτροπικός, ο κακογλωσσος, μιλάει ακαθόριστα, αδέξια, ανεπίτρεπτα, αναξιόπιστα, πωσμένος υοχι και μιλάει, επίσης, μονότονα κι αδιάφορα και είναι αντικείμενο έρευνας της μοντέρνας εκφρασιολογίας.

Και δεν βρίσκει κανένα ακρη στον πολύβουο κωκεώνα του πολύβουο γλωσσικου πρωτογονισμου του. Οι διαταραχες του λόγου στον βρομόγλωσσο είναι μια πάλη απελπισιας, με τα μοιραία δεδομένα του αταβισμου του και με την όλη του ανθρωπινή ανιάρκεια.

Έτσι πίφτει σε φοβηρη απόγνωση. Εξαντλείται μέσα σε μια άμορφη ανησυχια και αντιδρα, σ' αυτη του την νευρωτικη κατασταση, φτώνοντας υβριστικα κατα τον ουρανο και φτώνει το πρόσωπό του... και φτώνει κατα τη γη και φτώνει τα γένια του. Κι όπως να το κάνει μαζεύει ο ίδιος τους ρύπους της κακεντρίχειας, της απρέπειας και της φθονερης του κακογλωσσιας. Και φτάνει πολλές φορες σε μια παρίξενη υστερικη παράλυση, μ' ένα παρίλληλο θρηνηώδη τραγισμο της φωνης του.

νηπια στο μισος και στον πόλεμο, με το να τους δίνουμε παιχνιδια που να παριστάνουν πολεμικα όπλα. Θα 'πρεπε να μην επιτρέπεται η κατασκευή και εμπορία τέτοιων παιχνιδιων, και ο αφοσπλισμος ν' αρχισει απο τα παιδιά. Τότε ευκολωτορα θ' ακολουθήσουν το δρόμο της αγάπης, της συνιργμασίας και της αλληλεγγυης μεγαλιωνοντας.

Το θέμα αυτο το είχα εισηγηθει σαν Αντιπρόσωπος της Παινιλλ. Ένωσης Νοικοκυριων κατα τη Συνέδριαση της 1 πτροπης για τη Λυθνη Υφιση και Ειρηνη συμφώνη με την Ελικη Πράξη του Ελσίνκι, στο Δημαρχείο Αθηνων τον Απριλη 1977. Χαιρομιστι που αυτες τις μέρες μαθαίνουμε ότι συγκαλείται ειδικη συσκιψη στην Αθηνα για τη ληψη αποφασεων σχετικα με την υπαγόρευση κατασκευων και εμπορίας παιδικων παιχνιδιων που υπομινουνται πολεμικα όπλα. Η σωστή αποφαση θα είναι ένα βημμα προόδου για την εμπέδωση της ειρηνης στον κόσμο και την εντυχεστηρη ψυχαγωγια και ανατροφη των παιδιων προς το δρομο της Αγαπης, της Ειρηνης και της Αδερφωσυνης του κόσμου.

Κι ενώ για άλλους η ομιλία είναι κάτι που λυτρώνει, είναι θα λέγαμε το καράλι, απ' όπου κυλούν προς τα έξω τα κύματα της θυμικής ζωής, σαν ηχηρά ποτάμια αρμονίας, για τον κακόγλωσσο είναι ένα κακόηχο βουητό μιας άγριας καταγίδας, μια θυελλώδης θρηνηυδία κακογλωσσίας και κακοκρίσιας, μ' αστραπές αστραπών ανούσιων κι ανάκουστων λόγων.

Καλύτερα να 'ταν ετούτος ο άνθρωπος, μέσα στον κύκλο των ιδιότιςα μυθίας, στην αλαλία των ηλιθίων, παρστων λαλίσιτων κακολόγων, το στενο βρούμικο κι απάνθρωπο περιήφο, που βρίσκεται.

Φαίνεται, πως με την καθαρή ηλιθιότητα ετούτος ο κακόγλωσσος δεν έχει καμία σχέση. Άλλωστε, οι ηλιθιοι, δεν μιλάνε, γιατί δεν έχουν τίποτα να πουνε *Die Idioten sprechen nicht, weil sie nichts zu sprechen haben*, όπως είχε κάποιος Γερμανός.

Φορς, αυτο το ρ το σκυλίσιο γράμμα, το *Itteta canita*, είναι, θαρρείς, το ηριλλίωμα του θυμωμένου σκυλιου. Μα και στο θυμο του ο κακόγλωσσος δεν το επαναλαμβάνει, το αποφεύγει. Αυτος ο αλκιβιάδειος ρωτακισμος είναι των ψευτογλωσσομαθων των φιλάρεσκων γυήρσιμα κι όσων θέλουν να κάνουν τον αριστοκράτη και να νομπαίνουν λέγοντας το κόλακας - κόρακας.

Και θα 'ταν ο κακόγλωσσος, πιο τυχερος και πιο ευχάριστος, αν μας μιλούσε τη γλώσσα του κόρακα. Με τα ακατανόητα κορακίστικα του, θα μας ήταν πιο ανεχτος, πιο προσητης, πιο ευχάριστος, μια και την κακία του θα την έπνιγε του όποιου η ειρωνεία, η έξυπνη, φυσικα, ειρωνεία, που είναι η ευγένεια της περιορότησης και η ποιήση της αδιαφορίας.

Κι ο τραυλισμος, ακόμα, που είναι «ο σεισμογράφος του περιβάλλοντος» αν τον είχε ο κακόγλωσσος σαν απόχημα φυσικο ή επιχτητο, θα τον λυτρωνε. Μια άλλη λύση για τον άνθρωπο αυτο, θα ήταν σαν έμοιαζε ή γινότανε όμοιος με φτωχο θεατρώνη, ή τον κλόουν, που προδίδει κάθε τόσο ευχικα και γλωσσικα τον εωατο του. Άλλος φαίνεται και άλλος είναι. Στην καθημερινή του ζωή μιλάει φυσικολογικα, ενάρετα, και λίγο. Απάνω στη σκηνή τραυλίζει, ή εκφράζεται επαγγελματικα κι ανάλογα με τον ήρωα, που υποδύεται.

Σαν προσπαθήσουμε να κάνουμε τον κακόγλωσσο εχέμθο είναι σα να θέλουμε να κάνουμε άσπρο τον αρήπη. Να τον καταδικάσουμε σε σιωπή είναι σαν να του ρίχναμε βολή χαριστικη. Αυτος θα προτιμούσε σε μια τέτοια περίπτωση να τον κάναμε τραυλο, φτάνει να μιλούσε όπως ήθελε χωρίς περιορισμους και προκαταλήψεις.

Να γινόταν τραυλος· θα του το ευχόμασταν σαν θα 'χε αγκυρία πάντα μπροστα στο λόγο. Μα και τότες, στο βάθος της ψυχής του δεν θα φώλιαζε η τραγική αγκυρία μη και προδώσει ή προδοθεί μ' ένα κακο ή πρόστυχο λόγο αποκαλύπτοντας κάποιο μεγάλο μυστικο της ζωής του.

Μα, αλλοίμονο, ποτε, όπως και να τον κάναμε τον κακόγλωσσιάρη, μήτε ιερο μήτε όσιο έχει. Μήτε και μυστικα σκεπάξει η ψυχή του. Όλα του είναι κοινα και στάζουν φαρμακι.

Ποτε δεν θα μάθει αυτος πως υπάρχει ο αληθινος λόγος, ο λόγος που ζεπηδάει απο την χρυσαλίδα του νου, όταν σημαίνουν οι καμπάνες της λυρικής αγάπης.

Περιστατικα της ζωής του πανάρχαιου θεοφράστειου κακογλωσσιάρη, μας δίνουν, με αριστοφάνεια φρασολογία, το μέτρο της αξίας του σαν άτομο και σαν άνθρωπο, μέσα στην κοινωτία της εποχής. Διαβάστε το παρτι κάτω κείμενο και μετρήστε τον και σεις με ειλικρινεία.

Κινείται ανάμεσα σε δυο ιδιότυπους τύπους, ανάμεσα στους κουτσουγκάλη και φαρμακιάρη.

«Η κακογλωσσία είναι η ανεπαρκής αγωγή της ψυχής σε τροποσ ώστε η λάθε της έλφραση να γίνεται με τα χειρότερα λόγια.

Ο κακογλωσσιάρης είναι ένας τύπος τέτοιος, που άμα τύχει και τον ρωτήσουν: «Τι είδους άνθρωπος, είναι ο δεινά» αυτοσ θ' αποκριθεί «Το λαικον, καθως οι όποιοι λαοιοι γεγεωλογου το σοι του ανθρώπου, θα λατω λι εγω το ίδιο, αρχίζοντας απο το πατρικο του γένος.

Αυτουτου του ανθρώπου ο πατέρας, στην αρχή ονομαζότανε Λωσιός, καποτι στο στρατο τον ονομασανε Λωσιστρατο και μετα εγγράφηκε στους καταλόγους των Δημοτω και τον ειπανε Λωσιόημο.

Ας πάρουμε, τώρα, τη μητέρα του. Αυτη είναι θραλιώτισσα την καταγωγή και γόνιμη γυναίκα. Λαι την απο καλουν η Καλόψυχη - ασπροκαρακαζα. Γιατι και στην πατριδα της έτσι τις φωναζουν τις τέτοιου είδους γυναικες: Καλογέννητες - Κρινοκαρακαζες.

Αυτος, ο ίδιος, λοιπον, μια και κατάγεται απο τέτοια ράτσα, δεν μπορεί παρα να 'ται ελεεινος, αταξιος και αξιος μαστίγωσης.

Ωστόσο, είναι αξιος να ρει, σε κάποιονε: "Έγω τα ξερω πολυ καλά αυτα που μου λες για τις τέτοιες γυναικες. Και δεν με ξεγελας εμένα εσυ! Και τ' αναπτύσσει όλα αυτα διεξοδικότερα: "Ετούτες οι γυναικες, λοιπον, μπορούν ν' αρπαζουν έναν όποιο διαβάτη απο το δρόμο και να το σύρουν σε σπίτι και να συμβρεθουν μ' εκεινονε μ' ερωτικα παραληρηματα... Που να σου τα λέω... σαν και τα σκυλια συνέρχονται στους δρόμους... Λι όλες τους είναι ανδροφαρμένες και στην αυλόθυρά τους, ακόμα, πάνε με άντρα".

Και σαν τύχει άλλοι, άλλοτε να κακολογουν, επεμβαίνει κι αυτοσ, λέγοντας πως "Έγω ετούτονε, τον άνθρωπο, πιο πολυ απο κάθε άλλοτε τον έχω μισήσει, γιατι και στην οψη φαίνεται συχαμερος και στην πονηρία με κανένανε δεν μπορεί να συγκριθεί. Και για διαπιστώση ολοφανερη ετούτων, έχω να σας πω, πως η γυναίκα του αν και του πρόσφερε πολλων ταλάντων προίκα, αν και του έκανε παιδι, μονάχα τρία χάλκινα νομισματα αυτοσ της δίνει, που δεν της φτάνουν μηδε για όφο και προσφάι. Και την αναγκάζει, τη δύστηνη, να λουζεται με κρύο νερο, τη γιορτη του Ποσειδώνα, μεσοχειμωνα, και σε μέρα παγερη, γενναφιάτικη".

Και μόλις, που θα σηκωθεί κάποιος, απ' εκεινους που κάθονταν σιμα του, είναι αξιος αμέσως να τον λαλο γλωσσέψει. Και σαν αρχίσει το κακογλωσσεμα, δεν διατάζει να μην αναφερθεί και στη φάμιλια του.

Λοιδωρει τους φίλους και τους συγγενεις και δεν αφήνει μήτε και τους νεκρους ακόμα.

Αφέντης και δούλος

Ντιμίτρι Σιουτερίκι

Μεταφράζει ο Γιάννης Μπενέκος

4ο (Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Μια δυο φορές μονάχα είχε δει το θείο της κι η εικόνα του χάνουνταν μέσα στις παιδικές της αναμνήσεις. Σαν είχε πάει μια φορά στην πόλη, μαζί με τη μάνα της, τον αντάμωσε τυχαία. Της είχε αγοράσει ένα κριθαροζυμωμένο γλύκισμα κι ένα κόκκινο μαντήλι, αρκετά μεγάλο, που μπορούσε να τυλίξει μ' αυτό όλο της το κορμί. Η μάνα της σπάνια μιλούσε για το θείο Ουάν και της έλεγε πως ήταν δούλος σ' έναν πλούσιο αγα. Μα τα χρόνια περνούσαν κι όλο και πιο λίγο θυμόταν αυτό το θείο. Και τόσο λίγο μιλούσαν γι' αυτόν, που η Αγνη δεν τον θεωρούσε πια σαν ένα από τους συγγενείς τους. Ζούσε ξεχασμένος, με τις δικές του φροντίδες και στενοχώριες, καθώς κι αυτές οι ίδιες είχαν τα δικά τους βάσανα. Η Αγνη μεγάλωνε, ξέσπασε ο πόλεμος. Η κοπέλλα γίνηκε αντάρτισσα και γύρισε με τον απελευθερωτικό στρατό. Ξαναβρήκε τη μάνα της γρια, πιο αδυνατισμένη ακόμα απ' ότι την είχε αφήσει. Δε θυμόνταν πια το θείο Ουαν. Και να που μια ωραία μέρα, ακούοντας η κοπέλλα το όνομα αυτού του γέρου, που έρχονταν συχνά να παρακολουθεί τις δουλειές του καναλιού και που οι χωριάτες, για να τον κοροϊδέσουν, του είχαν βγάλει τραγούδι, ένιωσε κάτι, ν' αναδεύει στη μνήμη της κι οι παιδικές της αναμνήσεις ξαναζωντάνεψαν. Σαν έμαθε ποιος ήταν και πως λέγονταν ο γέρος, σιγουρεύτηκε πως αυτός ήταν ο θείος Ουαν. Φτωχέ θείε! Έπρεπε με κάθε τρόπο να του ξεκουράσει τα τόσο σκληρά γηρατεία....

Ο Ουαν, με το κεφάλι σκυμμένο στο στήθος του, είχε κλείσει τα μάτια. Τα δάκρυα τρέχαν ήσυχα, όπως ήσυχη είχε κυλήσει όλη η πικρή ζωή του, που δεν ήθελε ακόμα να τελειώσει. Σχεδόν δεν ήξερε που βρίσκονταν. Δεν είχε τη δύναμη ούτε να σκεφτεί, ούτε να πει μια λέξη. Η Αγνη τον κοιτούσε λυπημένη, κρατώντας το χέρι του ανάμεσα στα δικά της και τέλος του λέει:

— Τι θα κάμεις τώρα, θείε Ουαν; Δε μπορείς πια να μένεις εδώ!

Ο γέρος ούτε κι άκουσε τι τούπε.

— Δε μπορείς πια να μένεις εδώ, ξανάπε, κουνώντας του ελαφρά το χέρι. Ο αγας σου θα χάσει όλο το βίος του. Είναι πολύ κακός άνθρωπος. Σου φέρθηκε σ' όλη σου τη ζωή, σα να 'σουνά ζωό. Κόλασε την ψυχή του με σένα, θείε μου. Τώρα που σε βρήκα, θα 'ρθεις μαζί μου.

Τι έλεγε; «Τώρα που σε βρήκα...» Όποτε ήταν χαμένος γι' αυτούς! Δεν υπήρχαν πια ο ένας για τον άλλον! Ποιος ξέρει σαν τι να σκέφτονταν η γυναίκα του Στέφανου για τον κουριάδο της! Μα ο Ουαν μόλις μπορούσε να κερδίσει το ψωμί του σαν δούλος. Πως θα μπορούσε να βοηθήσει άλλους δυο... Και ποιος ξέρει σαν πως νά σκέφτηκε η γυναίκα του Στέφανου για να παρατήσσει το χωριό και να μην ξαναδώσει σημάδια ζωής! «Τώρα που σε ξαναβρήκα!» έλεγε η Αγνη. Και τι θα τον έκανε τώρα που τον ξαναβρήκε; Σε τι αυτός μπορούσε να της φανεί χρήσιμος; Φτωχός θείος και φτωχία κοπέλλα!

Κι αυτή την επαίσχυντη διαγωγή του, που είναι γι' αυτόν η πιο ευχάριστη έκφανση της ζωής του, την αποκαλεί παρηγορία, δημοκρατικό πνεύμα και ελευθερία πνεύματος.

Έτσι, μπορούμε να πούμε, πως ο ερεθισμός που προέρχεται από μια τέτοια κακόγλωσση διδαχή καταντάει τους ανθρώπους μανιακούς και τους κηλιδώνει τα καλά τους ήθη».

Υπάρχουν και σήμερα κακόγλωσσοι, χειρότεροι απ' τους παλιούς που προκαλούν μια τρομερή συνήθεια κακολογίας· μια συνήθεια που ασκεί κάποια γοητεία παράξενη στην αδύνατη ψυχή τους. Και την κάνει ν' αποδιέλται τα πάντα και να σχολιάζει απερίσκεπτα τα πάντα· ενώ παθιάλληλα φωλιάζει μες στην ψυχή αυτή την ανήμπορη; η απόγνωση, η πνευματική ένδεια, το μίσος, και το κάθε νεώτερο και το κάθε αποδιοπομπαίο πράγμα της ζωής.

Ο κακόγλωσσος, αδύνατος, πικρός μικροπρεπής και μειονεκτικότητας τύπος, όχι μόνο κατηγορεί τους άλλους, αλλά συνηθίζει να τους απατά ασύστολα και ξεδιάντροπα, με επίπλαστη "καλοσύνη" και με μίμρες τροσποιητές αβροφροσύνης.

Ωστόσο οι αληθίνα ευγενικοί συνάνθρωποί του, από την άλλη όχθη της ζωής δεν τον κατηγορούν με σθένος και με μίσος, αλλά με στοργή, λύπη ή με παφάπονο και όχι σπάνια τον συγχωρούν!

Θα 'ρθεις μαζί μου, επέμενε η κοπέλλα. Η μαμα θα χαρει πολυ να σε δει. Θα ζεις μαζί μας και θα περάσεις ήσυχα γεράματα. Θα είσαι σαν πατέρας. Έλα μαζί μου. Θα φύγουμε απο δω απόψε... Θα γιορτάσουμε το γυρισμο σου, πρόστισε και τα μάτια της λάμπανε και μια κοκκινάδα, που απλώθηκε στα μάγουλά της, την έκαμε ακόμα πιο όμορφη. Ναι, θείε μου, θα φύγουμε απο δω μόλις μοιράσουμε τα χωράφια.

Τα δάκρυα του Ουαν είχαν ξεραθει. Ένιωθε αδύνατος. Είχαν σκοτιδιάσει τα μάτια του και τα λόγια, που άκουε, φτάναν πνιγμένα στ' αυτια του. Μα σαν μίλησε η κοπέλλα για τα χωράφια που θα μοιράζονταν, ο γέρος τραντάχτηκε και δοκίμασε να σηκωθεί ακουμπώντας στη γη με τα δυο του χέρια.

Δεν του είχε πει να φύγουν απο δω, να πάει μαζί της; Μπορούσε τώρα να φύγει απο τούτον τον τόπο, που είχε δουλέψει σαν τους Μαύρους όλη του τη ζωη; Μπορούσε να παρατήρει αυτο το σπίτι, αυτους τους φράχτες, αυτη τη θάλασσα; Και που θα 'φνε τον αγα; Πως να τον παρατούσε στην τύχη του; Μαζί είχαν μεγαλώσει. Είχε βάλει το κεφάλι του εκει που ο αγας είχε βάλει τα πόδια του. Πως θα ζούσε χωρις αυτον; Τι θα γίνονταν αυτο το σπίτι χωρις τον πιστο δούλο;

Είχαν ξεγυμνώσει τον αφέντη απ' όλα τα χωράφια του. Θα μπορούσε να τον ξελαφρώσει απο τα δεινα του! Και τώρα θέλαν να πάρουν κι αυτον, τον Ουαν, και ν' αφήσουν τον αφέντη ολομόναχο, να πεθάνει χωρις να 'χει κάποιον στο προσκέφαλό του. Κι αυτος, ο Ουαν; Θα πήγαινε να ξαναβρει το χαμένο σπιτικο του. Μι είχε δικο του σπιτικο αυτος;

Απο το τζάκι έβγαينه γκριζος καπνος κι ανέβαινε προς το φωταινο ουρανο. Ένας άσπρος γάτος σέρνονταν πάνου στη στέγη κυνηγώντας σαύρες. Ήταν ο γάτος του σπιτιου, ο πιο στενος σύντροφος του δούλου, ένας σύντροφος που τον αγαπούσε και τον ένιωθε σαν να 'ταν άνθρωπος. Μια μουρια, που την είχε φυτέψει ο ίδιος εδω και σαράντα χρόνια, έπιανε τώρα όλο το σπίτι. Και τούτη η συκια, που τώρα κάθονταν, αυτος την είχε φυτέψει, καθως κι όλα σχεδον τα δέντρα του περιβολιου. Να τα μελίσηια, ακούεται το βουητο τους. Αυτος τα φρόντιζε κι αυτα. Οι μοναδικες χαρες του Ουαν ήταν αυτη η μουρια, αυτο το περιβόλι, αυτα τα μελίσηια. Εκει έσβηνε λίγο τη δίψα του και γλύκαινε τον ουρανίσκο του. Και που θα πήγαινε; Είχε δικο του σπίτι; Ούτε μια πέτρα δε σώζονταν απο το σπίτι των γονιων του στην Τσουκα. Σπίτι του ήταν τούτος ο τόπος, όπου είχε ακουμπήσει το κεφάλι του κι όπου ο αφέντης του είχε ακουμπήσει τα πόδια του....

Κάμποσα χελιδόνια πέταξαν μέσα στο περιβόλι, στριφογύρισαν γύρω απο τη μουρια, κάμανε κύκλους γύρω απο τα δυο σφεντάμια

που ήταν στο βάθος της αυλης, εκυμαν δυο τρεις φορες το γύρο του σπιτιου και κάθησαν πάνου στη στέγη τιτιβίζοντας δυνατα. Σίμωνε ο καιρος που θα φεύγανε. Αποχαιρετούσαν τ' αγαπημένα τους μέρη και με τις φωνούλες τους δείχναν τη συγκίνησή τους. Σίμωνε ο χαμώνας. Έπρεπε να φύγουν. Μα θα ξαναγύριζαν... «Γιατι να μην τραγουδάτε, χελιδόνια, μπορείτε να φύγετε, σεις, έχετε φτερα».

Ο Ουαν ανασηκώθηκε με μεγάλο κόπο. Χωρις να τολμάει να κοιτάξει την ανεωια του στα μάτια, τη ρώτησε:

– Πότε θα παντρευτας, Αγνη;

– Όταν τελειώσουμε το μοίρασμα των χωραφιων στους χωρικους.

– Δηλαδη κατα τα μέσα του χειμώνα, λογάρισε ο γέρος. Έχουμε καιρο να το σκεφτούμε. Να παντρευτας, να παντρευεις, κόρη μου... Τους χαιρετισμους μου στη μάνα σου, ειπε ο Ουαν και ξεμάκρυνε σέρνοντας τα πόδια του.

Η κοπέλλα δεν του μίλησε πια, μα αυτος, καθως προχωρούσε, νόμιζε πως άκουε τον ήχο κείνης της φωνης, που του φαινονταν τόσο γλυκεια, όταν τον έλεγε «θείε μου».

Δε χρειαστηκε ούτε μια βδομάδα, μα μονάχα πέντε μέρες να μετρηθουν και να μοιραστουν τα χωράφια. Όλες αυτες τις μέρες, ο Ασλαν αφέντης δεν πέρασε ούτε μια φορα το κατώφλι του σπιτιου του. Δεν πήγε να δει ούτε αυτα τα πέντε στρέμματα αμμότοπο που του είχαν αφήσει και που βρισκονταν μακρια κι όχι γύρω στο σπίτι του. Τα τρια άλογα που έπρεπε να τους δώσει, δεν πήγαν να τα πάρουν απο το στάβλο τους, μα πήγαν και τα πήραν απο τη βοσκη. Το ίδιο έκαμαν και για τη ρούσα φοράδα του με το πουλάρι της, καθως και για τα βουβάλια του. Ο γελαδάρης δεν ξανάφερε στο στάβλο τα δυο βόδια και τ' άλογο, που είχαν αφήσει στον παλιο νοικοκύρη. Αναγκάστηκε να παει ο ίδιος ο Ουαν να τα φέρει. Ο γελαδάρης του είχε πάρει τα καλύτερα χωράφια απο τα παλια χτήματα του αφέντη και τον είχαν αφήσει να διαλέξει το καλύτερο ζευγάρι βόδια του αφεντικου του.

Απο την άλλη κιόλας μέρα που η κοπέλλα είχε υποσχεθει το περιβόλι στο Βελη, τούτος δω άρχισε να φέρνεται σαν νοικοκύρης. Μ' ένα κλαδευτήρι στο χέρι, είχε αρχίσει να κλαδεύει το φράχτη του περιβολιου. Πέταξε την καλαμωτη απ' όπου περνούσε ο αφέντης στο περιβόλι απο το μέρος του σπιτιου κι έβαλε αγκαθωτο φράχτη, χωρίζοντας έτσι το καινούργιο χτήμα του απο το σπίτι του αφέντη. Τέλος, σαν κουράστηκε μ' αυτα, άρχισε να πηγαίνει απο τη μια συκια στην άλλη κι απο κλήμα σε κλήμα και να κόβει εδω ένα σύκο, εκει ένα τσαμπι σταφύλι. Γέμισε έτσι δυο καλάθια και βγήκε απο την καινούργια πόρτα του περιβολιου, που την είχε αφήσει απο το άλλο μέρος του κήπου, κοντα

στο δικο του καλύβι. Εκεί είχε βάλει την καλαμωτή.

Ο Ασλαν αφέντης πέρασε όλη του τη μέρα μέσα σε μια κάμαρη, που έβλεπε προς το περιβόλι και παρακολουθούσε απο το παράθυρο όλα τα όσα έκανε εκεί ο χωρικός. Ξαναμμένος απο θέρμη, λουσμένος στον ιδρώτα, νόμιζε πως βρίσκονταν μέσα σ' ατμόλουτρο. Δεν ήταν παρα ένα πτώμα. «Αυτος πρέπει να 'ναι ο αργος θάνατος», σκέφτονταν. Κείνη τη μέρα δεν έβαλε μπουκία στο στόμα του και την άλλη μόλις έπια λίγο γάλα. Ο Ουαν, κι αυτος δε φαίνονταν σχεδον μέσα στο σπίτι. Είχαν ξεχαστει. Ο αφέντης δεν τον φώναζε ούτε μια φορα τη μέρα κείνη. Αν ο γέρο δούλος δεν είχε σκεφτει μόνος του να του πάει λίγο γάλα, ο αφέντης δε θα 'νοιγε το στόμα του.

Τη μεθαυριανη μέρα, ο Ασλαν πήρε το ραβδί του και πήγε να κάμει περίπατο κοντα στη θάλασσα, καθως το συνήθιζε.

Ήταν ένα πολυ ήσυχο δειλινο, ο ήλιος έστελνε μια γλυκια ζεστασια που ξεμούδιαζε όλα τα κορμια κι ένα ανάλαφρο αεράκι δρόσιζε τον τόπο. Η θάλασσα ήταν ήσυχη και τα μικρα κύματα χάιδευαν την ακρογιαλια με τ' άσπρα, αφρισμένα χείλια τους.

Α! Αυτη η ιερη θάλασσα! Είναι τόσο όμορφη στην απεραντοσύνη της και μαζι τόσο τρομερη, σαν την κόλαση. Τι σωτηρία μπορούσε να περιμένει κανένας απ' αυτη;

Κόντευε να τελειώσει το μοίρασμα των χωρικών. Ο Βελης ειχε γίνει νοικοκύρης του περιβολιου κι ειχε ανοίξει πόρτα απο το μέρος της καλύβιας του. Κείνη η «αλήτισσα» σεργιάνιζε με τις κιλότες μέσα στο χωριο κι έδινε προσταγες, με το πιστόλι στη ζώνη....

Και κείνα τα πέντε στρέμματα ποιος ξέρει σαν που να βρίσκονται. Ποια να τ' άφησαν τάχα: Γ' αλογό του ήταν πια γέρικο, και το ζευγάρι του το πιο αδύνατο. Κι όταν τα κοπάδια του θα κατέβαιναν απο τα βουνα, θα τον ξεγύμνωναν σίγουρα κι απ' αυτα, πρόβατα και γελάδες... Κι η θάλασσα, η θάλασσα, που φαίνονταν ησυχη σαν αρνάδα. Κει κάτω, μακρια, φαίνονταν μια λουριόδα καπνος, που μάκραινει τραβώντας απο το βορια προς το νότο. Άγγλος ήταν χωρις άλλο αυτος που σουλάτσαρε, όπως πάντα, αδιάφορος, απαθης, με την πίπα στο στόμα, πάνου σ' αυτα τα καράβια, που φαίνονταν σαν κάστρα! Έπρεπε να 'χει κοντα του κάποιον απο τους προύχοντες μας, ένα Σεφκέμπεη η εναν Αλη μπέη κι ήταν ίσως έτοιμος να τους προσφέρει τσάι και μπισκότα καθως ετοιμαζαν μαζι σχέδια γυρισμου στην Αλβανία! Σχέδια! Οι δύστυχοι!

Σ' αυτη την κατάσταση υπέρτατης φυσικης κι ηθικης αδυναμίας βρίσκονταν ο Ασλαν αφέντης και δεν έβλεπε πουθενα φως, πουθενα ελπί

δα. Αφήνονταν τώρα να πηγαίνει σαν το φύλλο που το παρασέρνει ο φθινοπωριάτικος άνεμος και που στροβιλίζεται ή σέρνεται στη γη, κυλιέται και τέλος πέφτει σε καμια λάκκα με νερο, απ' όπου δεν ξαναβγαίνει. Ο αφέντης, ναι, νόμιζε πως ειχε πέσει μέσα σε μια λάκκα με νερο, όπου χτυπιόταν χωρις να μπορεί να βγει κι όπου η καρδια του άδειαζε απ' όλες τις στενοχώριες κι απ' όλα τα μίσση. Πίστευε πως ειχε πει κάποιο φαρμάκι που του ροφούσε όλα του τα αιστήματα κι όλες του τις σκέψεις. Α! Να πεθάνει! Αν μπορούσε να πεθάνει τούτη τη στιγμη! Και να μην ξαναδει πια τίποτε απ' ό,τι ήτανε να γίνει. Τι χρειάζεται να ζει κανένας ακόμη; Και πάνου απ' όλα η ταπείνωση. Του είχαν αφήσει πέντε στρέμματα αμμοχώραφα σαν νάταν ψωριάτικο σκυλι, που του πετούν ένα κόκκαλο για να ησυχάσουν απ' αυτο. Και μετα, σαν τους γίνονταν πολυ ενοχλητικος, θα του φύτευαν μια σφαίρα στο κεφάλι. «Α! σκέφτονταν, αν μπορούσε να του 'ρθει μια τέτοια σφαίρα! Ας ρίξουν! Έτσι θα τελειωναν τα βάσανά μου. Είναι χίλιες φορες προτιμότερο αυτο, παρα η ταπείνωση, αυτος ο αργος θάνατος. Αυτος ο χωριάτης τραγουδάει μέσα στο περιβόλι μου, πηγαίνει απο δέντρο σε δέντρο και γεμίζει τα καλάθια του σύκα, στάφυλια, κυδώνια και ρόδια μπρος στα μάτια μου, σηκώνει φράχτη ψηλο σαν κάστρο και ρίχνει ματιες ακόμα και στο σπίτι μου, γιατι του τρέχουν τα σάλια, καθως το κοιτάζει. "Περίμενε και θα δεις, ωραίο σπιτάκι, λέει. Θα δεις αν δε σε βάλω στο χέρι και σένα εγω"».

Ο Ασλαν νιώθει μέσα του μια φλόγα να του κατατρώνει τα στήθια. Όχι! Δεν υπάρχει φαρμάκι τόσο δυνατο που να μπορεί να του πνίξει τις σκέψεις και τα αιστήματα, που τον κατατρώνε. Ζούσε ακόμα, ειχε ακόμα δυνάμεις. Το μίσος του ξεχειλιζε απο το στήθος του, ακράτητο κύμα.

Κόκκινος σαν αίμα ο ήλιος βούλιαζε στη θάλασσα μέσα. Κι αυτος ο Άγγλος τραβούσε ακόμα κατα το νότο, αφήνοντας πίσω τον καπνο του. Ο Ασλαν νόμιζε πως άκουσε να του λέει:

Ναι, εγω είμαι. Ο Σεφκετ μπέης κι ο Αλη μπέης είναι δω μαζι μου. Ο Λούμο κι ο Χασαν είναι δω κι αυτοι. Κοίτα καλα, αγα αφέντη, κάμε λιγη υπομονη. Δεν έλεγες μια μέρα πως δεν είσαι μεγαλύτερος απο εβδομήντα χρονω; Ο παππους σου έζησε εκατον δέκα χρονια. Σ' αυτον τον κόσμο υπάρχουν ανεβάσματα και κατεβάσματα. Μα στα κατεβάσματα πρέπει να φυλάγεται κανένας να μην αναποδογυριστεί.

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

Λίγα λόγια για την ΕΣΣΔ

του Λ. Μάλαμα

Απο ένα πρόσφατο ταξιδάκι γράφουμε εδώ λίγα συνοπτικά λόγια για τη μεγάλη χώρα του Σοσιαλισμού. Τα περισσότερα έγιναν βιβλία, που ελπίζουμε να κυκλοφορήσει με το νέο χρόνο. Τ' ανήσυχια κι ερευνητικά μας μάτια, είδαν πολλά θεαματικά και πανθαύμαστα, που δεν τα βλέπει ούτε στα καλύτερα όνειρά του ίσως ο μέσος και κατώτερος άνθρωπος που κατοικεί στη Δύση, και που δεν έτυχε ακόμα να επισκεφτεί τη μητροπολιτική απέραντη ηγέτιδα χώρα του Σοσιαλισμού. Αδικούν τον εαυτό τους όσοι δεν έχουν ταξιδέψει στην ΕΣΣΔ και στις άλλες αδερφές της χώρας να γνωρίσουν και να μελετήσουν, να χαρουν και να ζήσουν έστω και για λίγες μέρες την όποια νέα ηθική σοσιαλιστική κοινωνία. Να γνωρίσουν ένα γίγαντα λαό το Σοβιετικό, που δημιουργεί μια πραγματική κοσμογονική πρόοδο. Βαστάει γερα σαν άτλας στους ώμους του την παγκόσμια ειρήνη, κι εγγυάται ένα ευτυχισμένο μέλλον της ανθρωπότητας. Πρέπει όμως οι δυτικοί να ταξιδέψουν χωρίς προκαταλήψεις και παρωπίδες, χωρίς παραπλανήσεις από την όποια εδώ προπαγάνδα της ψευτιάς και της συκοφαντίας. Μελέτη, κρίση και σύγκριση λοιπόν, «ιδίους όμασι». Να ιδούν και ν' απολαύσουν τα μάτια της ψυχής το πραγματοποιούμενο όνειρο του Λένιν και του Στάλιν, το μέγα εκείνο θαύμα που επιτελούν οι λαοί των 16 Ομόσπονδων Δημοκρατιών. Εκεί θα ιδεί μια πραγματική αξιοκρατία, αλλά και μια ζηλευτή λειτουργία Λαϊκής Δημοκρατίας με βάσεις αρχαιοελληνικής μορφής. Έτσι, που γίνεται ουσιαστική και υποδειγματική ανάδειξη κι αξιοποίηση των δυνάμεων και των αξιών του λαού. Ανάλογα με τα φυσικά τους προσόντα παίρνουν μέρος και προσφέρουν όλοι στα κοινά. Οικοδομούν μια κοινωνία που ζει ξένιαστα με τους νόμους της φύσης και της επιστήμης. Όλοι έχουν ίσες ευκαιρίες ν' αξιοποιούν τις δυνατότητές τους και να ασκούν μ' επίγνωση και αυτοπειθαρχία την έμφυτη ανωτερότητά τους. Τα κίνητρα είναι πάντα ευγενικά κι ικανοποιητικά, για τα καλύτερα ποσοτικά και ποιοτικά παραγωγικά πλάνα. Ψηφίζουν όλοι ταχτικά σύμφωνα με το Σύνταγμά τους και εκλέγουν τα τοπικά Σοβιετ των αντιπροσώπων του λαού. Αυτά ύστερα την τοπική κυβέρνηση κάθε Δημοκρατίας. Κι έπειτα όλοι οι αιρετοί της λαϊκής θέλησης αναδεικνύουν το Ανώτατο Σοβιετ και την κυβέρνηση του Κ.Κ.Σ.Ε. Οι εκλογές στη Ρωσία δεν είναι χρήμα και δημαγωγία, προσποίηση κι υποκρισία, απάτη και ρουσφετολογία, όπως στη Δύση. Εκεί δεν έχουν άλλα κόμματα για χάβρες, άχαρους και στείρους ρόλους. Στην Πολωνία είναι περισσότερα και στη Βουλγαρία δύο. Αλλά, κι αυτά έχουν

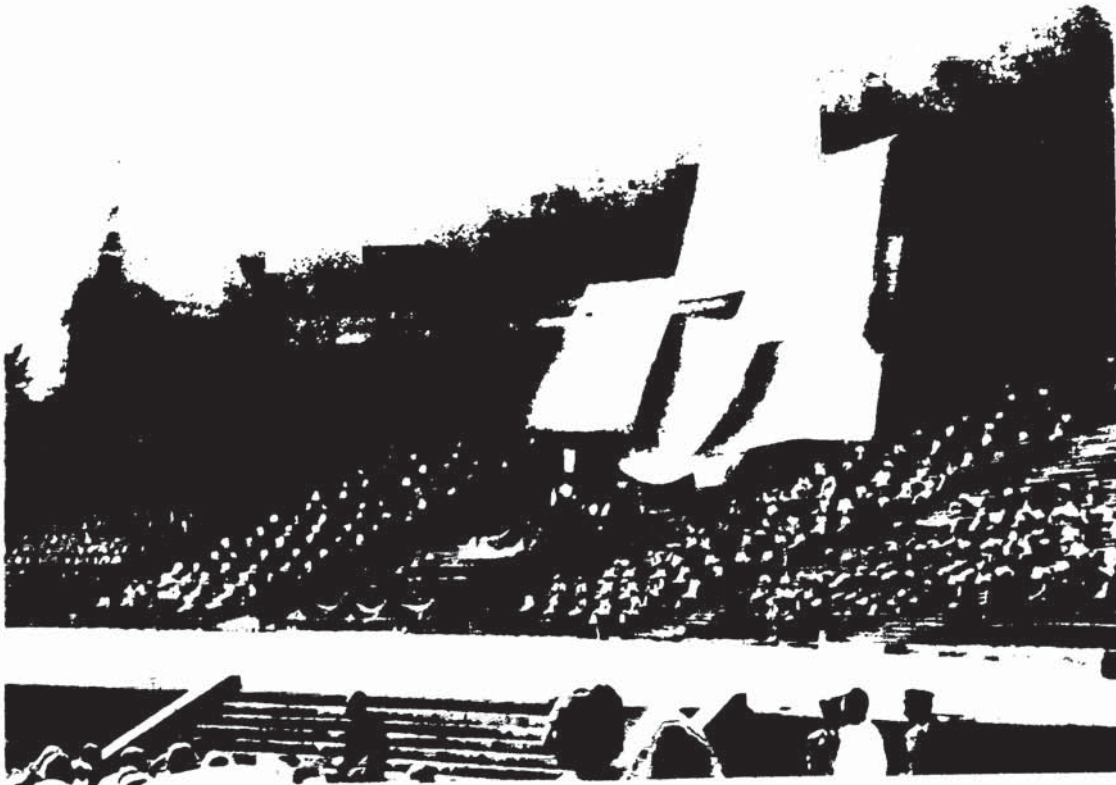
Με τη Βαλεντίνα Τερέσκοβα την πρώτη αστροναύτισσα και μέλος του Ανωτάτου Σοβιετ στο Μουσείο Κοσμοναυτών στη Ρίγα

ομοιογενείς τασεις, συμπολιτευτικές αρχές κι ανιδιοτελείς σκοπούς. Όλοι οι πολίτες μορφωνονται, δουλεύουν, τρώνε και πίνουν και ντύνονται όπως θέλουν. Με τα τουριστικά ταξίδια που πυκνώνουν όλο και περισσότερο από πέρυσι στην ΕΣΣΔ σίγα σίγα γίνονται γνωστοί οι όροι, οι τρόποι ζωής και καλοπέρασης εκεί. Οι επάρκειες προγραμματισμένες σ' όλα τα είδη. Οι πλούσιες συλλογές σε καταναλωτικά αγαθά η φθηνία στα βασικά κι αναγκαία προϊόντα, οι σταθερές κι ίδιες τιμές απ' άκρο σ' άκρο της χώρας και προπάντων η ασφάλεια, η σιγουρία κι η ψυχική γαλήνη των ανθρώπων, που αποτελούν τη ζωτικότερη προϋπόθεση για την ευτυχία τους. Αυτό το μέγα αγαθό, το αίσθημα της σιγουρίας που δεν υπάρχει δυστυχώς στη Δύση.

Μπορεί κανείς ταξιδεύοντας στις μεγάλες δυτικές κι ανατολικές χώρες να ιδεί, να νιώσει βαθιά τις διαφορές να προβληματιστεί, κι έπειτα να κρίνει και να συγκρίνει με χειροπιαστά παραδείγματα, νηφάλια κρίση, συνείδηση δικαιοσύνης, αξιοκρατική αντίληψη, καθαρή συνείδηση, κι υπεύθυνη γνώμη, τα υπερ και τα κατα και των δύο κοινωνικών συστημάτων. Πάντως η ταπεινή μας άποψη είναι ότι: Στα σοσιαλιστικά κράτη, τα υπερ είναι οπωσδήποτε 75% και παραπάνω, εαν υπολογίσουμε την ισότιμη για όλους επίλυση των ζωτικών προβλημάτων, όπως είναι: Εργασία, παιδεία, υγεία, πρόνοια, περίθαλψη, γηρατειά, στέγη, ψυχαγωγία, συγκοινωνία κλπ. Αυτά και μόνο, είναι μια πραγματικότητα που μας πείθει για το 75% υπερ. Όσο,

ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ

Μέρος σκηνής απο τεράστιο υπαίθριο Θέατρο στις 12-7-79 στη Λεττονία της ΕΣΣΔ σε Γιορτη ψαράδων.

τώρα, για τα μικρα ποσοστα αδυναμιων ή ελειψεων, αυτα δεν πρέπει να συζητιούνται, γιατι, με το πέρασμα του χρόνου, διορθώνονται και ξεπερνιούνται. Όμως, η αλήθεια για τα καπιταλιστικα κράτη, είναι αντίστροφη στους αριθμους και πικρη στους υπολογισμους για τις μεγάλες μάζες. Για τα πλατια λαικα στρώματα το 75% είναι κατα' και μόνο ίσως το 25% υπερ. Στο σοσιαλιστικο κόσμο, επιβεβαιώνεται το επιτύμβιο του Ένγκελς πάνω στον τάφο του Μαρξ. Δηλαδή, ότι ο μεγάλος δάσκαλος του επιστημονικου Σουσιαλισμου κατόρθωσε, ό,τι δεν κατάφεραν όλοι μαζί, οι φιλόσοφοι του κόσμου, που απλως τον ερμηνεύουν, ενω εκείνος τον αλλάζει:

«Εδώ αναπαύεται ο Κ. Μαρξ που ανακάλυψε το πιο απλο πράμα. Ότι δηλαδή: πριν ο άνθρωπος έρθει σε θέση να κάνει πολιτικη, επιστήμη, τέχνη και θρησκεία, πρέπει να τρώει, να πίνει, να ντύνεται και να κοιμάται».

Αυτα τα αγαθα ενσάρκωσαν κι οικοδόμησαν οι σοσιαλιστικες χώρες, με πρωτομάστορα τον μέγα Λένιν. Ενω στη Δύση είμαστε ακόμα, με τρομερες κοινωνικες διακρίσεις κι αγεφύρωτες οικονομικες αντιθέσεις.

Πηγαίνοντας κανεις στην ΕΣΣΔ και βλέποντας ήσυχους και χορτάτους, χαμογελαστους κι εξευγενισμένους, ηθικους και φιλότιμους πολίτες, αναρωτιεται

Ποια να 'ναι αλήθεια, τα βαθύτερα αίτια που φθείρουν και καταρακώνουν τα άτομα στις αστικες κοινωνίες και τα κάνουν δυστυχισμένα; Και η απάντηση έρχεται βουερη: 1) Το άνισο και χαμηλο μορφωτικο επίπεδο. 2) Το άγχος κι η αγωνία του αύριο, που δημιουργείται απο την ανασφάλεια. 3)

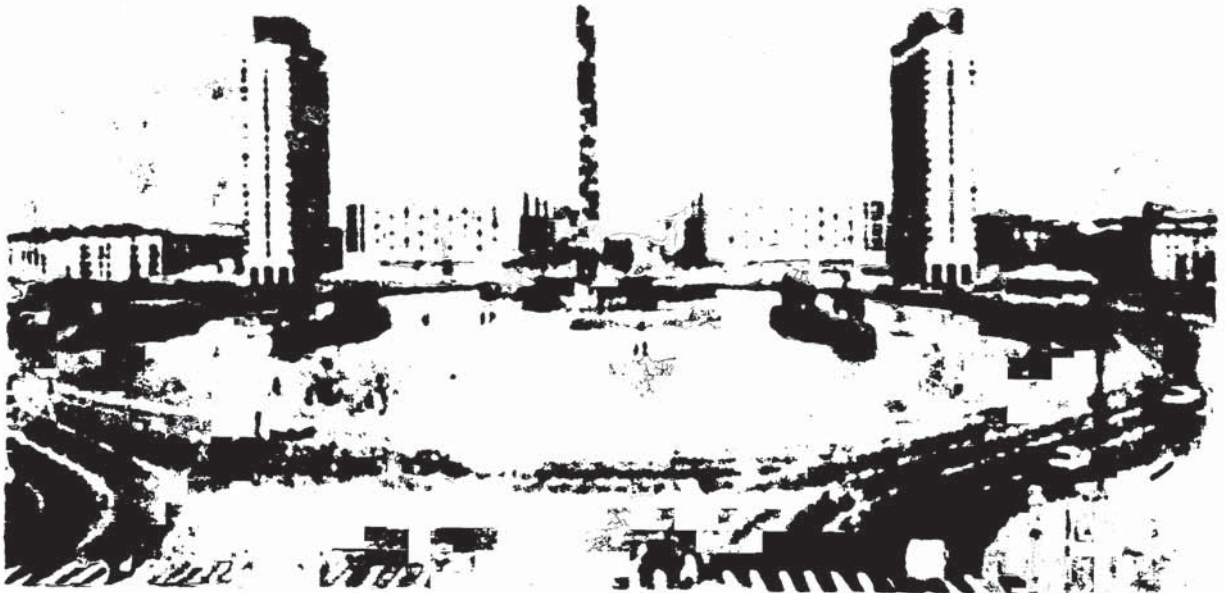
Η οικονομικη φτώχεια, η ανεργία, ο πληθωρισμος. 4) Η στενοχώρια, η απόγνωση κι η ηθικη κατάρπωση απο το αφιλόστοργο κάθε ολιγαρχικης πολιτείας. 5) Τα αλληλοσυγκρουόμενα κι έξαλλα ατομικα συμφέροντα. 6) Η αρρώστια της αφόρητης κερδομανίας. 7) Η γάγγραινα της άπληστης ατομικης ιδιοκτησίας. Όλα αυτα τα κακα μαζί, κάνουν να θριαμβεύει στη Δύση η θεωρία του Τζων Λοκ «ο άνθρωπος στον άνθρωπο λύκος».

Στον μαρξιστικο και λενινιστικο κόσμο, όλα τα παραπάνω ηθικα και υλικα κακα, καταργούνται και σιγα σιγα εξαλείφονται. Οι κοινωνικες κι ατομικες πληγες θεραπεύονται. Οργανωμένο έγκλημα δεν υπάρχει. Η εκμετάλλευση εξαφανίζεται. Ο άνθρωπος στον άνθρωπο γίνεται αδερφος. Βασιλεύει παντου η αγάπη, ο σεβασμος κι η αξιοπρέπεια. Αμείβεται ο καθένας σύμφωνα με την επίδοσή του: κι όλοι μπορούν να είναι ξένιαστοι κι ευτυχησμένοι.

Τώρα λοιπον με τον τουρισμο, που έπεσε ο πέπλος της ψευτιας και της απάτης περι «ολοκληρωτισμου» ή και «σιδηρου παραπετάσματος» που πίσω απο αυτα τα ψεύτικα «τείχη» και «παραπετάσματα» δεν ήταν παρα, «ένας ουσιαστικος και πραχτικος χριστιανισμος εφαρμοσμένος» όπως είχε πει διαπιστώνοντας πριν απο χρόνια κι ένας πρωθιερέας του Καντέρμπουρι, αλλα κι αυτος ο κατ' εξοχην φιλόσοφος της Δύσης Τούνμπεη.

Ταξιδέψτε λοιπον, κι ανοίξτε τα μάτια σας και τις καρδιες σας. Γνωρίστε μόνοι σας και μελετήστε και χαρείτε τους νέους τόπους, ανθρώπους και τρόπους της σοσιαλιστικης ζωης' και τότε θα τους θαυμάσετε πολυ, και θα τους αγαπήσετε.

Νέα Λιθουανία
Μνημείο για τους ηρωικούς υπερασπιστές του στο
Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο

Έξω από το Κρεμλίνο. Το γαλήνιο κι επιβλητικό μεγαλείο,
πλάι από του Λένιν το Μαυσωλείο.

Μνημείο στο «Σάλας Μπιλς» της Λεττονίας όπου ο χιτλε-
ρικός φασισμός εξόντωσε εκατοντάδες χιλιάδες ανήλικους
και γυναικόπαιδα μαζί.

Ενώπιον του Δικαστηρίου των Φωνηέντων

Μήνυση του Σ. κατά του Τ.

Λουκιανού

Μεταφράζει ο Νίκος Λώλης

1. Την εποχή που ήταν άρχοντας ο Αρίσταρχος ο Φαληριώτης, στις εφτα του μήνα Πυανεσιώνα, το Σίγμα έκαμε μήνυση στο Ταυ ενώπιον του δικαστηρίου των εφτα φωνηέντων για χρήση βίας και αρπαγής των περιουσιακών του στοιχείων, αφού το πέταξε από όλες τις λέξεις που γράφονται με διπλο σίγμα.

2. - Ακουστε με, Κύριοι φωνήεντα δικασται. Όσον καιρο αυτο εδω το Ταυ μου έκανε μικρες αδικίες με το να μπαίνει στα οικόπεδά μου και να εμφανίζεται εκει που δεν έπρεπε, άντεχα τις ζημιες χωρις να μου κατοφαίνεται και έκανα πως δεν άκουγα αυτα που έλεγαν για μένα, ένεκα του φιλήσυχου χαρακτήρου μου. Πράγμα που και εσεις το ξέρετε. Αφου σέβομαι όχι μόνο εσας, αλλα και τις άλλες συλλαβες. Όταν όμως έφθασε σε σημειο τέτοιος πλεονεξίας και ξεδιαντροπίας, εκμεταλλευόμε νο τη συμπεριφορα μου να κάνω πως δε βλέπω, γιατι δεν μου άρεσαν οι τσακωμάρες, ώστε να παραγίνει το κακο με τις αδικίες του, κατ' ανάγκην τωρα πλέον το κατηγορω ενώπιόν Σας. Σε Σας που τα ξέρετε όλα αυτα. Με πιάνει με γάλλος φόβος απο το γεγονός ότι εγω ολο και διαρκως εξαφανίζομαι. Σ' αυτα που είχαν γίνει προηγούμε να συνε χως προσθέτονται και άλλα μεγαλύτερα, που θ' αλλάξουν εντελως την κατάσταση, αφου θα με πε τάζουν έξω απ' όλα τα οικόπεδά μου. Γιατι αν συνεχίσω ακόμα λίγο, να αδιαφορω, δεν θα συγκαταλέ γομαι πια ανάμεσα στα γράμματα, και κυριολεκτικά θα φοφήσω.

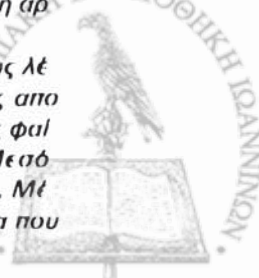
3. -- Είναι λοιπον δίκαιον, όχι μόνον εσεις που δικάζετε σήμερα, αλλα και τα άλλα γράμματα να λάβουν γνώση για να προφυλάσσονται. Εαν θα επιτρέπεται σ' όποιον το επιθυμει να πηδα απο τη θέση του σ' άλλη θέση και αυτο να το ευλογείτε εσεις, που χωρις εσας τα φωνήεντα τίποτα δε γράφεται, τότε δεν βλέπω με ποιον τρόπο θα συνεχίσουν να έχουν τα δικαιώματά τους οι συνηθισμένες προτάσεις, όπως τα είχαν απο την αρχη που έγιναν. Αλλα πάλι δε νομίζω ότι εσεις θα φτάσετε ποτε σε τέτοιο σημειο αμέλειας κι αδιαφορίας, ώστε να επιτρέψετε σε κάποιον να κάνει αδικίες, ούτε, εαν εσεις προτείνετε κάποιον συμβιβασμο, επιτρέπεται εγω να αδιαφορω, για την αδικία που μου γίνεται.

4. Διότι έτσι θα σταματήσουν οι παρανομίες που άρχισαν κιάλας να παρατηρούνται. Και δεν θα πολεμούσε μέχρι τώρα το Λάμδα με το Ρο για το ποιος θα κάνει κατοχη στη λέξη «κίσηρις» και τη λέξη «κεφαλαργία», ούτε το Γάμμα προς το Κάππα θα ανταγωνίζονταν και θα έφταναν να πιαστούν στα χέρια πολλές φορες μέσα στο «γναφέλω» για τα «γνάφαλλα», θα σταματούσε δε να τσακώνεται και προς το Λάμδα γιατι πήγαινε να του φάει το «μόγις» και μάλιστα με κλεψια, και όλα θα ηρεμούσαν απο την παράνομη σύγχυση που έχει αρχίσει. Γιατι είναι σωστο το κάθε γράμμα να μένει στη θέση του. Γιατι αν ζιφεύγει απο τη θέση του εκει που δεν πρέπει, καταλύεται το δίκαιο.

5. Και αυτος που πρώτος σ' εμας έφτιαξε αυτους τους νόμους, είτε ήταν ο Κάδμος ο Νησιώτης, είτε ήταν ο Παλαμήδης ο γιος του Ναυπλίου υπάρχουν όμως και άλλοι που υποστηρίζουν ότι αυτα τα έκαμε ο Σιμωνίδης όχι μόνο καθώρισε τη θέση που το καθένα έχει την προεδρία, δηλαδή ποιο θα είναι πρώτο και ποιο θα είναι δεύτερο, αλλα και την ποιότητα που θα έχει το καθένα απο μας και τι δύναμη συνε ιδητοποίησε. Και σε Σας μεν, κύριοι φωνήεντα δικασται, σας έδωσε τη μεγαλύτερη τιμη, γιατι και μόνα σας μπορεί να σας ξεφωνήσει κανεις. Στα ημίφωνα δε, έδωσε τη δεύτερη θέση, γιατι χρειάζε ται να προστεθει κάτι ακόμα για ν' ακουστούν. Και τελευταία στη σειρα κατάταξε εννια απ' όλα τα γράμματα, γιατι απο μόνα τους δεν έχουν φωνη. Τέλος δε, κατα κοινή αποδοχη, όρισε τα φωνήεντα σαν φύλακες των νόμων που είχε καθορίσει.

6. Όσο δε γι' αυτο εδω το Ταυ, δεν βρισκω άλλη χειρότερη λέξη να το ονοματίσω απ' αυτη που το φωνάζουν, μά τους Θεους, εαν δυο απο Σας δεν πήγαιναν μαζί του, τόσο καλοι και τόσο εμφανισιμοι, δηλαδή το Άλφα και το Ύψιλον, ποτε δεν θα ακούγονταν μόνο του. Αυτο λοιπον το Ταυ ετόλμησε να μι αδικήσει περισσότερο απ' όλους αυτους που με αδίκησαν ποτε, με το να με διώξει απο τα πατρογονικά μου ονόματα και ρήματα, και να με βγάλει και απο τους συνδέσμους και απο τις προθέσεις, ώστε να μη μπορω πια να υποφέρω αυτη την αρπαχτική εκτόπισή μου. Αλλα, καιρος είναι να πω, απο που έγινε η αρχη και ακούστε με.

7. Είχα πάει κάποτε στο Κύβελον που όπως ξέρετε είναι μια ωραία κωμόπολη, και κατα πως λέγεται, αποικία των Αθηναίων, ακολουθούσα δε και το αριστοκρατικό Ρο, που είναι ο καλύτερος απο τους γειτόνους μου. Με έσερνε δε κάποιος ποιητης κωμωδιων που τον έλεγαν Λυσίμαχο, που όπως φαί νει και πάππου προς πάππου ήταν Βοιωτος, αλλα που είχε την αξίωση να νομίζουμε ότι ήταν απο τα Μεσόγεια της Αττικής. Σ' αυτον λοιπον τον ξένο, έπιασα επ' αυτοφώρω την πλεονεξία αυτου εδω του Ταυ. Μέχρι λοιπον προ υλίου επιχειρούσε να λέγει «τετταράκοντα», ώστε να με στερήσει απο τα γράμματα που

είχαν γεννηθεί μαζί μου, και που όπως νόμιζα είχαν ανατραφεί μαζί μου. Ακόμα - ακόμα μου απέσπασε το «τήμερον» και μερικά άλλα όμοια, λέγοντας ότι ανήκαν στο Ταυ. Και βέβαια με ταιμπούσε μεν το άκουσμα αυτό, αλλά δεν με δάγκωνε και πολύ.

8. — Όταν όμως σφου άρχισε απ' αυτά, ετόλμησε να πει «καττίτερος», και «κάττυμα» και «πίττα», έπειτα δε, σφου έχασε πια κάθε ντροπή, ονομάτισε τη «βασίλιττα», αγανάκτησα για καλα και φούντωσα και κόρωσα, γιατί φοβάμαι μήπως με τον καιρο, βρεθεί κάποιος να πει το «σύκα» «τύκα». Και, προς Θεου, μη δικαιολογήσετε τη δίκαιη αργη μου επειδή θλιβόμαι που έμεινα μόνος χωρίς φίλους να με βοηθήσουν. Γιατι η κινδύνολογία αυτή δεν αναφέρεται σε μικρα και καθημερινα πράγματα, επειδή στερήθηκα τις συνηθισμένες αργόσχολες απασχολήσεσ μου. Την «έκισσα» μου, αυτο το φλυαρο πουλι, κυριολεκτικά την άρπαξε μέσα απο την αγκαλια μου και την εβόφτισε «κίττα». Μου άρπαξε δε και την «φάσσα» και τις «νήσσεσ» και τα «κοσσύφια» παρα τις απαγορευτέσ περι κυνηγιού που είχε εκδόσει ο Αρίσταρχος ο υπουργοσ. Ξεχώρισε δε και παλλεσ απο τις «μέλισσεσ». Μάλιστα ήρθε και στην Αττική και απο την καρδιά της άρπαξε παράνομα τον «Υμηττον», ενώ εσεσ βλέπατε, καθώς επίσης και οι άλλεσ συλλαβεσ τα έβλεπαν αυτο που γίνονταν εκ βάροσ μου.

9. — Αλλα, γιατί κάθομαι και ασχολούμαι με αυτο τα μικροπράγματα, Εδώ με πέταξε έξω απο ολόκληρη τη «Θεσσαλια», σφου σώνει και καλα θέλει να τη λέμε «Θετταλια», και σφου με απέκλεισε απο τη «θάλασσα» και δεν μου άφησε ούτε τα «σεύτλα» των κήπων, και κατα το συνήθωσ λεγόμενο, ούτε «πόσσαλον» δεν μου άφησε. Το ότι δε, είμαι ανεξίκακο γράμμα, το μαρτυρουν και τα γράμματα αυτο, που ποτε δεν τους έκανα μήνυση, όπως το Ζήτα που μου πήρε το «σμαράγδι» και μου έκαμε κατοχη σ' ολόκληρη τη «Σμύρνη», και το Ξι που παραβίσεσ όλεσ τις «συνθήκεσ» και τον «συγγραφέα» των συνθηκων, έχοντασ για «σύμμαχό» του τον Θουκυδίδη. Συγχώρησα και το γειτονικο μου Ρο για τα αμαρτήματά του, παρ' όλο που φύτεψε προς το μέρος του τις «μυρρίνεσ» και που με χτύπησε η μελαγχολια στην «κόρρη». Απ' αυτο καταλαβαίνετε τι γράμμα είμαι εγω.

10. — Όσο δε γι' αυτο εδω το Ταυ, το βλέπομε να είναι απο χαρακτήρα του εκβιαστικο και προς τα άλλα γράμματα. Το ότι δεν άφησε ήσυχια και τα άλλα γράμματα, είναι σ' άλλουσ γνωστο, σφου και το Δέλτα και το Θήτα και το Ζήτα τα σόκισε, και παρ' άλλογο να μη μένει κανένα απο τα στοιχεια του αλφαβήτου που να μη το σόκισει. Προσκαλω σαν μάρτυρεσ τα ίδια αυτο τα σόκισθέντα γράμματα. Ακούτε, Κύριοι φωνήεντα δίκασται, το Δέλτα που λέγει ότι του πήρε την «ενδέλεχεσιν», σκλώνοντασ να λέγεται «εντελέχεια», σπηφώντασ άλλουσ τουσ νόμουσ. Το Θήτα να χτυπέται και να τραβάει το μαλλια της κεφαλησ του, σφου και τα «εκαλοκύθια» ακόμα του στέρησε. Το Ζήτα που του πήρε το «συρξείν» και το «σαλπξείν» και πια δεν του επιτρέπεται ούτε και το «γρξείν». Ποιοσ λοιπον θα το σταματήσεισ απ' αυτο, ή ποια τιμωρία θα είναι αρκετη γι' αυτο εδω το παμπόνηρο το Ταυ.

11. — Αυτο λοιπον το Ταυ, δεν σόκει μόνον το αμόφυλον προς αυτο γένοσ των γραμμάτων, αλλα ήδη στρέφεται και προς το γένοσ των ανθρώπων κατ' αυτον εδω τον τρόπον. Δεν τουσ επιτρέπει να μιλουν ελευθερα τη «γλώσσα» τουσ. Και για να κυριολεκτήσω, κύριοι φωνήεντα δίκασται, θα πρέπει να πω ότι, ανάμεσο σε μένα και τουσ ανθρώπουσ αναμόχλευσε τα πράγματα τα σχετικο με τη γλωσσα. Διότι, όπως είναι γνωστο, και απο το μέρος αυτο με έδωξε, σφου έχει κάμει τη «γλώσσα» «γλώττα». Ω Ταυ, αμαρτήμα της αληθινησ γλώσσασ! Αλλα, θα ξαναγυρίσω στο θέμα αυτο, των σχέσεων δηλαδή του Ταυ με τουσ ανθρώπουσ, για να υπερασπιστω τουσ ανθρώπουσ εναντίον των οποίων συνεχίζει τα εγκλήματά του. Γιατι στρεβλώνει μερικουσ απο τουσ δεσμουσ των και επιχειρει να κομματιάσει τη φωνη τουσ. Και αυτοσ που είδε κάποιο καλο θέλει να μιλήσει για το καλο, αλλα το Ταυ πέφτει στη μέση και τουσ αναγκάζει να πουν «ταλον», για να έχει σ' όλα αυτο την προεδρία. Και ενώ κάποιοσ μιλάει για το κλήμα, το Ταυ — που είναι πραγματικά ταλαίπωρο, Ι τλήμον Ι — κάνει το «κλήμα» «τλήμα». Και δεν σόκει μόνον τουσ κοινουσ θνητουσ, αλλα και τον μεγάλο βασιλέα, αυτον που διέταζε και τη στερια και τη θάλασσα να τον υπακούσουν, και να αλλάζουν τη φύση τουσ. Το Ταυ όμως ακόμα και αυτον τον επιβουλεύεται, και ενώ είναι ο «Κυροσ» τον έχει κάμει κάποιον σήμαντον «Τύρον».

12. — Αυτα λοιπον, ως αναφορά την σόκια που κάνει στουσ ανθρώπουσ σχετικο με τη φωνη τουσ. Αλλα τουσ σόκει και με έργα, και να πως: Κλαίνε οι άνθρωποι και οδύρονται για την τύχη τουσ και καταριούνται συχνά πυκνά τον Κάδμον, γιατί κατάταξε το Ταυ στα στοιχεια των γραμμάτων. Όπως λέγεται: το σώμα του Ταυ το πήραν για υπόδειγμα οι τύραννοι και μιμούμενοι τη μορφη του και το σχήμα του άπλωσαν δυο ξύλα, και πάνω σ' αυτο σταύρωσαν τουσ ανθρώπουσ. Απ' αυτο λοιπον το Ταυ και απο τα πονηρα τεχνάσματά του, προέρχεται η πονηρη ονομασία. Για όλα αυτο, λοιπον, πόσες φορεσ εκ θάνατο νομίζετε ότι πρέπει να τιμωρηθεί το Ταυ, Εγω νομίζω ότι δίκαια για το Ταυ μόνον μια τιμωρία αξίζει, η τιμωρία του Τ, δηλαδή να υποσσει την τιμωρία που ταίριαζει στο σχήμα του, το δε σχήμα του είναι ο σταυροσ, όπως δημιουργήθηκε απο το ίδιο και όπως ονομάζεται απο τουσ ανθρώπουσ.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΗΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φιλολογίασ — Νομικήσ

ΑΒΕΡΩΦ Ι (Κ. Πλατεία) - Γιάννινα

Στά φροντιστήριά μας θα βρείτε:

1) Τόν καθαγηγητή που ή δεκαετίασ φροντιστηριακήσ πείρα του

Ηα ας οδηγίσει σωσ τὰ στίξ
ἐξετάσεις.

2) Τόν ανθρωπο που στην πράξη δίνει περισσότερα από δσα υπόσχεται.

Τηλ. 33.223

Τα «Σύννεφα του Ατλαντικού αιθέρα»

(Μικρο απόσπασμα απο το νέο έργο
«ΝΑ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ»)

του Α. Μάλαμα

Σύννεφα τρανα που προπορεύονται, και λιλιπούτσια π' ακολουθούνε, / σαν κοπάδια απο γλάρους ουραγους ξεκομμένους, / κάνουν κύκλους γύρω και πάνω απο τα χάρη τ' ωκεανου! / Σύννεφα σαν ατέλειωτα χιόνια / που φαντάζουν σε μασχάλες κι ανήλιαγες σμούλες απάγγειων κορυφων, / σα λευκες πινελιες φουτουριστων ζωγράφων. / Όποια ψυχη δεν ειδε και δε χάρηκε αυτα τα λευκα συννεφάκια, / να περπατουν αργα θριαμβικα σα να τα σελαγίζουν αόρατοι κι ολύμπιοι θεοι, / μέσα σ' απείθαρχες κι αυθαίρετες πατριαρχικες λιτανειες του απείρου... / δε γνώρισε τη γραφικότερη κι ευτυχέστερη συμπαντικη ομορφια! / Ψυχη που δε βίγλισε απο 15 χιλιάδες πόδια / αυτες τις αει-πάρθενες νεφελικες κουστωδιες / αυτες τις ανάλαφρες κι ατμόλουστες των αγέρηδων μυστικες γονοτελεστιες... / Ε, μα την αλήθεια, δεν έζησε και δε χάρηκε / την ωραιόπλουμη αυτη λικνιστικη, / κι ονειρικη μες στα αιθέρια νούφαρα ευδαιμονία της φύσης. / Δεν επροσμέτρησε την αυτοκράτειρα του σύμπαντος μεγαλοσύνη! / Σύννεφα, σαν αφρισμένα και μανιασμένα κύματα ωκεανου, / μ' επτάδιπλες χαιτες και στόματα απύθμενα, / που βολοδέρνουν κι απειλουν, / να καταπιουν την όποια στεριανη μας κόλαση. / Πλήθη γκριζόλευκα κι ουρανοβάμονα στρώματα απο σύννεφα, / σαν κρεμάμενες χήνες / και σαν πελώριοι ειρηνόφιλοι ερωδιοι της αγάπης των λαων, / που οι «καρχαρίες» κι οι απληστίες τη σκοτώνουν! / Σύννεφα σαν αγνες νυφάδες στολισμένες, / άγγελοι λιχταριστης κι ευτυχισμένης νιότης!

Στοχασμοι και διαπιστώσεις

ΕΜΕΙΣ και το ΠΑΙΔΙ

του Γιώργου Παπαστάμου

Ευφρόσυνα εξαγγέλματα, διθυραμβικες μεγαλοστομιες, ποιητικες αδολεσχίες και έμπνοι ανόσματα, μνημειακων λόγων, αντήχησαν, ανα τον κόσμο, υμνολογώντας, την αυτου εξοχότητα το Παιδι!!!

Μα, με τα τόσα πλούσια και βρονταχτα λόγια μας, ελαχιστα ακουμπήσαμε, στην ταραγμένη ψυχη του παιδιου των καιρων μας. Λίγο ή καθόλου δεν κειρόσαμε την εμπιστοσύνη του. Το παράπονό του, σβυσμένο καρβουνο, στάθηκε μες στην καρδια του. Έμεινε σι βαθια σιωπη... Κι εμεις, αυτη την άγια σιωπη του, δεν τη σεβαστήκαμε. Μήτε και ψάξαμε να βρούμε, ποσα καυτα δάκρυα κρύβονται κάτω απο τούτη, την πινθημη σιωπη!!

Αυτοματισμένες καταναλωτικες υπάρξεις, αρπαγμένες απ' τη βιασύνη της πολυπραγμοσύνης μας, λησμονησαμε, το ωραιότερο δώρο που μας χάρισε ο Θεος, το παιδι μας!

Εμεις, τα πιο καταπιυσμένα άτομα της Ιστορίας, σταυρωσαμε, τους Ρουσσω και τους Πισταλότσι και αφησαμε τον Λιμίλιο της χαρις μας, σε δρυμους πίνθους και λυπης καταμονο να κλαίει, απροστάτω το και εγκαταλειμμένο...

Καταχτησαμε μια νέα υλικη Χανναν, χάνοντας την ανθρωπινη μας αυθεντικότητα. Ριξαμε μέσα στο Νιίλο, του εγκοσμιου πλούτου μας, το βρέφος της προφητείας και αδιαφορησαμε, για την τυχη του. Ξυνοψισαμε το ρικνο πνιυμα μας, με γνωστικη κυνικότητα, σι μια στυλπηνη επιφάνεια και το προσφέρα

με στο παιδι μας... για μάθηση! Σοφιστήκαμε, μια καινούργια διαλεκτικη και με ένα επικίνδυνο εξωτερικο ευτυχισμο, προστάξαμε το νέο άνθρωπο, να τον ακούσει και να τον ενστερνιστει.

Είπαμε στα παιδια μας, πως οι ώρες που περνάμε είναι κοσμογονικες!!! Κι εκείνα, κοίταξαν τα ρολόγια τους και πήγανε στα γήπεδα να παιξουν... Μα εμεις, αυτη τους την αδιαφορία, καθόλου δεν την προσέξαμε! Συνεχίσαμε κουρασμένοι, τον πρωίνο μας δρόμο, για να ξαναφορτωθούμε, ως το βράδυ, σοβαρες, βαριες και στην ουσία άχρηστες, κοσμικες εμπειρίες.

Ανεύθινοι πια, οδοιπόροι, πέσαμε ξανα στις ζεστες περιπτώξεις της μαζοποίησης και αφήσαμε πεινασμένη, για ουσία πνεύματος, την ψυχη των παιδιων μας. Μια ψυχη, που ακουει παντέρημη στα σταυροδρόμια του ζόφου, πλήθος κενων και καινων λέξεων. Απο τις λέξεις αυτες, ο αυριανος μας αυτος άνθρωπος, περιμένει να σωθει. Αλλα, οι ήχοι, όσο μελωδικοι και να 'ναι, δεν διασώζουν την ουσια του ανθρώπου.

Κάποτε, αντιλαμβανόμαστε έμφοβοι, την τρομερη κενότητα του εσωτερικου χώρου της ψυχης του παιδιου μας. Έχουμε οδυνηρη πια, την αίσθηση αυτης της φοβερης έλλειψης. Γότες, αργα πια, επιστρατευουμε βαρβάρους, για να πληρωσουν το αναρχο Μηδιν, της ανεπίγνωστα λεηλατημένης ψυχης του νιου βλαστου μας. Μα, αυτος μαραιγκιαζει ολοένα

και το «ύδωρ το ζων» δεν υπάρχει για μας πουθενά, για να τον δροσίσουμε και να τον ζωογονίσουμε!

Στην έσχατη απόγνωσή μας, λέμε: Καλοί είναι και οι βάρβαροι! Είναι και για μας, αυτοί... μια κάποια λύση!

Δίνουμε, λοιπόν, σ' αυτούς την ψυχή του παιδιού μας, όσο κι αν ακούμε και πάλι έμφοβοι την ευαγγελική προσηγορία: «Μη δίδετε τα όφθαλμούς σας...»

Με αναπαυμένη την συνείδησή μας, δίνουμε στους λύκους, το ιερό μας γέννημα. Ακολουθεί αυτό την αγέλη και συμμορφώνεται μ' αυτή. Άβουλο πλάσμα σπαράσσεται, κάθε στιγμή, στα πεζοδρόμια των μεγαλουπόλεων, κυνηγώντας υλικές απολαυές, με την ψυχή στο στόμα...

Λοιπόν, τι μπορούμε να πούμε εμείς, για όλα αυτά: Η ζωή ήρθε, σ' αλήθεια, στον κόσμο για να εξαντληθεί, μέσα στην αγέλη των λύκων; Ποτέ! Ο άνυδρος κοσμοπολιτισμός δεν έχει ακόμα, στον Έλληνα - Άνθρωπο αποσπάρει ενδογενώς τη δική του πολιτιστική μυθολογία!

Ευαισθησία

Δέσπω Καραϊσού

Το παιδικό πρόσωπο
μουσκεμένο στα δάκρυα
στον κόρφο της μάνας γέρνει
το σπίτι ήσυχο κι ειρηνικό.

Η φωτογραφία εικονίζει
ένα παιδί καθισμένο
πλάι στην άταφη μάνα
στον αιθέρα άηχη κραυγή.

Ας χτίσουμε ένα μεγάλο σπίτι
πάνω στη στρογγυλή γη
κάτω απ' το ζεστό ήλιο.

Ο χρόνος ας το τυλίξει
με κισσούς και μαργαρίτες
μαγικό παλάτι της ζωής.

Αγάπη, έλα να μιλήσεις
και ν' αφανίσεις
την πείνα, την ορφάνια.

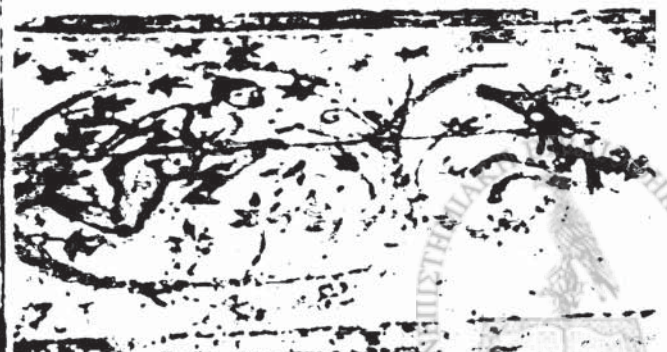
Αγάπη, έλα
ταπεινή προσκυνήτρα
στης ζωής την Αυγή.

Αγάπη της Οικουμένης

σκύψε στο νεογέννητο κάθε φυλή
δώσε, γάλα, ψωμί
δώσε, μολύβι, χαρτί
Κι όρισε για πάντα την Ειρήνη
σοφή και γελαστή
να κυβερνάει τον κόσμο.

Ο χορός του Ζαλόγγου (Δεκέμβριος 1803)

Κυνήγι (Από τη Βασιλική του Αλκίζονα
στη Νικόπολη)

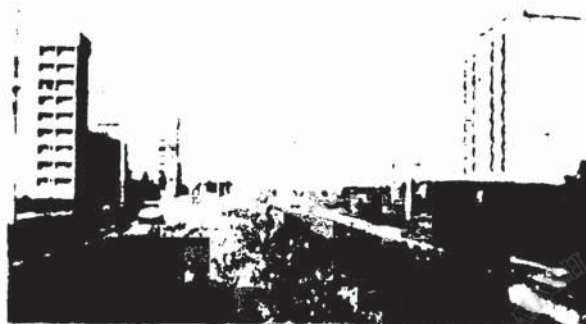
Με την πειθω των αριθμων

Γεγονότα με την πυθαγόρεια λογικη απο διάφορες στατιστικες

- Στις ΗΠΑ όσοι ζουν σε ανθυγιεινες και κακες συνθήκες ζωης, η φυματίωση παρουσιάζει ετήσιο ποσοστο κρουσμάτων στο σύνολο του πληθυσμου 14%, ενω στο Χάρλεμ φτάνει το 64%.
- Στην ΕΣΣΔ πέρσι αντλήθηκαν 572 εκατ. τόννοι πετρέλαιο και συμπυκνωμένο αέριο, έναντι 420 των ΗΠΑ και 410 της Σαουδαραβίας. Η ΕΣΣΔ, απο το 1958 ως το 1978 αύξησε την πώληση πετρελαίου στις δυτικες χώρες κατα 6 φορές φτάνοντας στα 60 εκατ. τόννους. Στην Ιταλία πούλησε 12 εκατ. τόννους, στη Δ. Γερμανία 8, στη Γαλλία 6, στη Σουηδία 2,7, στην Ελλάδα 2, στην Αυστρία 1,5 κ.α. Μέσα στη χρονια του 1978, αντλήθηκαν στην ΕΣΣΔ (Δυτ. Σιβηρία) πάνω απο 280 εκατ. τόννοι πετρελαίου και πάνω απο 125 δισεκατ. κυβ. μέτρα φυσικου αερίου. Στο τρέχον 5χρονο, η ΕΣΣΔ θα προμηθεύσει τις χώρες του Συμβουλίου Οικον. Αλληλοβοηθείας με 370 εκατ. τόννους πετρελαιοειδων, με 88 δισεκατ. κυβ. μέτρα φυσικου αερίου, και με 64 δισεκατ. κιλοβατ ηλεκτρενέργειας. Στο επόμενο 5χρονο η ποσότητα προβλέπεται ν' αυξηθει κατα 20%.
- Στις Δυτικες χώρες υπάρχουν σήμερα 17 εκατ. άνεργοι, ενω στην ΕΣΣΔ κανένας.
- Σ' όλο τον κόσμο πεθαίνουν κάθε χρόνο 12 εκατομ. παιδια, απο αρρώστιες που μπορούσαν να προληφτουν και να γιατρευτουν.
- Ένα εκατομμύριο δολάρια ξοδεύονται στο λεπτο της ώρας για τους εξοπλισμους στον κόσμο.
- Στις ΗΠΑ μόνο σε μια χρονια, το 1968 έγιναν 4.500.000 εγκλήματα..
- Ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι στον πλανήτη μαστίζονται απο την πείνα. Και 250 χιλ. τυφλώνονται κάθε χρόνο απο έλλειψη βιταμίνης Α'.

Νέο Λένινγκραντ
Γέφυρα στο Νέβα.

Ένας δρόμος με πολυκατοικίες στο Νέο Τάλλιν της
Εσθονίας.

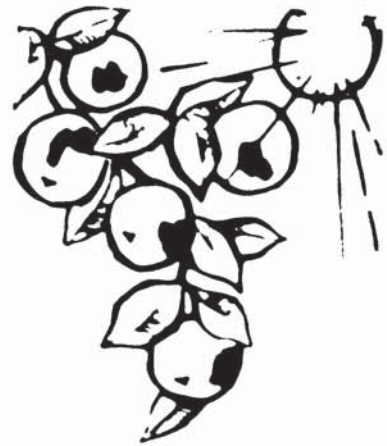

Τα Μαστοροχώρια

του Τάσου Παπασταύρου

αρχιτέκτονα

50

Αρραβώνα και Γάμος παλιου καιρου

Θα προσπαθήσουμε να διηγηθούμε το έθιμο της αρραβωνιάς και τις προετοιμασίες μέχρι την ημέρα του γάμου όπως ακριβώς μας το διηγήθηκε ο Α. Ευθυμίου λέξη προς λέξη, στην τοπική διάλεκτο (περιφέρεια της Κόνιτσας).

«Εκείνα τα χρόνια, σαν αποφάσες ο γονιός ν' αρραβωνιάσει την τσιούπη τ'... δεν τ' ρώταγι Ιταίου κι Ιταίου. Τσ' έδιν' άντρα όποιον ήθελ' ο Σύντας Πάνε άνθρωπος απο το σόι τ' γαμπρου, κι έδναν λόγο Το 'διναν κι ένα ζευγάρι άσπρα τσουρέπια, δώρα απο τη νυφη. Ύστερς, σα γένουνταν η αρραβώνα, πέναν κάμποσοι νομάτοι μονοι στον αριθμο (5, 7 ή 9) οι αρραβωνιαστές Σε μια κανίστρα είχαν τα είδησηματα Μαντήλι, δαχτυλιδι και τριγια (3) φλουρια. Οτ' με τους δικους τσ' έμπαιναν στο σπιτ' τσ' νυφ'ς χαιρετιουνταν.

— Χαφιλιτικα, να μας ζήσουν!

Ύστερς τους κέρναγαν και κάθονταν σο τραπέζ' να φαν. Σαν απότρωγαν στρώνονταν σο τραγουδία Η νυφ' δε φανερώνταν ντιπου. Οι γονήδες της έπαιρναν τα είδησηματα και τάβαναν σο σεντούκι και δωρίζαν στους συμπεθέρους απο ένα ζευγάρι άσπρα τσουρέπια Αυτοι κέρναγαν γρόσια Γλένταγαν, χόρευαν, έριχναν και κουμπουριγιες, κι έφευγαν οι αρραβωνιαστές κατα το βρόδυ. Οτ' έφευγαν αυτοι, πένε ο γαμπρος με το βλάμη κι έτρωγαν αυγα και λαγκίτες (τηγανίτες) στην πεθερα... Τα πεθερικά τον ξεπροβοδούσαν όντας έφευγε και τόδιναν δώρα άσπρα τσουρέπια, όπως και του βλάμη

Ο γαμπρος του φίλαγι το χέρ' και αυτοι τον χαιρέταγαν στ' μπάλλα και του εύχονταν να τους ζήσ' να τους προκόψει. Η καμωνυφ' παραμόνεβε απο την κλειδαρότρυπα κι απο το παραθυρι, μπας κι ιδει το γαμπρο.

Απο την αρραβώνα ως την μπαντρια, η νυφ' δεν έβγαينه ομπροστα σο σόι του γαμπρου και στον ιδιο, εφον καμια βολα κρυφα να μη τους δει καένας.

Σα ζύγων' ο καιρος του γάμου, μαζώνονταν αλες οι τσιούπες κι οι νυφάδες, κι έφερναν τα ξύλα του γαμπρου (για ν' ανάμουν φωτια). Όντας γύναγαν απο το λόγγο, έβαναν ένα άσπρο μαντήλι σ' ένα βεργι αντάμα με λουλούδια κι έστηναν μπαϊρόκι. Το βαναν αυτο, ομπροστα, κι έρχονταν τραγου-

δώντας. Σαν ξεφόρτωναν τα ξύλα, κάθονταν κι έτρωγαν σο σπιτι τ' γαμπρου κι γλένταγαν.

Απο την Τετράδη (Τετάρτη μέρα) έπαιναν το προζύμιο κι έφκιοναν το ψωμιο τραγουδώντας.

Την Παρασκευη πέναν οι καλεστές μονοι πάλι (9, 11, 13) στ' νυφ' και της πέναν καινούργιο δώρα. Στουρο, μαντήλι και ότι άλλο είχαν. Η νυφ' πάλι του δώριζε καινούργια τσουρέπια

Την ίδια μέρα έστελναν απο μια κουλουρα σο νουνο και σο βλάμη, και της πέναν ένα παιδι και μια τσουπη ή παντρεμένη, αλλα νήταν νια

Ο νουνος κι ο βλάμης σαν έπαιρναν την κουλουρα την τσάκζαν οχπάνω σο κεφαλ' της Κατόπ' έστρωναν τραπέζι κι έτρωγαν, κι έστελναν κι άλλη κουλουρα δικα τους σο γαμπρο. Αντάμο με τις κουλουρες έστελναν κι απο μια κόπτσα (πλάσκα) με κροσι για να πίνει και να ευχεται ο κόσμος καθως κι έναν κόκκινο τροβα για να βάνουν τις κόχτες (καρυδες) ή ότ' αλλα καλούδια που τους έδιναν

Το Σαββατόβροδυ έπαιρναν νερο κι έφκιοναν το κανισκι (πιττα) και σοου γαμπρου και στις νυφης

Ο γαμπρος έστελνε 2-3 τσουπια (καριτσικα) κι φώναζαν σο σπιτια του κάθε δικου τους

— Νορθετε να πάρετε νερο...

Λέγαν διαφορα τραγουδία όπως

Όταν ζυμώναν την κουλουρα:

«Ζυμωνε μακω μ' ζυμωνε του γιου μας το κανισκι. Με γέλια βανει το θερμο με γέλια το ζυμώνει, και με τα χαρχαλισματα ζυμωνει ξεζυμωνει».

Στο όρομο που πέναν κατα τη βουση έλεγαν τουτο:

«Μες στην αγια Παρασκευη κοματ' η κόρη μοναχη»

κομαται κι ονειρευεται και γλέπει πως παντρευεται και πως αρραβωνιαζεται και το πρωι σηκωνεται. Παιρνει νερο και νιβεται σαπούνι σαπουνίζεται και το γυαλι γυαλίζεται...»

Στη βουση όταν έπαιρναν νερο τραγουδούσαν:

«Θέλω ν' ανέβω σε βουνο να πελεκήσω μαρμαρο να βγαλω βρουσικο νερο να κατεβει στον κηπο μου, κι αν πσει η κόρη για νερο, νερο να μην της δώσετε.

τον ζένο να ρωτησετε».

Έτσι φτάνανε στην Κυριακή, και συνέχιζαν τα θέματα.

Την Κυριακή, μετά τη θεία λειτουργία πάναν απ' το σπίτι του γαμπρου κι έπαιρναν με τα νταούλια τη νύφη τραγουδώντας:

«Δεν είρθε τ' αρχοντόπουλο στην πόρτα σας να στέκει

την κόρη που του τάζαταν ήρθε να την επάρει.

— Ας κάτσ' να φάει, ας κάτσ' να πει κι ας καλοσομπετίσει!

κι η κόρη είναι έτοιμη κι αυτη και τα προικια της».

Ο βλάμης έμπαινε στο δωμάτιο της νύφης που γρηγορότερα τον κλειούσαν οι «σαφλίτσα» και ζητούσαν γρόσια για να τον αφήσουν να περάσει. Αφου έμπαινε όμως άλλαζε τα παλια παπούτσια της νύφης, με καινούργια δώρα του γαμπρου. Στο μεταξύ οι γύρω τραγουδούσαν:

«Μπράτιμε κυρ' μπράτιμε, τ' είν' τα παπούτσια που φερες;

της νύφης δεν της άρεσαν...

— Για πέστε της να καητερει όσο να πάω και νάρθω».

Ξεκινούσε τότε σαν σε πομπη απο το σπίτι της νύφης τραγουδώντας:

«Έβγα αφέντη μου να ιδεις τον ήλιο.

Αν δε νύχτωσε, να κάτσω ακόμα,

τ' έχω να διαβω βουνα και ράχες.

Έβγα μάνα μου να ιδεις τον ήλιο».

Μπροστα πάνε ο καλεστης (σκαρλιάπης ή σκαριάρης) καθάλα στ' αρματωμένο και στολισμένο άλογο, με κυλίμια στη ράχη και μαντήλια δεμένα στ' αυτια του. Με δυο μπαϊράκια στολισμένα με μήλα, ρόδα ή πορτοκάλια και κλωνάρια ελιας. Και απο πίσω ακολουθούσαν οι συγγενεις του γαμπρου και το τσιντζιρίζαν:

«Τρέχουν τα νερα, τρέχουν οι βρύσες,

τρέχ' η αρχοντια να δει τη νύφη,

κι οι αρχόντισσες να την ζετάσουν.

— Κυρα-νυφούλα μου, καμαρωμένη που έμαθες κι εσυ και καμαρώνεις;

— Ήβρα πεθερο καμαρωμένο κι έμαθα κι εγω να καμαρώνω.

Ήβρα πεθερα καμαρωμένη κι έμαθα κι εγω να καμαρώνω.

— Κυρα-νυφούλα μου, καμαρωμένη τι μας ήφερες 'πο τα προικια σου;

— Χίλια πρόβατα με τα κουδούνια».

Επίσης:

«Άσπρη κάτασπρη περόδικα κάτασπρή μου περιστερα.

Βουλιέτ' απο τούτ' το μαχαλα, βουλιέται να πετάξει

Να πάει σ' άλλο μαχαλα ν' ασπρίσει να γεράσει.

Έχει τη μέση της λιγνη σαν το καυάργιο το βεργι, έχει και το κορμάκι της χρυσο κυπαρισσάκι».

Στο μεταξύ ο νουνος έπαιρνε απο το σπίτι του το γαμπρο και τονε πάνε για ζούρισμα, πάλι με τραγούδι:

«Μέσα σε τούτη την αυλη, σε πέτρα κάθεται ο γαμπρος,

κι η πέτρα έβγαλε νερο, να μπερμπερίσω το γαμπρο.

Μωρ' άργυρε, μπαρμπέρη μ' άργυρο ζιουράφι

μ' άργυρο ζιουράφι και μαλαματένιο.

Τράβα αγάλι - αγάλι σε γαμπρου κεφάλι.

Τρίχα μην αφήσεις και τον σαχημίσεις.

Στα πεθερικά του και στα γονικά του».

Στη συνέχεια ο νουνος έλουζε και στόλιζε το γαμπρο.

«Λούζεται τ' αρχοντόπουλο σ' ένα χρυσο λιγένι.

Η πάπια φέρνει το νερο κι η χήνα το σαπούνι

κι η γιαδερφη αγλήγορη φέρνει χρυσο μαντήλι

Ο μπράτιμος τον έλουζε μπρατίμισσα του ρίχνει.

— Γαμπρε μ' τι μάνα σ' έκανε που εισ' άσπρος σαν το γάλα;

— Η μάνα μ' ήταν πέρδικα κι αφέντης περιστέρι, κι η κούνια που με κούναγε χρυση μαλαματένια».

Μπροστα απο την εκκλησία νύφη και γαμπρος ασπάζονταν τρεις φορες ένα συγγενικο παιδάκι του γαμπρου, και το κερνούσαν ένα μήλο που μέσα έκρυβε μερικα κέρματα. Ρίχναν επίσης κι απο ένα μήλο κι άλλο, κι άλλο, όσο το δυνατό ψηλότερα. Ο κάθε χωριανος πάσκιζε να τα πιάσει γιατι τα μήλα αυτα είχανε μέσα κέρματα.

«Κόκκινο γλυκο μου μήλο

και νεράτζι μου γραμμένο,

ποιος σου το είπε δε σε θέλω.

Εγω σε θέλω παραθέλω

θα σε κόψω κυπαρίσσι

θα σε στήσω κρύα βρύση

θα ρχονται ζανθιες να πλένουν

μαυρομάτες να λευκαίνουν...»

Μετα ο γαμπρος κρατούσε 3 σκοινια κι ο βλάμης τα περιτύλιγε σαν κοτσίδα και κρεμούσε σ' αυτα ένα κουλούρι. Όταν τελείωνε η στέψη ο βλάμης αφου φιλούσε τη νύφη, βουτούσε στο μέλι ένα κομμάτι ψωμι και το 'δινε στους καλισμένους.

Τέλος, με το νουνο μπροστα, πάναν στο σπίτι του γαμπρου όπου γλεντούσαν μέχρι Δευτέρα το πρωι, και στα ξεκινήματα:

«Λάμπ' ο ήλιος λάμπουν τ' άστρα,

στο καλο καλε μου νούνε

στο καλο και τιμημένε

να σου ζουν τ' αναδεχτούρια

να σου ζουν να σου προκόβουν

κα με λάδι να χαρούμε

κάτσε νούνε και μη φεύγεις

Σ' όχω πέρδικα ψημένη

και κριάρια σουβλισμένα».

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Το «τζιαμ Κουρελάκι»
(Ένα ωραίο παραμύθι,
απο το χώρο της Ηπείρου)

του Χρήστου Σκανδάλη

Μια φορά κι έναν καιρό ήτανε μια παρέα παιδιών. Περπατούσαν μια μέρα σ' ένα λιβάδι. Εκεί που πήγαιναν βρίσκουν ένα φιδάκι. Αμέσως τα παιδιά άρπαξαν ξύλα, λιθάρια να σκοτώσουν το μικρό φιδάκι. Το χτυπούσαν και το πετροβολούσαν. Όμως ένα παιδί μπήκε στη μέση να σώσει το φίδι. Το λυπήθηκε το φιδάκι το παιδί, γιατί φωνάζε συνέχεια:

- Μη με σκοτώνετε! Τι σας έκανα. Αμάν! Να σας κόνω ό,τι καλό θέλετε. Το λυπήθηκε λοιπόν το παιδί και το γλυτώσε.

Αφήστε το παιδί, τους λέει Κρίμα! Το παιδάκι το άφησαν κι έφυγαν.

- Σ ευχαριστώ, του λέει το φιδάκι, που με έσωσες! Μόνο όδσε μου τις πληγές που μου έκαναν οι φίλοι σου να μη μου φουγι το λίγο μου αίμα και ψωθήσω.

Το παίρνει το παιδί το φιδάκι, του έδσε τις πληγές και το φερε στο σπίτι του. Το φιδάκι του έλεγε συνέχεια:

Σ ευχαριστώ και θα σου το ξεπληρώσω το καλό που μου έκαμες.

Του λέει η μάνα του σαν το είδε με το φιδάκι.

Τι να το κάνεις παιδί μου το φιδάκι, σε μεγαλώσει θα μας φάει.

Όχι μάνα! της λέει το παιδί της. Θα το κρατήσουμε όσο να γερέψει και να μεγαλώσει. Κρίμα! Πλάσμα του Θεού είναι.

Μα παιδί μου είμαστε φτωχοί. Λίγο αλευράκι έχουμε.

Απ' αυτό το λίγο μάνα θα φάει κι αυτό. Το έβαλε το φιδάκι μέσα σ' έναν τάλαρο μ' αλευράκι. Το φιδάκι έτρωγε έτρωγε και μεγάλωνε. Έγινε τόσο μεγάλο που δεν το χωρούσε ο τάλαρος. Του 'έει το παιδί:

Τώρα γερέψες και μεγαλίωτες πολύ και δε σε παίρνει ο τάλαρος! Θέλες να σε πάω στο λιβάδι σου όπου είναι και τ' αδέρφια σου.

Βέβαια να με πας καλό παιδί! Βέβαια και να δες κι εγώ τι καλό θα σου κάνω. Το βγάζει από τον τάλαρο και ξεκινούν για το λιβάδι. Το φιδάκι ήτανε πολύ μεγάλο! Μεγαλύτερο πολύ μεγαλύτερο απ' όλα τα φιδάκια του λιβαδιού. Φτάνουν στο λιβάδι. Του λέει το φιδάκι:

- Μη φοβήθηκες τώρα θα σφουρίξω να μαζευτούν όλα τα φιδάκια. Εσένα δε θα σε περάσουν γιατί δε θα αφήσω εγώ. Εσύ μόνο όταν σου πουνε τι θέλες να σου χαρίσουνε να ζητήσες το Τζιαμ Κουρελάκι. Τιποτε άλλο σφουρίξει με το φιδάκι και να μαζευτήσαν όλα τα φιδάκια. Σωρος φιδάκια. Το παιδί φοβήθηκε σαν το είδε να ρχωνται κατά πάνω του. Όμως το μεγάλο φιδάκι, ο φίλος του, μπήκε στη μέση.

- Μη περάσετε το παιδί, τους λέει. Με βλέπετε εμένα που είμαι μεγαλύτερό σας. Αυτό το παιδί μ' έσωσε. Κι έκατσε και τους τα μολόγησε όλα από την αρχή. Μόλις άκουσαν το φιδάκι φωνάζον με χαρά:

- Εσένα που είσαι το μεγαλύτερό μας εσένα θα σε κάνουμε βασιλιά, εσένα και στο φίλο σου το παιδί να του χαρίσουμε ό,τι θέλει.

Έντοφε, θα γίνω βασιλιάς σας, τους λέει, να να δούμε και τι όμορφο θα μας ζητήσει το παιδί.

Θέλω το Τζιαμ Κουρελάκι, τους λέει το παιδί όπως το είχε αρνηνέψει το φιδάκι από νωγγορότερα.

Έντοφε, του λένε. Πηγαίνει ένα φιδάκι και φέρνει το Τζιαμ Κουρελάκι. Μήτανε τρεκ χρυσές τριχές.

Πάρε του λένε και φυτέψτε τις στο κουρκουκέφαλο σου, στην καρυφή του κεφαλιού σου. Κι ό,τι θα θέλες θα λες Τζιαμ Κουρελάκι, θέλω από κείνο και θα το νες αμέσως.

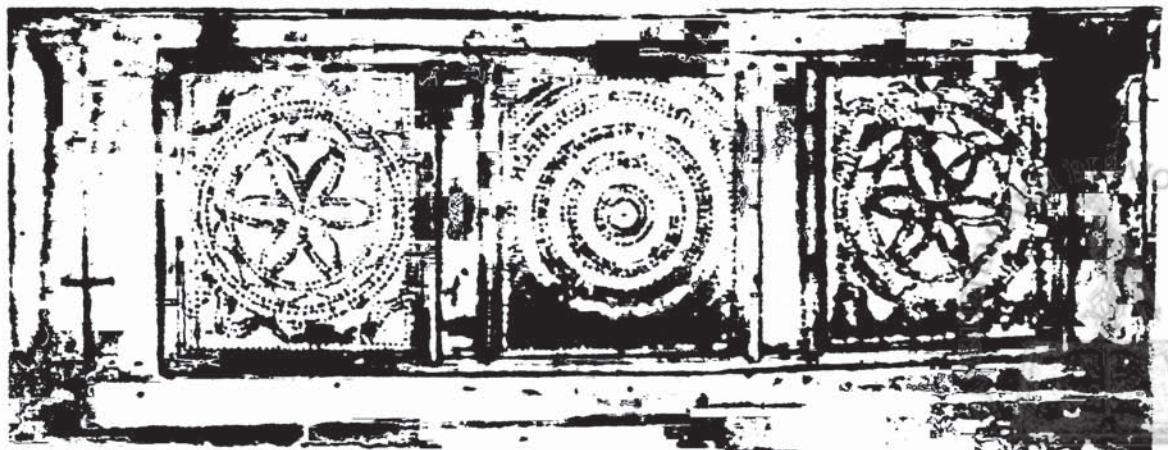
Τα ευχαρίστησε το παιδί. Πήρε τις τριχές και τις έβαλε στο κουρκουκέφαλό του. Αμέσως κόλλησαν σαν τις αλλες τριχές.

Γύρσε μετά στην καλύβα του τη φτωχική.

- Που ήσουν παιδάκι μου, του λέει η μάνα. Πήγα το φιδάκι και το σκόλυσα της λέει. Και να δες μάνα! Τι θέλες μάνα να φάμε σήμερα!

Γέλασε η μάνα του με τα λόγια του παιδιού της που τα πήρε για αστείο. Μα το παιδί λέει, ισια.

Τζιαμ-Κουρελάκι, να στρωθεί ένα τραπέζι μπροστά μας καλύτερο κι από του βασιλιά. Και ισια στρωθήκε τραπέζι μπροστά τους με όλων των λογικών τα φαγητά. Η μάνα τα χασε! Δεν ήφερε τι να πρωτοφάει, τι να πρωτοδαι!

Νυφιατική κασάλα του περασμένου αιώνα.

ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Όλα μόνο τα χουμε για το καλο που κάναμε στο φιδί, μα δε σου λέω πως. Το μυστικο το ξέρω εγω μόνο, κι εκείνοι που μου το 'δωσαν! Κι έτσι κάθε μέρα ό,τι ήθελε η ψυχη τους το 'χαν μ' ένα λόγο που έλεγε το παιδί στο Τζιαμ Κουρελάκι.

Μια μέρα λέει το παιδί στη μάνα του.

Μάνα να πας στο παλάτι του βασιλια!...

Τι να κάνω παιδί μου; Σα να μου λες να ζητήσω τη βασιλοπούλα για νύφη.

Θα πας μάνα να τη ζητήσεις.

Παιδί μου πως να παρουσιαστω στο παλάτι, θα με πετάξουν όζω τόσο φτωχη που είμαι!

Να πας μάνα να τη ζητήσεις, το επιμένω.

Τι να κάνει και η μάνα του, πηγαίνει. Παρουσιάζεται στο παλάτι και ζητάει το βασιλια να του μιλήσει! Ύστερα απο πολλές διατυπώσεις την παρουσιάζουν στο βασιλια. Του λέει.

Βασιλια μου, το παιδί μου μ' έστειλε να ζητήσω την κόρη σου για γυναίκα του...

Τι; Της λέει ο βασιλιας. Τόσο την πέρασες την κόρη μου; Στο φτωχοκουρελιάρικο παιδί σου θα τη δώσω; Πάρτε την και πετάξτε την κάτω απο τη σκάλα, λέει στους υπηρέτες του. Την πέταξαν κάτω απο τη σκάλα κι έγινε κομμάτια η γυναίκα...

Το παιδί την είδε την μάνα του που έγινε κομμάτια.

Τζιαμ Κουρελάκι, λέει, κάνε τη μάνα μου καλα και φέρτε την πάλι εδώ. Και ίσια έγινε η μάνα του καλα και γυρισε στην καλύβα.

Παιδάκι μου, του λέει, τι ήταν αυτο που μου έκανες. Με σκότωσαν, μ' έριξαν κάτω απο τη σκάλα! Απορώ πως ζανασηκώθηκα και περπάτησα. Δεν έπρεπε να με στείλεις. Σου τη δίνει την κόρη του ο βασιλιας;

Θα πας μάνα, της λέει το παιδί. Θα πας πάλι να τη ζητήσεις. Αυτη θέλω για γυναίκα μου. Θα πας.

Μα που να ζαναπαρουσιαστω παιδί μου; Που να ματαπαρουσιαστω στο βασιλια;

Όχι, θα πας μάνα. Δε θα σε πειράζει ο βασιλιας. Ή και να σε πειράζει, εγω τι κάνω εδώ;...

Τι να κάνει και η μάνα του, κινάει και πάει. Μόλις την είδε ο βασιλια, της λέει:

Τι θέλεις εσυ εδώ πάλι;

Εκείνο που ήθελα βασιλια μου. Το παιδί μου επιμένει και θέλει για γυναίκα του την κόρη σου.

Και που είναι βασιλιας το παιδί σου και θέλει βασιλοπούλα γυναίκα;

Πουθενα. Στην καλύβα είναι, με περιμένει.

Πάρτε την, λέει στους υπηρέτες. Και πετάξτε την απο την κορυφη του παλατιου. Να πέσει να γένει χιλια κομμάτια.

Την πήραν και την έριξαν απο την κορυφη του πύργου. Έγινε τρίματα η γρια. Την είδε το παιδί της.

Τζια, τζιαμ Κουρελάκι, λέει, να γίνει η μάνα μου καλα και να 'ρθει πάλι εδώ. Και ίσια έγινε καλα η μάνα του και ζαναήρθε στο σπίτι.

Παιδάκι μου, του λέει, να 'ξερες πούθε με πέταξαν!

Αν σε πέταξαν μάνα θα πας ακόμα μια φορα, θα πας.

Παιδί μου πως να ματαπάω;

Θα πας μάνα και μη φοβάσαι. Εγω τι κάνω εδώ; Ας σε κάνουν δυο χιλιάδες κομμάτια. Θέλω την κόρη του για γυναίκα. Αλλιως δε γίνεται.

Τι να κάνει και η μάνα του, ζαναπήγε... Σαν την είδε ο βασιλιας, της λέει.

Ακόμα ζεις, δεν πέθανες; Έλα δω να σου πω να μιάξεις το νου σου. Να πας να πεις του παιδιου σου που σε στέλνει, τότε μόνο θα του δώσω την κόρη μου, αν χτίσει εδώ δίπλα απο το δικο μου, ένα παλάτι σαν κι αυτο, και καλύτερο ακόμα. Καλύτερο σου λέω απο το δικο μου. Ακουσες. Τότε μόνο θα του δώσω την κόρη μου για γυναίκα του.

Γυρίζει η μάνα στο παιδί της και του λέει τι της είπε ο

βασιλιας. Τότε και το παιδί δε χάνει καιρο. Λέει

— Τζιαμ' τζιαμ' Κουρελάκι αύριο το πρωι να ζημερωσει δίπλα απο του βασιλια ένα παλάτι, χιλίες βολες καλύτερο απο το δικο του.

Το πρωι, σα σηκώθηκε ο βασιλιας, τι να δει! Ένα παλάτι καλύτερο χιλίες βολες απο το δικο του. Τι να κάνει τότε, δίνει την κόρη του στο παιδί για γυναίκα. Το παιδί για ό,τι να 'θελε έλεγε το τζιαμ' Κουρελάκι και το 'χε. Κι έτσι τα 'χαν όλα τα καλα. Η βασιλοπούλα όμως, τον πήρε με το ζόρι. Δεν τον ήθελε με την καρδια της. Γιατι αγάπαγε έναν Εβραίο. Για να μη χαλάσει το χατήρι του πατέρα της, το πήρε το παιδί.

Παρόλ' αυτα όμως, η βασιλοπούλα δε μπορούσε να εξηγήσει: πως ο άντρας της τα 'φερνε όλα τα καλα μ' ένα λόγο. Μια μέρα τον παρακάλεσε.

— Άντρα μου, κρύβεις απο μένα τη γυναίκα σου το πως φέρνεις όλα τα καλα. Δεν πρέπει να κρύβεις μυστικο απο τη γυναίκα σου. Πες μου τον τρόπο και ξέρω να φυλάζω το μυστικο. Αλλοίμονο αν δεν έχεις και στη γυναίκα σου εμπιστοσύνη.

Το παιδί τότε ξεγελάστηκε πως η βασιλοπούλα του έλεγε αλήθεια. Μα αυτη είχε τον κακο σκοπο της. Ξεγελάστηκε λοιπον, και της είπε πως οι τρεις τρίχες που είχε στο κεφάλι — και τις δείχνει — είναι το τζιαμ' Κουρελάκι και σαν φωνάζει τζιαμ' Κουρελάκι, φέρνει ό,τι θέλει. Τότε και η βασιλοπούλα που ήθελε ακόμα τον Εβραίο, στέκεται ένα βράδυ και την ώρα που κοιμότανε ο άντρας της του ξεκολώνει τις χρυσες τρίχες. Τις πήρε κι έφυγε για τον Εβραίο. Σηκώνεται το παιδί και τι να δει... Βρισκότανε στη φτωχοκαλύβα του όπως πρώτα. Φωνάζει τζιαμ' Κουρελάκι μα τίποτε! Κοιτάζει και για τις τρεις τρίχες, πουθενά!...

— Αχ, είπε! Με είδε και η βασιλοπούλα έτσι, κι έφυγε απο την ντροπη ίσως. Μα δεν ήξερε ποιος του πήρε το Τζιαμ Κουρελάκι, και που το έχει κρυμένο.

Η βασιλοπούλα το πήρε και το φύτεψε στη μύτη του Εβραίου. Και ό,τι θέλανε το είχανε... Το παιδί το έπιασε ο βασιλιας και το έβαλε στη φυλακη, γιατί τον γέλασε. Εκει στη φυλακη, είχε πολλα πολλα ποντίκια. Μια μέρα, λέει το παιδί στη μάνα του που πήγε να το δει.

— Μωρ' μάνα δε μου φέρνεις τη γάτα, με κατάφαγαν τα ποντίκια.

Του φέρνει τη γάτα η μάνα του. Η γάτα χύθηκε και έτρωγε τα ποντίκια. Έπιασε μια μέρα κι ένα μεγάλο. Μεγαλύτερο απο τη γάτα. Φώναζε το ποντίκι. Αμαν άνθρωπέ μου βγάλεμε απο τη γάτα και θα σου κάνω ό,τι χάρη μου ζητήσεις. Το γλύτωσε το παιδί απο τη γάτα. Και του ζητάει τούτη τη χάρη.

Να μου βρεις το Τζιαμ Κουρελάκι.

Θα στο βρω, του λέει.

Κινάει τότε το ποντίκι να περάσει χώρες και χωρια να βρει το Τζιαμ Κουρελάκι. Μαζί του πήρε και τη γάτα και το σκύλο για βοηθο και συντοφια. Πέρασαν, πέρασαν πολυ τόπο. Έφτασαν στην άκρη σε μια λίμνη. Αντίπερα ήταν ένα παλάτι. Δεν είχαν πως να περάσουν πέρα

Τότε το σκυλι τους λέει. Θα καλυμπήσω εγω που ξέρω να κολυμπω. Εσυ γάτα πάνω σε μένα καβάλα, και σε σένα καβάλα το ποντίκι. Έτσι πέρασαν τη λίμνη κι άρχισαν να ψάχνουν. Ο καθένας πήγε κι έψαχνε και ρωτούσε το ποντίκι τρύπωσε στο παλάτι.

Είδε τη βασιλοπούλα και τον Εβραίο. Λέγανε Τζιαμ Κουρελάκι και τα 'χανε όλα. Τις χρυσες τρίχες όμως, τις είχε φυτεμένες στη μύτη του ο Εβραίος. Πως να τις έβγαζε απο εκεί που θα το καταλάβαινε ο Εβραίος σα θα χώνονταν στη μύτη του;

Τι κάνει, που λέτε κι ο ποντικός Βάνει πιπέρι στην ουρα του, και πεί και τη χωνει στη μύτη του Εβραίου. Φταρνίστηκε ο Εβραίος. Μα τι φταρνίσμα, πολυ πολυ! Αψιού! Έκανε κι οι τρεις τρίχες πετάχτηκαν πέρα μακρια. Ούτε και κατάλαβε ο Εβραίος, γιατί φταρνίζονταν απο την καούρα συνέχεια. Δε χάνει καιρο το ποντίκι. Αρπάζει στο στόμα του τις τρεις χρυσες τρίχες και φεύγει γρήγορα...

Στο περιθώριο της αντιστασιακής ιστορίας

Ο «Δεινόσαυρος» και η ήττα του 1945

Ο Άρης λίγο πριν αυτοκτονήσει στις 16.6.45, είπε στους συντρόφους του περίκου τούτα τα λόγια:

— Ηρθέ η ώρα να χαλαστώ μονάχος μου. Εσείς να συνεχίσετε. Νιώθω βαθιά την ήττα. Ο λαός μας έρχεται 50 χρόνια πίσω!...

Ας μας συγχωρεθούν κι εμάς οι παρακατω κρίσεις:

Στο μέγα εκείνο ατύχημα και δυστυχισμα του λαού το 1945, δεν ήταν το αίτιο των ζωνών επιρροής του Στάλιν και του Τσώρτσιλ... παρα, η έλπιη ενός ικανού μεγάλου πιανού ηγέτη. Η τοπινη ηγεσία της κορυφής ηδελιμένα ή αθέλητα, έκανε τη μεγαλύτερη κι απνυχωρητη πρόδοσια, και μόνο έχοντας την απρονοησία, την ανοησία και την αυταπάτη ότι οι Αγγλοι θα πεθαιτούν εδώ τη λαϊκή μας κυριαρχία. Σε τι είδους σφελεις ηγέτες τυχαμε τότε, που δεν γνωρίζαν την ιστορία και το ποιον των Αγγλων; Είναι σα να βαζεις το λιονταρι να κηθείται πλαί με το ελάφι ή το λυκο να φιλιωθεί με το αρνακι. Η να βάλεις και το φαρμακικό φιδί στον κόρφο σου! Χιλιάδες στελέχη και φωτεινα πνευματα του λαού, αφέθηκαν σ' έναν σφελή και πνευράτη τον Σιαντο και σ' έναν αγραμματο κουρέα τον Ιωαννιόη. Οι γενναίοι αξίκοι και σπλιτες του ΕΛΑΣ δέχτηκαν όλες τις προδοτικες συμφωνίες. (Που οι συμφωνίες υπογράφονται για να παραβιάζονται όταν έχεις δύναμη όπλων στα χέρια σου) και παρηδόθησαν βιορα στους γυτες να τσιουνε το άλι κο πιμα τους. Κι ο Άρης, κι οι άλλοι στρατιωτικοί ηγέτες, αντί ντι ριζήσουν στο περιθώριο τους Σιαντο Ιωαννιόη στο

το Λίβανο ακόμα, πέθουνταν τη «γραμμή» των δυο κου φων κεφαλών, με δίχως κριτική και αυτοκριτική και και θαρχουσαν τυφλα. Έτσι, όπας ανέχτηκαν και μετα, στον εμφυλιο, τ' άλλα φωτισμένα στελέχη και τους κουμαντάρηζαν αμόρφωτοι ταματζήδες - Κουρδοί, άξροτοι και κοντόφθαλμοι και εμπασθεις ένας τσαγκάρης απο τα Τζουμέρκα, κι ένας τσαμπάνος απ' την Κρήτη γλωκαδύστατοι προσω κολάτρες υπερφάλου και στενοκέφαλου αρχηγού

Εμεις, εκτος απο το 1821 που γέννησε ο λαός μας τον Μαρκο, τον Καραϊσκάκη και το Δυσσά και μας τους έφαγαν οι πνευμάτοτες οι Φαναριώτες και οι Αγγλοι... το 1941 - '45, ο λαός και οι τριτοτάσας μας είχαν αναδείξει μόνο έναν Βελουχιωτη αξίμο λαϊκο επαναστατικό ηγέτη. Αλλά, ίπας το λάθος και του Άρη να 'ταν μοιραίο που για μας στην πιο κρίσιμη καμπή τ' στήνω, κι σφου έβλεπε πως ο λαός δεν ήθελε συμβιβασμούς και συμφωνίες με τους εχθρούς του, γιατί να ταθαρχήσαι στην τοπινη ηλιθία ηγεσία; Αλλάπτε, σφου έβλεπε ότι κειναιο οι δυο οδηγούσαν το Απελευθερωτικό Κίνημα απο πρόδοσια σε πρόδοσια, με τα συμφωνια Λιβάνου, Καζέρτας και Βαρειζας. Αλλά και μετα τις δυο πρώτες, οι Σιάντος Ιωαννιόης δεν έβλεπαν απο την επόμενη της Βαρειζας ότι οι αντιπαλοι την παραβιάζαν, να τουν στον Άρη που περιμένε με τους 250 κατεταναίους έξω απο τη Λαμία και τον ΕΛΑΣ παροκλιμένο... εμπρός και πάλι με τα όπλα κατα των Αγγλων όσο ήταν καιρος. Αυτοι, αντίθετα έφησαν το λαό στο «σφαί με στα μ' ν' σπασω». Και το τελευταίο εγκέλημα τους η χαριστική βολή στην καρδιά του ΕΑΜ. ΕΛΑΣ ήταν ότι δυο ολακερα χρόνια 1945 και '46 τα πρόσφεραν πολυτμα δωρα στην αντιδραση ν' αναπνυταχτεί απο την τέρρα, ν' αντιρωθεί και να ρημαστεί έτσι με τον εμφυλιο το λαό και τη χώρα απ' αερη σ' αερη. Υπτερα σφου παραδωσαν το λαό, βιορα στους ληητες και στους δασιλόνους, αποκηρύξαν και τον Άρη, κι αυτος, ταθαρχώντας στους αποτυχημένους κι ηλιθιους πολιτικαντηδες, ολακαυτώθηκε. Το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ είχαν τότε οργανώσει γιναντια, νευραλγικα, τις μαζες σ' ολη τη Ελλάδα, με έτοιμα και σ' ονδύλωμένα τα

Βρισκει και τη γάτα και της λέει πως βρήκε το Τζισμ Κουρελάκι

Κράτα τις στο στόμα σου καλά του λέει η γάτα «αίπαμε να βρούμε το σκυλι να μας περάσει πέρα Βρισκουν το σκυλι στην άκρη στη λιμνη

Γλήγορα του λέει να ριχτούμε απόπαρα μη μας προφτάσουν γιατί βρήκαμε το Τζισμ Κουρελάκι. Ίσια μπαίνει η γάτα καθάλα στο σκυλι και το ποντικι καθάλα στη γάτα και μπήκαν στο νερο. Το σκυλι ουτε πρόφτασε να δει το Τζισμ Κουρελάκι, τι σάι πράμα ήτανε. Σα φτάσαν στη μέση της λιμνης λέει ο σκυλας

Για δείξτε μου κι εμένα τι σάι πράμα είναι αυτο το Τζισμ Κουρελάκι. Δεν το είδα. Καλα εσεκ το είδατε

Όταν φτασουμε στην άκρη του λέει η γάτα Πως να το δείξουμε τωρα. Μη μας πέσει στο νερο

Οχι θέλω τωρα, τους επιμένει. Η μου το δείχνετε η σας πετώ και τους δυο στη λιμνη να πνιείτε

Τι να κάνουν τότε. Δεν μπορούσαν να κάνουν κι αλλιως! Δίνει ο ποντικός το Τζισμ στη γάτα. Το πήρε στο στόμα της κεινη να το δώσει στο σκυλο. Τη στιγμή όμως που πηγαινε να του το δώσει, ένα ψάρι μεγάλο πετόγετα και το αρπάξει. Πάει το Τζισμ Κουρελάκι! Μόνο η γάτα πρόκανε και γρατσουινισε το ψάρι στην κοιλια. Κατα τα άλλα ουτε και το είδανε κατα που έκανε! Τι να κανον έπειτα. Με κλάματα και στενοχωριες βγήκαν στη στερια. Το 'χασαν έτσι! Η στενοχωρια τους δε λέγονταν. Που να έψαχναν.

Η γάτα μια μέρα πήγε στα ψαράδικα και νισούριζε, έφερνε γυρω τους ψαράδες....

Θα θέλει κάνα ψαράκι η γάτα, είπε ένας ψαρος, και της έριξε ένα μικρο. Το κοίταξε η γάτα και σα δεν το είδε στην κοιλια γρατσουινισμένο δεν το πλήρωσε καθάλου. Της ριχνουν άλλο μα και κεινο δεν το άγγιξε!

Μπο την παλιόγασα, είπε ένας ψαρος, δεν της αφήσουν το ψάρι! Τι θέλει, τότε

Αστην μέση στο σωρο να δουμε τι θα κάνει, του λέει ο άλλος. Τι ψάρι θα διαλέξει. Γάτα και να μη της αφήσουν το ψάρι. Τι είδους γάτα είναι αυτη. Απαρουςαν. Τελικα την αφήνουν. Η γάτα το πέρασε όλα το ψάρι. Κάμα φουρα αρπάξει, στο στόμα ένα μεγάλο και το κόβει, πέρα

Τσιαντ φωνάζαν οι ψαράδες! Παλιόγασα το μεγαλύτερο ψάρι μας αρπάφες. Δε μπόρεσαν να την πιάσουν πούθεν!

Η γάτα πήγε πιο πέρα το άνοιξε στην κοιλια του και έβγαλε το Τζισμ Κουρελάκι. Το ξε γνωρίζει η γάτα το ψάρι που το είχε σημάδεμένο με το νυχια της στην κοιλια. Παφνει το Τζισμ και φευγει. Βρισκει και το σκυλο και το ποντικι. Τους είπε πως το βρήκε. Χάρηκαν πολυ που ξαναβρέθηκε. Πήγαν στο παιδί και το παρουσιασαν. Η χαρα του παιδιου δεν περιγράφεται! Αμέσως φυτεψε τις τρεκ τρικες στο κεφάλι του. Δοκίμασε το Τζισμ Κουρελάκι. Είπε να γίνει πάλι το παλάτι. Ένινε. Μόλις το είδε ο βασιλιάς το χασε! Πήγε στο παλικάρι και το παρακάλεσε να του πει, όλα τα καθέκαστα. Σαν άκουσε ο βασιλιάς πως το παιδί ήτανε άνθρωπος τόσο τιμιος και καλος. Το θαύμασε! Εστειλε αμέσως στρατο να βρει την κόρη του και τον Εβραίο. Και τους τιμώρησε σκληρα. Και ειπε στην κόρη του, πως δεν σου άξιζε ένα τέτοιο τιμιο παλικάρι! Και πως δεν του αξίζεις ποτε να γυναικα του. Το κράτησε το παλικάρι, σαν παιδί του, το παντρεψε με τη δεύτερη κόρη κι έζησαν αυτοι καλά κ' εμεις ακόμα καλύτερα...

Απο τη Ράχη Άρτος γραμμένο

παντα για την αρχη. Το ολο περίφημο Κίνημα, έμοιαζε τότε έναν μέγισ δεινόσαυρο γεμάτον νεύρα και δύναμη στο θηλέστιο σώμα του, απλωμένον σ' όλο το χάρτη της πολύπαθης χωρις, ενώ παρομοιωτικά το μικροσκοπικό κεφάλι του ήταν χωρις μυαλο. Ήταν ένα Λαϊκό Κίνημα έτοιμο για επανάσταση και σίγουρη αλλαγη, χωρις όμως κεφάλι και μυαλο, χωρις ηγέτη ικανο, (έστω κι αν οι Άγγλοι χώριζαν στα δύο την Ελλάδα) να τ' οδηγήσει στη νίκη όπως έτυχαν οι αδερφες βαλκανικες χώρες με τον Δημητρωφ, τον Τίτο, και το Χότζα. Έτσι χάθηκε εκείνο το μεγαλείο του λαου, απο την ακούσια ή εκούσια προδοτική (όπως και να είναι προδοσία) ανεπαρκέστατη πολιτική μας ηγεσία. Ωστόσο, δεν πρέπει να στεκόμαστε εκεί στα μοιρολόγια. Εκείνα τα τερατουργηματικά λάθη πρέπει να μας διδάσκουν. Γιατι ένας φιλόσοφος λέει: «Μπορει να ευθύνονται οι άλλοι για την καταστροφη σου. Αλλά όμως, εσυ φέρεις την ευθύνη για τη σωτηρία σου».

Ομολογίες αφελων για τον εμφύλιο

Τον «Ελεύθερο Κόσμο» σας συνιστούμε να τον διαβάσετε για την ψυχαγωγία σας. Μιλάμε σοβαρα. Ίσως δεν υπαρχει άλλη φυλλάδα στην Αθήνα με τόσα ευτράπελα αντιφατικά και καραγκιοζολογικά μαργαριτάρια (!) Κάποιος Έλληνας στρατηγος, απο κείνους που δε μαθαίνουν ποτε τους την κοινωνική, πολιτική και ιστορική αλήθεια, κι ούτε έχουν καμια ανησυχία ποτέ, παίζοντας το ταβλάκι τους στις βίλες του Παπάγου... έγραφε στις 23-8-79:

«...Ο τετραετης συμμοριτοπόλεμος, αποτελούνταν απο μισθοφόρους ξένων δυνάμεων. Γι' αυτο, δεν μπορεί να λεί κανεις σήμερα ότι ο πόλεμος εκείνος ήταν εμφύλιος...». Και παρ'ότι στο ίδιο αντιφατικό κειμενο αυτοδιαψεύδεται: «Έτσι, και η ενταύθα αμερικανική αποστολη και η ηγεσία του Στρατου μας, ενδιέφέροντο να παρουσιάσουν μια σημαντική επιτυχία, άλλως διατρέχαμε τον κίνδυνο να παύσει η αμερικανική ενίσχυσις...». Ποιοι λοιπον ήταν οι μισθοφόροι; Στην πραγματικότητα το λέει ο ίδιος, ότι η συγκρότηση, η χρηματοδότηση, η ενίσχυση, κι όλες οι εξαρτήσεις όπως καταμαρτυρει ο στρατηγος, ήταν μισθοφορικά, τρόπαια των Αμερικάνων. Κι όχι, ποτέ, μισθοφόρος ο ιδεώδης και κατατρεγμένος στο βουνο ανιδιοτελης αγωνιστης και πατριωτης πρώην ελαιοπτης. Αν δεν το 'λεγε μόνος του, σαν αληθεια που του ξέφυγε κόντρα στο ψέμα του και που γανιρίζει κι η κουτση Μαρία σήμερα, θι τον παραπέμπουμε κι όχι σε πολλές μαρτυρίες, παρα μόνο στο βιβλίο του κ. Αβέρωφ «Φωτια και τσεκούρι», (σελ. 393): «... Ο Αρχηγος της Αμερικανικής Αποστολής ο Στρατηγος Βαν Φλητ... σε συγκεντρωση ανωτέρων αξιωματικών, κατηγόρησε το Στρατο οτι χρησιμοποίησε την αμερικανική βοήθεια χωρις να συντριψει τον εχθρο. (Μ' άλλα λόγια ο αρχιδιεβλέναγος κι αρχιμικελάρης τότε εδώ, Φλητ, έπιανε τους στρατηγούληδες απο τ' αυτι)... Επρόκειτο προπάντων περι εκτιμήσεις του βαρους του χρήματος ως ίσου προς το βάρος του αιματος... Οι Έλληνες αξ/κοι υπέδειξαν ότι, όλες οι επιχειρήσεις είχαν εγκριθεί κι υποδειχθεί απο τους Αμερικανους στρατικούς συμβουλους...». Αλλά, όπως απαντήσεις κι αν δώσεις κανεις στο στρατηγο, για το ποιοι ήταν οι πραγματικοι μισθοφοροι και ξενοκίνητοι, τα ρομποτ και τα πιόνια στη σκακιέρα των Αμερικάνων, δεν θι ελιφρωσουν ποτε οι βιαιες ευθύνες του στρατηγου και των ομοίων του, πάνω στο μακέλιο του εμφυλίου. Άλλωστε ο ίδιος έχει τέτοιο δικησμο, με τον εαυτο του... που απαντάει στο ερωτημα του «Ελ. Κόσμου» ότι: «Λεν θυμάμαι τα ακριβή νομμερα των σοβαρων απωλειων μου σε νεκρους, γιατί, έχουν περάσει πολλά χρονια. Θυμάμαι, όμως, οτι όταν κατέβηκα κάτω και πήγα στο νεκροταφείο της Κυστορίας, όπου είχαν θάψει

τους νεκρους, ετρόμαξα απο τους σταυρους μου...» Να λοιπον, πως ομολογουν οι ίδιοι τώρα πια... για το ποιοι και πως και γιατι πελέκησαν τον αθώο ελληνικο λαο, απο το 1945 ως το 1950.

Α.Μ.

Πικρες αναμνήσεις

Η στέρηση του νερου

(Απο τη ζωη της εξορίας)

του Σπύρου Μουσελίμη

Ένα απο τα κυριότερα σωφρονιστικά πρακτικά μαθήματα που εφαρμόζονταν κατα διαστήματα (1946-1950) στη Μακρόνησο, στις χιλιάδες των πολιτικών και στρατιωτικών κρατουμένων, και βάσταγαν πεντέξη μερόνυχτα, ήταν κι η στέρηση του νερου.

Το νερο στο στομάχι είναι ό,τι το λάδι στη μηχανη. Χωρις λάδι κολλαν τα σίδερα κι η μηχανη σκούζει και σταματάει.

Τούτο μεταφέρονταν με βυτιοφόρο καράβι απο το Λαύριο κι αδειάζονταν με αντλίες σε μεγάλες δεξαμενες, απ' όπου υδρεύονταν οι σκλάβοι.

Όποτε τ' ορέγονταν του επικεφαλής, διάταζε και καθυστεριόνταν το βυτιοφόρο και τότε... — μάνα καημένη που 'σαι να με δεις. Το στομάχι ξηραίνονταν, γέγονταν κρικάλο, σαν τομάρι ακατέργαστης ντραβιτζίκας κι άρχιζαν φοβερότατοι πόνοι στην κοιλια.

Όποιος δυσπιστεί ας καθίσει πεντέξη μέρες χωρις να βάλει γλουπια νερο στο στόμα του και θα ιδει τι θα ειπει δίψα πραγματική και στέρηση νερου.

Όταν ήμουν μικρο παιδι 8-9 χρονων, τα καλοκαίρια, που δεν είχα σχολειο, πήγαινα στο Νερο της Προβατινας, στη στάνη του πατέρα μου και φύλαγα τα καταίκια απο τον αετο. Έπαιρνα το πρωι που έφευγα ψωμι και τυρι στον τουρβα και γύριζα το βράδι. Όλη την ημέρα την πέρναγα χωρις νερο. Πόσο γλυκο ήταν πίνοντας στην επιστρωφή! Έπινα, έπινα, που άδειαιζε η μπούκλα ως τη μέση.

Χωρις ψωμι, μπορεί κανένας να βαστάξει, χωρις νερο όμως όχι.

Όταν φαίνονταν στη θάλασσα να 'ρχεται το βυτιοφόρο χοροπήδαγαν οι ταλαιπωρημένοι σκλάβοι κι έτριχαν στις δεξαμενες. Οι διε τύραννοι, ο Παπ, ο πιο σκληρος δήμιος, ο αλαζονικος Βασ, κι ένας «επρόκρηκας» φοβηρος μαγυροπόρος και ξυλοδαρτης, ηδονίζονταν απο το «εξάισιο» αυτο θέαμα των διψασμένων, όπως οι Ρωμαίοι τα θηρία που έξασχιζαν ανθρώπους στις αρένες.

Ο στρατιώτης Γιωτάκης Ευάγ., απο την αφούρηγη δίψα ήπιε τα πλύματα απο τη μπουγάδα των βρακίων της γυναίκας αναμωρωστη αξιωματικού. Ευτυχως τον πρόλαβαν με εμιτι και και γλύτωσε...

Αυτη ήταν η Μακρόνησος του 1946-1950, που τ' όνομά της προκαλει φρίκη και αποτροπιασμο σ' εκείνον που τ' ακούει, στίγμα των ενθρονισμένων Ελλήνων απο τους ξένους μετα την απελευθέρωση του 1945, για τα δικα τους συμφέροντα. Όσοι την έζησαν την ζέρουν.

Ένας Κρητικός αξιωματικός την έζησε 60 μήνες δηλ. 5 ολόβρολα χρόνια. Θα πείτε πως δεν πύθανι... Λι βγαίνει εύκολα η ψυχη.

Με το σφυρι στα καμώματα

Αλλότρια – συναφή και παράταιρα

του Άλκη Φωτεινού

Περιφρόνηση και υποτίμηση του πνεύματος

Η αξία του πνεύματος στη χώρα του ένδοξου αρχαίου πνεύματος, υποτιμάται σήμερα τόσο ασυγχώρητα και περιφρονείται, συστηματικά, απ' όλες τις μεταπολεμικές κυβερνήσεις, αλλά και γενικότερα, από την αδιαφορία του περισσότερο κόσμου. Αιτίες: 1) Η εχθρότητα της πισωδρομικής πολιτείας προς τους φορείς του προσδευτικού πνεύματος (γιατί η εξουσία της ευνοείται μόνο από την αμάθεια και το σκοτάδι). 2) Τ' αναχρονιστικά προγράμματα κι η αμορφωσία. 3) Οι δυσχέρειες του πληθωρισμού, που δεν αφήνουν περιθώρια σήμερα στο λαό, να πλησιάσει το καλό βιβλίο, ή τις ίσες ευκαιρίες για σωστή κι ολοκληρωμένη μόρφωση. Εύλογο μπορεί να πει κανείς συγκριτικά: Γιατί προβάλλονται τόσο προνομιακά και διακριτικά σ' εφημερίδες και περιοδικά, πότερο οι τραγουδιστές κι οι μουσικοσυνθέτες, ή κι οι υποστηριζόμενες από δημοσιογραφικά συγκροτήματα μέτριες συγγραφικές «οίρμες» και βεντέτες και φαναρόνοι; Χρήμα λοιπόν και διαφήμιση, κι υπερβολή, και παραχάραξη, και νευροψήμη(!) Και οι καημένοι οι πνευματικοί δημιουργοί, παγκλιμένοι «φτωχοί συγγραφείς», παρακατιανοί και ξεχασμένοι. Στην Ελλάδα και στον ελληνισμό της διασποράς, η μουσική προβάλλεται, τα λαούγγια ακριβοπληρώνονται. Η λογοτεχνία αγνοείται, ή παρασιτεύει, έχοντας μερικούς μεμονωμένους θαυμαστές. Στις αστικές κοινωνίες γενικά, το πνεύμα καταφρονείται. Εμείς ζούμε σε τέτοιες συνθήκες, που μήτε το αρχαίο, μήτε το σύγχρονο πνεύμα τιμούμε. Αμερικανοποιήθηκαν οι πιο πολλοί. Αυτό σημαίνει ωάι-δουλεία και... κοπρία, μαζί με την αποχαύνωση της πνευματοχτόνας τηλεόρασης. Κι όμως, τι άλλο θα 'χαμε, από πνεύμα, καλύτερο, να κάνουμε εξαγωγή και σ' άλλες χώρες; Ιδιαίτερα θα μπορούσαμε να προκοθήσουμε το νεότερο· γιατί, το αρχαίο μας το γνωρίζουν οι ξένοι, το τιμούν και το χαιρώνται και το εφαρμόζουν ανάλογα σαν κτήμα πια της ανθρωπότητας. «Οι κυβερνήσεις των εκμεταλλευτών – έλεγε ο Μπρεχτ – περιφρονούν τη σκέψη γιατί τη θεωρούν ενέργεια επικίνδυνη γι' αυτούς». Αν υπάρχει όμως, σήμερα στα πέρατα γνωστός ο Αρχαιοελληνικός Πολιτισμός, επέζησε μόνο από φιλόσοφους, γλύπτες και ποιητές. Αφού λοιπόν, το πνεύμα είναι εκείνο που επιζεί κι αντέχει στους αιώνες, και μας χαρίζει

εθνική ταυτότητα και μακραίωνη ζωή, γιατί να μη γίνεται καλύτερη μεταχείριση, χρησιμοποίηση και τιμή σ' αυτό, και στους αφανείς και γνήσιους πνευματικούς εργάτες; Γιατί η Πολιτεία να τους θεωρεί εχθρούς της; Συντηθισμένος λοιπόν ο καημένος ο λαός εδώ... στη μεθανάτια δικαίωση των πνευματικών του αξιών... θα περιμένει από λογικούς, αντικειμενικούς και δίκαιους κριτές πραγματοποίηση αυτών των πόθων του, για τα μεγάλα ποσοτικά και ποιοτικά έργα των ακατάτönητων πνευματικών δημιουργών του. Είναι καιρός να θμηθούμε τα λόγια του Ρώσου ποιητή Άλ. Μπλόκ που έλεγε ότι: «Πρέπει να μετασηματίσουμε τα πάντα. Να τ' αναδιοργανώσουμε έτσι, που να γίνουν νέα. Για να γίνει η ψεύτικη και ρυπαρή, αιατηρή και παραμορφωμένη ζωή μας, δίκαιη, καθαρή, χαρούμενη κι ωραία!».

Ο ξεπεσμός της παιδείας

Η παιδεία στη χώρα μας, κουβαλάει νερό τσι χάρου. Και σέρνεται στα πόδια της με το 'να πόδι στο λάκκο. Υπόθεση βασανιστική για τους νέους και με τις εισαγωγικές, καθώς και για τους γονιούς. Είμαστε οι ίδιοι χαλαστές. Ανεχόμαστε 40 χρόνια κυβερνήτες σκοταδιστές. Και στα δημοτικά και στα γυμνάσια και στα Πανεπιστήμια, αποδιάρθρωμένες και παραλυμένες καταστάσεις. Όλα μια νεύτικη ιστορία. Όλα μια σκέτη ασυναρτησία. Κολλήσαμε μόνιμα στις μαρμαρόνιες κι άχρηστες παραβουζαντινολογίες. Δεν βγάζουμε επιστήμονες με μόρφωση. Αλλά, νευτοεπαγγελματίες για διπλότυπα... και τεμπελχανιές. «Γο νάρι βρωμάει απ' το κεφάλι». Χρειάζεται από την κάλλη έστω, εξυγίανση προσώπων και νέα σύγχρονα προγράμματα. Έπεσε πολύ χαμηλά η παιδεία. Και με τη διαλεκτική κίνηση των πραγμάτων: τα πεσμένα έρχεται κάποτε η ώρα κι ανορθώνονται. Η Ευρώπη δεν μας περιμένει. Είμαστε δεκάδες κι εκατοντάδες χρόνια πίσω. Τα σάπια δέντρα θέλουν κλάδεμα· οι σάπιες ρίζες, το ξεριζωμά τους. «Εάν η ρίζα είναι αγία, είναι κι οι κλάδοι» (Απ. Παύλος). Και «παιδεία των εν ημιν, μόνον εστιν θάνατον και θεϊόν» (Πλούταρχος).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Άχρηστα σωματεία και βραβεία

Έρχεται πάλι ο καιρός για τα ετήσια κρατικά χρηματικά βραβεία της Λογοτεχνίας. Μα όπως και πέρνυσι και πάντα, τα ίδια πρόσωπα τα ίδια κριτήρια, οι ίδιες εύννοιες. Έτσι, θα δοθούν κι εφέτος σε ευνοούμενους και φίλους των επιτροπών. Ο κατήφορος των λογοτεχνικών σωματείων και των φατριών σε τέτοια κοινωνία του ατομικού συμφέροντος, ποτε δεν έχει τέρμα. Η κατάσταση και στα 3 αναγνωρισμένα σωματεία, και στ' άλλα παρασιτικά, είναι θλιβερή· κι εκτός απο ατομικές και δημιουργικές πρωτοβουλίες και προσφορές, αυτά τα σωματεία σαν συλλογικά όργανα τίποτα θετικό συνδικαλιστικό ή σπουδαίο κι ωφέλιμο έργο για το λαο, δεν κατάφεραν ως τα σήμερα. Τους περίσσεψαν οι τίτλοι, τα κορδώματα, τα ραχάτια και τα... ταξιδάκια ευκαιρίας. Μοιράζονται κι απο κανα βραβειάκι εννοείται παραδάκι... γιατί, δεν υπάρχει κριτική συνείδηση και ηθική αρχή για απονομή σε άξια έργα! Εκτός βέβαια κι απο μερικές συντάξεις... κι αυτές όχι απο τα σωματεία, αλλά χάρη σε κάποια αρχή και συγκυρία, στην πίεση των πραγμάτων και στις εξελίξεις... αλλιώς, η «ψάθα» περίμενε τα γεροντικά φτωχαδάκια των γραμμάτων! Κι απε, τα πιότερα τωρινα συγγραφέκια... είναι για τραλαλα, καυγαδάκια και... ταβερνάκια(!) Σε τούτ' τη χώρα, ποτε δε θριάμβευσαν τόσο τα ψέματα, οι συναλλαγές κι οι κολακειές. Ποτε δεν έφτασε σε τέτοιο καταγέλαστο σημείο η συμβατικότητα κι η ανατροπή σε όλες τις αξίες. Μα όπως λέει ο Σοφοκλής «χωρίς κόπους κανένας δεν μπορεί να ευτυχήσει» και «η τίμια δουλειά, έχει όμορφο πρόσωπο» (Ντεκερ).

Η παραποίηση κι η κακοποίηση του Δημοτικού μας τραγουδιού

Ένας αμόρφωτος κι ανόητος κι αγεωγράφητος τραγουδιστής (γιατί πολλοί τέτοιοι ξεφτυρώνουν τελευταία) ακούστηκε να τραγουδάει απο την ΕΡΤ: «Ήπειρό μου τα παιδιά σου τα καλά / τα διώχνει ο άγονος ο τόπος σου για την ξενητία» κλπ. σαχλαμπούχλικά λόγια(!) Αυτό σημαίνει βλακεία και πανάκεια. Μας θύμισε το παλιό σκόπιμο σύνθημα του ηπειρωτάρχη(!) Έτσι τ' άκουσε φαίνεται ο τυχάρπαστος λαλητής, χωρίς να ξέρει ή να μάθει ποτε, ότι το έδαφος και το υπέδαφος της Ηπείρου είναι απο τα πλουσιότερα της χώρας. Εκατοντάδες χιλιάδες στρέματα κάμπων και λιμνών και βοσκοτόπων και δασών, παραμένουν ακαλλιέργητα, χωρίς καμία πολιτική φροντίδα και σύστημα αξιοποίησής τους. Να λοιπόν, πόσο ψεύτικα μελοδραματοποιείται η πολιτιστική μας ζωή και η γεωλογική μας σύσταση. Σήμερα όπως κατάντησε η ΕΡΤ, ο κάθε

συχαιμένος που πάει εκεί τσαμπουνάει ό,τι θέλει. Μια κάποια Καραγιάννη παρήλικη, πήγε είπε στην «εκπομπή ευκαιρίας» για να ξεθυμάνει(!) Δεν υπάρχει σοβαρότητα και κριτική. Όλοι οι τέτοιοι, σκαρώνουν με την υπανάπτυχτη κι αρρωστημένη φαντασία τους, στο γόνα, στίχους γελοίους κι άθλιους, και τους βαφτίζουν «δημοτικά τραγούδια». Μ' όποια αυθαιρεσία, βλακεία κι ασυναρτησία. Τους έρχονται σαν τα παραφουσκωμένα τους αέρια... και τα πάνε φουλ για τις ψευτοεταιρίες δίσκων και για την ΕΡΤ. Οι δισκέμποροι τυφλοί κερδοσκόποι, γίνονται συνένοχοι και καταξευτελίζουν το Δημοτικό Τραγούδι του μεγαλύτερου ποιητή μας του λαού και συνακόλουθα, το λαϊκό πολιτισμό μας. Τα γνήσια Δημοτικά Τραγούδια, που περισώζουν μουσικοί σαν τους Χαλκιάδες και τους Χρηστοζουμπαίους, τη Σαμίου και τον Καρρα, είναι τα πηγαία της λαϊκής φαντασίας και ψυχής, τα παραδοσιακά κι απαραποίητα πο' χουν ζωή 300 χρόνια κι απο χείλη σε χείλη, πήρανε τη σφραγίδα της αισθητικής τελειότητας και του αληθινού ιστορικού και κοινωνικού μας βίου. Οι κακοποιοί λοιπόν, όχι μόνο δε χρειάζονται μελοποίηση... αλλά, σανίδα βρεγμένη(!) Γιατί, στα χρόνια μας, κίνησαν όλοι οι ρωμιοί να γίνουν ψωροστιχουργοί.

Θερινές ψυχαγωγίες

Όλο το καλοκαίρι, στα μεγάλα υπαίθρια θέατρα της πρωτεύουσας και των επαρχιακών πόλεων, σε όλες σχεδόν τις φεστιβαλικές γιορτές, ο λαός θαύμασε κι απόλαυσε υπέροχα κι απaráμιλλα φολκλορικά μουσικοχορευτικά συγκροτήματα απ' τις Σοσιαλιστικές χώρες. Θεάματα κι ακροάματα υψηλού επιπέδου, με πρωτότυπους, σοφούς, πολυκίνητους και ποικιλόμορφους λαϊκούς χορούς. Μ' αυτά, αντικαθρεφτίζεται η πρόοδος κι η υψηλών βαθμών νέοι εθνικοί και λαϊκοί πολιτισμοί των καλότυχων κι αξιοθαύμαστων εκείνων λαών. Όσο για λόγου μας; Γι να πούμε; Είμαστε τελευταία τρύπα της φλογέρας! Δεν έχουμε άλλο απο κάτι μικρούμιλους Συλλόγων με λίγες φουστανέλες και λίγα σεγκούνια, που ασκούνται κάθε πασκαλιά. Ευτυχώς που ο τομέας αυτός έχει ακόμα την καμμένη τη Ντόρα Στράτου, και μας ξεντροπιάζει κάπου κάπου. Κι εφέτος με το «Έτος παράδοσης» τα κρατάει μόνος του στα δόντια τα λίγα ίχνη των πολιτιστικών παραδόσεών του ο άμοιρος λαός μας. Των αρμόδιων, να τους ζήσει η μικροπράγματη κι αχρείαστη ατομική πρωτοβουλία(!) Κι ενώ μας μαγεύουν τα οργανωμένα κοινωνικά και καλλιτεχνικά σύνολα των σοσιαλιστικών χωρών...

...μια, οπισθοδρομούμε αδιάκοπα στο τεμπελίο και στο ρημαδίο. Ψέλνουμε, συγκριτικά, τα χάλια μας, όπως θα μπορούσε να τα ψάλλει ακόμα κι ο πρωθυπουργός μας... τώρα όμως, με μωσοβίτικον ήχο: «Ναι μεν αφήκομεν εις την Δύσιν... αλλά, αλλά, αλλά, θαυμάζομεν, ψωνίζομεν, και ψυχαγωγούμεθα εις την Ανατολήν».

Άκαρπες εξορμήσεις πίκρες και παλινδρομήσεις

Ο κ. Β. Βασιλικός μας είναι συμπαθής. Αλλά με τις θεαματικές εξόδους του στην Αμερική και την Ευρώπη, δεν έκανε ο καημένος τίποτα. Πηγαίνοντας πέραν το χινόπωρο στις ΗΠΑ, στάθηκε πιότερο στην «Αστόρια» της Ν. Υόρκης. Εκεί σε μια αίθουσα της αίας Κατερίνης μίλησε σε 250 περίπου άτομα, με θέμα τον εαυτό του... Πωλούσε όμως και τα βιβλία του στην πόρτα. Αλλά, φευ! απο τα τόσα άτομα μόνο 13 αντίτυπα πουλήθηκαν όπως μας πληροφορήσαν. Δεν ήξερε ο δόλιος ότι, οι Έλληνες της Αμερικής, δεν έχουν σχέση με διαβάσματα, παρα μόνο με μπίζνες και δολάρια; Έδωσε και συνέντευξη στον «Εθν. Κήρυκα» και μίλησε πάλι για τον εαυτό του με θέμα: «Ο Βασιλικός μιλάει για το Βασιλικό». Μα ο άγρυπνος κι αητούνης δημοσιογράφος Βάσος Κουτσογιάννης τον έλουσε και τονε χτένισε, με τρία απαντητικά άρθρα στην ίδια εφημερίδα και τίτλο: «Ε, όχι κι έτσι κ. Βασιλικέ», που του 'λεγε πως λέει «φούσκες» και «μούσια». Τι σκληροί που σου 'ναι τελοσπάντων αυτοί οι Έλληνες της υπερηλιαντίας. Έτσι, κι ο συμπαθής συγγραφέας οργίστηκε, πικράθηκε, κι έφυγε νύχτα απο τη «Νιου Γιορκ» για τη Βοστώνη... Κι ύστερα, μούντζωζε την Αμερική, αναγκασμένος κι ήρθε στην Ευρώπη και την αποκήρυξε... Αήλωση! πως θα μείνει μόνιμα στις Σοσιαλιστικές χώρες... Μα ούτ' εκεί στάθηκε... Μετάβησε, και ξαναγύρισε στην Ελλάδα. Όμως δεν το βάζει κάτω και με τις μικρές οδύσσειες, και με τα όποια του ασταθή, ανακόλουθα και παλινδρομικά γιουρούσια, ρίχνει απο καμια πετρία σαν αγκαπισιάρης συγγραφέας του «συγκροτήματος» στα τενάγη των ελληνικών γραμμάτων. Καλά κάνει. Κι επειδή τον συμπαθούμε ειλικρίνα θα του λέγαμε, παρωδιακά: «Τ' έχεις βασιλικέ μου και μου μαραίνεσαι / γράφε κάθε χαβα σου / και μη πικραίνεσαι».

Ομολογίες διάσημων

Προπαγανδίζονται χιλιά δυο ψέματα για την τύχη και τη ζωή των λογοτεχνικών στην Ανατολή και στη Δύση. Μα λίγοι ξέρουν και γράφουν την αλήθεια. Στη Δύση, οι κράχτες, οι αργυρώνητοι κοντυλοφόροι φέρουν τους συγγραφείς ως προνομίους. Και ότι τάχα στην Ανατολή στερούνται

κάθε ελευθερίας. Τους διαψεύδαμε λοιπόν και τους δύο, με τα χεϊλή δυο διάσημων της πένας στα χρόνια μας. Να τι λέει ο Αμερικανός Χένρυ Μίλλερ: «... Έγινα 60 χρονών, για να μπορέσω να έχω λίγα χρήματα στην τσέπη μου...». Αυτό σημαίνει πάρα πολλά για την τύχη των συγγραφέων στην Αμερική. Και ο Αντρέι Βοζνεσένκι δηλώνει: «... Ο κόσμος το βρίσκει δύσκολο να με κατατάξει κάπου. Δεν είμαι απο τους διαφωγούντες ή τους αφρετικούς. Δεν θα εγκατέλειπα ποτε τη Σοβιετική Ένωση. Αλλά δεν θα επέτρεπα και στην εξουσία να με χρησιμοποιήσει. Αυτό που γράφω είναι αυτο που είμαι, και το υπερασπιζομαι φέροντας όλη την ευθύνη...». Ίδου λοιπόν, για τους δυσπιστούντες της Δύσης, η πλήρη ελευθερία σκέψης, έκφρασης και γραφής στην ΕΣΣΔ.

Βιβλία και σεναρία

Ο Μελ Σόκολοβ, κιν'οιστής στο Χόλλυγουντ, είπε: «Τα βιβλία γεντούνε τα καλά σεναρια. Όταν ένα καλο βιβλίο πουλήθει σε 30 με 40 χιλ. αντίτυπα, μπαίνει στον κατάλογο των "μπεστ σέλερ", και γίνεται κι εμπορικά μια επιτυχημένη ταινία». Σωστα τα λέει αυτός ο αμερικανόκης απ' έξω, που έχουν τα καλά βιβλία και την καλή τους τύχη. Αλλά, για μας εδώ, τι «μέλει γενέσθε» τα καλά βιβλία; Έξω αξιοποιούνται. Στην Ελλάδα χαραμιζονται. Πίστε μας, ποιο καλο βιβλίο έγινε σεναριο και «μπεστ σέλερ» τα τελευταία χρόνια; Εδώ οι κιν'οιστες κι οι θεατρίνοι, θιασάρχες και σκηνοθέτες, τα κλέβουνε... και κόψε - ράψε. Τα μπουντάνε, και τα ψευτοσυνθέτουν μόνοι τους και τα σεναρια και τα θεατρογραφήματά τους. Εδώ καταρθούνται, ή μένουν στο περιθώριο τα φυσικά ταλέντα, κι επιπλέον οι λογοκλόποι κι οι σουλατσαδόροι ψευτοσυγγραφείς. Εδώ, σχεδόν ποτε, τα γνήσια και τα καλά βιβλία, που θα μπορούσαν να δώσουν διδαχτικά και μεγ'άλα παραστατικά έργα, δεν είχαν τύχη. Οι υπερόπτες, ατομικιστες, συμφεροντολόγοι, υλικατζήδες και μωροφιλόδοξοι θιασάρχες και κιν'οιστες, τα κατασκευάζουν μοναχοι τους. Τώρα πια στη χώρα της «φαιδρας πορτοκαλέας» ο Σουρης θα τους έλεγε με πικρο παράπονο στίχους απο την προζενήτρα του: «Τώρα, οι νύφες κι οι γαμπροι / μονάχοι προζενεύονται / μονάχοι κοκορεύονται...». Γι' αυτο και δεν έχουμε και σοβαρα, προκομένα διδαχτικά και νέα κιν'οικά έργα. Αλλά, ούτε τρανταχτα, πηγαία κι εκλεκτα θεατρικά. Να μας ζησει το «Εθνικό» (γράψε εθνικωφρονικό) με τον Αλή - Βελή Ντερβέναγ'ά του Μικωτη... και την αριστοκρατική κι αντιλαϊκή του ταχτική, που τελευταία ανασύρθηκε η καταπαχτή... και μπάφιασε η ατμόσφαιρα μποχαλα... διακριτική κι ευνοιοκρατική. Τα καλά ρεπετόρια και σεναρια λοιπόν, βγαίνουν απο καλά

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

του Στέλιου Κεντη

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ

Ως πότε;

(Ατομικισμοί, αρχομανίες, εγωισμοί και ξενομανίες).

Η σημερινή κοινωνία μας, είναι κοινωνία αστικής παρακμής, επιδεχτική στο διχασμό και στην ψυχρότητα. Με πολύ εύκολο συμβατισμό, υποτέλεια, ξενομανία και ραγιαδισμό. Σε όλα τα πράγματα του πολιτικού και του κοινωνικού μας βίου, εισχωρεί κι επιπλέει η νοθεία. Ο ηθικός πολιτισμός ή βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα, ή είναι και ανύπαρχτος· και βασιλεύει η υποκρισία, η δημαγωγία κι η απάτη. Καλλιεργείται η μόνωση κι η φανατική ατομικοποίηση. Οι πιότεροι Έλληνες, περιορίζονται σε μια κλειστή ζωή, που φτάνει στην αποχτήνωση. Δημιουργείται ένα νέο φλέγμα απάθειας κι αδιαφορίας για τον πλησίον. Αυτές οι κακές τάσεις και συνήθειες, υποβάλλουν τις αποκρουστικές κι απάισιες καταστάσεις. Πολλές κι ακατονόμαστες κακοή-

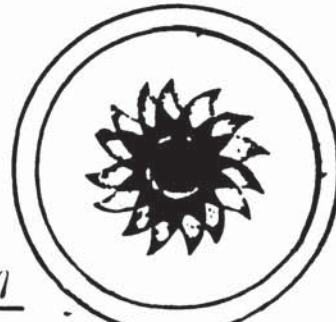
θειες, έρχονται μ' όλα τα μέσα διαφθοράς από τη Δύση. Καταρακωμένα ήθη, πληχτικά βιώματα, ανίες, αρχομανίες και ξενομανίες. Όλα τα σάπια φρούτα κι οι ψυχασθένειες, έρχονται επιδημικά, από τις εξαιρεωμένες δυτικοευρωπαϊκές κι αγγλοαμερικάνικες κοινωνίες και νοοτροπίες και καρκινοβατούν, σ' ένα συναισθηματικό και βασανισμένο λαό. Όλ' αυτά, συναποτελούν για μας, βαριούς κινδύνους εθνικής και λαϊκής γεννοκτονίας κι αφελληνισμού. Εισήλασαν στον τόπο μας ελεεινά και βρώμικα ξένα ήθη. Κι ακόμα δεν παρουσιάζεται οργανωμένη αντίδραση γι' αυτά. Αμύνεται βέβαια ο καημένος ο λαός, με κάποια ηθική ποιότητα χαρακτήρων κι αντοχή, πιότερο οι μέσες και παλιές γενιές. Αλλά, ως πότε τα παραλυμένα κι αναχρονιστικά, τα κίβδηλα και ψωφοδεη συστήματα παιδείας; Ως πότε οι συγκεχυμένες και μουχλιασμένες στείρες γνώσεις; Ως πότε αυτά τα

βιβλία. Μα τα καλά βιβλία, «έξω πάνε καλά» «μέσα και κατά τον φίλο μου φρυδα... δεν πάνε καλά»(!)

Με το ψέμα τα μπάζουν / με το ψέμα τα βγάζουν / τ' έχουν τα έρμα και ψοφάνε (!)

Ην. Πολιτείες

Ο τρελος κι η Αφροδίτη

Κάρλου Βαντελείρ

Μεταφράζει ο Ν. Σπάνιας

Τι θαυμάσια ημέρα! Το απέραντο εύκλωνο πάρκο εγκαταλείπεται στο καντερο μάτι του ήλιου, καθώς τα νιάτα στην κυριαρχία του έρωτα. Η παγκόσμια έκσταση κάθε δημιουργήματος εκφράζεται δίχως ήχο κανί-ναν: κι αυτά ακόμη τα κελαρυστά ρυάκια φαίνονται αποκομισμένα. Αντίθετα από τ' ανθρώπινα ξεφραγώματα, τούτο είν' ένα όργιο σιωπηλο. Μια λάμψη που συνεχώς αυξαιίνει φαίνεται να κάνει τ' αντικείμενα να στίλβουν όλο και πιο πολυ· λες και τ' άνθη καίνε από τον πόθο να εξισωθούν με το κυανό τ' ουρανού στην ευκρίνεια των χρωμάτων τους, κι η θέρμη καθιστώντας ορατά όλα τ' αρώματα, τα κάνει ν' ανυψώνονται προς τον φωστήρα και ν' ανοίγουν σαν πυροτεχνήματα.

Μολαταύτα, μέσα στην γενική χαρά ανακάλυψα ένα θλιμένο πλάσμα.

Στα πόδια μιας τερράστιας Αφροδίτης, ένας απ' αυτούς τους λαξεμένους τρελλούς, ένας απ' αυτούς τους επιτηδευούς γελωτοποιούς που δουλειά τους είναι να κάνουν τους βασιλιάδες να γελούν όταν η Τύψη κι η Πλήξη τους τυραννούν, ντυμένος ένα φανταχτερό γελοίο κουστούμι, φορώντας έναν ακούφο με κονδονάκι, κιμπουριασμένος κοντά στο βάθρο, υψώνει τα δακρυβρεχτά του μάτια στην αθάνατη θεά. Και τα μάτια του λένε: εγώ ο ποταπότερος και μοναχικότερος των ανθρώπων, άμοιρος αγάπης και φιλίας, πολύ κατώτερος και από τ' ατελέστερα ζώα. Κι όμως εγώ, κι εγώ ακόμη γεννήθηκα για να αισθάνομαι, και να αγάλλομαι την αθάνατη Όμορφια.

Ω θεά, λυπήσου τη μελαγχολία μου και την ανισορροπία μου. Αλλά η αμιλιτική Αφροδίτη, με τα μιμνιάρια μάτια της ατενίζει ένα από τ' αντικείμενα, πέρα, στην απόσταση.

αχρηστά και ξεπερασμένα προσχήματα και συνθήματα «ελληνοχριστιανικών παραδόσεων»: Ως τότε οι χρεωκοπημένες παρακατηλικές ρετσέτες (χάρη των φέουδων της εξουσίας) μιας παραφθαρμένης κι ανίκανης να κοιτάξει καταμπρος ολιγαρχικής τάξης: Ως τότε αυτή θα καμώνεται να θεραπεύει δήθεν τον «ασθενή» λαο, με «γύψους» ψυχοπαθών, με ψευτοφιλελεύθερα κι «εθνικοφρονικά» μαθήματα, που δεν είναι παρα εκμεταλλευτικά ταμπού και φουμάρα «χάπι-εντι» για τους αφελείς και τους ανόητους, στον αιώνα του Διασπτήματος; Αλίμονο! Οι περισσότεροι Έλληνες σήμερα, δεν μελετούν. Δεν προσαρμόζονται για μια γενική εθνικοκοινωνική πρόοδο στις σύγχρονες απαιτήσεις της τεχνικής, επιστημονικής κι ανθρωπιστικής παιδείας. Θεωρούν εξέλιξη και πολιτισμό μόνο το ηλεκτρικό ψυγείο και πλυντήριο, το διαμέρισμα στην πόλη και το αυτοκίνητο, για να σκοτώνονται κάθε μέρα(!) Πριν διαδοθεί η mania κι η αρρώστια των αργόσχολων για γιωταχι εδώ, ο καπιταλισμός έφερε τα όπλα στους τσατζίδες και σκοτώνονταν μεταξύ τους. Τώρα μακελεύονται με τ' αυτοκίνητα, γιατί τους λείπει η αναγκαία κι απαραίτητη αγωγή. Ετσι δεν ανησυχούν, για σωστή μόρφωση κι αυτοπειθαρχία, για δημιουργία γνήσιου νεοελληνικού πολιτισμού. Γίνονται και στην πράξη ξόανα μιμητικά του «ανηκομέν εις την δύση» με τον παρασιτισμό και το... χασισι(!)

Ως τότε λοιπόν, θα υπάρχουν Έλληνες να πιθηκίζουν μ' αθλιώψυχα κι ατομικιστικά ζουνγκλοειδή τρόπαια, όπως π.χ. τη μουσική ποπ, τους σθλους του Τζεμς Μποντ 007, τους άλλους του Μανκαρετ της Χαβάνης Νο 5, την Κόζα νοστρά, την Κου-ελουζ κλαν κ.α.: Ως τότε Νεοέλληνες θα σπεκούν απάθως σ' άλλους τους ανθελληνικούς συρμούς. Ως τότε θα παραμένουν ανοργάνωτοι με δίχως ήθικα αναστήματα, χωρίς εμπραχτη αντίδραση σε κάθε πανοικία του «ελεύθερου κόσμου». Γιατι δεν αναζωογονούν τις φυτρες και τα ευκαρπα δέντρα των γνησιων δικων μας εθνικων και λαϊκων πολιτισμων.

• Το εθνός ζητάει από μας, το θησαυρο της δικής μας διανοίας, της ατομικής, υψόμενον εθνικά. Που είσαι κηχημενε Σολωμε, και όδοξα να 'χουν οι αληθείες σου!

«ΔΥΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ»

Η κυβέρνηση κατηγορησε τον Α. Παπανδρέου ότι δεν πιστεύει «στην δημοκρατία δυτικού τύπου» (ελάτε κύτες, με τα γελοία επιχειρήματα «δυτικού τύπου» ότι ταχα ο Αντρέας πιστεύει στον μαρξισμό! Μακαρι να πιστεύει εκεί! Και ποιος λογικός κριτής των κοινωνικών καθεστώτων κι ανθρωπιστής, δεν ευλογεί εναν μαρξιστή ηγετή. Μονο που για ν' αποδείξει ένας τέτοιος ηγετής την ιδεολογία του, πρέπει ανοιχτά να την έχει στο πρόγραμμα του Κομμάτος του, σαν γενική αρχή. Δηλαδή, τη ριζική αλλαγή και την εφαρμογή του μαρξισμού. Γιατι μόνον όταν όλα τα άτομα θα απαλλαγουν από τα οικονομικά προβλήματα, θα έχουν πραγματική κι αληθινή δημοκρατία, και δεν θα γίνονται παιγνια στις «δημοκρατίες» «δυτικού τύπου», που στην ουσία τους είναι δικτατορίες των ολίγων οικονομικά ισχυρών, κατά των πολλών, των οικονομικά αδύνατων. Έτσι θ' αποχτήσουν όλοι οι πολίτες σεβασμό, αξιοπρέπεια κι αξιοκρατία. Όσο για τις κακοποιήσεις των εννοιών από

τους «δυτικούς τύπους»... δεν παραξενεύεται κανείς. Γιατι, κι οι διάφοροι δυτικοί σοσιαλισμοί κι οι δυτικές δημοκρατίες... είναι προφάσες «εν αμαρτίες» φουμάρα, δολώματα, προσχήματα και προσποιήσεις κι απάτες, για να τσιμπάνε εύκολα τα «ψάρια» να καμακώνονται οι αφελείς και συγχισμένοι ταλαίπωροι άνθρωποι της Δύσης.

Κοινωνιολόγοι...

Δεν ξέρω ποιοι κύριοι Κανελλόπουλοι και κύριοι Τσάκωνες κι άλλοι απίθανοι κοινωνιολόγοι στη χώρα μας χωρίς σωστή κοινωνιολογία... ποιους νόμους ανακάλυψαν ποτε, για να σωσουν τη δική τους θέση και τη δική μας συνακόλουθα χρεωκοπημένη αστική κοινωνία, από την τυχοδιωχτική αστική πολιτική; Αλίμονο, καμία. Γιατι, αν ήταν κοινωνιολόγοι με συνέπεια κι ανήσυχες λυτρωτικές ιδέες... θα έπρεπε να σφουρουν, να σοφιστούν καποιους οικονομικούς νόμους... ώστε κι αλλιώτικους από του Μαρξ που πολεμούνε, για να «σωσουν» το λαο μας. Διαφορετικά, ποια η χρησιμότητά τους, αφού η κοινωνιολογία είναι επιστήμη που αναλύει τα κοινωνικά φαινόμενα, αλλά είναι κακο να τα διορθώνει; Μια τέτοια επιστήμη, όταν παθεί για το αναγκαίο, το ήθικο και το καινούργιο, γίνεται ευεργετική όταν βέβαια επιβάλει σύστημα λαοσωτήριο. Ετσι, το γιατί ανακηρυχτηκαν κοινωνιολόγοι για τα σφισια και την ιδιοτέλεια, δεν απορα κανείς. Μα είναι κρίμα, να περνούν μια ζωή, στον αντιδραστικό και στείρο λόγο κι αντιλογο, για συφερολογικά κατεστημένα, πηλούς και ψευτικές τιμές. Δεν μπουχτίζουν επιτέλους καποτε από τον υποκριτικό και φαυλο λόγο. Ο Σεντεκας έλεγε: «οκου φαυλος λογος, ακαι και φαυλη σκεψη».

Οι ακρογιαλίες μας

Τα έξυχα και μανευτικά νησιώτικα και παραλιακά τοπία με τις δαντελένιες κι ηλιοδακρυτές ακρογιαλίες μας, στο Ιονίο και στο Αιγαίο, τα χαιρονται πιοτερο και τα γλεντούν οι ξένοι, Ιταλοί, Γάλλοι, Γερμανοί, Σκανδιναβοί κι άλλοι αστοι και μεγαλοαστοι, με τ' αεροπλανακία τους, τα κρουαζιεροπλοία και τα μικρα τους γιωτ. Ομως παραλληλα, κι αρκετοι ελεανοι και κοκαλιαρηδες, «τουινγκηδες» ταλιας γαλλικής μόδας παρνασιπτων βυρωνιστιων κι άλλων αντιδραστικων τυπου Γκωπε, Ντε Λιλ, Μπωντλερ, Λοίμα νιου κ.α. Αυτοι οι κτριναρηδες, λετσοχιππο τουριστες, ζυγκοδαιτοι, δεν μας αφήνουνε παρα, τις ψειρες, τα μολεματα και τα τσιλοκοπηματα τους(!) Οι περισσότεροι Έλληνες, δεν αναι σε θέση να τις απολαυσουνε τέτοιες υπεροχες θαλασσες, βασικα, από τις οικονομικές δυσχερείες και το υψηλο κοστος ζωής. Κι επειτα, τους λείπει κι η αναλογη γεωγραφική και περιγηγητική γνώση, και ιδιόζουσα ψυχική καλλιέργεια. Ετσι τις ομορφες και μολυσμενες εφετος θαλασσες μας, τις χαρηκαν οι διάφοροι ξένοι. Ευτυχως μόνο, που, για πολλούς δικούς μας, το φτηνο κοστος ζωής στις σοσιαλιστικες χωρες εδωσε την ευκαιρία και περασαν σχετικα και τωτη τη χρονια χιλιαδες Έλληνες σ' αυτες, ευτυχισμενες θερινες διακοπές κι εκδρομες.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

Μειοψηφίες κι ανησυχίες σε υψηλές κυρίες

Η κυρα-Γιρονδίνια στην Ελλάδα υπέρμαχη πάντα της παπαδοφρουδαρχίας και των μεταναστευτικών δουλοπάζαρων... είναι συνηθισμένη να κυβερνάει με μειοψηφίες(!) Ανέκαθεν τον άμοιρο λαο τον ξεγελούσε ή τον εκβίαζε με διάφορες μέθοδες και κόλπα. Όλες τις μειοψηφίες των ψήφων, τις μετέτρεπε με τα συν - πλην και τις αληθιές, σε βουλευτικές πλειοψηφίες(!) Πρόσφατα λοιπον, τσούζεται πάλι, η βουλευτίνα επικρατείας, για το ανάλογο ποσοστο φθορας, προπάντων απο τον τιμαριθμικο «σταθερο» και «ισότιμο» παραδείσο της εξουσίας(!) Δηλαδή, σε νέες εκλογες, η κυρία Βλάχου προβλέπει: πως η «Νέα Δημοκρατία» (που είχε βαφτίσει ο κ. Γιωργαλας) θα πέσει «ενδεχομένως» στο 35% απο το 41% που είχε. Εύλογη βέβαια η ανησυχία, της «πάλαι ποτε» φίλης της Φρειδερίκης υψηλης κυρίας. Η φυσικη φθορα της εξουσιαστικης μειοψηφίας, θα βγάλει απο την κάλη ακόμα μεγαλύτερη μείωση. Αλλα, για να την παρηγορήσουμε, αν δέχεται τη συμβουλη μας, δεν πρέπει ν' ανησυχαι σοβαρα, διότι: Αν μελετήσει τη βιοπολιτειακη ζωη της κυρα - Γιρονδίνιας, στη χώρα μας, θα ιδει πως κυβερνούσε πάντα με μειοψηφίες και πομπαντούρες... Άλλωστε, σ' αυτα τα μέτρα μαγειρεύεται ο νέος εκλογικος νόμος. Κι αν δεν αρκούν οι εγκέφαλοι τέτοιων μαγειριών που λέγονται Στεφανοπουλάκηδες, Ραλλάκηδες ή Στρατάκηδες... επιστρατεύονται ακόμα κι οι... Τακο - Μακρήδες, μ' εκείνο τ' αλησμόνητο εκλογικο σύστημα του '56, το αλλου στενο, αλλου πλατυ, εδω κοντο εκει μακρυ(!) Που είσαι Τάκο μου Μακρη που τότε σε είχαν διαβάσει κι οι κακες οι γλώσσες για τον φίλο σου Μαξ-Μέρτεν... Καθησύχασε λοιπον κι εσυ την υψηλη κυρία «βουλευτίνα» μας, γιατι εγω ο καημένος της λέω: Κυρα μου Ελενίτσα, εμας τους γιρονδίνους ποτε δεν μας ενδιέφεραν οι πλειοψηφίες, γιατι ποτε δεν πιστέψαμε σ' αυτες. Οι λίγοι εκλεκτοι πο'χουν και τον παρα, κυβερνούνε πάντα εδω. Άλλωστε τώρα ετοιμαζόμαστε (τα πουλάκια μου) για το 33% των ψήφων στις νέες εκλογες... να βγάλουμε 180 βουλευτες(!) Αμι; Ξεχνάτε που λέει κι ένας Μπιγιόρνσον ότι: «η μειοψηφία έχει πάντα δικιο»(!) Καλα έλεγε κι ο καημένος ο αργόσχολος επι χουντοκρατίας υπουργος στις «Μαικήνες» του ότι «ποιος λαος»; «Είναι αγέλη ο λαος»! Αλλα... ο παλιοκαζαντζάκης τονε λέει και... σιγανο ποτάμι!....

Θλιβερές διαπιστώσεις

Αρκετοι φοιτητες στη χώρα μας, είναι γιεγιέδες, τεμπέληδες και τραλαλάδες, φίσκα μαρξιστικη λογοκοπία, σύγχυση και κατηγία. Φυσικομαθηματικοι που δε διαβάζουνε βιβλία και... φιλόλογοι... χωρις φιλολογία(!) Και το κατεστημένο βρίσκει «αυαλίκι» και καταχράζεται τη λέξη ελευθερία, κι ούτε που γνωρίζεται για ουσιαστικη και σύγχρονη παιδεία. Έτσι τον θέλει το λαο κάθε οπισθοδρομικη Πολιτεία, αμόρφωτο, ημιμαθη, να παρασύρεται, εύκολη λεία στα χέρια του και στην παλια και πανάθλια ρουσφετολογία. Δεν τονε θέλει περήφανο, με γνώμη, και δημιουργικες ανησυχίες. Τον θέλει να τεμπελιάζει, να έχει άγνοια κι ανάγκες, ν' αλλοτριώνεται και να συμβιβάζεται, για να μη χάνει η αφέντρα Γιρονδίνια την εξουσία.

Σκοτάδια και λιτότητες

Δεν έφταναν τα σκοτάδια στα μυαλα πολλων Ελλήνων, που δεν είναι σε θέση να εκλέξουν νέους κυβερνήτες με αναγεννητικα προγράμματα αλλαγής... επέβαλαν εφέτος και το έτος αυστηρης λιτότητας, να επεκταθουν τα σκοτάδια και σε δρόμους και πλατείες για οικονομία του ρεύματος. Ας μηθουν λοιπον οι ρωμιοι την οικονομία σε όλα: Λίγα τηλέφωνα, λίγο νερο, λίγο φως, λίγα έσοδα, λίγα έξοδα, λίγον ύπνο, λίγο φαί, λίγο τεμπελικι... πιότερο ραχατιλίκι, και «δε βαριέσαι αδερφε» κι αφου τη βγάζουμε με τσιγάρο κομκάνι και καφε... τι τονε θέλουμε το «βαζεφε» της εργασίας... όσοι έχουμε και κάποιο λουφε ασυδοσίας... Ας λέμε «βίβα Γκρέτσια ψωροχώρα»... κι ας κλεινόμαστε στα σπία μας κι απο τις δυο η ώρα(!) Άλλωστε οι μισοι Έλληνες, σχεδον σήμερα, ζούνε χάρη στην τρέλα τους, τον ζεμανφουτισμο και τον παρασιτισμο τους(!)

Για λίγο τόπο γης...

Οι μετανάστες μας, ερχόμενοι ύστερ' απο 10 και 15 χρόνια ξενητίας στην πατρίδα, γυρίζουν εδω κι εκει σε πόλεις και παραθαλάσσιες περιοχες, να βρουν — μάταια — ν' αγοράσουν 2 στρέμματα τόπο. Η ζήτηση κι η μανία τον τελευταίο καιρο στα ακίνητα είναι μεγάλη, γιατι τα περισσότερα τ' αγοράζουν κι οι ξένοι.

Στη Γερμανία είχαν πάει για παχιες αγελάδες... Τώρα, απο την ακρίβεια της ζωης κι εκει, τη μείωση των αγορων, τη συσώρευση των προϊόντων και τον ακατάσχετο πληθωρισμο, τους γίνεται μίζερη κι ανώφελη παραπέρα η ζωη. Αλλα, με το να μη βρίσκουν γης να σταθουν, να στεριώσουν το υπόλοιπο του βίου, εκείνοι που σαν εργάτες απομυζήθηκαν απο τα παραγωγικα άντρα του ιμπεριαλισμου, είναι θλιβερο! Καημένη εργατια του «ελευθερου κόσμου» τι τραβας! Χαραμίζεις τα δυναμικα σου χρόνια για το κέρδος και τη δύναμη του καπιταλιστη· κι ύστερα γυρνας ξεζουμισμένος στο πάτριό σου έδαφος και γυρεύεις επίμονα ένα στρέμα τόπο! Πορεύεσαι σκληρα και πικρα! Αλλα, μάθε γενικα, πως αυτο είναι το περιεχόμενο που σου δίνει ο δυτικος τρόπος ζωης με την άθλια μύηση στη φθοροποια κι άχαρη ατομικη ιδιοχτησία... και πολέμησέ το να σωθεις.

Για την «Τουβούλα»

Όλοι εξεγείρονται κατα της Τι-Vi. Μα τι ανικανοποίητοι είναι και τούτοι τελοσπάντων οι ρωμιοι. Δεν τους αρκει που η ΕΡΤ είναι κάστρο η καημένη της σκληροπυρινικης γραμμης της κάθε κυρίας Πομπαιδουρ, και δεν αλώθηκε ποτε απο τους κρυφοκουκούδες... Έχουν την αναίδεια έστω κι αργα να τηνε κοκκινίσουνε κι αυτη, όπως τηνε περισσότερη νεολαία με τα φεστιβάλια... και με τις επαναστατικες αντιλήψεις της. Ακουσ εκει! Ξεχναν ότι οι Λαμπριολάμπηδες κι οι Χονδρο Χατζηδάκηδες είναι άγγελιοφύλακες των συντηρητικων μας παραδόσεων(!)... Έχεις λοιπον και το γερο ποιητη το Σπύρο Μουσελίμη απάνω απο το Σούλι του που μέμφεται στα σατιρικα στιχάκια του τη διασκεδαστικη Τουβούλα μας:

*Δεν τρώγει λάχαν' ο λαος
ούτε και κολοκύθια*

όταν απ' την τηλεόραση
ακούει παραμύθια.

Ν' αποκαλείται πρόεδρος
ο άρπαγας Σομόζα
και χούντα η επανάσταση,
τ' άσπρα να λέονται ρόζα.

Όσο κι αν αποκρύβεται
η έρημ' η αλήθεια
ξέρει ποια είναι τα σωστα
και ποια τα παραμύθια.

Εχόρτασε απο ψέματα,
δεν είναι πια γομάρι
κι άδικο τα μεγάφωνα
γκαρίζουν στο παζάρι.

Ασέβειες «ευσεβων»

Για την ασέβεια των αποφάσεων του ανώτατου κρατικού δικαστηρίου, απο μέρους της δικτατορικής δεσποτοκρατίας, έφριξε πάλι ο λαός και πρόσθεσε άλλο ένα στίγμα στην παραδοκρατική κι αδίστακτη αυθαιρεσία. Η δεσποταδική ολιγαρχία, οι νόμοι κι η Σύνοδος της είναι δικτατορική. Έτσι, όταν δεν τους συμφερει π.χ. για πρόσωπα των ευνοιων τους σε έδρες αληπασάδικες και πακτωλους για χάρη του κα τα Ματθαιου Ευαγγελίου που λέει στο Κεφ. Ι π. 9 «Να μην αποχτησετε χρυσα νομίσματα, ούτε ασήμνια, ούτε χάλκινα να βαλετε στις ζώνες σας», απεβουν και κανουν μοκο... Μα ο τσαρλατανισμος ανα τους αιώνες, δεν ειχε ποτε ορια στην καπηλεια των θρησκειων και στο εμποριο των θεων!) Έτσι ο ισκηριωτικός μαμωνας που τα κανει όλα... τα κοινωνικα κακα, υποτιμησε και την αποφαση του Συμβουλίου Επικριτειας για έναν πρωην στρατιωτικο ιερα και νιν επισκοπο Θεοκλήτο. Γιατι αλλωστε να την ταριδεχτουν και να τη σεβαστουνε; Τα μεταξυ τους οργιη οι εννοχοι τ' αποσκεταζουν σαν οι γατες κι οι ετσιπρες. Και οι επιβητορες «τηρουν σιγην ιχθυος» και «τα εν οικω μη εν δημω!» Αλλωστε γιατι να ιδρωνει τ' αυτακι τους... αφου κι πασαδες του «θρησκευτικου» και το ετερο σκελος των ντερβεναναδων του πολιτικου κατεστημενου, αυτοι 'ναι και μπραημηδες αυτοι 'ναι και ζαμηδες. Τους νομους και την ηθικη ταξη, τα κανουν οπως θελουν. Αφου «εχουν (σικ) τα γενια και τα χτενια» και τη λουδοβικεια κυτοχυρωση και ρηση οτι «το κρατος ειμ' εγω». Και ολα τα εις βαρος τους γραφομενα και καταμαρτυρουμενα... είναι «συκοφαντιες των αντιχριστων και των αθέων!» που θυμίζουν και λιγο Βαρναλη:

«Σακάντα σβέρκοι βοδίνι
με λαδιωμένες μπουκλές

.....
....τσιμπούρια και κορίτσι».

Κι όταν πεινάει ο λαός λένε πως «φταιν οι αθεοί!»

Ονειροπαρμένες παρωδιές

Είναι, μα την αλήθεια, ανεξάντλητα σε χιούμορ και αντιφατικά, ψεύτικα, μυθοφαντασιοκοπικα ειδησεογραφικα περβιρίσματα, το περιβόλι του «Ελευθερου Κόσμου» που έχει απο χρόνια απωλέσει την αισθηση της σοβαρότητας και του γελοίου. Ανάμεσα σ' άλλα, έγραψε και στις 22-8-79 ότι: Ο κ. Καραμαν-

λης... δήλωσε μετάνοια στον Ιακώβο Αμερικής κι έδωσε σ' αυτον εξηγήσεις για το μάλλον ανεπιθύμητο γι' αυτον ταξίδι του στη Μόσχα. Λες κι ο άντρακλας απο το Κιούπκιοι θα έδινε λογαριασμο σ' ένα νάνο.... ανυπολόγιστο για τον Ελληνισμο της Βορείου και Νοτίου Αμερικής Τούρκο ιθαγενη και γνωστο υπηρέτη της CIA. Έτσι και ζάρωνε τα φρούδια του ο δυναμικός Κωσταντης στον ελεεινο Γιακωβάκο, θα του 'βελνε ο πονηρος κι απαρεσκος αρχι.... παπας βαρνάλεια παρωδία: «Γεια σου Κωσταντη βαρβάτε!» «Καλημερούδια» – μοσχοβίτικα αφεντικα – «πως τα καλοπερνάτε;».

Κρούσματα

Η εγκληματικότητα τον τελευταίο καιρο παίρνει συχνά πυκνά και στη χωρα μας αμερικανοδιαστασεις. Πολλά τα κρούσματα απο τσαντοαρπαγες και χαπισέμπορους, ίσαμε τους πιο αητονυχήδες Ιταλιάνους και γιαγκήδες ριφιθήδες... που επωφελοουμενοι και με τις διακοπες... εκαναν χρυσες δουλειες. Είναι καιρος να πειρνομε τα μέτρα μας, για να προφυλαξουμε το λαο μας απο καθε εγκληματικη επιδημία και αρρωστια του αναθουλη μας «ελευθερου κοσμου»

Μομφες κι ευκολοπιστίες

Η αποβλακωση καλλιμερνεται συστηματικα στον τοπο μας, απο ντοπιες και ξένες σκοτεινες δυνάμεις. Ανάμεσα στους κυριους στόχους, είναι κι η σπορα της συγχυσης και του φοβου. Με ρετσινιες, λαστολογιες και συκοφαντιες, βγαζουν τους μισους Ελληνες σκαθόν, προδοτες, καταδοτες, και χαυχιέδες. Έτσι ωστε ο ένας να φοβαται τον αλλον και να γίνεται αποδιάρθρωση των ομάδων και των επαφων. Γι' αυτους, πρεπει τα άτομα να επιφυλασσονται να πουνε γνωμη τολμηρη και προοδευτικη. Ν' απομονωνονται, να μην υπαρχει συνοχη κι εμπιστοσυνη, αναμεσα σε αγωνιστες και πατριωτες. Σου λένε: ο ταδε είναι της ΚΥΠ, ο δενα είναι καταδοτης, εκεινος υποουλός, ο παραπερα CIA, ο αλλος «μιασμα»... και δε συμμαζευεται η επιπολαιότητα κι η αδόλεσχια της συκοφαντιας απο τους σχολαστικους, τους φιλυτοττους και κακοηθεις ρωμιους. Δεν εφαρμοζουν ποτε το «ναφε και μεμνασο απισταν» του Μενανδρου και παρασυρονται στη συγχυση, στην ευκολοπιστια, στη μονωση, στην ευκολη συκοφαντια, στο φοβο, και στο ολεθριο «δίαρει και βασιλευε».

Καθηγητάκια

Στις φυσικομαθηματικες σχολες των πανεπιστημιων της χωρας, πολλοι παραπονιούνται να ελεινη ικανιον κι ατιδιών καθηγητων. Φαινεται πως οι τελευταιες γιρονδινέζες κυβερνήσεις, τις εμπέδωνουν με καθηγητάκια... της εμπιστοσύνης τους, που δεν ανοιγουν βιβλίο στη ζωή τους, αφου καταφερνουν την έδρα και τους θέλουν υπαναπτυχτους, έτσι για πολιτικους υπηρέτες κι όχι επιστήμονες φωτισμένους για πλούσιες γνώσεις και διδαχες. Τους ξεφουρνιζουν απο τις ΗΠΑ ή τη Δυτ. Γερμανια, με πλύσεις εγκεφαλου και με τα λιγα γραμματάκια, που μ' αυτα... δεν αρκουν ούτε για επαρχιακα γυμνασιακια. Που όμως θα παει αυτη η ταχτικη των γιρονδι-

νιον, που κριτούν σε τέτοια χαμηλή καθηγητική σταθμη τις ανώτατες αυτές σχολές και δε φροντίζουν για σπουδαίους επιστήμονες καθηγητες, παρα, θέλουν μια ζωή, ντραγάτες, πράχτορες και τοποτηρητές· έτσι για σύγχυση κι ημιμάθεια στους φοιτητες. Λησμονούν ακόμα και το «τυφλος τυφλον εαν οδηγει, αμφοτεροι εις βοθρον θελουσι πέσει»;

Διαλογικά ερωταπαντήματα

Του Τζαμάλα και του Μαλλούρα

— Τι έκανε ο κ. πρωθυπουργος στη Θράκη;
Προεκλογική περιοδεία.
Και ήταν πολυς ο κόσμος;
Πως. Πήγαιναν οι συνομήλικοι κι οι φίλοι του υπο τις Σέρρες και το Κιουπκιοί και τον υποδέχονταν και τον έρμαναν με άνθη.
Και τι τους έλεγε;
Σας ευχαριστω...
Καλα, αυτο το 'λεγε κι ο... κ. Γκιζίκης.
Ναι μα κοντα στο ευχαριστω ειπε στην Αλεξανδρούπολη: «Σας ευχαριστω. Η θερμη υποδοχη της με την οποιαν με υποδεχθήκατε, σημαίνει ότι ο λιος μου κι ο τόπος μου αναγνωρίζει το έργον του...»
Που έργο;
Τον Πρίνο 2 στη Θάσο.
Τι έκανε αυτος;
Τρύπες στο νερο(!)
Και ύστερι, τι άλλο;
Απο την πολλη τη χλαλοη του όχλου δεν ίκουγα παρα τα ρεταρισματα του κ. πρωθυπουργου...
Αηλαδη;
Τι δηλαδη, να, κατα κόρον τα συνηθισμένα: «όπως γνωρίζετε, όπως γνωρίζετε» πάλι σε πλάγιο ύετερο... «όπως γνωρίζετε».
Και τι γνώριζαν οι απ αυτοι;
Ποιοι;
Οι αποκατιανοι π' αφηκράζονταν.
Τίποτε.
Τότι, γιατί τους έλεγε «όπως γνωρίζετε»;
Γιατι το 'χε συχνο τροπάρι να τους κολακεύει αόλας. Ε, του ξεφεύγει και λίγο η γλώσσα.
'Αλλο τι έλεγε;
Τον διέκοπτε τον καημένον η κλάκα, και δεν ίκουγες σ' όλους τους προχειρο-λόγους του παρα τα υπερότυπα σχήματα του λόγου του.
Που είν' αυτα;
«Όπως γνωρίζετε... Πέραν αυτου, αλλα, αλλα, αλλα, ήδη, ήδη, ήδη, και... και... και...
Τι και και μου λες;
Ε, αυτα μωρι Τζαμάλλα δεν «γκέγκε»;
Τι να «γκέγκε» αυτα μοιάζουν με τα του «Ελλαις Βλλήνων Χριστιανων», τα ημων, και καθ' υμων και δι' υμας και υπο την επ' όψιν ότι, κύριοι, εν τη εννοία... και τα ρέστα της σάπιας ντομάτας(!)
Ε, όχι βρε κι έτσι, μόνο το «τοσουτόν μάλλον καθόσον» ξέχασε ο κ. πρωθυπουργος, κι απε κατα τα αλλα... τα ίδια λόγια τα μεγάλα για την ΕΟΚ και για τους Τούρκους ειπε, να δουλεύουμε πολυ και να τρώμε λιγο(!)...
Και πως θα γίνεται αυτο;
Με τον τραχανα, το φασόλι και τη λιτότητα!...

— Όστε αυτα ειπε στην Ξάνθη Κομοτινη Λράμα - Αλεξανδρούπολη;

— Έλεγε και το «αν μ' αγαπάτε, μη με κουράζετε», κι όταν άκουε καμια μεμονωμένη φωνη έλεγε «αυτος κάνει αντιπολίτευση»... Κι ότι «ο Δημόκριτος δε γεννήθηκε στα Άβδηρα αλλα στην Ξάνθη». Όμως στις Σάπες... άφησε τα σάπια κι ειπε: «Ο φίλος μου πρόεδρος της κοινότητας Σαππων, ειπε, ότι το χωριο σας είναι πολυ όμορφο και δε χρειάζεται τίποτα! Μπράβο σας, εσας θέλω».

— Στην Καβάλα τι ειπε;

Αα, εκει ήταν απόλαυση σκέτη! «Με την Καβάλα με συνδέουν αισθήματα της νεαρρας μου ηλικίας. Η Καβάλα διαμόρφωσε την εφηβικη μου ηλικία. Η Καβάλα γεμίζει την ψυχη μου αναμνήσεις, όταν μάλιστα βλέπω και το φιλικο μου κόσμο γύρω μου, που έχω χρόνια να τον ιδω... Ξαναγυρίζω πίσω στην Καβάλα...»

Αυτος είναι! Μπράβο φρυδα μου, κι είμαι μαζί σου! Μάλιστα κ. Μαλλούρα. Μ' αυτα τα φρύδια, τ' Κώσταμ' τ' άμορφα, τα μαύρα τα γραμμένα, σαν τα «γκαμπρώσει»... θα μάσουν όλοι τα βρεμένα. Μονάχα να προσέξει μη του τα κοκκινήσουνε στη Μόσχα... Να τα 'χει μαζεμένα. Τι άλλο ειπε στην Καβάλα;

— Καυχήθηκε για τους φωσφορίτες της Ηπείρου(!)

— Τους φωσφορίτες που έθαψαν για πάντα στο Δελβινάκι;

Μάλιστα. Με τον εκ Περτουλίου ηπειρωτάρχη.

— Ε, αυτο μα την αλήθεια είναι ψέμα. Μου θυμίζει το «εργοστάσιο φυστικων στη Νεμέρτσικια» που έταξε προεκλογικα ο κυρ λάη Βαγγέλης. Άμα ειπε τέτοια χοντρα... κι ο Κώστας που του 'χα μπιστοσύνη... δεν τον ξαναψηφίζω.

Καλα θα κάνεις.

• • •

— Τι έγινε η Αθήνα το καλοκαίρι που μας πέρασε;

Ου ου άστα, να μη τα λέμε!

Τι, γιατί;

Μικρο Σικάγο έγινε κ. Τζαμάλα. Δεν πήρες χαμπάρι; Οι τόσες διαρρήξεις και ληστείες, δεν αντι στοιχουν σ' ένα μικρο Σικάγο;

Και μη χειρότερα!

Όταν το κακο αρχινάει εύκολα δε σταματάει!

• • •

— Πού έκαναν οι περισσότεροι Έλληνες διακοπες εφέτος;

Στις ανατολικες χώρες.

Γιατι;

Γιατι ειχε μάσες παχιες και φτηνιες πολλα πλες!

Μα καλα, αφου ο πρωθυπουργος μας ειπε: «ανήκομεν εις την Λύσιν»...

Ανήκομεν μεν υποτελέστατα και δουλοπρεπέστατα εις την Λύσιν... αλλα τρώμε και πίνουμε, ψωνίζουμε και διασκεδάζουμε, εις την Ανατολην!

Μασαλα!

• • •

- Που τον ήβρε ο κ. Βαρβιτσιώτης τον περιβόητο κ. Ράμμο;
- Τον είχε φίλο και τον άγρευσε απο το Λαύριο.
- Τι δουλειά έκανε εκεί;
- Γυμνασιάρχης.
- Τέτοιοι είναι όλοι οι γυμνασιάρχες;
- Για την εμπιστοσύνη των μυστικών του υπουργείου... ήταν ο καταλληλότερος(!)
- Και τόσος ντόρος πο' γινε και τόσα ρεζίλια, ο υπουργός του γιατί δεν παραιτήθηκε;
- Γιατι οι υπουργοί της κυρίας Πομπιδουρ, ο κόσμος να χαλάσει και τσίκα ντροπής σ'τ' (χνος να μη μείνει... αυτοι δεν κάνουν πια ποτε τέτοια τιμη στο ντροπιασμένο εαυτο τους. «Ούτε γάτα, ούτε ζημια» για λίγες φιλικές κοινομησιες... θα πάρα και προαγωγή... Οι ελληνικοι νόμοι είναι... ήξεις - μύξαις - αφίξαις.
- Τι σόι προαγωγή, αυτος είναι στη φυλακη και πόσα κονόμησε ο μπαγάσας;
- Όσα κι αν άρπαξε... Ευκαιρία ήταν αυτη. Είναι πολλα. Θα πληρώσει και τη φυλακη, θα μοιράσει και στους φίλους και ημέτερους, και γρήγορα θα βρει ένα παραθυράκι νόμου, να ξετρυπωσει και να βγει, να πάρει και την προαγωγή του...
- Και τι θα γίνει;
- Υπουργός, μετα τον κ. Βαρβιτσιώτη...
- Ε όχι αδερφε πως μου τα λες, θα με τρελάναις και θα με στείλεις για... βαρβιτουρικά!!

• • •

- Αυτη την κυβέρνηση και την παραταξη που εσυ τη λες κυρια Πομπιδουρ κ. Μαλλουρα... εγω την ψηφισα, γιατι, δικάζει και καταδικάζει τους παραβατες.
- Αυτα τα κανει για στάχτη στα ματια τα δικα σου αγαπητε Τζαμαλλα, και για να διασκεδάσει τα πνευματα και την κοινή γνώμη· γιατι, και «μπα» να τους βαζει... απο τη μια πορτα τους μπαζει, κι απο την αλλη τους βγαζει...
- Έτσι δηλαδή το 'χει; Μπασε - βγαλε κι η δουλειά στον τοπο;
- Αμι...
- Αμ τοτε δεν την ξαναψηφίζω.

• • •

- Ποιες είναι οι πιο ανόητες και ηλίθιες αρνησεις της γριας Γιρονδίνας;
- Δεν ξέρω, δε φτανει το τπερβέλο μου ως εκεί.
- Να σου πω εγω.
- Άιντε πες μου.
- Είναι 1) οι δεκαδες χιλιαδες προσφυγες που κριτάει σε 30χρονη υπερορία κι αρνείται να τους δώσει το υπέρτατο δικαιομα να 'ρθουν να πεθανουν στο πατρικο τους χιωμα, και 2) η οικονομικη εγκατάλειψη των Δήμων της χώρας, που απο τη μια τους αλλοτριώνει κάθε αυτονομια και τους σφιγγει τα λουρια και τους επιτηρει, τους κηδεμονευει αυστηρα, κι απο την αλλη τους αφηνει και κηρύττουνε πτωχευσεις σαν τώ Δήμο Θεσ/νίκης.
- Μ' αυτα που λες συμφωνω κ. Μαλλουρα.

• • •

- Ο Φρ. Βιγιον οίκος πληρωμένης κι έξαλλης ούτικης μόδας θα ντύσει εφέτος τους πωπους των γυναικων με νέα προκλητικα «τζηνς» απο λαστιχέιο

μεταξωτο σατεν.

- Μπα; Και τα караβόπανα τα μπλουτζίνα τι θα γίνουν;
- Εκείνος τα κονόμησε απο τους караβοπανάδες, κάνε κράτι να κλουτίσει κι ο Βιγιον απο τον σατενο-υφασματέμπορα.
- Πάω πάσο. «Μπρακ λαγκρεντι».

• • •

- Ξέρεις ποσο παλάβωσαν οι φαρμακεροι κύκλοι της αντιδραστικης Γιρονδίνας γιατι ο κ. Κυπριανου έχα στην κυβέρνησή του τον πολυφωτισμένο και σοφο υπουργο παιδείας κ. Σοφiano;
- Δεν ξέρω. Ας λυσοάξουν.
- Μάλιστα, ν' ακούσας δηλώσας και προγράμματα κι εκτιμήσας καταστάσεων, να σου φύγα το καφάσι!
- Μπα; ορε κι είναι κρυφοκουκουες με το ΑΚΕΛ;
- Χμ... μάλλον. Αλλα στο κάτω - κάτω τι μας μέλλει σε ποιο κόμμα ανήκει. Είναι αυτος σοφος και παλικάρι και τα ψέλνει έξω απο τα δόντια!
- Μήπως τα λέει του κ. Κυπριανου, για να τ' ακουσει ο κ. Καραμανλης;
- Μακαρι να τα λέει για να τ' ακούσει ο Βαρβιτσιώτης με το Ράμμο(!)

• • •

- Τι εκαναν με το νομοσχέδιο περι δασων που βουξιε ολος ο κόσμος;
- Να, οι άρπατες, οικοπεδοφάγοι και ξεπουλητες, να 'χουν δικαιομα να κανουν καινούργιες χρυσες δουλειες(!)... Προκειμένου να τα καινε, ας τα μοιραστουναι(!)
- Δε φτανει που έχουν ξεπουλησει παραθεριστικα παράλια και νησια... Ας ξεκάνουν τωρα και τα καημένα τα δάση. Εμεις κι έτσι κι αλλιως οξυγόνο δε θελωμε γιατι έχουμε συνθησει στο καυσαεριο. Κι υπτερα εκεί που να καιγονται μοναχα τους(!)... καλά θα κανουν(!)

• • •

- Τι αντιμετωπιζουν οι στρατευμένες γυναικες;
- Που, εδω στο Γουδι;
- Δε μιλάμε για εδω, λέω για τις αμερικανοπουλες, στη Δυτικη Γερμανια. Άκου τι λένε οι εφημεριδες: «Ολοένα και περισσοτερες Αμερικανιδες που υπηρετουν στην εβδομη στρατια στη Δ. Γερμανια, μενουν εγκυες» («Νεα» 27-7-79). Οι αμερικ. μοναδες που υπηρετουν λοιπον εκεί, λεν οι αξιωματούχοι τους, αντιμετωπιζουν μεγαλα και δυσκολα προβληματα, οικονομικα και συναισθηματικα... βαρύτερα απο εκείνα του 1970 με τα φυλετικα, τα εγκλήματα και τα ναρκωτικα. «Η εγκυμοσύνη είναι πραγματι ένα προβλημα, υπογραμμίζει ο ταξιαρχος Ουλλιαμ Φιτ».

- Γιατι να είναι προβλημα «αυξανεσθε και πληθυνεσθε» δεν ειπε κι ο Χριστος; Κι όταν η μία κοιλια χτυπάει την άλλη, γίνεται χαρά μεγάλη.
- Τι ξεφραξες το στόμα σου βρε μπλουμπούνα Τζαμαλα και λες ό,τι θελεις, δε ντρέπεσαι;
- Γιατι κακο είπα; Τι ανησυχουν, μπα; και γκαστριθουν κι οι φαντάροι;
- Βρε για τις Αμερικανες φανταρινες μιλάμε.

Έτσι κι αλλιώς, στη Δυτ. Γερμανία οι φυλες και τα γένη, γίνανε... κουλουβάχατα. Απο χρόνια έσμιξαν τα αίματα απο τόσες φάρες μεταναστων εργατων και φαντάρων, κι έχασε η μάνα το παιδι, και το παιδι τη μάνα!

– Να σου πω Τζαμάλα κι αν τα λες κάπως ωμα και χοντρα, δεν έχεις κι άδικο.

Ας γκαστρώνονται αβέρτα λοιπον, να γίνουν πολλοι, να μη τους χωράει ο τόπος.

– Δίκιο έχεις. Έτσι, μπορεί κάποτε να φύγουν με λιγα χρόνια απο τη Δ. Ευρώπη. Κατόπι, θα φύγουν μόνοι τους κι απο δω· θα μας αφήσουν κι εμας πια ήσυχους, να πάρει ο λαος στα χέρια του εξουσία.

• • •

– Θυμάσαι τι ήταν ο Ντάλλες, ο Κίσιγκερ, ο Γιαν Σματς, ο Λήπερ, ο Ήντεν, ο Πιουριφόνι, ο Μπαϊκερ, ο Τρούμαν, ο Άικ, ο Τζόνσον, ο Νίξον, ο Τάσκα;

Όχι.

Φίλοι και σύμμαχοι κι υποστηριχτες της Ελλάδας, και κουμπάροι της Φρειδερίκης, και οι φοβερότεροι εχθροι του Κομμουνισμού.

Κι ο Τσώρτσιλ τι ήταν;

Ου ου, αυτος ο βρυκόλακας κι αρχισατανας τους ξεπέρναγε όλους. Το 1920 έλεγε «Τώρα είναι καιρος να χτυπήσουμε το μελσεβίτικο βρέφος στην κούνια του...» Μα ο Λένιν τους έφερνε όλους τόμπουλα!... Κι ο πονηρος ο μαγουλήθρας με το πούρο του, έλεγε και ξέλεγε, υπόγραφε μυστικες συμφωνίες, ως και το 1940 με τον Χίτλερ. Άλλοτε πρόδινε κι αναιρούσε, μα πάντα δολιχοδρομούσε. Κι είπε πάλι στον Ρούσβελτ το 1945: «Εμπρος ή τώρα ή ποτε, να εξαλείψουμε τα κομμούνια, το πρώτο σοσιαλιστικο καθεστωσ απο την Ευρώπη...» Μα ο συνετος Ρούσβελτ... δεν τον άφησε. Και κοκορευόνταν ο Ουίνι επειδη είχε τότε την ατομικη βόμβα... Αργότερα την έφκιασε ο Στάλιν.

Και θι μας έκανε τότε στάχτη ο Τσώρτσιλ; Μάλιστα.

Α, το τέρας(!) Ούτε χορτάρι να μη φυτρώσει εκει που ριζανε τα κόκαλά του.

Ώστε τώρα τα πρωτακουσ αυτα;

Μωρε κάλιο να μη τ' ακούω, γιαιτι, ήταν όλα βρωμοζάγαρι κ. Μαλλούρα. Και καλα του 'γινε και του Τάσκα που 'πλυνε κι αυτος επροχτες τα πανια του. Εδω πληρώνοντ' όλα.

Αμ τι φανταζόσουν αγαπητε Τζαμάλλα, αυτοι μοιάζουν όλοι σα «φίλοι και σύμμαχοι» το τελευταίο όνομα όταν το προφέρεις γρήγορα. Για πες λοιπον το Τάσκα Τάσκα γρήγορα.

Γα σκα τα σκα τα σκα τα σκα τα....

Μπράβο, χι χι χα(!)

• • •

– Μπορει ο λαος να πάρει ποτε εξουσία με τέτοια κοινοβουλευτικα συστήματα;

Αστεια θι λέμε! Μα τι λες, ντόπιοι και ξένοι αφέντες να δώσουν εξουσία εύκολα κι ομαλα, αδύνατο, είναι σα να βγάξει κανεις τα μάτια μοναχος του και να τα δίνει σ' άλλον. Γίνεται αυτο ποτε;

Όχι, δίκιο το' χεις.

• • •

– Ξέρεις τι δήλωνε ο Σομόζα, Νικαραγουανος δικτάτορας δυο χρόνια που χτυπιόταν απ' τους Σαντινίστες, πριν φύγει νύχτα σαν ο Σάχης μ' αεροπλάνο εβραιοαμερικάνικο;

– Δεν ξέρω κ. Μαλλούρα.

– Δήλωνε, ενω καιγότανε στη χώρα του το πελεκούδι... εκείνο που έλεγαν οι τελάληδες κι οι εφημεριδούλες των Πασάδων επι Τουρκίας «Ησυχία τάξις κι ασφάλεια επικρατει καθ' άπαν το Βιλαέτιον»(!) Ενω στην πραγματικότητα οι αδιάκοπες εγκληματικες πράξεις δηλητηρίαζαν την ατμόσφαιρα. Μα για τους μπέηδες και τους πασάδες τίποτα δε συνέβαινε(!)

– Χα χα χα(!)

Επαναστάσεις και πισωδρομήσεις Χομεινήδων

Απο τη μέση περίοδο της Ιστορίας, δηλαδη απο την κατάρρευση της ρωμαϊκης αυτοκρατορίας, την έλευση του Χριστου, την επικράτηση της πρώτης σκοτεινης και σφαγιαστικης βυζαντινης περιόδου, μέχρι σήμερα, δεν έχουμε προηγούμενο λαϊκων εξεγέρσεων κι επαναστάσεων θρησκοληπτικων αρχων κι επιδιώξεων, με χαρακτήρα τύπου Χομεινι Περσίας. Στους πρώτους μεταχριστιανικους αιώνες, φανάτιζαν βέβαια στη θρησκοληψία και την τύφλωση τα πλήθη, και τα βύθιζαν στα σκοτάδια και τις ασκητικες και δεητικες ομφαλοσκοπίες, διάφοροι επιδρομεις, βάρβαροι και σταυροφόροι κι άλλες βορινες τατάρικες και γοθτικες κι ασιατικες άγριες φυλες, μέχρι τον Ταμερλάνο το 14ο αιώνα που έδωσε με τον Βαγιαζητ τη φονικότερη μάχη των αιώνων, με 2 εκατ. περίπου νεκρους, σε χώρους Περσίας και Τουρκίας.

Έκτοτε, και μετα την Αναγέννηση και τις αγγλικες επαναστάσεις τον 17ο αιώνα, έχουμε πλήθος απο κινήματα, αγροτικα, εργατικα κι απελευθερωτικα, κατα την οθωμανοκρατία· αργότερα και στα Βαλκάνια, στα τέλη του 18ου και στις αρχες του 19ου αιώνα. Το 1789 ξεσπάει η αστικοδημοκρατικη επανάσταση στη Γαλλία. Σε συνέχεια η δικη μας, του 1821, που δεν ήταν μόνο εθνικοαπελευθερωτικη, παρα και πολιτικοκοινωνικη μαζί. Στο μεταξυ, ακολουθουν άλλες, σε διάφορες χώρες της γης όπως το 1923 στη Βουλγαρία και στην Κίνα. Αλλα, εκείνη που σημάδεψε καίρια τις μορφες των πολιτικων και κοινωνικων καθεστώτων, που νίκησε τη φεουδαρχικη κι αστικη τάξη στη Ρωσία, κι άλλαξε τη στρωφη στον τροχο της ιστορίας, είναι η Μεγάλη Οκτωβριανη λαϊκοκοινωνικη προλεταριακη Επανάσταση του κόμματος των μπολσεβίκων του Λένιν. Στα χρόνια μας ακολουθουν τόσες και τόσες άλλες ποικίλες επαναστάσεις και στην Ασία και στην Αφρικη κι είναι όλες εθνικολαϊκες και κοινωνικες, όπως στην Αγκόλα, Αβυσσυνία, Αφγανισταν κλπ. Ανακούφιση ένιωσαν οι λαοι της οικουμένης και με την ιρανικη, που δείχνει αντιιμπεριαλιστικη στο χαρακτήρα της, νίκησε, καταλύοντας την τυραννία του Σάχη. Σήμερα, όμως, που βαδίζει; Οι εμφύλιοι βέβαια που ακολουθουν μετα τις επαναστάσεις είναι δικαιολογημένοι ή κι αναπόφευχτοι, όταν προκαλούνται απο μια τάξη που χάνει τα προνόμιά της. Στο Ιραν όμως, εκείνο που δε μπορεί ένας σωστος παρατηρητης να «κομί

σι γλιτωκι» είναι ότι, ασφαλώς η CIA κάνει τη δουλειά της, κουνάει τα δάχτυλά της, πληρώνει τους Κούρδους που είναι αγράμματοι, άξεστοι και πεινασμένοι, όπως και την άλλη τάχα θρησκευτική φάρα στο Αφγανισταν, για να κρατήσει τους ολέθριους διχασμούς και τους αντιπερισπαστικούς εμφύλιους για τα συμφέροντα του καπιταλισμού· εκείνο που δεν ξεκαθάρισαν ακόμα καλά οι λαοί, είναι ο Αγιατολαχ Χομείνι· αυτός ο φανατισμένος του «ισλαμισμού» ηγέτης της ιρανικής επανάστασης. Και ορθώνονται τώρα για την κοινή γνώμη, μεγάλα ερωτήματα: 1) Ήταν αμιγής θρησκευτική επανάσταση η περσική; Και γιατί την ακολούθησαν οι μορφωμένοι Πέρσες, αφού δεν υπήρξαν στον κόσμο άλλες και τα νεώτερα μάλιστα χρόνια θρησκευτικές παρόμοιες; Πως μπορεί στον αιώνα του Διαστήματος, να γίνονται τέτοιες, για να γυρίσουν τους λαούς στα σκοτάδια του μεσαιώνα και του Βυζαντίου; Οι επαναστάσεις, είχαν πάντα κινητρά τις οικονομικές φτώχειες, τις ανισότητες, τις πείνες, τις κατάφωρες κοινωνικές αδικίες. Ο Χομείνι τι σοί ισλαμικά πρότυπα επικαλείται; Δηλαδή το φερετζέ, τον τεμενα, το κορανι, τη νηστεία και την προσευχή; Αυτό είναι αίσχος(!) Εκλείσε τις εφημερίδες, απαγόρευσε τη λειτουργία κομμάτων και τόσες άλλες διχτατορικές αυθαιρέσιες κι αθλιότητες και... μιλάει για «ισλαμική δημοκρατία»(!) Δηλώσε μάλιστα ο νεοβιβλικός αυτός γενιοφόρος ότι: «Ο ιρανικός λαός, δεν έκανε την επανάσταση για να ζήσει σ' ένα καλύτερο σπίτι, η για να φάει ένα πεπόνι παραπάνω. Την έκανε — λέει — για το Ισλαμ...» Χαιρε απώλεια λογικών προβατών! Αυτά λοιπόν είναι τα παραλόγια, παραξένα μιας συγκεχυμένης στην εξέλιξη της ακόμα επανάστασης. 2) Πως τα ανέχονται ολ' αυτά οι λογικοί Πέρσες που συμμεταχάν σ' αυτή, για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση; Γιατί, η διαλεκτική της ιστορίας αποδείξε μεχρι σήμερα ότι ένας λαός δεν επαναστατεί και δε σκοτώνεται αν δεν έχει υλικά αιτία, κινητρά και συμφέροντα. Εμείς θα του λέγαμε πως: δεν υπάρχει ηθική εξώ από την οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη. 3) Τι έγιναν οι Τουντεχ κι οι λοιπές προοδευτικές οργανώσεις στο Ιραν αφού απαγορεύτηκαν από τον νέο Αλαιολαμα; Τόσο φειγής είναι ο ισλαμικός αυτός ενκέφαλος, που μαγεψε τους Πέρσες με τόση ιστορία, αλλά κι αγώνες για να γκρεμίσουν έναν τύραννο; Ο Σαχης, επί Μωσαντεκ είχε σφάζει 150 χιλιάδες περίπου. Ξερεί καλά η διεθνής κοινή γνώμη, ότι, ως περσι με τον Σαχη και την αυτοκρατορία Σαχεσα, μόνο 150 με 200 χιλιάδες ζούσαν πλουσιοπαροχα, στην τόσο πλούσια πετρελαιοχωρά. Οι άλλοι πεινούσαν κι υποφέροναν. Σήμερα, ο Χομείνι των ιδεαλιστικών οραματισμών του υπερπέραν και του θλιβερού φελαχικού ισλαμισμού... του οδηγεί τη χώρα του; Αλλά βέβαια, οι θρησκοληψίες, οι θεοσοφίες κι οι μαύρες μαγείες, που αιώνες αιώνων βασάνισαν γενιές γενεών, αθώων λαών, εκεί κοντά εφευρέθηκαν, κι εκεί ανθίζουν ακόμα οι μαντραγόρες, τα ινδικά κανάβια κι οι παπαρούνες(!) Χαλάλι το αίμα που χύθηκε! Αλλά είναι καιρός ο περσικός λαός, να βρει το σωστό του δρόμο. Δε θα τον λυτρώσουν ποτε, οι προσευχές κι οι νηστείες των Χομείνιδων του. Και ελπίζουμε να μην αργήσει η ώρα να λειψούν κι από το Ιραν κι απ' όλη τη γη οι όποιοι θρησκοδαίμονες δημαγωγοί. Σήμανε η ώρα δώδεκα, να φκιαξουν οι λαοί και να κοιτάξουν τη

ζωή τους, στη γη που πατούνε, κι όχι στον μωκριν ουρανό(!) Οι θρησκοληψίες είναι αρρώστιες. Οι θρησκοκαπηλίες είναι παλιά ασκία ξύνα κι άχρηστα, που όπως λέει κι ο Ματθαίος (Κεφ. Θ. 17) «ντό κρασι δε βάζουν σε παλιά ασκία». Αν θέλει ο Χομείνι να γίνει Βουδδάς, ας πάρει το ραβδί και τον άδειο σάκκο του, κι ας πάει στους πέντε ανέμους και στο «τίποτα» του Βουδδά και του Ζαρατούστρα(!) Να μείνει ο περσικός λαός να βρει το δρόμο του μονάχος. Γένοιτο.

Προπαγάνδα και κρίση λογικής

Αν προσέξετε τα αντικομμουνιστικά άρθρα στο «Βήμα» των ξένων συνεργατών του, θα φριχτείτε από τις συγχύσεις, τις αντιφάσεις, τις ασυναρτησίες και τις αυτοδιαψεύσεις(!) Έτσι τον Αυγουστο τάχα από το Ανατολ. Βερολίνο άρθρο του MICHAEL GETLER που ενώ καταφαινεται η πρόθεσή του να συκοφαντήσει τη ζωή και την κυβέρνηση της Ανατολ. Γερμανίας, στο ίδιο άρθρο του αυτοδιαψεύδεται και την εξύμνα «Ίδου του λόγου το αφαλός»:

«...Κυκλοφορούν φήμες, ότι ενδέχεται να επιβληθούν αυξήσεις στις τιμές βενζίνης κι άλλων αγαθών που είχαν... (γιατί όχι έχουν;) κρατηθεί χαμηλές...» Και άλλου: «...παρατεταμένη οικονομική αποτελεσματικότητα, έχει προκαλέσει κάποια σημάδια ανησυχίας...» Και παρακάτω ο ίδιος: «... Η Ανατολική Γερμανία είναι σχεδόν εντελώς (τι το θέλει το "σχεδόν", αφού έχει το "εντελώς"); απαλλαγμένη από εγκληματικότητα, με τα δυτικά κριτήρια». Διαλέχτε και παρτε και πιστέψτε και γελαστεί(!) Στο τέλος του άρθρου, ντουφεκίζει τον ίδιο τον εαυτό του, αναίρωντας τα παραπάνω του περί φτώχειας(!) «...Οι Ανατολικογερμανοί, έχουν το υψηλότερο ίσως βιωτικό επίπεδο στην Ανατολική Ευρώπη, κι η οικονομική ευμάρεια των ανατολικογερμανικών οικογενειών παραμένει στα ίδια επίπεδα πολλά χρόνια...» Βγάλτε τα συμπεράσματα σας. Ποια να 'ναι λέτε τα αιτία αυτών των τρελοαντιφάσεων; Μηπως η βαθιά κρίση λογικής του δυτικού κόσμου; Μηπως οι αθλιές μεταφράσεις; Η η αμελεία, η προχειρότητα κι ο ξεπεσμός της εφημερίδας «Βήμα» σε υπερμετρο ζήλο νεολογίας προπαγάνδας, που τόσο υποτιμάει τη νοημοσύνη των αναγνώστων της;

Αντιφάσεις και συκοφαντίες

Όπως οι άλλες χώρες του Σοσιαλισμού της Κεντρικής κι Ανατολικής Ευρώπης, κατακλύζονται από το δυτικό τουρισμό, που βρίσκει εκεί φτηνές αγορές και μασές παχυλές, έτσι και στην ΕΣΣΔ εφέτος παρηλάσαν εκατομμύρια δυτικοί τουρίστες. Κοντά στους πολλούς, πήγαν και 70 δικηγόροι των Γιαννίνων. Γνωρίσαν νέους τόπους και νέους κόσμους. Όσοι είχαν τα μάτια τους ανοιχτά, εκστασιασθηκαν και θαύμασαν τα καλά και μεγάλα συλλογικά έργα αυτής της νεας ηθικής κοινωνίας. Καλοφάναν, κι ήπιανε, ψυχαγωγήθηκαν και σε θεάματα υψηλού επιπέδου, γέμισαν και τις βαλίτσες αγαθά που δε θα τα βρισκαν τόσο φτηνά στη Δύση της ιταμενης ακριβείας και του υπερπληθωρισμού. Έτσι γύρισαν κι οι πιο πολλοί με αριστές εντυπώσεις, και καταγοητευμένοι, εξύμνησαν το καθεστώς της ΕΣΣΔ, γιατί και

να 'θλιβαν ορισμένοι απο αστική πολιτική τοποθέτηση και θέση να τη διαστρεβλώσουν την αλήθεια, δεν έφτασαν ως εκεί. Μονάχα δυο - τρεις μπουνταλάδες και κακοήθεις συκοφάντες που και το δίπλωμα δικηγορίας θα το 'χαν πάρει μεσάνυχτα και σε κατοχικές περιστάσεις, κι είναι να τους γελουν και να τους κλαιν οι ρέγγες, ακούστηκαν να συκοφαντουν, να αντιφάσκουν και να γελοιοποιούνται. Αφου φόρτωσαν και τόσες βαλίτσες με ρολόγια, χρυσαφικα, δερμάτινα κι άλλα είδη πολυτελείας... δεν δίστασαν να αυτοδιαψευσθουν και να κανοναρχήσουν και σε ήχο πλ. Δ' το τσικλοαμερικάνικο αφιόνι: «Πεινάνε στη Ρωσία»(!) Αλλα κάποιος τους είπε ειρωνικά γελώντας για το διανοητικό ξεπεσμό τους: «Μα αφου φωνίσατε σε φτηνες τιμες τόσα ωραία και πολύτιμα πράματα απο κει, πως μπορεί ένας λαος που τα δημιουργει αυτα, να πεινάει; Κι ένας τέτοιος λαος, που έχασε 20 εκατ. νεκρους στο Β' π. πόλεμο πως είναι δυνατο να ανέχεται σήμερα την πείνα του; Άντε χαθήτε σκορδόπιστοι κουφιοκέφαλοι. Αυτα σήμερα πιάνουν μόνο στ' αμερικανάκια(!) Κι αφου η Βλάχου δεξα χέρα του πρωθυπουργου μας (που απο καλο του δεν πάει στη Μόσχα, πάει για να πάρει...) είπε κι έγγραψε ότι η ΕΣΣΔ είναι η μόνη χώρα που θα μπορούσε έχοντας τις οικονομικές δυνατότητες να αναλάβει την Ολυμπιάδα του 1980... εσεις τι μας λέτε;» Κόκαλο οι δικηγορίσκοι της πυρκαγιάς(!) Μονάχα ο ένας συνέχισε «τ' άλλαλα και τα μπάλαλα», να λέει πως δεν είδε πουθενά φρούτα στη Ρωσία... Αν όμως άνοιγε τα παρωπιδιασμένα και τσιμπλιασμένα μάτια του, θα 'βλεπε ότι συχνά - πυκνά, εκτος απο τα μεγάλα σούπερ - μάρκετ, σε πλατείες, πάρκα, λεωφόρους, παντου σε δρόμους και τουριστικούς χώρους στην Ε.Σ.Σ.Δ., έχουν τοποθετημένα ψυγεία, ειδικα, με φρουτο-χυμους. Κι οι Ρώσοι όλοι δεν πίνουν νερα, σαν εμεις, πίνουν χυμους φρούτων, ρίχνοντας το καπίκι τους όπου βρεθουν και διψάσουν, βγαίνει το ποτήρι γεμάτο χυμο, και γι' αυτο είναι ροδοκόκκινοι, κι εύρωστοι και δυνατοι. Έτσι, οι συκοφάντες εδω, μένουν στην ασυναίσθητη κι αδιάντροπη γελοιοότητά τους(!) Μα εσυ λογικε μου κριτη, πως ν' αντέχεις το του ποιητη:

«Πλην χωρις μίσος για τους ψευδομένους»;

Καθηστερημένες αλήθειες

Είπε ένας παλιος μακαντάσης μέγας ευνοούμενος των εδω ανώμαλων καταστάσεων, επαγγελματίας ψεύτης και γερος δεκαρολόγος τώρι στα 70 χρόνια του, γυρίζοντας απο λιγοήμερο ταξίδι τουριστικό στην Ε.Σ.Σ.Δ.

«Επιτέλους, έστω κι αργα, κι ας ήταν λίγες μέρες, γνωρίσαμε την αλήθεια και ζήσαμε σ' έναν κόσμο τιμιότητας κι ομορφιας. Χόρτασε η ψυχη μας φτηνα και πλοισια αγαθα. Γ έμισα τις βαλίτσες μου κοστούμια και φάρμακα με λιγοστες δραχμες που εδω δεν έφταναν ούτε για ασπρινες...»

Δε χρειάζεται σχόλιο. «Κάλιο αργα, παρμ ποτε».

Άσυλα και κουκουλώματα

Στη χιουμορίστικη πάλι φυλλάδα του κυρ Λάββα, διαβάζουμε ότι, «στη Νέα Υόρκη ο καλλιτέχνης του ομίλου "Μπολσόι" Αλ. Γκοντουνωφ ζήτησε πολιτικό άσυλο». Πότε όμως; ακριβώς την ημέρα

που έγιναν στο Μανχάτταν 7 ληστείες... τραπεζων 12 φόνοι για ληστείες, κι άλλες 3 την επομένη, την ώρα που ο αρχηγος της αστυνομίας εκεί... ανάγγειλε τα τάχα νέα μέτρα(!) Πηγαίνοντας ο Γκοντουνωφ στην υπερατλαντική «μακάρια» χώρα με την «άγια κοινωνία κι άρχουσα τάξη της»... ζήλεψε βλέποντας τα πορνεία, τα χασικλίδικα, τα τρελοκομεία και τα εγκληματολογικα Ινστιτούτα της «Νιου-Γιορκ» ο καημένος ο «κακοζωισμένος»... και ζήτησε γρήγορα άσυλο(;) για τ' άθλια κι ελεεινα ουρι του «παραδείσου» μη μετανιώσουν οι Αμερικάνοι και δεν τον δεχτούνε κιόλας(!) Γιατι δεν είχε είπε ο κακομοίρης στην πατρίδα του, τέτοιες καταστάσεις, για τόσο βαθιες συγκινήσεις(!) Έτσι, γλύτωσε απο την «κόλασή» του, κι η Λουντμίλα του έγινε διάσημη γυρίζοντας στην ΕΣΣΔ. Τον ασυλοζήτη λοιπον, τον τύλιξαν καλά, τονε κουκούλωσαν οι κου-κλουξ-κλανικοι... κι αυτος βέβαια για το χόμπυ του ή το κουκούλωμά του αυτο μετάνιωσε οιχτρα. Αλλα ο κυρ-Σάββας ο καημένος έμεινε μπουκάλα ν' αποκαλει τον μεγαλύτερο θεατρικο και χορευτικο οργανισμο του κόσμου το «Μπολσόι» μικρον όμιλο, για να βγάλει το άχτι του. Όμως, τι του φταίνε οι αναγνώστες του, να υποτιμάει τόσο τη νοημοσύνη τους, φανταζόμενος πως έχουν κουτσουλίες στο μυαλο τους;

Ισραηλάκι = και σομόζικο αμερικανάκι

Το κράτος του Ισραηλ, κι όχι βέβαια ο λαος του, λέει πως έχει κι αυτο το σοσιαλισμο του(!) Φτύστε το μη βασκαθει(!) Έναν σοσιαλισμο βέβαια καπιταλιστικού τύπου(!) Το Ισραηλ διακηρύττει πως είναι ανεξάρτητο κράτος. Μα κανεις δεν το πίστεψε εδω και 30 χρόνια που το 'στησαν οι χρυσοκάνθαροι πολεμοκάπηλοι των ΗΠΑ. Κανένας λογικος και δίκαιος παρατηρητης δεν πλανήθηκε σ' όλο τον πολιτισμένο κόσμο του πλανήτη, να συγχωρήσει τα εγκλήματα που προκαλει το Ισραηλ, σε βάρος των απόκληρων της πατρίδας των, Αράβων. Τα μονόφθαλμα και σκληροτράχηλα νταγιάντικα γεράκια, την έχουν μόνιμα αναμμένη την πολεμικη φωτια, και συχνα συμπουν τα κάρβουνα και ρίχνουν το λαδάκι τους, για χάρη... δικων κι αλλοτρίων. Κανένας λοιπον αντικειμενικος κριτης, δεν έχει αυταπάτες ότι, οι ιμπεριαλιστικοι κύκλοι των ΗΠΑ το 'στησαν τότε κατεστημένο μόνιμα το αδελφάκι τους Ισραηλάκι χωρις καν να υπολογίσουν τον άμοιρο, ταλαίπωρο κι απορφανισμένο απο το ναζισμο λαο του, για να το 'χουνε... με τα λυκόσκυλα, προκεχωρημένο φυλάκιό τους. Άλλοι, πιο σκληροι σε χαρακτηρισμους κι επίθετα, θα το αποκαλούσαν σαν ο θαρραλέος και παλαιάμαχος Γιάννης Κάτρης «σκωληκοειδη απόφωση του αμερικάνικου ιμπεριαλισμου», και «απάνθρωπο κρατίδιο», «αμερικανοκινούμενο ρομποτ», ή απόστημα στον κορμο της Μέσης Ανατολης, με όζουσες πολεμικες πιορρες. Αλλα, αφου το 'πιασαν τελευταία «στα πράσα» και «με τη γίδα στην πλάτη» οι Σαντινίστες της Νικαράγουας, να εφοδιάζει τον τύραννό τους το Σομόζα επι 2 χρόνια, με παντοειδη πολεμικα υλικά (ατιμία πρώτου μεγέθους), γιατι να μην έχει το θαρρος (αφου έχει τόσο αδίσταχτο θράσος) να λέγεται αντι Ισραηλ Αμερικούλα Νο 2, ένα αμερικανάκι κράτος άγγελος φύλακας των πετρελίων της Μ. Ανατολης, για τ' αφεντικα του; Μα ως πότε θα υποτιμουν τη νοημοσύνη των λαων;

Κι ως ποτε θα γίνονται τα προκλητικά ζιζάνια σε βάρος των δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού, (καθώς αφερим κι η ελληνική κυβέρνηση υποτελείσεται γαρ στους πάτρωνες δεν τα αναγνωρίζει) αλλά και της ειρήνης του κόσμου; Ως τότε θα παίζουν αυτο το καραγκιόζικο παιγνίδι: Είμαι ο Καραγκιόζης αλλά και δεν ξέρω πως με λένε. 'Η εγω είμ' εγω, αλλά δεν ξέρω τ' όνομά μου... γιατί, τ' αφεντικά μου διαπραγματεύονται φιλικά τους Σαντινίστες, και πρέπει να 'χουμε δυο και τρία προσώπατα την σήμερον ημέραν. Δηλαδή: Ισραηλάκι = και σομόζικο αμερικανάκι(!) Εσυ θα κάνεις πόλεμο, κι εγω θα λέω: ειρήνη υμιν(!) Και τρέλα στην τρέλα... κι η κοπρία στα λάχανα(!)

Καρτερικές αδικιολόγητες δικαιολογίες

Τάδε έφη Κάρτερ: «Ο αγώνας για τον έλεγχο και την καθήλωση του πληθωρισμού, αναί στο τους δυσκολότερους που έχει αναλάβει η αμερικανική κυβέρνηση». Αυτά βέβαια ισχύουν για τους περισσότερους Αμερικανούς πολίτες που είναι αδιάφοροι κι αδαείς για τις πολιτικές εξελίξεις κι ενημερώσεις. Τέτοιες τσιχλές για μασήμα και τέτοιες πανάκειες για ματία ταιριάζουν μόνο σ' αυτούς. Εμείς οι άποικοι κι αδούλωτοι Έλληνες δε χάρητουμε τέτοια χοντρόκοπα ψέμματα. Γιατι ξέρουμε καλά ότι, τον πληθωρισμό τον προκαλούν οι εκβιαστές μεριστάνες των ΗΠΑ με την πετρελαιοική τους κρίση και τις βαριές οικονομικές απώλειες του βιετναμικού πολέμου. Και η κυβέρνηση Κάρτερ είναι υποχείριο κι αντραίκελο αυτών των μεριστάνων. Για την απληστή και λυσσαλέα κερδοσκοπία των αφεντικών που τον στηρίζουν, τι αδικιολόγητες δικαιολογίες σκαρώνει κάθε τόσο ο κ. Κάρτερ; Ας διασκεδάσουμε όμως με τις «κοιταίνες» του Αμερικανού προέδρου γιατί πολύ μας έχει συνηθίσει τελευταία στην ψυχανωτία. Αφου παρακατω λέει ότι ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ κυμαίνεται στο 11% και τα ετησια κέρδη των μεγάλων εταιριών όπως π.χ. της «Τεξάκο» η και της «Γκαλφ Οйл Κομπανυ» αυξηθηκαν της πρώτης 81% και της δεύτερης 61%. Αυτή τη φτηνή και γελοία επιχειρηματολογία ακολουθούν πάντα οι τρανοί Αμερικανοί που άλλη απυχη μανιά δεν τους κάνει, γιατί ο καθένας απ' αυτές τις μαφίες, βούλεται τους σφελείς για να τρελαίνει. Έτσι κι ο Τζιμς ο απίστευτος, αλλά λέει... κι αλλά κάνει(!)

Ένας μαχαραγιάς

Καπου στην Αφρική, ανάμεσα απο τη μαρξιστική Μοζαμβίκη και την καπιταλ φασιστική Νοτιοαφρικανική Ένωση υπάρχει ένα μικρό αναχρονιστικό κρατιδίο η Σβαζιλάνδη, βρετανικό προτεκτοράτο με 270 χιλ. κατοίκους. Έχει βασιλιά έναν Σομπουζα με 100 γυναίκες και 500 παιδιά. Προσφατά, γιόρτασε τα 80 χρόνια του και στο λόγο του θρόνου του είπε ανάμεσα σ' άλλα: «Μας θεωρούν στο εξωτερικό γελοίους. Αλλά, ο δικός μας τρόπος ζωής είναι καλύτερος απο τον δικό τους». Έχει δικίο ο μαχαραγιάς(!) 'Ηθελε να πει στον ενικό, «ο δικός του τρόπος ζωής». Και βέβαια, αφου αυτός έχει 100 στα χαρέμια του, κι οι άλλοι έχουν μία... γιατί να μην είναι πανευδαίμων ο υπερευνοούμενος δαίμων του ξεσκολισμένου βρετανικού λόντα;...

Νέος γκουρου

Ο Μασία, όμως κι απάνθρωπος διχτάτορας της Γουινέας επί 12 χρόνια, αφου κατατυράννησε το λαό του κι έσφαξε 40 χιλ. αδούλωτους Γουινέζους... πρόσφατα ήρθε κι η δική του ώρα... Σ' ένα δάσος που κατόφυγε κυνηγημένος, όταν πήγαν οι επαναστάτες να τον συλλάβουν, τους είπε:

«Μη με πλησιάζετε, γιατί έχω μεταμορφωθεί σε γκουρου, και θα σας θανατώσω όλους με τη μαύρη μαγία». Είδατε λοιπόν τι κόλλο ήβρε ο γελοίος τύραννος; Θα 'χει πάρει φαίνεται μαθήματα, απο τον φίλο της κυρίας Κάρτερ, Τζιμ Τζόουνς της Γουιάνας. Αλλά, τον Μασία δεν τον έσωσε καμία... μαγοκλασία(!) Γιατι, αμα ξεσηκώνονται οι λαοί... δίνουν μια στους διχτάτορας και στους φονιάδες... και τρεις και την κακή τους μέρα(!)

«ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΑ»

του Στέφανου Τηλικοιδι

I

Όπως κι αν στοχαστείς, πάνω στ' άραχλα του αιώνα μας, άλλον δε θα τα 'βρεις να χριστιοούνται πάρεξ στην αχορτασία των «πολυεθνικών» και στον ταρτονφισμό των θρησκειών, που το συμπόρεμά τους, τις γλιτώνει κι ίσαμε τις ολάμπρες θέσεις τους, που 'ναι, για τις πρώτες, οι κερδοφόροι πόλεμοι και για τις δεύτερες, τα βλογητά για τη νικηφόρα έκβασή τους.

Έτσι, αν η ανθρωπότη, στο χρόνο που της λείπειται, δεν καταφέρει να ξουδετερώσει τις πρώτες και να λογιχέψει τις δεύτερες, πολυ' το σκιάζονται πως η μοίρα του ανθρώπου, και στον αιώνα π' ακολουθα δε θα 'ναι καλύτερη.

II

Άρξος μας, των γραμματιζομένων, να παιδέψουμε το λαό σε πολλά, που δεν τα κατέχει και να παιδευτούμε απο δαίτονε σ' ένα, στη γλώσσα. Δάσκαλος ελόγου του, σχολιαροΐδια εμείς. Αυτή 'ναι, θαρρω, η τάξη κ' η σειρά. — Αμι κ' η ανάγκη.

Τι άνε λάχει και βουλήθοίμε τ' αλλίως, αλλια μας κι αλλια του.

Με τι «λόγια» τονε μπερδονκλώσαμε, — τον αστεϊρευτο.

Με την «καθολομμένην» — τηνε λένε κι «απλή δημοτική» — θα τονε καταντήσουμε μουνγκο.

Κι άλλο τι δεν ξέρω να 'ναι για λύπηση, πίοτερο απο τη στερημένη κι αλλιάλη βουνίσια νεροκατεβάσια.

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Απόσπασμα επιστολής της Ένωσης Συγγρ. και Καλλιτεχνων Αλβανίας

Αγαπημένε φίλε Λάμπρο Μάλαμα

Βλέπουμε κάθε φορά την Επιθεώρησή σας "Ελεύθερο Πνεύμα" που δημοσιεύετε επίσης ποιήματα και διηγήματα των δικων μας συγγραφέων, και σας υπερευχαριστούμε. Η εργασία λοιπον κι η προσφορά σας αυτη υπηρετει και δυναμώνει πάντα πιο πολυ την ειλικρινη φιλία ανάμεσα στους δυο γειτονικους μας λαους.

Η Ένωση Συγγραφέων και Καλλιτεχνων της Αλβανίας, θα αιστανθει μεγάλη χαρα να σας προσφέρει μια τιμητικη φιλοξενία στη χώρα μας...

Σας χαιρετούμε εγκάρδια
Για την Εν. Συγγρ. και Καλλ.
Αλβανίας Agim Cerga

Ο «Εθνικός Κήρυξ» Ν. Υόρκης για το περιοδικο μας

«Το "Ελ. Πνεύμα" του Λάμπρου Μάλαμα, παίρνει ίσως την πρώτη θέση ανάμεσα στα λογοτεχνικά και πολιτικοκοινωνικά έντυπα, εντος και εκτος της Ελλάδας. Ένα περιοδικο, δε νομίζουμε πως δικαιώνεται με το να δημοσιεύει μόνο νέους συγγραφεις, και να υπογραμμίζει νέες τάσεις. Ένα περιοδικο, χρειάζεται και την παράδοση, γιατι όπως σωστα ειπώθηκε: Λογοτεχνία χωρις παράδοση δεν υπάρχει. Αυτο κάνει το "Ελεύθερο Πνεύμα": Προσφέρει το καινούργιο, και διατηρει και σέβεται ό,τι καλο και προοδευτικο επιλέγει απο τη θετικη παράδοση. Αλλα, προπάντων είναι: Το πιο ζωντανο και μαχητικο, το πιο υπεύθυνο περιοδικο, πνευματικο και κριτικο παρων του καιρου μας...»

«Εθνικός Κήρυξ» Νέας Υόρκης
17-7-79

Ο Κώστας Λαζαρίδης για τους Παπαμαύρο και Βέη

Αγαπητε μου Λάμπρο.

Είναι κάμποσες μέρες που πήρα το με αριθμο 32 τεύχος απο το «Ελεύθερο Πνεύμα». Μου άρεσε πολυ το πολυ πλούσιο και ζουμερο περιεχόμενό του. Δε χορταίνω να το διαβάσω εδω στη μοναξια και γαλήνη του χωριου μου. Κάνω την ευχάριστη διαπιστωση πως το περιοδικο Σου συνεχούμενα ανεβαίνει. Κάθε τεύχος, που κυκλοφορει, όλο και θερμότερο, όλο και πιο χορταστικο για τους εργάτις τους πνεύματος και της τέχνης. Χαίρομαι το ανέβασμα αυτο. Σε συγχαίρω θερμότατα. Πολυ αξιοπρόσεχτες και πετυχημένες οι θέσεις που παίρνεις πάνω στα διάφορα επίκαιρα θέματα της πατρίδας μας. Σε καμαρώνω ειλικρινα, γιατι χτυπας

δίκαια και θαρρετα τα στραβα και τ' ανάποδα που παρουσιάζονται στη χώρα μας. Το «Ελεύθερο Πνεύμα» μπορεί πια να χαρακτηρίζεται σαν ένα απ' τα σημαντικότερα περιοδικα του λόγου, της ιδέας και της τέχνης που κυκλοφορουν στον ελληνικο χώρο.

Είμαι υποχρεωμένος σα δάσκαλος να Σε συγχαρω θερμα και να Σ' ευχαριστήσω ιδιαίτερα για τα όσα γράφεις στη σελίδα 117 σχετικα με τους «Φωστήρες της Παιδείας» μας μακαρίτες: Νίκο Βέη και Μιχάλη Παπαμαύρο. Μάλιστα για τον δεύτερο ήθελα να τονίσω τούτο: Αν ξέραμε εμεις οι δάσκαλοι να εκτιμήσουμε καθως πρέπει την εργασία και τη μεγάλη προσφορά του σχετικα με την ωφέλειά του, γύρω απο τη διδακτικη πράξη, θα 'πρεπε να του στήσουμε ανδριάντα. Και μ' όλα τούτα, ο καημένος πέθανε καταδιωγμένος, παραγκωνισμένος και πικραμένος. Αν είχα καιρο, αλλα κατα κύριο λόγο, αν μου επέτρεπε η υγεία μου, θα το θεωρούσα μεγάλη μου χαρα, αν μπορούσα κάποτε να παρουσιάσω στο διδασκαλικο κόσμο τη μεγάλη αυτη παιδαγωγικη προσωπικότητα. Θα αποτελούσε για μένα αυτο το πράγμα εκπλήρωση κάποιου χρέους προς τον τόσο άτυχο και λησμονημένο πια δάσκαλο!

Με πολλη αγάπη και εκτίμηση
Κώστας Λαζαρίδης
τ. Εκπ/κος και Συγγραφέας

Τα βιβλία κι η προβολη τους

Αγαπητο μου «Ελεύθερο Πνεύμα»

Περνώντας απο την οδο Ιπποκράτους 13 στην Αθήνα, βλέπω τη βιτρίνα του κ. Ι. Βασιλείου πάντα γεμάτη με βιβλία Ελλήνων Λογοτεχνων, γνωστων κι άγνωστων. Θέλω έτσι απο τις στήλες σου να τον συγχαρω, γιατι, πολλα άλλα βιβλιοπωλεία, δεν δέχονται ούτε να παραλάβουν τα βιβλία μας προς πώληση, όχι να τα βάλουν και στη βιτρίνα τους. Κι έτσι, απο τη μια η άρνηση βιβλιοπωλων να προβάλουν τα βιβλία μας, απο την άλλη, η σιωπη των μέσων ενημέρωσης για τα έργα μας, παραμένουν κι αυτα καταχωνιασμένα κι απούλητα. Τον κ. Βασιλείου, δεν τον γνωρίζω, ούτε με γνωρίζει. Γράφω αυθόρμητα κι ειλικρινα, όπως παρατηρω' κι ασ μη νομιστει ότι του κάνω διαφήμιση. Έχω εκδόσει 5 ποιητικες συλλογες, και παρακολουθω χρόνια τις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων και την κίνηση των βιβλίων, λόγω και της δουλειας μου σ' αυτα. Γι' αυτο, έχω διαπιστώσει το μεράκι και την αγάπη του κ. Βασιλείου πάνω στην προβολη του ελληνικο βιβλίου, ένα μεράκι που δεν το κατατάσσω σε εμπορικη σκοπιμότητα (γιατι λίγοι διαβάζουν Λογοτεχνία στη χώρα μας) και σε καμια ιδιοτέλεια. Μακάρι να ακολουθούσαν όλοι οι βιβλιοπώλες το παρ

**Μερικές κρίσεις του Τύπου
για το έργο του Λ. Μάλαμα**

«Να ποια είναι η Αμερική»

«...Ένα βιβλίο που δίνει ζωντανή την εικόνα της σημερινής Αμερικής».

«Τα Νέα» 21-4-79

«...Έργο ντοκουμέντο. Ο συγγραφέας με τον αυθόρμητο κι αδρό του λόγο δίνει με προσωπικές εμπειρίες και μαρτυρίες το αληθινό πρόσωπο της σύγχρονης Αμερικής. Καταγράφει με διεισδυτικό αισθητήριο την ατμόσφαιρα, τον τρόπο διαβίωσης, το χώρο, τους ανθρώπους σ' ένα εντυπωσιακό κι αποκαλυπτικό πανόραμα...»

«Ελευθεροτυπία» 4-1-79

«...Ένα έργο αληθινό, που δε χωράει κριτική, αφού τα πράγματα μιλούν με τη γλώσσα των αριθμών και ντοκουμέντων. Είναι από το Λ. Μάλαμα με τη σκληρή ρεαλιστική γλώσσα της πραγματικότητας που τον διακρίνει...»

«Ριζοσπάστης» 8-8-79

«...Βιβλίο έρευνα και μελέτη, με συνταρακτικές περιγραφές και το νυστέρι του οξύτατου νου. Ο συγγραφέας καταγράφει με ακρίβεια τις μεγάλες αντιθέσεις που αποτελούν τη σύγχρονη αμερικανική κοινωνία...»

«Π.Ο. Έρευνα»
Τ. 47 (170) Μαρτ. '79

δείγμα του κι οι αρμόδιοι ευχομαί να ενδιέφερον κάποτε επιτέλους, όπως χρειάζεται, για την προβολή του ελληνικού βιβλίου.

Ευχαριστώ με τιμή κι αγάπη
Χρήστος Χριστοδουλάκης
Σουλίου 120, Πετρούπολη

Κυριε Μάλαμα,

«.. Σας συγχαίρω για την άοκνη μελετημένη δουλειά του περιοδικού σας. Είναι ένα σοβαρό, με στο και σπουδαίο πνευματικό περιοδικό, που λείπει από τα σπιτία μας..»

Κοσμάς Σταματίου
Λόγιος - Αργολίδα

Αξιότιμε κ Μάλαμα,

«...Το "ΕΛ. Πνεύμα" παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον εδώ στην Ελληνική Κοινότητα της Τεργέστης. Μαζί με το τόσο πλούσιο συγγραφικό σας έργο, εμπλουτίζουν τη βιβλιοθήκη μας...»

Σπ. Π. Νικολαΐδης
Πρόεδρος ΕΛΛ. Κοινότητας
Τεργέστης - Ιταλίας

«Το ΕΛ Πνεύμα, μας φέρνει αγέρι μυροβάλο από το Μητσικέλι, και άροσιζει τη φρίκη της Αθήνας. Θερμα συγχαρητήρια για το σχόλιο "Φαυλα - φαυλων" στο 32 τεύχος που τόσο δίκαια χαστουκίζεις τον ψευτο πατριάρχη των συντηρητικών γραμμάτων Πετροχάρη για το βιβλίο του "Μέρες οργής".»

Γιώργος Τσαλικής
Συγγραφέας - Αθήνα

Κυριε Διευθυντα

«...Το "ΕΛ. Πνεύμα" είναι το πιο ζωντανό και χυμώδες περιοδικό κουλτούρας, που έχω διαβάσει στην Ελλάδα. Ομολογώ ότι, εντυπωσιάζει βαθιά το σπινθηροβάλο πνεύμα κι οι ασυμβίβαστες θέσεις σας, πάνω στα πράγματα του τόπου μας. Διαβάζοντάς το, θυμάμαι το γνωστό ευσχημο των Γιαννίνων "Γιάννινα, πρώτα στα γρόσια και στα γράμματα» Μπραβο σας. Συνεχίστε αταλάντευτα τη μακρική πνευματική παράδοση σ' αυτή την ομορφή γωνία του Ελληνικού Βορρα. Τα Γιάννινα πρέπει να είναι πολύ περήφανα για σας. Και η Αθήνα δίδασκεται από σας.»

Κώστας Ε. Γάλλος
Συγγραφέας - Λάρισα

«Ένα έργο με εντυπώσεις του χαλκέντερου συγγραφέα, απο την επίσκεψή του στην Αμερικη».

«Ακρόπολις» 11-1-79

«...Στο έργο του Λ. Μάλαμα θα ιδείτε το άλλο πρόσωπο της Αμερικης που κρύβεται κάτω απο την πολυτέλεια, τον πλούτο, την άνεση και τα πολλα δολάρια. Γι' αυτο, το συσταίνουμε υπεύθυνα κι εμεις, σ' αυτους που θέλουν πραγματικά να έχουν μια εικόνα σωστη για την Αμερικη. Το συσταίνουμε το βιβλίο, γιατί πιστεύουμε πραγματικά στην αποστολη του, που είναι η αλήθεια κι η εντιμότητα που διακρίνει κι απο τα προηγούμενα έργα του τον συγγραφέα...»

**«Λευτερια» Σόφιας
30-3-79**

«...Κάθε σελίδα του έργου, είναι ένας μετασηματιστής για ηλεκτροσοκ στη σκέψη του αναγνώστη...»

**«Ευθύνη» Πύργου
3-9-79**

«... Ο Λ. Μάλαμας είδε την Αμερικη, με το μάτι του ιατροδικαστη, ή του ανατόμου. Δε στάθηκε στη στίλβουσα επιφάνεια· κατέβηκε σε βάθος, έπιασε την ουσία, την πίσω απο τη βιτρίνα· κι η ουσία είναι οδυνηρη. Ο συγγραφέας μας δίνει ανάγλυφα την εικόνα της πραγματικης Αμερικης. Οι προβληματιζόμενοι, ή κι οι απλως φιλοπερίεργοι Έλληνες καλά θα κάνουν να το διαβάσουν...»

**«Το Σχολείο και το Σπίτι»
Τ. 4 Απρ. '79**

«...Δεν είναι μόνο οι αντικειμενικες παρατηρήσεις και διαπιστώσεις του, αλλα και τα στατιστικά στοιχεία που προσκομίζει, δίνουν μια πληρότητα στην εικόνα της Αμερικης...»

**«Θεσπρωτικά Νέα»
Μαρτ. '79**

«...Έργο πολυ ενημερωτικό, διαφωτιστικό, διδαχτικότατο, πολύτιμο για κάθε Έλληνα. Πολλοι έγγραψαν για την Αμερικη. Όλοι όμως περιορίστηκαν και μας έδωσαν εικόνες μονόπλευρες. Παρουσίασαν μονάχα τα πλεονεκτήματα. Δεν εξέτασαν και δεν διαπίστωσαν τα μειονεκτήματα. Ο Λ. Μάλαμας πρωτοτύπησε στο σημείο αυτο. Οι άλλοι έγγραψαν για τους ουρανοξύστες. Ο Μ. γράφει και γι' αυτους, αλλα δεν παρέλειψε να στρέψει και να κατευθύνει τη διορατικη του έρευνα και στον παράγοντα που λέγεται "άνθρωπος"».

**«Παρατηρητής» Γιαννίνων
10 3-79**

«...Και στο έργο της Αμερικης ο Λ. Μάλαμας συνθετικός, μεγαλόστομος και μεγαλοπρεπής. Χαίρεσαι να τον ακολουθεις στην πνευματικη και στοχαστικη του περιπλάνηση, με το καταστάλαμα της αφηγηματικης του αντρικειας δομης...»

**«Τα Νέα του Μοσχάτου»
30-5-79**

«...Ο Λ. Μάλαμας πρωτοπορει στην πεζογραφία μας. Παρατηρητικός, με αισθαντικότητα στο έργο της Αμερικης, με θαυμάσιες και ζωντανες περιγραφες και κατα το δυνατό με ανεπιρέαστο αντικειμενισμό. Αποτυπώνει πιστα εντυπώσεις και υφαίνει στο κείμενό του κρίσεις, σκέψεις, μνήμες, εμπειρίες. Μας φέρνει ένα μήνυμα που μας προβληματίζει. Στο ανθρώπινο χάος, στα δάση των ουρανοξυστων, το περισκόπιο του Μ. προς όλες τις κατευθύνσεις, ανωτέρου, μέσου, κοινου, κόσμου κι υπόκοσμου...»

«Ηπειρ. Αγών» 12-1-79

«Το μαστίγωμα του έρωτα» (μικρου θεου), στο μεγαλύτερο Μουσείο του Κόσμου το «Ερμιταζ» στο Λένινγκραντ Έργο του Νικόλα Βλεγκελ (1868 1737).

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Ο 3/της του Περιοδικού μας
στην Αλβανία

Στα πλαίσια της πνευματικής και καλλιτεχνικής συνεργασίας των γειτονικών κι αδερφικών μας λαών προσκλήθηκε από την ΕΝΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΑΛΒΑΝΙΑΣ για επίσημη φιλοξενία στη χώρα τους, ο 3/της του περιοδικού μας κ. Λάμπρος Μαλαμας, όπου και θα μεταβεί σύντομα. Οι προσκλήσεις αυτού του είδους, συντελούν στην παραπέρα συνεργασία και συσφιξη των σχέσεων των δύο χωρών· και προάγουν το πνεύμα της στενότερης φιλίας και ειρήνης ανάμεσα στους λαούς, κι ιδιαίτερα σ' εκείνους που έχουν σύμφυτες ρίζες καταγωγής, προς το σπινθήρο του έθνους και του κοινού λαϊκού μας πολιτισμού.

Τα Ηπειρώτικα φεστιβάλ

Σημειώσαν κι εφέτος τον Αυγούστο καλή επιτυχία τα «Ηπειρώτικα '79» τα «Λαδάκια» και τα «Θεσπρωτικά», με θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και χορευτικά συντελήματα, από τις σοσιαλιστικές χώρες. Τα φολελορικά, από τη Σοβιετική Ένωση, την Τσεχοσλοβακία και τη Γιουγκοσλαβία, προέβλεψαν τον περισσότερο κόσμο, και κατέπληξαν με τα υψηλά επίπεδα μουσικοχορευτικής, ρυθμικής και ενόργανης τέχνης. Τα φεστιβάλ οργάνωσαν ο δήμαρχος Γιαννίνων και στην Ηγουμενίτσα πρωτοστάτησε ο Προοδευτικός τους Συλλογός.

Δύο υπέροχα αλβανικά μπαλέτα

Στις 17 7 79 στο Στάδιο των Γιαννίνων, κλημυριάλαου, ευτυχώς ν' απολαύσει δυο έξοχα αλβανικά φολελορικά συντελήματα το «Λροσολη» και το «Μενκτιν»· τα ερασιτεχνικά αυτά μπαλέτα λαϊκών χορών και τραγουδιών, αποτελούνταν από 85 καλλιτέχνες που προέρχονταν όλοι από εργοστάσια και καλχός του πρώτου, από τη Λροσολη, Πολυτιμάνη και Βουρκο· και του δεύτερου από τα Τίρανα. Και τα δυο συντελήματα έδειξαν ένα πλούσιο μουσικοχορευτικό πρόγραμμα με αλβανικά κι ελληνικά τραγούδια και χορούς και κατενθουσιάσαν τους χιλιάδες Γιαννιώτες θεατές.

Στα πλαίσια των πνευματικών και καλλιτεχνικών ανταλλαγών, Ελλάδας· Αλβανίας, τα ίδια συντελήματα έδειξαν παραστάσεις και στην Αρτα, στην Αθήνα και σ' άλλες πόλεις. Υπόδ'ντης σ' όλη την περιόδια τους ήταν ο επιβ' της του Υπουργείου Παιδείας σε μουσικοκριτικά θέματα, Αντιστασίας Κουρεμένος.

Οι περιφήμοι Χαλκιάδες

Ο Λακής Χαλκίας, αξίος γιος του μεγάλου κλαρινίστα μας Τάσου Χαλκία, έπειτα από μια θριαμβευτική περιόδια με την ορχήστρα του στην ΕΣΣ.Λ (Αρμενία, Γεωργία), έδωσε από 10 ως 12 Αυγούστου 3 συναυλίες στο θέατρο Λυκαβηττού, που παρακολούθησαν και χάρηκαν χιλιάδες Αθηναίοι. Τα μικτά, με δημοτικά, λαϊκά κι ελαφρά τραγούδια προγράμματά του, ενέπνευσαν το κοινό, που συμμετείχε ολοψυχή και καταχειροκροτούσε τους καλλιτέχνες. Με τον κορυφαίο Λακή, συντελεστές αυτών των συναυλιών, στάθηκαν βασικά κι οι ίδιοι οι περιφήμοι βετεράνοι των δημοτικών μας τραγουδιών πατέρας, θείος, αδερφός και ξαδερφός του Λακή: Τάσος, Κυριακός, Χρήστος και Λάμπρος Χαλκίας. Είναι αυτοί οι αυθεντικοί λαϊκοί καλλιτέχνες που περισιάζουν το γνήσιο δημοτικό μας τραγούδι. Παράλληλα ο Λακής με το πολυεδρικό και δυναμικό ταλέντο του, που έδωσε θαυμάσιες διαστάσεις και στο λαϊκό και

στο ελαφρό και συγχρόνο προοδευτικό κοινωνικό τραγούδι, ευελόφθησε κι έναν νέο μεγάλο δίσκο του τα «Λαϊκά Μονοπάτια» του Ακ. Καλδάρ, με ιδιότυπα και συνειδητά κι λαϊκά τραγούδια.

Σοβιετικά μπαλέτα στο Βεακείο

Στο Βεακείο θέατρο του Παριζα έδειξαν και το καλοκαίρι που πέρασε πολλές εμφανίσεις· διάφορα σοβιετικά μπαλέτα. Τα «Γεωργιανά», το «Μιουσικ Χαλ του Λένιν Κραντ», και τα «Αρμένικα». Όλα κατέπληξαν με τις μεγάλες ομοιομορφίες, τις ρυθμικές ευλυγισίες, τα παναρμόνια χορικά σχήματα, τους εθνικούς λαϊκούς χορούς, τα ντούέτα, τα τριπλέτα, τα κουαρτέτα, τις ομάδες και τα συνολα. Αποθεώθηκαν όλα, ιδιαίτερα τα ντούέτα των Γεωργιανών, που ξεχωρίζαν από τα συνολα και κατενθουσιάσαν το κοινό με τις απαραμύλλες φινιούρες τους.

Γιορτή στην Πλατανούσα για τον Γ. Κοτζιούλα

Στις 26 8 79 έγινε στη γενέτειρα του αιμνηστού ποιητή μεγάλη γιορτή προς τιμή και μνήμη του. Η Αδελφότητα του χωριού στην Αθήνα με θερμούς συμπαράστατες, φίλους και συγγενείς του αναπημένου συγγραφέα οσώς αναισι δραστηριοί κυριοί Χρήστος Φουκας, Νίκος Μπατσής, κι α μαζί με το βραχό και φιλόλογο Αξιώματουχο των Αντιστασιακών στην Αθήνα εκπροσώπο της Π.Ε.Α.Ε.Α. και συγγενή του ποιητή, Γιάννη Παπανικολάου, και τον καλοτατρωτή γλυκιά Θ. Παπαναγή που φιλοτέχνησε και προσέφερε την προτομή του, τιμήσαν ευλαβικά και πανηγυρικά, τον πρόχωρα χαμένο βαρδό κι ανωνιστή του Ε.Λ.Σ. Ηττιρου Θεσσαλίας. Ο προέδρος της Κοινότητας αποκαλυψε τον ανόριαντα, και μίλησαν για τη ζωή, το έργο και τη δράση του με λόγους κι απαγγελίες οι κ.κ. Ι. Αναγνωστός, Χρ. Αναγνωστός, Γιάννης Παπανικολάου κι ο αντιδρός της Ε.Ε.Α λογοτέχνης Γεω. Γρηγορης. Στη γιορτή παριβρέθηκαν η νυναικα του αλησμόνητου Κοτζιούλα, ο πας του, ο βουλευτής Α. Λιαροκάκης, άλλοι παρονόντες και πλήθος λαού της περιοχής.

Τιμήσαν τη γιορτή και οι εκλεκτοί και γνωστοί λογοτέχνες φίλοι και συνεργάτες του περιοδικού μας Νίκος Γαλαζής και Τάκης Τρανούλης, όπου την ετομένη μέρα με τον Γ. Γρηγόρη επισκέφθηκαν και ορισμένους αρχαιολογικούς χώρους της Ηπείρου.

Ένας διαγωνισμός στο Μορια

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε κι εφέτος ο 6ος Παμπελοποννησιακός διαγωνισμός Δημοτικού Τραγουδιού, μουσικής, χορού και φορεσίας, που έγινε στις 29 Ιουλιά στην «Αγία Παρασκευή» στα Λαγκαδία Αρκαδίας. Μίλησε σε πολλούς επισήμους και πλήθος κόσμου, ο ιδρυτής κι οργάνωτης του διαγωνισμού αξίος μωραφής λογοτέχνης Χρήστος Νικητας - Στρατολάτης, κι ο δήμαρχος Λαγκαδίων κ. Κ. Σιοκορέλης. Βραβεύθηκαν πολλοί οργανοπαιχτές, τραγουδιστές και χορευτές από 7 ως 85 χρονών, και δόθηκαν χρηματικά ποσα, από διάφορες χορηγίες.

Βιβλία που λάβαμε

ΠΟΙΗΣΗ

- 1) Στέργιου Βαλιούλη: «Ανταίοι»
- 2) Γιάννη Κοφίνη: «Φωνη Πατρίδας»
- 3) Έφης Πανσελήνου: «Γράμμα απο το καλοκαίρι»
- 4) Γιώργου Π. Αναγνωστόπουλου: «Έργα Ζωής»
- 5) Μιχάλη Παπαμιχαήλ: «Ηλιόγραμμα»
- 6) Πηνελόπης Π. Μαρνέλη: «Συλλογισμοί»
- 7) Δημήτρη Κατσαρου: «Δρόμος δίχως τέλος»
- 8) Ελένης Χωρεάνθη: «Στο περιβόλι του Θεου»
- 9) Αλέκου Ζήβα: «Επιστροφή»
- 10) Πάνου Καϊσίδη: «Έρωσ, ανίκατε»
- 11) Μιχάλη Καρακατσανίδη: «Εραστής της Γης»
- 12) Κώστα Ζώτου - Ιονίτη: «Δροσοσταλίδες»

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Μιχάλη Σταφυλα: «Άνθρωποι για Αντιπαράσταση» (Διηγήματα)
- 2) Γιάννη Κορωνάιου - Πουλάκη: «Αντιθύελλα» (Χρονικό)
- 3) Φάνη Μούλιου: «Το πορτραίτο του κ. Αντουάν» (Νουβέλα)
- 4) Σούλας Ροδοπούλου - Ρόζου: «Δύσκολοι καιροί» (Μυθιστ. χρονικό)
- 5) Τάσου Παπαποστόλου: «Μύθοι - Θρύλοι - Παραδόσεις»
- 6) Αχιλλέα Γ. Λαζάρου: «Η Ελληνική Παράδοση»
- 7) Δημήτρη Κεράνη: «Πάνω στην Πολιτική, στην Τέχνη, στον Έρωτα»
- 8) Γιώργου Χ. Χιονίδη: «Πολιτικά άρθρα»
- 9) Τάκη Γιαννακόπουλου: «Οι Γύφτοι και το Δημοτικό μας Τραγούδι»
- 10) Δημήτρη Χ. Λάουλα: «Γενική Ιστορία του Σοσιαλισμού και των Κοινωνικών Αγώνων»
- 11) Χρήστου Σκανδάλη: «Ο Βορριάς και τα Λουλούδια» (τόμοι Β' & Γ') (Παιδικά διηγήματα)
- 12) Ι. Παυλάκη: «Η Αρχιτεκτονική του Λόγου»
- 13) Ι. Παυλάκη: «Οιδίπους Τύραννος» (Σοφοκλέους)
- 14) Λευτέρη Σεραφειμ: «Σωματειακή Νομοθεσία» (Για μη κερδοσκοπικά Σωματεία)
- 15) Ευάγγελου Γ. Ρόζου: «Ο Αιγαιοπελαγίτικος Πολιτισμός στα χρόνια της Τουρκοκρατίας»
- 16) Φαίδρας Ζαμπαθα - Παγουλάτου: «Ανεπίδοτες Επιστολές»
- 17) Αριστοτέλη Μητσάκου: «Κύκλοι» (Απο τον παράδεισο του αυτοκινήτου) (Μυθιστόρημα)
- 18) Κώστα Γάλλου: «Το Ελληνικό Φοιτητικό Κίνημα κι οι επιπτώσεις του στο κατεστημένο»

Ο Τ. Αποστολίδης

Ο Τάσης Αποστολίδης γιος του παλιού και τίμιου αγωνιστή Πέτρου Αποστολίδη, έκανε φέτος την 18-79 με μια υπέροχη συναυλία την έναρξη στα «Ηπειρωτικά '79» με την «Μικρή Ορχήστρα Εγχόρδων» που είναι δική του σπουδαία δημιουργία. Έτσι έδωσε το περασμένο καλοκαίρι συναυλίες και σε άλλα φεστιβάλ της χώρας. Ο Τ. Αποστολίδης που θεωρείται ο μεγαλύτερος βιολίστας στην Ελλάδα σαν Ιωννιώτης αποτελεί τιμή και περηφάνια για τα Γιάννινα και την Ήπειρο.

Δημήτρης Μεγαλίδης

Πήγαινε στα τέλη του Ιούνη στην Αθήνα σε προχωρημένη ηλικία ο διωκτής ζωγράφος και παλιός αγωνιστής Δημήτρης Μεγαλίδης. Το μεγαλύτερο έργο του το Λεβάντα του Αγώνα, με πορτραίτα των πρωταγωνιστών της Εθνικής μας Αντίστασης, θα παραμείνει αιώνιο σύμβολο και μνημείο της δυνατής κι απαρύμιλλης ψυχογραφικής και παραστατικής τέχνης του Μεγαλίδη.

Έκθεση Θ. Μαλδογιάννη

Ο γνωστός καθηγητής φυσικής, λόγιος και καλλιτέχνης Θ.Μ. εκθέτει έργα του στο Κέντρο των Γιαννίνων «Λίθη ρίτσια». Ως τώρα έχει δώσει την παρουσία του και με άλλες εκθέσεις. Ο Μ. είναι ένας δημιουργικός και σπουδαίος, σε μνος κι αθόρυβος εργάτης στην επιστήμη του και την καλλιτεχνία. Έχει πολλές ανησυχίες. Προσπαθεί πάντα μορφικά να πρωτοτυπεί σε σύλληψη, σχέδιο κι εικόνα. Τα τεχνικά του μέσα είναι κύρια ένα ιδιότυπο κολιζ, το πενάκι και το υδρόχρωμα. Στόχοι του, κίνητρα και μηνύματα, είναι τα μεγάλα τριγωνικά προβλήματα του καιρού μας, ο πόλεμος, η πείνα, ο έρωτας, η διαφθορά, τα ολέθρια αυτά υλικά κι ήθη που κοινά κινούν και προκαλούν, καλλιεργεί και συντηρεί ο μπερ αλισμός στον πλανήτη. Η μορφή της τέχνης, του Μ. είναι σχεδιαστική και πνευματική με αδρα παριστάτικα σύμβολα. Έτσι γίνεται συμβολιστής με και ρεαλιστής μαζί. Γι' αυτό και επεξηγεί και με το λόγο αυτά που βουβή και τραγικά εκφράζουν οι πίνακές του.

Φωτοτεχνική Ο.Ε.

Η μεγαλύτερη εγγύηση για τις φωτογραφικές σας εργασίες στα Γιάννινα.

Φωτεινες κι ολοζώντανες φωτογραφίες τυπωμένες σε χαρτι ΚΟΔΑΚ, με τα τελειότερα σύγχρονα ηλεκτρονικά μηχανήματα.

«Φωτοτεχνική» είναι: η φίρμα των μεγάλων επιτυχιων στην Ήπειρο.

Σας εξυπηρετει αυθημερον.

Για κάθε φωτογραφική ανάμνηση που αποτελεί σταθμο στη ζωή Σας, ελάτε στο κατάστημά μας στα Γιάννινα, θα βρείτε κάθε εξυπηρέτηση κι όλα τα προϊόντα της ΚΟΔΑΚ, σε τιμες χονδρικής και λιανικής. Εργαστήρια έγχρωμης φωτογραφίας. Παραλαβη — παράδοση την ίδια μέρα.

Δεχόμαστε εργασίες ταχυδρομικως και τηλεφωνικως απο όλη την ΕΛΛΑΔΑ.

Ταχεία εξυπηρέτηση. Σας περιμένουμε.

«Φωτοτεχνική» Β. Γεωργίου Β' 21 (έναντι Ακαδημίας)

Γιάννινα, τηλ. 33381

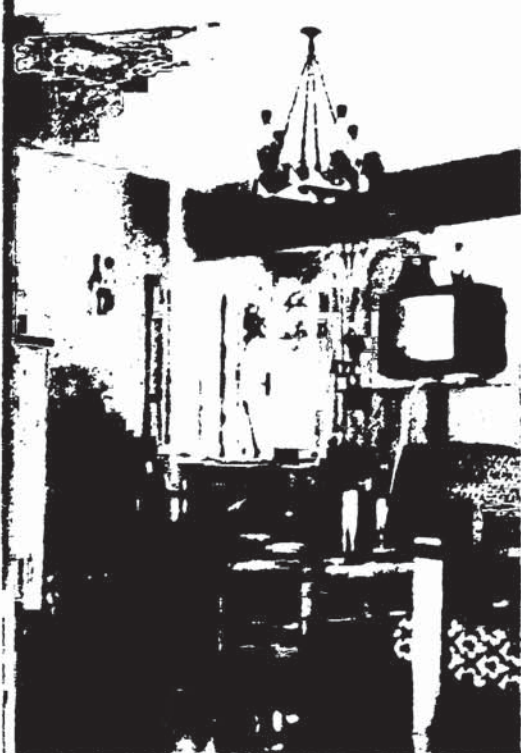

Τουρίστες που έρχεστε στα Γ ι ά ν ν ι ν α προτιμάτε το νέο ξενοδοχείο

HOTEL ZIACA

Ελάτε στην πιο μαγευτική και γραφική εσοχή, στο πιο όμορφο προάστιο των Γιαννίνων

ΣΤΟ ΠΕΡΑΜΑ

Ξενοδοχείο νεόχτιστο και σύγχρονο με όλες τις ευκολίες, λουτρο, μουσική, πάρκινγκ κλπ.

Σας περιμένει πάντα καλόδεχτα στο εξοχικό κι ευτυχισμένο περιβάλλον του.

Δωμάτια με τιμές Δ΄ κατηγορίας κι ανέσεις Α΄ κατηγορίας.

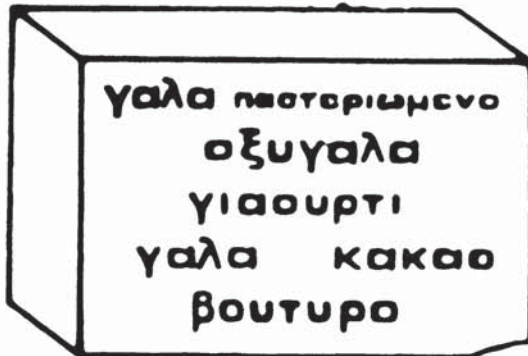
Καθαριότητα και άκρα περιποιητική διαμονή. **HOTEL Ζιάκα**. Το μόνο ξενοδοχείο καύχημα που χαρίζει νέα ζωή, χαρά, πολιτισμό, στο ακρολίμνιο προάστιο των Γιαννίνων, κοντά στο περίφημο Σπήλαιο, με το πρωτόφαντο υπερθέαμα από σταλαχτίτες και σταλαγμίτες.

HOTEL Ζιάκα, τηλ. 0651-23013

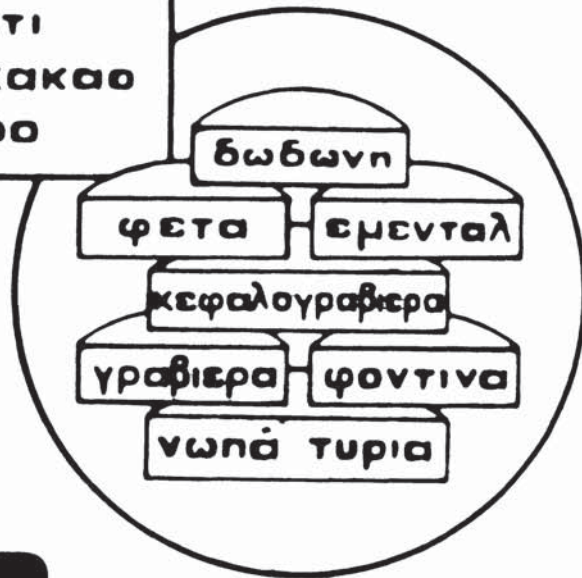
ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

προϊοντα γαλακτος

ΜΕΤΑΞΥ
ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ

ΤΑ
ΠΡΩΤΑ

ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ
ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

7^η ΧΑΛ. ΕΘΝ. ΟΔΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ-ΗΓΟΥΜΕΝΗΣ
ΤΗΛ 0651-61244-61256-61493-61388

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΑΡΜΑΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε.

Ήπειρωτικά και όλα τα άλλα περίφημα μαρμαρα, έτοιμοπαράδοτα, έγγυημένα,
σε όλες τις διαστάσεις, σε όλα τα χρώματα

Νονηρικη, πώληση και τιμές λογικες

Α.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΑ: Τηλέφ. Γραφείου 22.227

Εργοστασίου 91.027

ΑΘΗΝΑ : Τηλέφ. Λοιπ. Κηφισιάς 728.150

και 7.345.955

Πρωτογρ. 9.513.972

Περιεχόμενα

ΕΠΙΤΟΞΕΛΙΔΑ	Σελίδα
Ύμνη Γιώργου Κοτζιούλα (Λ. Μάλαμα)	121
Γίγιοι κριτικοί για τον Κοτζιούλα	123
ΕΠΗΦΥΛΛΙΔΑ	
Βίνους Αισθητικής (Λ. Μάλαμα)	124
ΕΠΙΚΟΣΜΙΑ ΠΟΙΗΣΗ	
Α) Αλβανία (Μετ. Π. Τσούκα και Γ. Μανίκα)	127
Β) Ην. Πολιτείες (Μετ. Δ. Κουλεντιανός και Γ. Μυρνωτιάτη)	128
Γ) Βουλγαρία (Μετ. Ρίτα Μπούμη - Παπα)	128
Δ) Μεξικό (Μετ. Μάγια Ρούσου)	128
Ε) Ουγγαρία (Μετ. Έλλη Παιονίδου)	129
ΣΤ) Ιταλία (Μετ. Γιώργος Ν. Κάρτερ)	130
Ζ) Αγγλία (Μετ. Αγνη Σχοίνα)	130
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ	
Α) Ήσθητί μου Κύριε (Γ. Θεοφανόπουλου)	131
Β) Μαραθονοδρόμο της Ειρήνης (Δ. Κουτούλη)	131
Γ) Αιτή (Αντ. Κυριακόπουλου)	132
Δ) ποιήματα (Στ. Τηλικίδη)	133
Ε) ζελέφτες (Γιαν. Καραβίδα)	133
ΣΤ) Επισμένες Κυριακές (Νικ. Νικήτα)	133
Ζ) Εντία στο δυτικό άνεμο (Χρ. Κουσιγιάννη)	134
Η) Βλάστρα η δύναμη (Σπ. Μουσελίμη)	134
Θ) Γερο-δουλευτής (Π. Ι. Παναγούλια)	134
Ι) Γράμμα (Μιχ. Μπούρμπουλα)	135
ΕΛΛΗΝΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ	
Α) Βάγιο (Γ. Κεντρωτή)	135
Β) Αποδοξία του Αιγαίου (Στ. Καραγιάννη)	135
Γ) Αχνευση (Κ. Σ. Ιωαννίδη)	135
Δ) Ή και λύτρωση (Δ. Κατσούλη)	135
Ε) Παιγίδα (Κ. Γάλλου)	135
ΣΤ) Βωμο της νομοτέλειας (Δ. Κουτουτάκη)	136
Ζ) Αμνηση (απο την Εθν. Αντίσταση) (Γ. Κουτσολάου)	136
ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ	
Α) Βακίνο Λάσος (Ν. Γαλάζη)	137
Β) Που να σώσουμε τη θετική μας παράδοση (Ι. Κουτσολάκη)	139
Γ) Αποδοξία... (Μιχ. Δελησάββα)	140
Δ) Βιχρία για το νεώτερο θέατρο (Ντ. Κουκουλού)	142
Ε) Βίδια γονείς· φιλία ειρήνη (Θαλ. Κουκουλάκη)	143
ΣΤ) Βακαρογλωσσισμένης (Γ. Παπαστάμου)	145
Ζ) Βαλανική Λογοτεχνία «Αφέντης και δούλος» (Α. Σωυτερίκι, Μετ. Γ. Μπενέκου)	147
Η) Βαπτιον του δικαστηρίου των φωνηέντων (Κουκιανού Μετ. Ν. Λώλη)	150

Εμεις και το παιδι (Γ. Παπαστάμου)	152
Λίγα λόγια για την ΕΕΣΔ (Λ. Μάλαμα)	154
Με την πειθω των αριθμών	157

ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΑ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τα Μαστοροχώρια (Τ. Παπασταύρου)	158
Το «Τζιαμ Κουρελάκι» (Χ. Σκανδάλη)	160
Στο περιθώριο της Ιστορίας (Λ. Μ.)	162
Η στέρηση του νερού (Σπ. Μουσελίμη)	163

ΜΕ ΤΟ ΣΦΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ (Σχόλια του Α. Φωτεινού)

Μημόματα στο «ΕΛ. ΠΝΕΥΜΑ»	177
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	180

«ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»

Ίδιοκτήτης υπεύθυνος εκδότης

Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με τό νόμο: Ε. Βενιζέλου

188. Γιάννινα

Τιμή τεύχους δρχ. 70

Χρονιατική συνδρομή

Έσωτερικού δρχ. 300

Έξωτερικού δολάρια 15

Ίδρύματα, Δήμοι, Κοινότητες, δρχ. 700

Υψηλή-άλληλογραφία - έμβάσματα - στον ίδιο.

Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται. Φιλοξενούνται μόνο άδημοσίευτες συνεργασίες.

Βιβλία και περιοδικά τού Λ. Μάλαμα θα βρίσκετε στην Αθήνα στα Βιβλιοπωλεία:

Κόντου - Φυλακτού (πλατεία Καρύτση). - «Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76) - Κολλάρου (Σόλωνος) - «Δωδώνη» (Ασκληπιού 3) - Άρη Γαζώνη (Ιπποκράτους 13) - σε άλλα κεντρικά στη Θεσ/νίκη - Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44) - «Σύγχρονη Εποχή» (Αριστοτέλους 7) - Ν. Χατζηκύριου (Βενιζέλου 15) κ.α.

Φωτοστοιχειοθεσία:

"ΑΧΙΛΛΑ" Ε.Π.Ε.

Ανδ. Μεταξα 7, Αθήνα

Τηλ. 3608639

Η ΕΠΟΠΟΙΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ!

- Από το σκοτάδι στο Φῶς
- Από τις σπηλιές στις υπερσύγχρονες πόλεις
- Από τη δουλεία στην απελευθέρωση
- Από τις πρωτόγονες ομάδες στις κοινωνίες
- Από την πρώτη σπίδα στην πυρηνική ενέργεια
- Από τα φωτεινά σήματα στο ηλεκτρονικό πιεστήριο
- Από το πέτρινο μαχαίρι στην ακτίνα λέιζερ
- Από τις σπηλαιογραφίες στη σύγχρονη τέχνη
- Από τον Ίκαρο στα διαστημικά ταξίδια

ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

34 ΤΟΜΟΙ ΤΩΝ 800 ΣΕΛΙΔΩΝ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ
50.000 ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΕΚΔΟΚΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΘΩΝ
100.000 ΑΡΘΡΑ ΠΟΥ ΕΡΕΥΝΟΥΝ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΑΝΟΝ ΕΙΛΑΒΕΣ ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΡΟΥΣΑΖΟΥΝ
ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΑΠΩΣΕΙΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

ΑΡΘΡΑ (ΑΡΘΡΑ) ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ

Αρχαιολογία 1.100
 Φιλολογία 1.100
 Γεωγραφία 15.000
 Ιστορία 3.700
 Αστρονομία Γεωδαισία 1.900
 Βιολογία 10.800
 Γεωλογία 2.200
 Ιατρική 4.000
 Φυσική 3.200

Επίσημα 3.500
 Λογική 3.000
 Μαθηματικά 1.800
 Γεωμετρία 3.000
 Βιολογία 4.70
 Γεωγραφία 19.500
 Οικονομία 4.000
 Τεχνολογία 10.000
 Ύμνος 1.800

Γλωσσολογία 1.600
 Ψυχολογία 415
 Λογική 200
 Φιλοσοφία 1.600
 Λογισμική 6.200
 Κλίμα Τέχνες Αρχιτεκτονική 4.200
 Μουσική Θεάτρο Επιστήμη 4.000
 Τύπος Ραδιόφωνο Τηλεόραση 750

ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Ευχαριστούμε να μάθουμε περισσότερα λεπτομέρειες για την Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια. Επιστρέψτε μας το δελτίο αυτό με την απάντησή σας. Ημερομηνία: / /

ΟΝΟΜΑ _____ ΕΠΩΝΥΜΙΑ _____ ΕΠΟΧΗ _____
 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ _____ ΟΔΟΣ _____ ΠΟΛΗ _____
 ΣΥΝΟΧΙΑ _____ Τ.Κ. _____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ _____

ΚΟΥΤΕ ΚΑΙ ΒΑΛΤΕ ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΑΥΤΟ Σ' ΕΝΑ ΔΙΕΥΚΟΛΩΜΕΝΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΤΟ ΚΟΥΡΣ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΜΟΣΧΗ ΣΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ